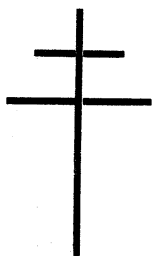

MUSEUM

časopis slovanských bohoslovců

ROČNÍK LXX.

1938-1939.

Řídil Msgr. Dr. Karel Skoupý.

Redaktor Josef Maršálek – Jan Nevrkla.

Nákladem »Růže Sušilovy«, literární jednoty brněnských bohoslovců.

Tiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí.

Obsah ročníku LXX.

BÁSNĚ:

<i>Botek Jan B., Fiat</i>	3
<i>Čálek Bohuslav, Hr. Král., Očištění</i>	57
Pokušení v chrámě	65
Píseň nová	130
Smutek zpívá	108
U dveří chrámových	102
<i>Gusta Auroslav, Hr. Král., Mamince</i>	107
<i>Holakovský V., Digit quasi manus scribentis</i>	136
<i>Hradský Jiří Hr. Král., Pán hovoří</i>	88
<i>Merth Daniel, Umírající dítě</i>	13
<i>Réva Prokop, Červánky</i>	145
<i>Silan Janko, Sp. Kap., Píseň z písní nedospívaných</i>	112
<i>Skalanovič P. G., S venováním</i>	41
<i>Šenk Jaromír, Hr. Kr., V domě Pána</i>	124
<i>Soteris, Popevok</i>	9
<i>Veigl Fr. Svetoslav O. F. M., Na cestách</i>	23
Básnikova modlitba	71
Ex ore infantium	75

PROSY:

<i>Bárta Jan B., Biela Zuzka</i>	103
<i>Bradáč Ant. B., Třetí rozloučení</i>	43
<i>B. Z. B., Primáni</i>	63
<i>Juřena V. B., Chci se modlit</i>	145

CLÁNKY:

<i>Brabec L. P., Disputace Ijjobova s přáteli</i>	89
<i>Bombera Jan Ol., Z toleranční doby na Malé Hané</i>	14, 48
<i>Bor D. Hr. Kr., Zdvouřilost doplňuje vzdělání a zjednává přízeň lidí</i>	101
<i>Dvořáček Jos. B., Odkaz Pia XI</i>	86
<i>Hudec Jos. B., Sinite parvulos</i>	126
<i>Hudý Ján Sp. Kap., Konvertita a levíta</i>	139
<i>Kováč Ján Sp. Kap., Pohľad do filozofie komunizmu</i>	66

<i>Kvasnička Fr. B.</i> , Ježíš mluví v podoběnstvích	97
<i>Marek Fr. Ol. Cap.</i> , Povolání, jež nezklame	61
<i>Nátr. Jos. Ol.</i> , Východ na západě	47
<i>Michal J. P.</i> , Rekatolisace a mládež	35
<i>Pokorný Lad. P.</i> , Mravní úroveň kněžstva doby předhusitské	72
Počátky pražského semináře	108
Ze života ve starém semináři koncem 17 st.	137
<i>Smutný Jan B.</i> , Primát papeže římského na sněmě florentském	132
<i>Šindelář Karel B.</i> , 70 let Musea ve zkratce	9
<i>Šnobl Bertrand O. P. Ol.</i> , Cantate Domino canticum novum alleluja	58
<i>Šuránek Antonín</i> , Svatá myšlenka jednoty	1
<i>Tvarůžek Vil. Ol.</i> , Kniha přítelem, který nezklame	92
<i>Veigl Svetoslav O. F. M. Bratisl.</i> , O král'ovstvo ducha	59
<i>M. J. Řím</i> , Tu es Petrus	85
<i>L. B.</i> , Dědictví Březinovo	110
<i>Ecce sacerdos magnus, Ol.</i>	122
<i>Z listů musejních</i>	125
<i>Našim jubilantům, Ol.</i>	138
<i>Videňský Stan. B.</i> , In memoriam	42
<i>-K.- Nad hrobem spolubratrovým</i>	12

Z NAŠEHO ŽIVOTA:

Bohoslovecký sjezd na posvátném Velehradě (12.-14. VII. 1938)	4
Statistika bohoslovců v Č. S. R. ve škol. roce 1938-39	24
J. Z. B., U hrobu Strossmayerova	25

ZPRÁVY, GLOSÝ, DOPISY:

na obálce č. 2.-3, 5.	25, 75, 113
ÚVAHY, TEXTY, POZNÁMKY	115

NOVÉ KNIHY:

Recense na obálce čís. 1, 2.-3, 4, 5, a na str. 27, 76, 116 a 148

PŘÍLOHY A OBRAZY:

Svatý Otec Pius XI.

Svatý Otec Pius XII.

J. Ex. Dr. Leopold Prečan, arcibiskup olomoucký

Svatá myšlenka jednoty

(S pevným programem do 70. ročníku)

Lidstvo se zmítá v křečích egoismu jedinců, národů a států. Zvolna, ale důsledně se vzdalovalo od Boha a Bůh – dobrý vychovatel – je nechal jít »svou« cestou. Vykupitel lidstva. »Cesta« opuštěná, těžce oddychuje ve svém mystickém těle, tolikrát a tak bolestně znova zrazený, posmíváný, poplivaný. Od hlavy do paty – kolik najdete zdravých míst? Hlava – viditelná – je korunována trním. Kristus je opět jako míč, kterým si pohazují Herodové a Piláti, sblížující se na jeho účet. Ale nejbolestnější je pomyslit na to, kdo vydal Spasitele do rukou Pilátových. To nebyl prostý lid, byli to lidé zasvěcení Bohu, kteří zradili své poslání: *připravit cestu* Mesiáši – dobrému Pastýři *všech národů*. Úzký egoismus národní je zaslepil; protože příliš hleděli sebe a svého národa, nepoznali a vydali na pospas toho, jemuž zpívali andělé, klaněli se chudí pastýři a pokorní vzdělanci.

Kdo dnes vydává Vykupitele do rukou pohanů? Katolíci, kteří zrazují velikou myšlenku Božího království pro úzké zájmy »svých« národů a států. Nebezpečná hereze nacismu nenarazila u nich na skálopevně vybudovanou myšlenku katolické, světové Církve. Kletba sobectví, člověk, který nevyšel sám ze sebe, nevykoná nic velikého. Kdo neopustil všeho, nepochopí myšlenek Vykupitele *všech*. Hospodin, který chtěl svěříti Abrahamovi a jeho potomstvu drahocennou myšlenku mesiášskou, odkaz ráje, řekl jasně: »Vyjdi ze své země, příbuzenstva i z domu svého otce a pojď do země, kterou ti ukáži... V tobě požehnána budou *všechna* pokolení lidstva« (Gen. 12, 1. 3). Totéž žádá Bůh katolickou Církví od těch, kteří mají nést dějinami tutéž myšlenku království Božího. Celibátem chce zajistiti, aby kněz opustil všechno. I svou zemi, příbuzenstvo, otce, matku... Aby jich nemiloval? Nikoli. Aby odtrhl od nich své přirozené srdce, které by přiblížil Srdci Vykupitelovu, milujícímu nadpřirozeně všechny děti Boží pro nesmrtelnou duši, aby se jeho srdce žářem rozšířilo; opět miluje rodiče i svou zemi, ale vyšší, plodnější, nadpřirozenou, očištěnou láskou. Pochopili jsme tuto výzvu Boží? Počítejte za uplynulých 70 let kněze-mučedníky věci národní a kněze-průkopníky myšlenky křesťanské obecnosti. A zvažte, kolik kteří přinesli Božího požehnání. Kde se zvedá kněžské srdce nad úzké hranice zemí, tam zvedá sebou i lid, učí jej širokému rozhledu, vede jej k pravé velikosti. Jedinci i národové se stávají velikými, postaví-li se do služeb velikých myšlenek. Jedinci i národové končí žalostně, zrazují-li nebo karikují-li velké myšlenky. Národ vyvolený je toho dokladem. Hospodin mu to připomíná, jak se ho ujal jako pohozeného dítěte, jak jej s láskou pěstil a dočkal se nevděku. I náš národ je malý a malým početně vždy zůstane. Mohl by však býti velikým, pracoval-li by

cílevědomě pro veliké myšlenky Boží. A mohl by býti k takové práci povolán právě proto, že je malý, bude-li mravně silný a hlavně pokorný. Národ vyvolený byl malý a nesl dějinami největší myšlenku – jako pochodeň za hukotu vichrů; trůny padaly kolem, dynastie se střídaly. A tuto pochoděň veliké myšlenky jediného království Božího nesou až dosud právě maličtí, tiší a pokorní srdcem, chudí duchem, »Malá stáda« ve všech národech a zemích. K tomu, aby byl člověk velikým, není třeba, aby měl nadprůměrné nadání, fysickou sílu, je třeba, aby se postavil cele do služeb veliké myšlenky.

Začínáme jubilejní ročník. Které myšlenky by bylo třeba zasvětit síly v dobách všemožných krisí? Chybovali jsme egoismem, zúžováním srdce – napravujeme chyby rozšířením srdcí. Zvednout je nad hranice zemí, národů a států – rozhlédnout se, jak velice je zhano-beno mystické tělo Kristovo a dát se do práce pro jeho zcelení, sjednocení. Ve spojení s Hlavou a Srdcem. Máme na zemi jediného Vůdce-náměstka Kristova. Neposlušnost jeho pokynů je zrada zájmů Božích. On vidí, on vede. My, chceme-li dobře vidět, musíme vidět jeho očima, chceme-li jít správně, musíme se dát vést. Musíme jako on pokorně pronikat do nejsvětějšího Srdce Ježíšova, abychom mohli pomáhat uskutečňovat jeho plány, osvojující si jeho smýšlení. Kněz a bohoslovec, který rozjímáním soustavně nevniká do tohoto Srdce Vůdcova, neodolá. Nuže, které přání *jeho* je nejnalehavější?

Đábel dosahuje mohutným tempem sjednocení nepřátel Církve. Mobilisuje ve všech národech a zemích lidi subjektivně nevykoupené, jejich pudy, vášně, rozum věrou neosvícený, nalézající nové a nové prostředky pro vítězství egoismu. I ctnost zaprahá, i kněžské ctnosti. Satan rozepíná náruč k lidstvu, tváří se jako Ukřižovaný, i trnovou korunu si vstavuje na hlavu, je ochoten mluvit i svatá slova a otevírat chrámy...

Je třeba, aby světem zahřměl hlas andělů, volajících mrtvé k životu. Aby ti, kteří v hrobech jsou, vystoupili ze všech staletí, zemí, národů, svatí kněží všech národností, oděni v roucha bílá a palmy v rukou jejich. Aby volali: nedejte se klamat, nevěřte, není nepřekonatelných překážek národnostních, je *jedno* království Boží bez rozdílu plemen, duše vyšla přímo z rukou Božích, křtem, krví Beránkovou jste se stali novými tvory, dětmi Božími... Nedejte se trhat, království Boží nezná rozdělení, zná *srdce jedno* a *duši jednu*. Všechna srdce se musejí přetvořit podle Srdce *jednoho*, všechny duše se dát posvětit krví *Jednoho*...

Katoličtí bohoslovci! Jste spolu s kněžími a bohoslovci ve světě »malé stádo«, jemuž je svěřeno tajemství království Božího. Đábel vás bude třídit jako pšenici. Buďte *zrnem*! Vážná doba vás volá k vážné práci. Je třeba zacelit rány Církve: sjednotit bratry roztržené. A nacionalismus je jednou z hlavních překážek sjednocení. Proto nutno rozbit pouta, jimiž svírá naše srdce svět, je nutno opustit všechno, dát proměnit srdce Duchem svatým a nabídnout

se pokorně do služeb svatě myšlenky sjednocení. Vyjít ze sebe, z egoismu všech hodnot přirozených, zvedat se a posvěcovat i ty hodnoty přirozené. Abychom naplňující srdce zájmy národními, nezůstali ve skutečnosti mimo Církev katolickou a majíce klíče od království, nezabránili snad i jiným vstoupit a tak musili očekávat soud hroznější a »Běda« Kristovo bolestnější. *Sjednocení křesťanstva!* Bez rozdílu národnosti. Vybízí-li Sv. Otec slovanské národy, aby Apoštolátem sv. Cyrila a Metoděje pracovaly pro sjednocení odštěpených Slovanů, dejme se cílevědomě a soustavně z poslušnosti a z nejčistších úmyslů do této práce, sledující s otevřeným srdcem sjednocování všech ostatních. Je třeba, aby si bohoslovci všech národností a států podali ruce k této práci. *Ut omnes unum sint! Ut cognoscat mundus...* A dostat do služeb této časté myšlenky sjednocení všechny prostředky moderní techniky: radio, film, auta i aeroplány – to všechno má přispívat *k sblížení lidstva!* Tedy do práce pod vedením Sv. Otce a svých biskupů. *V naprosté poslušnosti k nim.* A pod ochranou Matky krásné lásky, Panny Marie, která je schopna rozdrtit všechny bludy rozumu i srdce! *Acies bene ordinata, diabolo terribilis! Facta loquantur!*

IAN BOTEK

Fiat

Učiň mne mečem svým
s čepelí lásky vábící k ráně,
nížící k zemi nezdobné skráně,
s břitkostí podobnou slovům hromovým
hlasu volajícího na poušti.

I já jsem pouhý hlas,
jenž vane od řeky s kameným dnem,
ježž pronikl Tvůj svatý kvas,
jehož jsi najal přede dnem.

Vinice Tvoje vábí sladkostí vína,
ve které smysl srdce opouští.
Chci býti červem, který neusíná!
Hlas volajícího na pousti!

Bohoslovecký sjezd na posv. Velehradě

(12.–14. VII. 1938)

Netušili jsme letos při svém sjezdování, když jsme upřímně rokovali o svých bolestech a pevně si umiňovali jak vzájemnou bratrskou láskou budeme ve svých srdcích budovati tvrz království Božímu na zemi, jaké neštěstí stihne naši těžce zkoušenou vlast. Trnuli jsme při pomyslení na nejistou budoucnost a vysílali vroucí vzdechy k svatým bratřím soluňským. S důvěrou jsme volali prostorami basiliky: »Dědictví otců, zachovej nám, Pane!« Dnes cítíme, že dědictví nám odkázaného musíme hájit vlastní svou krví. Več věříme a o čem jsme neochvějně přesvědčeni, je jistota, že »Bůh se pyšným protiví«. A jenom proto můžeme doufat, že Jeho spravedlnost a hlavně Jeho nekonečné milosrdenství je s námi. Důvěra ve svaté věrozvěsty a ochranu svatého knížete nám nedovolí zoufat! A jako kdysi kněží to byli, kteří musili z duší svatý zápal vykřesávati a lásku k otcovskému dědictví zažehávati, tak též my chceme udržovati a rozhojňovati úctu k těmto ideálům v srdcích národa zrazeného, cti a důstojnosti zbaveného. Jsme hotovi nasaditi i své budoucí kněžské životy, zasvěcené Církvi a vlasti.

Jistě ne náhodně bylo voleno téma letošního sjezdu liturgické. Liturgií přispět k zvroucnění náboženského života u nás. Sjezd měl býti průsečíkem všech těch snah a pokusů, zaváděných nyní téměř již ve všech seminářích.

Sjezd byl stejně jako vloni rozdělen na část organizační a část věnovanou vlastnímu tématu sjezdu. V úterý 12. července odpoledne v tradiční »salatrině« zahájil předseda olomoucké Stojanovy lit. jednoty porady. Po úvodních slovech msgra dra Cinka přečetli zástupci jednotlivých jednot referáty o činnosti svých spolků. Přítomni byli delegáti z Bratislavy, Brna, Čes. Budějovic, Hradce Králové, Litoměřic, Nitry, Prahy, Rožňavy (letos po prvé, a bohužel i naposledy jako rožňavští bohoslovci), Spišské Kapituly. Bylo přítomno též několik studentů.

Porady byly shrnuty do těchto resolucí:

I.

S radostí konstatujeme, že podle směrnic minulého sjezdu byly založeny nové cyrilometodějské kroužky při bohosloveckých jednotách v Hradci Králové, Nitře a Praze a že byly založeny odbory ACM v Hradci Králové, Litoměřicích a Užhorodě. Vynasnažíme se, aby do příštího sjezdu byly ve všech seminářích ČSR odbory ACM.

Kde už odbory máme, budeme hledět, aby noví členové vstupovali do ACM s plným vědomím úkolů a povinností ACM a aby členstvo bylo častěji povzbuzováno k obětem pro dílo sjednocení. Doporučujeme, aby přijetí nových členů do ACM se dalo způsobem

slavným a aby při něm byla promluva o významu ACM, dále aby ve význačné dni v roce byly společné apoštolátní pobožnosti, někdy snad také s promluvou (na př. 14. listopadu na svátek sv. Josafata, 14. února ve výroční den sv. Cyrila, 6. dubna ve výroční den smrti sv. Metoděje, 16. května na svátek sv. Ondřeje Boboly a pod.), aby se vhodným způsobem slavila všeobecná oktáva modliteb za sjednocení od 18. do 25. ledna a aby do denních společných modliteb v semináři byla vřaděna i apoštolátní modlitba (Otčenáš, Zdrávas, Sv. P. Maria, oroduj za nás; sv. Cyrile a Metoději, orodujte za nás).

II.

V práci pro obnovení společnosti lidské v duchu křesťanském chceme se poctivě vzdělávat teoreticky v otázkách sociologických a pěstovati v sociologických kroužcích kromě teorie také praxi v drobné charitativní práci. Doporučujeme sbírání obnošeného šatstva a prádla i příspěvků peněžních pro Charitu (podle vzoru brněnského kroužku).

III.

U vědomí slov Páně: »Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás« (Jan 15, 16), chceme působiti pro nová kněžská povolání hlavně modlitbou. Doporučujeme propagaci kněžské soboty a kvatembrových pobožností jak v semináři, tak i mimo seminář. Chceme však také osobním stykem se studenty, prací ve skautě, sdruženích mládeže a studentů a rozšiřováním brožury »Znáte kněžský seminář?« napomáhati k buzení povolání. Zvláště však budeme podporovati exerciční hnutí mezi studenty a naše jednoty budou působiti na jednotlivé studenty i na jejich sdružení, aby se exercicií co nejvíce zúčastňovali.

IV.

V ohledu národnostním chceme zachovávatí vždy co nejpřísněji spravedlnost ke druhým národnostem, budeme se snažiti poznávati jejich jazyk, jejich život a mentalitu, a to hlavně, pokud to bude možno, společnou prací v kroužcích.

V.

Ve spolkové činnosti budeme hledět seznamovat se s význačnými odborníky povoláváním jich k přednáškám, ale také budeme dbát, aby se pracovalo v kroužcích samostatně a tvořivě. Pro další roky trváme na tom, aby vešly v život centrální kroužky, jak bylo dáno do resoluce loňského sjezdu.

VI.

Delegáti se postarají ve všech jednotách o skutečně vhodné referenty, kteří by byli takřka místními redaktory »Musea«.

Společnou večerní modlitbou v basilice byl zakončen první den sjezdu.

*

Ve středu ráno byl pak zahájen vlastní sjezd tradičním průvodem od kaple Cyrilky. Dr. Karel Závadský, S. J. měl v Cyrilce k bohoslovcům uvítací promluvu. Za zpěvu písně »Ejhle svatý Velehrad už září« a za hlaholu zvonů bral se průvod účastníků sjezdu do basiliky. V čele průvodu byl nesen bohoslovci brněnským, bratislavským a rožňavským věnec, který po příchodu do basiliky byl položen ke hrobu arcibiskupa Stojana. Na to byla mše svatá, sloužená bývalým předsedou olomoucké Stojanovy literární jednoty, P. Vojtěchem Tkadlčíkem, za asistence bývalého předsedy liturgického kroužku pražské Růže Sušilovy P. Václava Koriszty a rožňavského podjáhna Jána Labance.

V 9.30 bylo ve Slovenské dvoraně zahájeno sjezdové jednání předsedou olomoucké Stojanovy literární jednoty. Výkonným předsedou sjezdu (stejně jako jiná léta) jednomyslně zvolen univ. profesor msgre dr. František Cinek. Několika procítěnými slovy poukázal na význam letošního sjezdu a na aktuálnost jeho tématu. Shromáždění pak stojíce vyslechli dopis nejd. pana arcibiskupa dra Leopolda Prečana, jemuž ihned odeslán pozdravný a holdovací telegram. Přečten byl přípis nejd. pana opata Vykoukala OSB., který byl inspirátorem celého letošního sjezdu a kterému jenom bezodkladná řádová záležitost zabránila zúčastniti se sjezdu. Referát, který slíbil míti na sjezdu pan opat, převzal P. Marian Schaller OSB., se kterým přijel P. Prokop Ptáček, OSB., jenž přivezl literaturu k liturgické výstavce, uspořádané ve Slovanské dvoraně. Panu opatovi byl odeslán zvlášť srdečný telegram. Po přečtení četných dalších pozdravných přípisů (kapitulní děkan dr. Josef Kachník, kanovník msgre František Jemelka, superior František Hradil, univ. profesor prelát dr. Alois Musil, univ. prof. msgre dr. Václav Kubíček, univ. prof. msgre dr. Oldřich Karlík, předseda ÚKSCs. a mn. j.) zvoleni do čestného předsednictva: regens brněnského alumnátu msgre dr. Karel Skoupý, velehradský rektor P. Koláček S. J., všichni referenti, spirituál P. Šuránek, inspektor náboženství P. Mlčoch a někteří z hostů.

Na chvíli zavítali do shromáždění slezští kněží, vůdcové slezské pouti, s msgrem Suchánkem a kons. radou Šebelou v čele. Pan rada Šebela pozdravil shromáždění jménem slezských poutníků a nabádal bohoslovce k pravému idealismu. Shromáždění pak pozdravili: regens msgr Skoupý, rektor P. Koláček, inspektor náboženství P. Mlčoch (podal zároveň informaci o stavu Stojanova a navrhl, aby při sjezdu byly posvěceny nově zřízené noclehárny pro poutníky), spirituál P. Ján Jalovecký (zmínil se, co znamenal Velehrad za doby slovenského národního útisku a čím je jim dnes), šefredaktor Našince Josef Řezníček (promluvil o svých zkušenostech z cest po slovanském jihovýchodě), ruský pravoslavný žurnalista dr. Lev Majerovský a spirituál P. Šuránek.

Po pozdravech přednesl svůj referát P. Marian Schaller, OSB.: Oprávněnost a smysl liturgického hnutí. Z referátu mluvily bohaté zkušenosti osvědčeného liturgického pracovníka.

»Liturgie je čímsi posvátným, při ní nutno spolupracovati tělem i duchem. Liturgie nás přivádí k samým pramenům víry. Jest dílem Ducha svatého. Pobožnosti soukromé nesmí býti na újmu spontánní modlitby liturgické. »Operi Dei nihil praeferatur.« Z liturgie musí vymizet všechny subjektivní prvky. Při liturgii jsou věřící jedním tělem. Mše svatá má být sluncem celého dne. Naším heslem má být: dostat se co nejbližší k oltáři a odtud pak do nebe.¹

Odpoledne o 2. hod. byl referát spirituála a profesora bohosloví v Rožňavě P. Jána Jaloveckého: Kněžství křesťanů — sacerdotium regale. Referát byl rozdělen na dvě části. V první na podkladě biblických textů dovodil referent »královské« kněžství laiků v Novém Zákoně, v druhé části pak promluvil o podstatě královského kněžství všech věřících.

Věřící má právo spoluobětovati mši svatou, jest tedy knězem v určitém slova smyslu. Křtem dostává se věřícímu svátostného charakteru, celý život věřícího jest obětí. Při výchově dětí uplatňuje úřad učitelský, může udělovati též některé svátosti, má apoštolsky působit mezi bližními, atd. Mešní texty též dokazují společenství věřících s knězem: »... offerimus tibi...«, »... nos servi tui...« a p. Z toho důvodu je nutná fysická přítomnost věřícího na Nejsvětější Oběti a jeho spoluúčast, projevující se klekáním, vstáváním, bitím v prsa při mši sv. Morální význam: I ty máš kněžskou hodnost, proto musíš vésti život důstojný posvátného úřadu — sacrae dotis.

Po tomto referátě posvětil za přítomnosti všech účastníků msgre Cinek (asistoval msgre Skoupý a P. Jalovecký) nové noclehárny Stojanova.

V 16.30 přednesl svůj referát rektor pražského semináře msgre dr. Josef Beran: Účast věřících na mši svaté. Referent kladl hlavní důraz na to, aby věřící si navykli používat při mši svaté misálků, modlit se mši svatou.

»Jak má kněz připravovati lid k pochopení liturgie: 1. Budit zájem o kostel, který musí být centrem, srdcem farnosti. Věnovati kostelu péči po stránce estetické. 2. Zvýšit cit pro svěcení neděl a svátků. Umožnit věřícím účast na mši svaté volením vhodné doby pro bohoslužby. 3. Vzbuzovat u věřících pro liturgii zájem: začít u dětí, názorné pomůcky, liturgický kalendář a různá oznámení v kostele, zpívat liturgicky, kázat o mši svaté s hlediska jak dogmatického tak historického. 4. Začít u dětí s cvičením chorálního zpěvu. Svatí Cyril a Metoděj začali také s liturgií.

Pro příliš přeplněný program upuštěno večer od tradiční akademie. Po večeři byl uspořádán v refektáři Stojanova přátelský večírek. Byly zazpívány sbory (dirigoval P. Olejník) a zástupcové bohosloveckých jednot přednesli své pozdravy. Hlavním bodem večírku byla oslava padesátin výkonného předsedy sjezdu msgra dra Cinka. Olomoucký předseda odevzdal jubilantovi dar, který mu nic netušícímu připravila jako svému protektoru Stojanova literální jednota: bibliofilsky vydaný jeho životopis, napsaný P. Bohumilem Zlámalem. Večer byl zakončen společnou večerní modlitbou v basilice.

Referát msgra dra Františka Cinka ve čtvrtek v 8 hod. ráno navazoval na téma msgra dra Berana: Účast věřících na mši svaté.

Dnes se však věnuje mnoho péče na získávání odpadlíků zpět do Církve. Pak se však o ně nikdo nestará. Jest nutno v kázáních lid soustavně poučovati, aby pochopil, co znamená takové mešní proměňování atd. a jeho důsledky pro život věřícího. Farnost má nabýt opět onoho významu, jaký měla starokřesťanská »ecclesia«.

¹ Pro nedostatek místa vyjímáme z obsáhlých referátů jen některé myšlenky.

Rozjímání o mši svatě poskytne knězi vždy hojnost látky pro kázání. Navrhuje, aby v kroužcích jednotlivých bohosloveckých jednot byly probrány mešní písně pro lid, ve kterých je bohatství věroučných pravd. Všimnout si, co na lid působí více, zda obsah, či nápěv. (Vypisuje zároveň dvě ceny na tyto práce).

Při této plenární schůzi byl přivítán misionář v Americe P. Lev Pospíšil, který ke shromáždění pronesl několik srdečných slov.

Po referátu se rozvinula mezi bohoslovci čilá debata o Museu, řízena redaktorem Maršálkem.

Málo přispívatelů do Museu, návrh na měsíční vydávání, levnější papír, v každém semináři zajistiti referenta, který by se postaral o to, aby bylo stále dosti příspěvků, návrh, aby se referenti občas sjeli a poradili vzájemně, návrh, aby byly přijímány též práce kněží, krátké, úvodníky, návrh na zavedení rubriky pro různé krátké poznámky. Předseda bratislavského Osvalda prosí o příspěvky do Svoradova, kde by se pak mohla zříditi rubrika unionistická.

Ovoce celého sjezdu bylo pak probráno v liturgické debatě v 10 hod. dopoledne. Debata se účastnili všichni referenti (msgre Beran byl nucen odejti), msgre Skoupý, P. Šuránek a též bohoslovci. Uvádíme některé z konkrétních návrhů debaty:

1. studovati v bohosloveckých jednotách více liturgii a buditi o ni zájem,
2. vysílati každoročně z každého semináře do Emauz bohoslovce, aby uslyšeli liturgické zpěvy o velikých svátcích,
3. aby bohoslovci dostali co nejdříve do rukou breviář,
4. postarati se bohoslovcům o vhodnou liturgickou příručku,
5. uplatňovati česko-latinský misál,
6. meditovati žalmy,
7. věnovati některý z příštích velehradských sjezdů jenom breviáři a psalteriu,
8. zpívati pouze chorál (mše svatá, nešpory),
9. promeditovati papežské výnosy o liturgii,
10. různé formy recitované mše svaté,
11. jak šířiti porozumění pro liturgii mezi lidem atd.

Po skončení debaty přečetl msgre Cinek výsledek celého jednání, resoluci organizačních porad a nato se účastníci odebrali do basiliky, kde byl sjezd zakončen slavným »Te Deum« a uctěním ostatků sv. Cyrila.

Odpoledne si účastníci sjezdu prohlédli vykopávky velehradské a opravenou basiliku. Někteří podnikli se studenty výlet na Buchlov.

Letošní sjezd přinesl množství nových námětů k plodné práci. Práce v oboru liturgickém jest přímým přiváděním duší k Bohu. Kolik hodláme uskutečniti z toho, co jsme slyšeli od tak osvědčených odborníků? Provésti alespoň část z toho všeho znamená určitou reformu, reformu způsobu přivádění duší ke Kristu. Jsme přesvědčeni, že s pomocí Boží a pokornou láskou se nám podaří uskutečniti plán tak velkorysý.

SÓTERIS

Popevok...

Od večera do rána
v tichých nočných hrách,
keď sa mesiac naháňa
s hviezdíčkami po nebi,
duša moja velebí
tichosť nočných chmár...
s nimi letím do neba
pýtať lásku pre seba,
ak ma sviera strach.

Cestou slietam na vežu...
veď pod ňou je chrám
zraky sa mi zarezú
do usmiatych oblokov
ku väzňovi do okov,
do ktorých sa sputnal sám.
On miláčik mojích snov!
Uňho netreba mi slov,
s ním si láskou hrám...

Ó, jak sa tu zabavím,
jak mi ujde čas!
Keď sa pri ňom pristavím,
On ma vezme v náručie
a ja piesne slávičie
spievám mu jak vták.
On ma milo pohladí,
do duše sa zabl'adí...
a ja idem zas...

K. ŠINDELÁŘ

70 let Musea ve zkratce

V době tak vážné a významné, v době velkých přesunů a událostí zahajujeme 70. ročník Musea. Tyto okolnosti nás nesmí nikterak odradit od další práce. Vzpomeňme, že 50. jubilejní ročník byl v okolnostech podobných (r. 1916) a konečně první ročník Musea vy-

cháží také v době, kdy zuřila válečná litice. Museum objevuje se po prvé na veřejnosti v listopadu r. 1866, za redakce nadšeného bohoslovce Arnošta Vlčka. Bylo to vlastně obnovení bývalého »alumnátského časopisu« Jaro a Concordie.¹ Museum dovedlo brzy kolem sebe soustředit kruh nadšených přispívatelů, kteří jsou si vědomi Sušilova hesla: »Církev a vlast«, snažili se usilovnou prací připravit se na působení mezi lidem. Viděli, jak málo jsou po tak dlouhých studiích obeznámeni s českým jazykem, jazykem lidu, z kterého vyšli a mezi nímž mají působit. A to byl snad hlavní důvod založení našeho Musea.²

První redaktor A. Vlček kráčí věrně ve šlépějích Vladimíra Štastného a jeho druhů. (Jejich péčí vycházelo »Jaro a Concordia«.) Vliv Vlad. Štastného jeví se především v různých literárních pracích. Jsou to hlavně básně (ballady, znělky, dumky), ale nechybí ani ohlasy literatury cizí. Různá pojednání ukazují všestranný zájem bohoslovců (drama, hudba; na př.: Drama národní a náboženské v Čechách, Vánoční písně valašské, Dějepis hudby církevní). Jsou v něm, což třeba zvlášť zdůraznit, i články pedagogické (Pedagogické zásady Diesterwegovy). A nechybí ovšem ani theologická pojednání (Extra Ecclesiam nulla salus).

Nový směr lze postřehnouti v Museu za redakce Josefa Pospíšila (Roč. IV.). Přibývá článků vědeckých, na obzor počíná vystupovat problém: věda a víra. (Kdo je vpravdě tmářem a zpátečníkem, Neměnnost a pokrok v Církvi.) Vliv období Pospíšilova je v Museu dlouho patrný.

Cenný básnický přínos znamená pro Museum redakce Drašarova. (Roč. X.) Básně uveřejňují hojně i cizí přispívatelé, jejich úroveň je hodnotná, forma zpěvná a zvučná. Pozoruhodný je Českutův překlad úryvku Dantovy »Božské komedie« (roč. XIII.), který vyniká přesností výrazu, pečlivým výběrem slov a uhlazenou formou. Silnější zastoupení básní není nikterak na úkor článkům vědeckým, které se vyznačují pečlivou propracovaností (O Božím předzvědění, Morální statistika). K uplatnění přicházejí též články o umění (Panna Maria v umění církevním), literatuře a j.

Vysoká úroveň básní zůstala i v dalších ročnících (XV). Básně připomínají svou zpěvnou formou básnický vzlet Hálkův, ale hloubkou svého obsahu jej v mnohém předčí (Ve přírodě, Večerní melodie). Kromě námětů náladových probleskují v básních i myšlenky všeslovanské (Bratřím na východě), národní (Ta naše lípa), projevuje se i zájem o literaturu cizí (Puškin, Grekov). Články vědecké v tomto období (od roč. XV.) vyznačují se pečlivou propracovaností, bystrým postřehem a soudností (na př.: Kantovy názory filosoficko-náboženské, O nelogičnosti důkazů materialismu, Působnost

¹ Viz čl. »Jaro, Concordia, Museum«, – Roč. 68.

² »Chtějíce býti nápomocnými svým spolubratřím v tomto ústavu, ustanovili jsme se na tom, vydávati časopis, ve kterém by každému volno bylo práci svou uveřejniti a takto v řeči své se cvičiti.« (Mus. roč. 1. čl. »Museum v museu«).

milosti a svobodná vůle). V Museu projevuje se též hluboký zájem bohoslovců o Písmo sv., které hájili proti tehdejším racionalistickým výtkám (Vznešená nevěsta Šalomounovy Písne písní, Pentateuch Samaritánský, Žalozpěvy Jeremiáše proroka).

Pokračováním vědeckých snah mladých bohoslovců jsou i další ročníky Museu (od XXIII. počínajíc).

Themata, jsou tu hlavně theologická (Obraz theologie základní a její důležitost, Kant a náboženství, Úkol kř. filosofie v přítomnosti). Po vydání slavné sociální encykliky »Rerum novarum«, rozproudil se čilý zájem bohoslovců o otázky sociální. Zájem ten jeví se v různých studiích a člancích (Nauky encykliky Rerum novarum, Lev XIII. a dělnická otázka). Úroveň básní v této periodě získává vlivem motivů cizích, hlavně francouzských, které k nám zavádí Sigismund Bouška, pečlivý tlumočník Fr. Mistrala.

Na vysokou úroveň povznesl Museum Jan Sedlák (roč. XXVIII). Museum stává se skutečným vědeckým časopisem, ale svým svěžím rázem zůstává stále milým mluvčím a přítelem všech mladých bohoslovců. Tato vysoká úroveň Museu zůstává i za dalších redaktorů (J. Staňka, R. Tenory, Met. Marvana) a trvá až do války. Jest to skutečně »zlatý věk« Museu. Z otázek vědeckých zajímá bohoslovce tehdy akutní otázka vědy a víry (Základní věty důkazů jsoucnosti Boží, O svobodě lidské vůle, Věda a víra, Člověk pouhý typ říše živočišné). V básnické formě a obsahové náplni prožitých vztahů je důležitý přínos Demlův (Samoty, Když věky zemřely, Poslušnost). Příčiněním Demlovým budí se zájem o Březinu, Bílka a o spisovatele francouzské (Hello).

Do šlépějí básníka Demla vstoupil brzy po něm E. Masák (Nové jitro, Poslední štěstí). V člancích vědeckých zůstává i nadále vysoká úroveň, díky nadaným a horlivým pracovníkům (Církev a vědy přírodní, Poznámky o Cherubínech, Sněm apoštolský). Nelze mlčením přejíti bystrou studii z roč. 44.: Postup při vyučování náboženství na obecné škole. Museum bylo v plném rozkvětu, vynikalo vzornou úpravou, hloubkou a propracovaností vědeckých článků, pestrým výběrem básní, když rozpoutala se světová válka, která činnost Museu značně omezila.

I když doba válečná byla literární činnosti krajně nepříznivá, přece zůstali bohoslovci svému Museu věrni. Literární úroveň Museu mnoho získala cenným přínosem D. Pecky (Píseň, Bazinův popis přírody se stanoviska duševědného i uměleckého). Bystrý postřeh, úsečnost slova, přesnost výrazu, to jsou charakteristické známky Peckových aforismů. Nepříznivé poměry poválečné, zvláště pak drahota tisku, zastavily vydávání Museu na 3 roky.

Po tříleté přestávce, v níž byla vydána jen ročenka, začíná se Museum opět probouzet k životu. Nové problémy poválečné, ožehavé otázky náboženské u nás, nešťastné poměry v Rusku, to vše vtiskuje Museu svůj ráz. Zvláště tyto problémy docházejí uplatnění v rubrice »Pohledy do života«. V popředí stojí otázky sociální, mi-

sijní a apologetické (Velehradské snahy unionistické, Kde umřel sv. Methoděj, Úcta P. Marie na východě). Hlídka cyrilomethodějská a unionistická pak ovlivňuje celé další ročníky a vtiskuje jim svůj ráz. I básně aspoň částečně snaží se zachovati úroveň básní předválečných (Hluboké básně Dokulilovy: Podzim, Probuzení, Hřbitov v dešti a j.).

V krátkosti jsme zde přehlédlí činnost Musea za sedmdesát let. Již sedmdesát let neúnavné práce ve službách Církve a vlasti! Ale tato úspěšná činnost nesmí nás naplňovat jen radostí a oprávněnou chloubou, nýbrž nás zavazuje k další práci. A jak dostojíme věrně svému úkolu? Jenom usilovnou, bratrskou spoluprací nás všech.

Nad hrobem spolubratrovým

(Za zemřelým bohoslovcem Stanislavem Kopalem)

Duše Tvá ve vlasti nebeské, a tělo Tvé přijala rodná země jako zrno, jež má vzklíčit...

Ticho, plné očekávání a blízkého tajemství Věčnosti objímá Tvůj čerstvý rov, na němž si hrají lehké stíny v pokojné podzimní pohodě – kolem však Čas hřmí a šíleně kvapí dále.

Mladý byl jsi vzat od nás k Pánu. Právě když jsi se chystal k dílu, klesla Tvá ruka a dotlouklo srdce Tvé, horlící láskou.

Člověk to nechápe, teprve křesťanu věrou svítá, že to byl čas, kdy dozrál's k »plnosti věku« a že »nezemře-li zrno, zůstává neplodné«.

Jako klas v žáru léta, zrál's rychle v bolestech a horečném úpalu. A když se naplnil čas, přišel Žnec a andělé odnesli pšenici do nebeských stodol.

Zůstává nám vzpomínka.

Vystupuješ v naší živé paměti jako Poutník, odvážný, rozhodný. K Bohu tíhlo Tvé srdce a k Němu jsi spěl. Bůh Ti dal odvalu víry a horlivost lásky. Často jsme ani nechápali Tvou přímočarost, jdouce oklikami, Tvůj pohled upřený na »jedno potřebné«. Vyhraněnost Tvé vlastní bytosti a věrnost k sobě zdála se nám strohou. Víím, že každý člověk má své chyby, měl's je též; ale snad jsme Ti přece jen někdy křivdili, poněvadž jsme neznali vnitřního planutí lásky.

Svou hříšnost a ubohost po Adamovi zděděnou měl's vždy na paměti a údery Tvé sevřené pěsti dopadaly často na Tvou hrud'. A radost Boží Milosti žila neustále v hloubi Tvého srdce, a veliká vděčnost k Umučenému Spasiteli. To – to Tě často bolelo a hněvem svatým naplňovalo, že jsou lidé tak lhostejní k té převeliké lásce.

A miloval jsi chudé, nuzné... ty, jejichž bída volá o milosrdenství, utlačený, svedený, zotročený lid. A nedovedl's pochopit,

jak může být některé srdce tak tvrdé, dlaň lakotou zavřená. K nim pudilo Tě Tvé srdce a již ses těšival, až budeš rozhřešovat z tíhy vin a slovem spasitelným temnoty rozhánět. A proto jsi tak cenil dobrou knihu a tiskl jsi ji do ruky, když jsi poznával, že Tvé slovo nedostačuje. *Slovo* Tě uchvátilo, a *to* jsi toužil v lásce sdílet. Rozdávat dary Boží jsi toužil, obětovat, být knězem.

Vůle Boží byla však jiná.

Připadá mi Tvůj život jako výzva nám, ještě putujícím: »Probudte se a vizte, kam dlužno jít! Otevřte své srdce dokořán *Pravdě*, jež všechno objímá a jež sjednocuje; vytaste meč a přiložte ruku k dílu! Tolik bídy je kolem, panství satanova. Tolik mladých čeká na osvobozující slovo spásy... Abyste jim řekli, zač hodno se bít... že je *království slavné* a *Král*, jemuž sloužit znamená kralovat...!«

Ty budeš pracovat s námi, prosit a horlit u Srdce Ježíšova, jež je střed nás všech.

-k-

DANIEL MERTH

Umírající dítě

Když hořkost dnů usedá na ústa
jež zavřel matčin dech, když odešla

a vítr zpívá si o dávných staletích
jež už mi nepatří a v nic se nezmění

když sám a sám jdu v srdci prochladlý
se svými bratry v mlčení u Tebe, Pane, bdím

Nad tesknost cest s kapucí staženou
zřím klenotnici hořící mi tmou
nad nocí krví balsamovanou

*

tvář zmučenou

Nad nocí z dnů, v nichž réva sílila
nad nocí světelnou vylévána
zřím neposkvrněnost, již v krev se obléká
nesmírný pelikán

A vínu z údolí rozbita okna v zdích
houslová píseň trav světnicí svítící
ach marně probouzí
pláč matčin dítě odcházející
s bratrem, jež nevidí

A hořkost hřbitova jak dopadá
jen pták sen ukolébává

A v nocích napuštěných vínem ocúnů
matčina ruka tmám klade ti vzpomínku

A tuší oči tvé jak nápoj v oblacích
za odpolední nedělních

za odpolední nedělních

*

Hořkost dnů na ústech
na lampách očí matčiných
steskl kolem sen
v němž padá tiše snů

Snů zapomenutí
a setkání
snů zapomenutí
a setkání

JAN BOMBERA

Z toleranční doby na Malé Hané

Ve statích »Z náboženských dějin Horácka«¹ ukázal dr. Neumann, že pomezí Čech a Moravy, hornatá Českomoravská vysočina, zachovala v odlehlých horských osadách poměrně dosti nekatolíků i po protireformaci. Náboženské komise toleranční nebyly zde nikterak překvapeny počtem nekatolíků. Počet jejich, jak prof. Neumann dobře postihl, vzrůstal ovšem velkou nekatolickou agitací, úzkým stykem rodinných příslušníků v různých obcích. Podobně se měly poměry i na sousedních panstvích Malé Hané.²

Koncem září 1728 hlásil farář Pražák z Bystřice nad Pernštýnem, že kupci ze Svitav dovážejí zapovězené knihy ze Saska. O tři dny později oznámil olomoucké konsistoři boskovický žid Mojžíš Lazar, u koho by se daly nalézt zapovězené knihy. Věděl, u koho knihy jsou, poněvadž byl knihařem.³ To bylo neklamné svědectví, že nekatolíci se v okolí Boskovic určitě zdržují. Tato skutečnost byla

¹ Brno 1921.

² Z panství na Malé Hané byly zasaženy protestantstvím Borotín, Opatovice, Šebetov, Boskovice, Letovice a některé vsi panství svitavského a mírovského.

³ Hlídka 1933, 64. Nekatolické knihy na Moravě v letech 1729–35.

potvrzena po prohlášení tolerančního patentu (říjen 1781). Tehdy oznámili nekatolíci z Olešnice, že nejsou sami, že mají souvěrce i na panství jimramovském, novoměstském, pernštýnském, letovickém a boskovickém a že je jich asi na 3000 duší.⁴

Náboženské přestupy měly se dle nařízení patentu dáti před zvláštní komisí; každý jednotlivec měl se hlásiti sám. Jen tak řádně ohlášené osoby směl pastor připustiti k bohoslužbám. Náboženská komise zasedala pro město Boskovice na boskovické radnici 11. a 16. března 1782,⁵ v hraběcí kanceláři panství boskovického 8., 11. a 13. března pro obce Sudice a Jebalovice, 14. a 15. března pro Pamětice, Vísky, Mladkov, Lačov, 16. března pro občany chrudichromské,⁶ na vrchnostenské kanceláři šebetovské od 18. do 20. března pro Cetkovice, Světlou, Knínice a Svitávku,⁷ v kanceláři statku kláštera jevičského dne 22. března 1782.⁸ Jako duchovní komisař jim předsedal velkotýnický farář František Schuppler, děkan velkobystřický.⁹

Záznamy těchto komisí jsou po mnohé stránce zajímavé pro povahu nekatolictví na Malé Haně vůbec. Obeznamujeme se při tom s příčinami hnutí, t. j. s náboženskou nevědomostí, zatvze-
lostí i agitačním nátlakem na jednotlivce, s příčinami náboženskými i sociálními.

Hlášení k protestantismu

Na statcích horlivých kdysi kališníků boskovických a v jejich sousedství udrželo se hojně nekatolíků i po Bílé Hoře. Ti zřejmě podlehlí protestantské agitaci z Pruska a Saska a tak pod rouškou luterskou udrželo se v kraji hojně potomků sekt kališnických a česko-bratrských, jak toho záznamy jsou dokladem tam, kde nekatolíci se hlásili ke kalichu. Poněvadž svou tradici husitskou již zatím ztratili, přiznávali se navenek k luterství, ale pod jeho pláštíkem žilo tu vskutku ještě stále učení českých reformátorů. Konečně k této asimilaci působila i ta okolnost, že luteránští kazatelé navázali u českých nekatolíků – neluteránů na tradici česko-bratrskou a svými knihami, které pro české nekatolíky vydávali, působili k jejich splynutí s protestantismem.^{9*} Ale i duchovní správcové, při nedostatku vlast-

⁴ Neumann, Z. náb. dějin Horácka, str. 81.

⁵ Zem. archiv v Brně č. R 11/101 D 1782, fol. 628-636

⁶ dto fol. 636-672 ⁷ dto fol. 675-687 ⁸ dto fol. 688.

⁹ František Schuppler, nar. 1748 ve Velké Bystřici u Olomouce, farář, děkan a arcikněž ve Velkém Týnci od 4. 9. 1776-1830, zemřel v lednu 1831, učený teolog, r. 1774 vydal latinskou řeč, kterou měl při vjezdu biskupa Ant. hraběte z Kollaredů do Olomouce. (Wolný, Kirchl. Top. V., 32.)

^{9*} Českobratrská tradice na Boskovicku byla opravdu silná. Po r. 1530 mizí v duch. správě boskovické jména kat. farářů a nastupují duchovní českobratřští. Podobně po r. 1570 v Knínicích, Jaroměřicích. Ale už od r. 1580 mizí povětšinou česko-bratřští pastoři a Malá Haná je celá zaplavena protestantskou agitací (podporovanou majiteli panství). Protestantské pastory nalézáme na statku biskupickém (+ vranovohlotském), horotínském (již po 1540), v Křenově (po 1580), v Chornicích (1591-1621), Knínicích. Boskovících atd. Boskovice byly až do r. 1633 většinou nekatolické; ani

ního duchovenstva povolávání ze Slovenska a Uher, byli povětšinou luterány, kteří k učení českých sekt předběllohorských neměli porozumění. Ostatek náboženská nejistota a neuvědomělost přemnohých kališnických potomků měla na tom vinu nemalou. Vedle nedostatku náboženského vědomí byla to sociální nespokojenost mezi lidem, podporovaná horlivou pruskou agitací, která způsobovala zprvu tajné vystěhovalectví do Pruska, později hojně přestupy k protestantství. Vždyť i těm, kdož zůstanou doma, ale přihlásí se k protestantům, slibovali protestantští náhončí odpuštění robot a daní. Když se tak po prohlášení tolerančního patentu nestalo, docházelo často k místním konfliktům, obvykle s vrchností duchovní, t. j. s místními faráři o štolu a desátky. Nemalým lákadlem byla ovšem »víra císařská«: lidu se namlouvalo, že musí věřit tomu, co císařská Jasnost patentem dovoluje. Úzké vztahy mezi příbuznými v různých dědinách pomáhaly bezděčně přestupové agitaci i v dědinách méně zasažených. (Případů, kdy někdo se odvolává na víru svého příbuzného, ač neví, co dotýčný věří, je víc než dosti – ale o nich níže.)

Přestupy k protestantství daly se – dle záznamů náboženské komise – z různých důvodů. Možno je rozvrhnouti na důvody vnitřní (někdo prohlašuje, že setrvává v protestantství z důvodu náboženského přesvědčení) a vnější (kdy je zřejmý vliv rodičů a příbuzných, mistrů a zaměstnavatelů, a ježž dotýční také přiznávají.)

Důvody vnitřní jsou pak několikere: osvícení Duchem sv., názor na večeři Páně a přijímání pod obojí (asi vliv tradičního kališnictví), zamítání sv. zpovědi, odpustků, poutí. Jako důvody (vnější) udávají ženy často víru svého muže, děti odvolávají se na víru rodičů a jejich autoritu. Z nápadně stejných odpovědí často velké skupiny vypovídajících je zřejmý jejich společný původ a návod od vzdělanějších členů a – agitátorů.

Jako důvod přestupu bývá udáváno osvícení Duchem sv. poměrně zřídka. Uvážíme-li, že toto »osvícení« nutno považovati za význačný prvek protestantský (osobní inspirace a právo výkladu Písma sv.), pak možno považovati osoby, takto svůj přestup odůvodňující, za průbojné protestanty. Svůj přestup tak zdůvodňuje v Boskovicích jedině tamní sedlák Šimon L(o)ubal, kterého měl k přestupu »Duch svatý a Slovo Boží«;¹⁰ jeho ženu k přestupu měl Zákon Páně;¹¹ tak vypovídá sudický soused Tomáš Fabián (»Zákon Páně měl mě k tomu, abych od víry katolické odstoupil«)¹², ale

jesuitské časté misie nic nepomáhaly. R. 1692 za faráře Jakuba Třebenského byl dopaden jeden helvetský predikant – knihař a vykázan. Zabaveno mnoho nekatolických knih. – V Knínicích byl r. 1577 farářem Pavel Grünwald (fara byla spravována z kláštera Hradiska u Olom.). Tento r. 1581 odpověděl na otázku svého opata: zda nepravuje svou farnost nějak nekatolicky? ne a dodal: že jen zřídka některým svátost pod oběma způsoby podává, což prý neodporuje koncilu Tridentskému(!), stěžuje si na své farníky, že jsou neposlušni, luteráni a pikardi.

(Údaje z Wolného, Kirch. Top. O. II. na přísl. místech.)

¹⁰⁻¹² postupně folia 629, 630, 638.

pravé příčiny přestupu neví; Marinu, ženu Tomáše Loubala ze Sudic odvrátil od víry katolické »Duch svatý«, ale jak, to nemůže dokázati¹³; Jakub Špidlik, krejčí sudický, odstoupil, protože »to« má »od Boha Otce i Syna i Ducha svatého«, nemůže ale dokázati, jak sám praví, že by to byl od nich dostal¹⁴; zvláště nápadná je shodná odpověď dvou mládenců sudických, 20tiletého Josefa Konečného a 24tiletého Jakuba Hronka. Na otázku, co ho mělo k tomu, že odstoupil od víry katolické, odpovídá první: »Duch svatý, jak jsem se do Zákona Páně díval, tak se mně všechno líbilo«¹⁵, druhý: »Duch svatý, jak jsem slyšel Zákon číst, hned se mně ta víra líbila«, na otázku však, co se mu v té víře obzvláště líbilo, odpovídá, že neví, že se tomu teprve bude učit.¹⁶ Z ostatních nekatolíků byla osvěcena Duchem svatým a proto přestoupila ještě Marina, 20letá žena paměťického podsedníka Matouše Marka.¹⁷

Méně však je také těch, které k přestupu pohnul »Zákon Páně a večere Páně«. Tak vypovídá na př. Jiří Kleveta, krejčí z Boskovic¹⁸ a Josef Konečný, stolář ze Sudic.¹⁹ Katolická mše sv. odpudila a je důvodem a záminkou vystoupení z církve Janu Rostomilému, bednáři z Boskovic,²⁰ »ve mšu« nevěří zmíněný mládenec sudický Josef Konečný,²¹ Pavel Bohatec z Pamětic »poněvadž mše sv. není v Zákoně Páně zaznamena[ná]«²² a Josef Palan, soused z Vísek.²³

Nejpádňším důkazem proti setrvávání v církvi katolické je velké části nekatolíků fakt, že katolická církev nepodává pod obojí. (Vyskytli se i jedinci, kteří dokonce věděli, že katolická církev kdysi podávala pod obojí.) Je ovšem těžko říci, zda je to požadavek dědictví kališnického, či zda je to náboženské uvědomění natolik dostačující, že postřehuje základní rozdíl mezi katolicismem a protestantstvím, když ostatní články věroučné jsou mu naprosto cizí. Svědčily by pro to výpovědi některých občanů boskovických, podle nichž helvetské vyznání napravilo katolickou víru tím, že přijímá pod obojím.²⁴ Ostatně fakt, »že nepřijímal pod obojím« je důvodem k přestupu v Boskovicích již pouze pro tamního měšťana Karla Boháčka.²⁵ Hojně však tak zdůvodňují své rozhodnutí občané sudičtí (Jakub Bohatec, jenž ví, že církev už kdysi podávala pod obojí, Tomáš Loubal, Apolonia Špidliková, Pavel Kotrhonss, Pavel Šmeral, Jakub Šmeral, Franz Šperka, Josef Špidla, Helena, jeho žena),²⁶ dva pamětičtí (Matouš Daněk, Jakub Chlup),²⁷ 4 sousedé z Vísek,²⁸ tři z Mladkova,²⁹ tři z Lačova³⁰ a Chrudichrom,³¹ z Cetkovic (2)³² a selka Helena Štrofová ze Skočové Lhoty.³³

Mnozí odcházejí k protestantům, protože nevěří – jak sami říkají – tomu, »co není psáno« (t. j. tradici církevní); katolíci však

¹³⁻¹⁷ 643, 644, 657, 658, 663

¹⁸⁻²⁰ dto, postup fol. 631, 645, 628 ²¹ viz pozn. 15

²²⁻²³ dto, fol. 661, 664

²⁴⁻³¹ dto, fol: postupně 629, 633, 640 – 659, 662 – 663, 665–666, 667 – 668, 668–669, 671–672 ³² dto fol. 677–682 ³³ fol. 688

tradici věří. Tito nekatolíci zdůrazňují, že se má věřit jen tomu »co je v Zákonu Páně«, který je přivedl k rozhodnutí. Tak »věří jen co stojí v Zákoně Páně« obě rodiny Šmeralovy ze Sudic,³⁴ Tomáš Kořalník (»každý katolický křesťan má věřit všecko, co psáno jest a nebo ne, já ale nic jinšího nevěřím, jenom co psáno jest v Zákoně Páně«)³⁵, Tomáš Vyskočil,³⁶ Jakob Konečný,³⁷ Vojtěch Hronek,³⁸ Helena Špidlová,³⁹ všichni ze Sudic, Anna Čapalová z Lačova (»my jenom to, co je psáno, a jinšího nic«)⁴⁰ a Matouš Kupsa z Knínice.⁴¹

Konečně vyskytují se jednotlivci, kteří vytykají katolické církvi očistec, úctu k posvátným obrazům, růženec, škapulíř, pouti a poněvadž prý v ně nemohou »věřit«, vystupují z kat. církve. Ostatně je zřejmo, že tito lidé se na něco vymluvit museli, nechťeli-li v kat. církvi zůstat, neboť již dávno, nebo vůbec k ní nikdy nepatřili. Pavel Boháček nechce být katolíkem, poněvadž nevěří »v očistu« (!),⁴² Matouš Daněk nevěří »v očistec«,⁴³ pacholek Matouš Petírek rovněž nevěří »v očistec«⁴⁴; všichni jsou z Pamětic. »Očistec nepřipouští« také Libor Kupsa ze Svitávky.⁴⁵

Boskovický bednář Jan Rostomilý se zřekl katolické víry, protože nevěří »v pouti a obrazy«;⁴⁶ proti obrazům jsou naladěni: Margita, žena Jakuba Vašků, voják Josef Konečný, Franz Konečný, Jan Jubanecký (»já nevěřím obrazu ani žádné rytiny«) ze Sudic, Tomáš Marek a T. Chlup z Vísek, Jan Staněk z Lačova (»Nevěřím v obraz, škapulíře a růžence«),⁴⁷ Karel Staněk z Pamětic (»já nevěřím kříž (!), já nevěřím v škapulíře, jenom v samého Boha«).⁴⁸

To jsou tak běžné vnitřní pohnutky, které vedly různé nekatolíky ke zřeknutí se kat. víry. V celku možno říci, že jsou to naučené odpovědi, které s vnitřním přesvědčením mají jen málo společného, které však předpokládají společný kurs, v němž se dotyčným dostalo jistě spolehlivého návodu, jak vypovídati před komisí. Tito lidé však jednali přece celkem ze svého svobodného rozhodování; vyskytují se ale případy, kdy tomu tak nebylo, kdy manželky přestupují proto, že tak činí muž, děti se hlásí proto, že si tak rodiče přejí. »Já jinak nebudu jak můj muž« (H. Příbylová z Boskovic);⁴⁹ »Já musím poslouchat tatíčka« (Teresia Klevetová z Boskovic);⁵⁰ »Jaký tata jest, takový já zůstanu« (Jiří Boháček, 20 l., z Boskovic);⁵¹ »Jak tatíček věří, tak já věřím«, co však tatíček věří, nevěděla (Rozina Kozoušková ze Sudic);⁵² Helena Boháčková se vyznává z víry »co se muž vyznal«;⁵³ »já podle tati se řídím a podle Zákona« (25letý Jan Boháček ze Sudic);⁵⁴ proto, »že tatíček není katolíkem« vystupuje 32letý Valentin Kotrhonss; »Jak můj otec odpovídal, tak já

³⁴⁻³⁹ post. fol. 648-649, 646, 651, 656, 658, 659

⁴⁰⁻⁴¹ post. folia 669, 685 ⁴²⁻⁴⁵ post. folia 661, 662, 665, 686

⁴⁶⁻⁴⁸ post. fol. 628, 655-670, 662

⁴⁹⁻⁵¹ fol. 630, 632, 633

⁵²⁻⁵⁴ fol. 636, 638, 639

taky povídám« (24letý Pavel Kotrhonss);⁵⁵ »Jako jsou mí rodiče, takovou já musím býti« (Veruna Boháčková);⁵⁶ »Pro muža, pro rodičov a pro Pána Boha« odstoupila Margita Vašků;⁵⁷ »Jaký je muž, taková já budu« (Mariana Příbylová z Jebalovic);⁵⁸ »jak matička a tatíček, já taky tak« (Jakob Janák z Jebalovic);⁵⁹ »Rodiče byli, taky já budu reformitka« (Anna Bohatcová z Pamětic);⁶⁰ »Co muž věří, to taky já věřím« (A. Chmelová z Pamětic);⁶¹ »jak tatíček je, jinším nebudu« (Valentín Staněk z Chrudichrom).⁶² Nezůstalo však leckde při této konečně samozřejmé soudržnosti v jednotlivých rodinách, vyskytly se i případy skutečného nátlaku a svedení (Fabián Chlup, učeň u bednáře Rostomilého v Boskovicích; Jan Příbyl, sedlák v Sudicích).⁶³ Pouze jedna osoba byla získána agitací pro »víru císařskou«. ⁶⁴

Mnoho nekatolíků nemohlo udati důvodu pro přestup. Nevěděli. »Já nevím« (Barbora Rostomilá). »Já nemužu nic říct« (Františka Rostomilá, Majdalena Boháčková z Boskovic).⁶⁵ »To já ještě nevím, nejsem ještě tak naučený« (Jan Boháček), »já nevím žádnou příčinu« (Kateřina Bílková), »já včilé to nemužu vědět« (Matěj Boháč), »já sama nevím« (Anna Příbylová), »ještě nejsem tak vycvičená« (Anna Šmeralova).⁶⁶ »Já z hlavy nevím« (Mar. Příbylová z Jebalovic).⁶⁷ Někteří veřejně přiznávají, že katolíky nikdy nebyli (Václav Příbyl z Boskovic, Pavel Konečný, Pavel Boháček, Vavřín Šmeral ze Sudic, Anna Němcová z Pamětic, Alžběta Chlupová z Vísek, Anna Čapalová z Lačova). Ti prohlašují: »Od starodávna jsem reformitem a mojí předky (!) byli«, »rodiče byli, taky já budu reformitka«, »v čem jsem se zrodila, v tom chci dotrvati«, »katoličkou jsem se ne[na]rodila, ani nebudu«. ⁶⁸

Několik nekatolíků našlo při otázce po příčině přestupu i odpověď samostatnou a uhýbavou. »Zkusila jsem katolickou víru, nyní chci bejt tejto« (Hel. Příbylová z Boskovic). »Já nejsem tak učený, abych to vyjádřit mohl« (Karel Bílek). »Já juž více odpovídat nemužu« (Marina Kořalníková); nechce být katolíkem, protože se mu nelíbí katolická církev (Pavel Konečný). Když jsem byl katolíkem, nic jsem nevěděl, co jsem reformitem taky ještě nevím« (Jakub Vašků).⁶⁹

Srovnáme-li důvody přestupů, je zřejmo, že nejvíce uvědoměli byli nekatolíci ze Sudic. Způsobila to zajisté jejich početnost. Vedle těchto mnoha uvědomělých – a zřejmě už dávno po předcích tajných nekatolíků – značné procento těch, kteří ani nevědí, proč vystupují z katolické církve, ukazuje zároveň na značný počet nově

⁵⁵⁻⁶³ fol. 647-8, 651, 654, 660, 661, 664, 667, 671, 629+646

⁶⁴ Barbora Augustova z Cetkovic, která věří »co Jasnost císařská vydala«. Co však císař v patentu vydal, nevěděla a muselo se jí vysvětlit. fol. 679.

⁶⁵ fol. 628, 629, 633 ⁶⁶ fol. 638, 642, 644, 646, 647-8 všichni ze Sudic,

⁶⁷ fol. 660 ⁶⁸ fol. 630, 651, 652, 664, 665, 669 ⁶⁹ fol. 631, 641, 647, 651, 654 ze Sudic

svedených. To ještě více vynikne při otázkách po člancích víry, kdy většina nekatolíků je uvedena v rozpaky anebo se spokojuje jen stejnou odpovědí: chtějí přijímat pod obojí.

Velký význam pro šíření protestantství na Boskovicku měla silně rozvětvená příbuzenstva ve všech vesnicích. Na Boskovicku a Šebetovsku vyskytují se v seznamech nekatolíků často jména: Boháček (v Boskovicích, Sudicích, Knínicích), Bohatec (Sudice, Jeбалovice, Pamětice), Bilek (Sudice, Svitávka), Loubal – Lubal (Sudice, Boskovice), Konečný (početní v Sudicích), Příbyl (Sudice, Vážany, Boskovice, Jeбалovice), Šmeral (hojně v Sudicích), Hronek (Sudice), Kleveta (Boskovice, Chrudichromy), Staněk (Lačov, Chrudichromy, Pamětice), Chlup (Chrudichromy, Vísky, Pamětice, Lačov), Kostík (Cetkovice, Světlá), Čapal (hojně v Lačově), Chmel (Vísky, Mladkov), Kupsa (Knínice, Svitávka). Členové těchto příbuzenstev často až nápadně shodně vypovídají, mají shodné námitky proti katolické víře. Ale i sousedé se učili jeden od druhého, jak odpovídati před komisí na otázky.⁷⁰

Náboženské uvědomení. Ignorance

Přes dosti značnou početnost nekatolíků jest jejich náboženské uvědomení celkem slabé.

Mnozí z nově svedených neznají ani název vyznání, k němuž přestupují. Na otázku komise: »Jaké jste víry?« odpovídají nekatolíci různě (uvádíme významné případy): »Reformist, helvetskýho vyznání, křesťan« (fol. 628), reformistka víry formatovskej (630), helvetské vyznání (630), reformit (631), reformatka (633), víry reformatskej (633), víry reformatorskej (634), víry, co se muž vyznal (638), takové jako rodiče (639), reformatskej víry, dle helvetského vyznání (640), reformit dle Zákona (642), halvatské víry (647), reformitského helvetského vyznání, křesťanka (663), »křesťansko-helveckej víry« (677), dle helvetského vyznání reformickej křesťan (685); jeden občan z Vísek »ani nevěděl víru svú jmenovat... ani co Bůh je nevěděl« (671), jeden ze Sudic vyznal se z víry helvetské, ale praví: »Chci zůstatí lutriánem« (651).

Z celkového počtu asi dvou set vyslýchaných nekatolíků jen pět jich vědělo, co chce nová víra: »Obnovení křesťana«, »napravení křesťanstva«, ale pouze tři věděli, v čem napravení spočívá. Ostatní na otázku: »Co v sobě obsahuje vyznání helvetské« odpovídají, že to obsahuje, že chce přijímání pod obojí.

Podrobněji ukazuje se situace náboženského uvědomení při otázkách komise po předmětu víry, po člancích víry. Na otázku »v čem pozůstává helvetské vyznání«, co věří »skrze to helvetské

⁷⁰ Konsignace jednotlivých panství udávají i domovní čísla usedlostí přestupujících, dle nichž možno zjistiti, které rodiny spolu sousedily.

vyznání«, odpovídají: »V Zákoně Páně, co on nás učí to věřím«. ¹
»Co Zákon Páně přikazuje, to chci zachovat.« ² »Věřím co stojí v
Zákoně Páně.« ³ Věří »podle Zákona Páně.« ⁴ Co učí Zákon Páně
však neví: »Já to nevím«. »To já nemůžu vědět.« ⁵ Pozoruhodná je
odpověď Jakuba Špidlika ze Sudic, podle něhož pozůstává základ
helvetské víry »na Kristu Pánu, na skálu (!) a na Slovo Boží.« ⁶

Je zajímavé, že náboženské vědění těchto nekatolíků omezuje
se většinou na dva body: víru ve dvě svátosti a v přijímání pod
obojí. V tomto směru zdají se málo poučení boskovičtí a sudičtí,
více pamětičtí a mladkovští nekatolíci. Hojně se odvolávají na to,
že nemají ještě učitele.

Víru svou vyjadřují různě: »Držím dvě svátosti« (fol. 661), »vě-
řím křest a večeři Páně« (ib.), věří, že oni mají dvě svátosti a ka-
tolíci sedm a zdůrazňuje, že chce zůstat »při křtu a večeři refor-
mit« (ib.); »věřím dvě svátosti, křest a večeři Páně v lámání chleba(!)«
(662), věří »v křest a večeři Páně pod obojím« (663), »křest a ve-
čeři Páně v lámání chleba a kalich« (663); vyznává »nic jinšího
jen Boha Otce i Syna a svatého Ducha, a pod obojím lámání chle-
bíčka a dvě svátosti« (664); věří »ve dvě svátosti, křest a večeři
Páně a mšu svatou ne a v lámání chleba a kalich pod obojím způ-
sobem« (664), věří jen »ve večeři Páně v lámání chleba« (666). Po-
dobně se vyjadřují i občané z Mladkova a z Knínic, zvláště významně
knínický zahradník Jan Boháček: »Věřím jenom dvě svátosti, křest
a večeři (!) Páně, křest u sv. Matouše 28. kapitole a večeře Páně
1. epištola ke Korintu 11. kapitola« (684).

Vyskytly se i jiné odpovědi na otázku »Co věříte obzvláště?«
»Večeři Páně (věřím) a nic jinšího, poněvadž nic jinšího nevím, co
mám věřit« (645); věří »kalich Páně a chlebiček a víno« (655). Ně-
kteří, chtějící asi co nejdříve vyznati, že chtějí přijímati pod obojí,
odpovídají na otázku víry nevhodně. Tak vísecký sedlák Stara věří
»že nedostáváme pod obojím způsobem« (666), rovněž Chmel z Mlad-
kova a Špičková z Cetkovic věří »že nám nedávajou (!) pod obojím
v lámání chleba a kalich« (667–678. Chrudichromský Kleveta věří
»že chce mít pod obojím lámání chleba a kalicha pití« (671), jiný
věří, »že Kristus Pán podle Těla jeho živého jenom na pravici sedí,
a nikoliv na světě přítomný není (671); jediná Barbora Augustová
z Cetkovic vyznává, že věří, co Jasnost císařská v patentu vydala (679).

Zvláště nejasný je obsah nové víry několika osobám (nově
svedeným?), ve dvou případech celé rodině. Justina Fabiánová ze
Sudic vyznává, že nová víra v sobě obsahuje »Boha Otce, Boha
Syna, Boha Ducha svatého.« ⁷

Voják Pavel Konečný⁸ pokládá za důležité zdůraznit svou víru
»v jednoho Boha v 3 osobách a (v) nic jinšího.« ⁹ Stejně vypovídá

¹⁻⁵ fol. 636, 641, 649, 661, 640 ⁶ fol. 644 ⁷ fol. 637.

⁸ Consignace fol. 695 pomíjí jméno Konečný a vede ho v seznamu rodiny
Vyskočilovy ze Sudic. ⁹ fol. 651

i Anna Šperková ze Sudic.¹⁰ Shodnou odpověď na otázku mají dcery dvou rodin Boháčkových¹¹ a příslušníci rodiny Bohatcovy.¹² Helena Boháčková ze Sudic (č. 32) mimo to ví, že helvetská víra pozůstává »v Kristu Pánu, Panně Marii a v apoštolu (!) svatech (!)«. Když se jí od komisaře dostává vysvětlení, že helvetské vyznání ani v Pannu Marii nevěří, odpovídá, že věří jen to, co její muž.¹³

Že mezi hlásícími se nekatolíky bylo skutečně mnoho svedených, ukazují zápisy celkem jasně. Mezi nekatolíky našlo se velké procento těch, kteří pod jménem helvetského vyznání byli vlastně katolíky podle víry. Nebyli ještě poučeni ani o nejdůležitějších odchylkách od církve katolické, nebo to bylo poučení jen velmi plýtké a to na otázky komisařovy nestačilo. Není pak divu, že se dotyční přiznávají k článkům víry, které církev katolická věří a protestanté zavrhuji, že učení protestantské je jim cizí a že někteří prohlašují, že jim nevěří. Pod pláštíkem protestantského jména se ukazuje jádro katolické.

Proto komise o mnohých poznamenává: »Články vyznání helvetského se jí přednesly, ty nevěřila, v katolické víře neměla žádné pochybnosti« (634). »Vyznání helvetské za nepravdivé vyznala« (638), »Vysvětlilo se mu jak vyznání helvetské a víra katolická, obsahu první nevěří, při druhé nemá pochyb« (644). »Věřila všecko, co katolíci věříjou (!) (656). »Ani nevěřil, ačkoliv se mu předneslo, co to helvetské vyznání obsahuje« (667). »Vysvětlilo se jemu, co helvetské vyznání jest, tomu nevěří« (675). »Vyznání helvecké (sic!) za nepravdy měla« (681). K tomuto úsudku dospěla komise u tří osob ze Sudic, u pěti z Cetkovic, u jedné ze Světlé, Boskovic, Pamětic, Knínic, Svitávky a Skočové Lhoty, celkem u čtrnácti osob. Daleko větší počet byl ale těch, kteří prohlašovali, že proti katolické víře vůbec nemají námitek.

Největší nevědomost v člancích víry byla v Boskovicích a Sudicích (ač jinak to byli nekatolíci velmi sebevědomí): většinou vyznávají, že nevědí, co věří, co mají věřit, vymlouvají se na nedostatek poučení. »Já nevím, co to helvetské vyznání v sobě obsahuje, až tu bude náš pastýř, tak se naučím« (fol. 628). »Co věříte?« »Já nevím sama« (631). »Tak daleko jsme se ještě neučili« (631). »To já nemůžu vědět, ani v hlavě mít« (643). »Měli jste zde moudřejší, já nevím« (647). »Já ještě nemám katechismus, já ještě nevím« (647). »Teprve se budu učit« (654). »Co věříš obzvláště.. skrz tu víru?« »Já obzvláště nic nevěřím« (668). Tak vypovídalo z Boskovic deset osob, ze Sudic dvacetpět, z Cetkovic čtyři, po jedné z Vísek, Chrudichrom, Mladkova, Světlé. Přičteme-li značný počet těch, kteří nevěří články helvetské vůbec, přijdeme k zarážejícímu číslu.

Příště pokračování.

¹⁰ fol. 650 ¹¹ ze Sudic č. 32 a č. 25, fol. 639, 651

¹² ze Sudic č. 1 a z Pamětic č. 12, fol. 640, 662 ¹³ fol. 638

Na cestách

Pre Teba, Pane, umieram,
pre Tvoje oživenie;
nedaj, bych padol neverám
za obeť ako snenie.

Pre Teba, Pane, zriekam sa
štyroch strán toho sveta,
celý svet vkladám do rámca –
tak zlosť je uzavretá.

Ku štyrom stranám svetovým
smerujú mojej cely
bielučké steny, svedomím
tiahne hlas túžbou vrelý:

tak ako steny biele sú,
čisté sťa v rybom oku,
nech oči Tvoje neznesú
tú priepasť priehlbokú,

v ktorej je centrum osídíel,
v ktorej je zloba sveta;
do srdca bysom dovidel,
bez falše bol sťa dieťa –

nauč ma týmto tajomstvom,
poznávať večné krásy,
nech prenikne ma stálosť tá,
čo zabudnutá na salaši.

Bohoslovci z ČSR. ve školním roce 1938-39

Semináře	Národnost	I.	II.	III.	IV.	V.	Celkem	Cizí fakulta	V š e c h	
									letos	loni
Banská Bystrica	Slováci Němci	5 —	6 —	2 2	5 4	12 3	30 9	Pasov 2	41	58
Bratislava	Slováci	12	20	23	26	21	102	—	111	203
	Češi	—	1	—	—	—	1			
	Maďaři	—	—	—	1	2	3			
	Němci	—	2	2	—	1	5			
Brno	Češi	38	20	19	24	33	134	Řím 2	142	165
	Němci	1	2	1	1	1	6			
České Budějovice	Češi Němci	17 1	9 —	6 —	13 —	13 —	57 1	—	58	115
Hradec Králové	Češi Slováci	16 —	15 —	20 1	20 1	15 —	86 2	Řím 5	93	146
Nitra	Slováci	6	6	9	11	9	41	Řím 2 Strassburg 1 Bratislava 3 Olomouc 5	55	55
	Němci	—	—	1	1	—	2			
	Maďaři	1	—	—	—	—	1			
Olomouc*	Češi	43	28	21	25	41	158	—	185	291
	Slováci	—	2	3	4	5	14			
	Němci	2	1	1	3	1	8			
	Rusíni	1	—	1	—	3	5			
Praha*	Češi	Neuvedeno dle ročníků					109	—	109	195
Prešov	Češi	—	—	—	—	1	1	Řím 2 Olomouc 1	26	26
	Slováci	—	2	—	—	—	2			
	Rusíni	4	2	5	2	4	17			
	Maďaři	—	1	1	—	3	5			
Spišská Kapitula	Slováci	14	15	9	14	16	68	5	78	60
	Němci	—	1	3	1	—	5			

* Dle sdělení děkanství fakulty.

Bohoslovci dle národnosti:

Češi: 546	Slováci: 259	Rusíni: 22
Němci: 36	Maďaři: 9	Celkem 872

Řádoví bohoslovci v ČSR. ve školním roce 1938–39

	letos	loni		letos	loni
Augustiniáni	3	3*	Dominikáni	32	27
Benediktini	32	32*	Františkáni	41	(8)
C. Ss. Sacramenti	8	6	Jesuité	55	85
C. Těšitelů B. S. P.	26	23	Kapucíni	59	60
C. Verbi Divini	40	29	Křižovníci	10	10*
C. Redemptoristů	35	58	Milosrdní bratři	3	2
C. Salvatoriánů	3	8	Minorité	4	9
C. Salesiánů	37	32	Praemonstráti	23	38

Celkem: 411 430

* Uvádíme ze školního roku 1936-37, poněvadž jsme neobdrželi vyplněné dotazníky.

Ke statistice

Politické přesuny změnily značně i naše posice. Ztratili jsme šest seminářů: jeden v Čechách (Litoměřice), jeden v zemi Moravsko-slezské (Vidnava), ostatní na Slovensku (Košice, Rožnava) a Podkarpatské Rusi (římsko- i řecko-katolický seminář v Užhorodě). Přirozený je úbytek Němců, kteří museli odejít do říšských seminářů. Také kláštery zaznamenaly jisté změny, což nejlépe ukazuje tabulka.

Souhrn: Na domácích ústavech . . . 872

Na cizích fakultách . . . 28

Řádových bohoslovců studujících doma neb v cizině, všech 411

Celkem 1311

(Loni 2075)

● Zprávy, glosy, dopisy

U hrobu Strossmayerova

Ač jsme při loňské propagační cestě po jugoslávských seminářích navštívili též Djakovo, nebylo možno, abychom při letoším zájezdu nevykonali znovu pout k hrobu velkého nástupce sv. Methoda na stolci biskupů srijemských J. J. Strossmayera. Proto jsme přerušili celkem příjemnou jízdu parníkem ve Vukovaru a přespali ve »franjevačkom samostanu«, v němž jsme též loni našli útočiště. Dobrosrdečný pan kvardian nás přijal jako staré známé, ale hned, snad aby nás pozlobil, se ptal, nejsme-li henleinovci. Nemuseli jsme mu opak dlouho dokazovat, vždyť ta naše němčina nebyla zrovna klasická. Více práce nám dalo, než jsme mu dokázali, že nejsou všichni Češi husité, racionalisté a komunisté, jak se o nich v cizině všeobecně smýšlí a zvláště Moravané že se od Čechů povahově značně liší.

Nebránili jsme se, když nás zavedl do jídelny, ač byly již dvě hodiny odpoledne, jen jsme se nedůvěřivě dívali po velkých lahvích vína, které před nás postavili. »Vino musíte u nás na jihu vypít hodně, jen vodu nám šetřte! Tu musíme kupovat, kdežto víno prodáváme,« napomínal pan kvardián a vskutku o deci jsme nikde bídu

neměli. Poznali jsme také, že ono přísloví »nema kruha, nemá vinca, boli glava Dalmatinca« platí nejen o Dalmacii, ale o celé Jugoslavii i Bulharsku.

Druhého dne odpoledne nastupujem cestu do Djakova asi 40 km vzdáleného. Už z dálky nás vítá mohutná stavba Strossmayerovy katedrály. Stojíme chvíli a obdivujem toto dílo. Pak se ubíráme k semináři. Krásná, nová budova na jedné straně náměstí, v jehož čele stojí katedrála a biskupská residence. U vchodu nás uvítá socha Božského Srdce Páně. Vrátný je krejčím jako u nás, jenže po vrátně, jako je naše, jsme se marně ohlíželi. To mají bohoslovci o jednu zábavu méně! Pan rektor není doma, pan superior je však ještě ochotnější než byl loni. Hned nás zavedl nahoru a vykázal každému »svoju sobu«. Bohoslovci tam mají skoro všichni svou místnost. »S bohoslovci mluvit? – To půjde. Sejde se jich několik k nedělnímu kněžskému svěcení.«

Večeřeli jsme sami, hned po ní však za námi přišli velební páni – nic jim nevadilo, že mají exercicie. Jsou mezi nimi čtyři Chorvaté, dva Němci a jeden Maďar. Dorozumíváme se jak to jde. K deváté za námi přišel též jeden z jejich profesorů. Nezi jiným se ptal, jak brzo se můžeme vrátit domů. »Za tři neděle? – No, musíte pospíšet, Československo už nebude dlouho existovat!«

Druhého dne jsme šli na audienci k panu biskupovi. Msgr Dr. Anto Aksamovič nás přijal velmi mile. Přál si, abychom mluvili česky. Mluvili prý s acibiskupem Stojanem každý ve své mateřštině a rozuměli si. Vložili jsme mu naše snahy po sblížení slovanských bohoslovců a prosili, aby nám byl nápomocen a ve svém semináři bohoslovce k spolupráci povzbudil. Pan biskup poukázal na styky Strossmayerovy s našim nezapomenutelným Sušilem, na svoje přátelství s Dr. Stojanem a konečně na spolupráci svých bohoslovců s našimi v dřívějších dobách a vyslovil přání, aby toto tradiční spojení bylo znovu obnoveno. Nakonec prosíme o pozhánání k další práci.

V semináři nás již očekávali bohoslovci. Sešlo se jich několik k zítřejšímu svěcení. S některými jsme se mohli pozdravit už jako se známými, s jinými jsme navázali styky nyní. »Museum« znají, mají je v čitárně – téměř nerozřezané. Čeština prý je pro ně dost těžká a chorvatského je tam málo. Slíbili, že občas nějaké zprávy zašlou.

V neděli před svěcením, nám šel Stjepan, kvartán, důkladněji ukázat katedrálu. Není možno zde několika slovy popsat krásu, ba nádheru díla, jež si vyžádalo téměř 16 let úmorné práce. Chorvaté považují katedrálu za nejlepší románský chrám v Jugoslavii, řadíci se důstojně po bok nejkrásnějších chrámů světa. Kdo ji jednou spatřil, musí jim dát za pravdu.

Velký unionista Strossmayer byl při stavbě veden hlavně touhou po povznesení kultu cyrilometodějského a rozšíření myšlenky unijní. Zlatá slova nad portálem, která nám hned při vstupu padla do očí: »Ti si Petar, i vrhu te stijene sagradit ću crkvu svoju, i vrata paklena ne će je nadvladati,« hlásají nám, že katedrála je zasvěcena sv. Petru, stožáru jednoty Církve svaté. Nápis pak uvnitř: »Slavi Božjoj, jedinstvu crkava, slogi i ljubavi naroda svoga«, naznačují, proč byl chrám založen a zač se máme v něm hlavně modlit: ke slávě Boží, svornosti a lásce národa a posílení církevní jednoty. Jako symbol této jednoty stojí zde sochy sv. Cyrila a Metoda, kteří přišli z východu, k západu se přiklonili a od obou jsou ctěni za svaté. Jak si Strossmayer sv. apoštolů slovanských vážil, je viděti z toho, že ani ve své závěti na ně nezapomněl. Přál si, aby na desce, kterou se hrob uzavře, byl v reliefu nahoře Ježíš se sv. Svou Matkou »dole nechť jsem já, kterak stoupám před svého soudce nesa katedrálu na svých rukou..., jakoby doporučen sv. apoštolů Cyrilem a Metodem.« Jeho žádosti bylo vyhověno, a když jsme pozorovali zmíněný relief na hrobě Strossmayerově v rozsáhlé kryptě přímo pod hlavním oltářem, byli jsme hluboce dojati. A tu pomodlili jsme se nejen za něho, vždyť on toho snad již ani nepotřebuje, ale k němu, aby tam v nebecké vlasti přednášel se sv. apoštolů slovanskými nejvyšším milosrdnému Bohu prosby za unii tak horlivě, jak horlivým propagátorem jejím byl zde na zemi.

Ještě toho dne odjížděli jsme s pozhánáním novokněží zpět do Vukovam, abychom nastoupili další cestu po Dunaji k východu do zemí, které těchto modliteb za unii též tolik potřebují.

J. Z.

Z programu Cyrilometodějského kroužku R. S. na šk. r. 1938/9.

Jeden z hlavních důvodů mělkého katolicismu v našem národě je povrchní znalost, po případě slabé nebo žádné zpracování národně charakteristického katolicismu. Průbojnost historických fakt, - že jedině zdroje kultury katolické jsou schopny dát našemu národu životní sílu, že to byly ideje našich sv. apoštolů, jež vedly národ v době rozkvětu - je zeslabována psychologicky vhodnými a časově účinnými hesly nepřátel. Těmto myšlenkám věnujeme hlavní pozornost v přednáškách i tisku.

»Važte si, čeho si vážili vaši sv. apoštolé, milujte, co oni milovali, truchlete, proč oni truchlili. Bojovali těžké boje za právo a sv. pravdu; i my bojujeme za nejdražší statky a dědictví po svých obcích.« To je smysl encykliky Lva XIII. »Grande munus«, určené všem Slovanům, zvláště však katolickým Slovanům. Nedávno církev sv. slavila světce, jenž pro unii obětoval život. Byl to sv. Josafat, rodem Rus, arcibiskup polocký. Narodil se 1580, umčen 12. listopadu 1623, 1867 kanon., svátek 14. listopadu.

Im memoriam...

za † olomouckým bohoslovcem Melicharem Barnetem.

Oschly už slzy. Doznělo echo vzlyků na čerstvém rovem. Ale úsměv tvé tváře se chvěje dále na sítnici naší paměti. Ani smrt nám jej nevzala. Ba dodala mu nové výraznosti, jasněji jej vykreslila. Jsi mezi námi víc nežli tušíme. Úpornost a poctivost tvé myšlenky a celou tvou bytostí vedený boj o čistotu odhodlání se budou těm, kdož tě znali příkladem a povzbuzením.

Tvé oči se již kalily pohledem do bezedných dálav, tys však vzpomínal na své spolubratry, rozptýlené po svých domovech a netušící nic o tom, že ty postupuješ poslední zkoušku dospělosti, zralosti pro život jiný. »Průlomem zřícených krovů se nad námi otvírá nebe« (Březina). Nenařikals, když jsi viděl, jak tvůj pozemský dům se bolestně hroutí, nýbrž odevzdaně jsi pohlédl do radostně kynoucí naděje království Božího. Doufáme, jako ty jsi doufal, že ti Bůh dá onen život, tušený v nejdůležitějších a nejpálčivějších touhách tvé duše.

Spolubratři III. ročníku.

Olomouc.

Býti knězem znamená obětovati se bez výhrady. To pochopilo třináct našich českých spolubratří, kteří se dobrovolně odhodlali odejít do vidnavského semináře, aby jako budoucí kněží mohli působiti mezi svými českými krajany v zabraném území naší arcidiecése. S obdivem jsme pohlíželi na jejich odhodlanost k oběti pro ně jistě velké. Rozloučili jsme se s nimi ve středu 9. XI. přátelským večírkem.

- Nei -

● Nové knihy

Stevan J. Jakovljevič: POD KŘÍŽEM. Družstevní práce v Praze 1938.

Pod titul této knihy mohli bychom zcela dobře dát slova Léona Bloy, jimiž jsou uvedena Rozjímání samotářova: Tato kniha jest válečnou daní spisovatele, kterého válka zabila.

Hrůzy světové války, jež zastihly Jakovljeviče právě na prahu mužství, vystávají v této válečné epopeji v zabarvení jobovském. Krvavými cestami, bičován a až do kosti drásán, jde hrdinsky srb-

ský národ na svou Golgotu, aby tam položil vykrvácené tělo na svůj kříž, živý to symbol věčné tragedie slovanské rasy.

Vše nejohrovnější, co si pod slovem válka můžeme představit, bolestné vlnění válečného ovzduší až do posledního záchvěvu, var krve a železa, nadlidské útrapy, v nichž je člověk zbavován všeho, co se nazývá lidským citem, strašlivé běsnění démona války, to vše zaznívá jako bolestná, nám příliš blízká melodie, o níž však nedovedem říci, zda jest drásavou

vzpomínkou či zlověstným příslibem našeho příští.

Autor naprosto nezaujímá postoj ustrašeného pacifisty. Jeho pohled je pohledem člověka, ponořeného až na dno své propasti hloubené ušlechtilosti lidského srdce a statečnosti ducha, vždy si vědomého národní cti a duchovní tradice lidu, který v dějinách dovedl s titanským úsilím čeliti daleko silnějšímu nepříteli.

Kniha Jakovljevičova jest dílo dobré, silné a plnokrevné. Zaslouhuje vřelého doporučení pro sílu poctivosti a opravdovosti. *ab.*

Romano Guardini: DIE BEKEHRUNG DES AURELIUS AUGUSTINUS: Jakob Hegner Verlag, Leipzig.

Cosí nového vystupuje z tohoto třetího z velkých psychologicko-náboženských rozborů prof. dra. R. Guardiniho – tak jako vůbec cosí nového a přece konstantního – věčného – vystupuje nám vstříc celé jeho osobnosti a díla. Četli jsme s vroucím podivem zprávy o berlínském profesoru, jehož přednášky způsobem už dlouho nepoznaným strhují a zaujímají živelnou mocí ducha posluchačů ať v Berlíně samém či v okruhu jeho akademické mládeže na hradě Rotenfelsu na Mohanu a obohacují nesmírně dávající slovo zapomínaným hlubinným mohutnostem duše v jejích organickém souladu s tělem. Tato kniha jako vůbec i rozbor Dostojevského a Pascala (»Der Mensch und der Glaube«, »Christliches Bewusstsein«) byla míněna i byla původně látkou universitních přednášek, až rozrůstající se zkušenosti a poznatkové souvislosti samy žádaly organického zcelení. Rozbor Augustinových »Konfesií« nechává stranou čistou historii i čisté pozorování psychologické je tedy rozdílný ode všech dosavadních prací o tomto tématu, které bratry své východisko v těchto, téměř vždy autonomně pojímaných disciplínách. Je jeho snahou vystopovat a přivést k živému vědomí ono tajemné, obecné a přece tolik subjektivní »vstoupení živého Boha do člověkovy žití« – ony podivuhodné stavy a situace duše Bohem uchopené, zaujímané jí v tomto světě a přece řízené a naplňované tajemnou silou z onoho »jiného světa«. A že jste ve všech vývodech těchto prací jisti takměř evidenci uváděných faktů, že váš duch i duše rezonuje v souhlasném ladění s těmito tajemnými skutečnostmi, svědčí o tom jak jeho cesta k těmto duchovním základům byla z Milosti Boha

pravá bez oklik a proto je i jeho dikce tak jasná a prostá v podávání i tam, kde se mluví o oblastech nehlubších.

Upozorňujeme vůbec na vysokou úroveň výběru Jakob Hegnerova nakladatelství.

OD ZBOROVA K BACHMAČI, památník o budování čsl. vojska na Rusi pod vedením T. G. Masaryka. Vydáno 7. března 1938 k 20. výročí bitvy u Bachmače. Čin-Orbis-Praha, str. 212, brož. Kč 95, vázaná 115.-.

Celé dílo spadá do obrazového cyklu »Vojáci svobody« a je pokračováním knihy »Zborov 1917-1937«. Čtenáři se zde opět naskytá překrásný mosaikový obraz další fáze bojů za svobodu, obraz, který ani tentokrát není dílem historika, nebo spisovatele, nýbrž družiny zborovských bojovníků – »pásmem očitých svědectví dokumentů a činů«, (206). Celým dílem vane bratrský duch českého vojína, duch stejně odvážný, jako i lehkomyšlný, jde-li o svobodu drahé vlasti. Zde je možno hleděti tváří v tvář hrůzám války a to nejen po stránce materiální, ale i morální, které se stávají katastrofální otravou na celá desetiletí mravního a náboženského života jednotlivých národů. Trpce a bolestně sledujeme celou tuto skutečnost celým údobím od Zborova až k Bachmači – ano i po dvacetiletech doma ve své osvobozené vlasti. *- ka -*

CÍRKEV A NÁROD VOLAJÍ K PRÁCI.

Do nového Československa vstupuje s námi též velká armáda dětí, které neznají Boha. Tyto útlé duše nesmí nám býti lhostejné. Ujměme se jich jako bezbranných bratří, vydaných na pospas všem nástrahám a nebezpečím. První krok k jejich získání a záchraně provedme tiskem. Katolický tisk povede je k pravé lásce k vlasti a plnění příkázání Božích. Který vhodný tisk dáme do rukou našim nejmenším? Doporučujeme »Dětskou neděli«. Je to časopis rozšířený na největší základně a výsledky jeho působení jsou ty nejlepší. Duchovenstvo i laici používají »Dětské neděle« již od počátku jejího vycházení jako spolehlivý prostředek v pastorači. Výtisk je za 40 hal., při větším odběru předplatné na rok Kč 10.-, při jednom výtisku Kč 12.-. Navažte styky s administrací »Dětské neděle«, Praha II., Václavská ul. 12, která vám zašle zdarma propagační čísla a poradí vám ve vašich event. informacích.

L. Čerchov: POHÁDKA Z ČESKÉHO RAJE. 3 obrazy. Dekorace jedna: Skalnatý les. Libovolný počet dětí, nejméně 12. Cena Kč 6.-.

Zajímavé scény ze života dobrých trpaslíků, kteří potrestají zlou macechu a její dceru za to, že chtěly odstranit nepohodlné děti Jeníka a Mařenku a těmto uvolní cestu ke štěstí. Jednoduché zpěvy a lehké tance činí hru pestřejší.

V knihovně pro mládež: »Ranná setba« počaly vycházeti zajímavé příběhy amerického hochy: »Tomeš Poctiva« od známého oblíbeného spisovatele Francis J. Finna.

Josef Laichter: MASARYK DOMA I NA VEŘEJNOSTI. Nákl. Jan Laichter, Praha. Str. 257, Kč 27.- brož.

Autor podává zde své vzpomínky na Masaryka a jeho rodinu, jak jej poznal za svých styků s ním v životě veřejném na poli literárním a politickém, jednak za přátelských vzájemných styků rodiny Masarykovy a autorovy. 16 fotografií na konci knihy zvyšuje její zajímavost.

-Ma-

Karel Engliš: NĚMECKÝ SOCIALISM JAKO PROGRAM SUDETONĚMECKÉ STRANY. Nakl. Fr. Borový, Praha, str. 109. Kč 6.- brož.

Engliš rozebírá ve své knížce hospodářsko-politické zásady, jak je přednesl v Teplicích-Šanově 20. února 1938 Dr. Janowský. Z jeho nedůsledností a nepřesností, z jeho náznaků a nepropracovanosti vyplývá, že tento hospodářský program sudetoněmecké strany není hospodářskou soustavou, nýbrž náboženstvím, v němž se vyznává národnost jako božstvo, ale které je jinak na všechny strany shovívavé - tedy jakýmsi agitačním prostředkem.

-ha-

Sigfrid Siwertz: SELAMBOVÉ, LOVCI PENĚZ. Přel. Karel V. Rypáček. Vyšlo v Topičově edici v Praze, str. 379, cena brož. 46 Kč, váz. v plátně 61 Kč.

Spisovatel v této knize podává osudy pěti záhy osiřelých sourozenců - Selambů. Ačkoliv osudy jednotlivých osob by mohly tvořiti samostatné romány, přece se autorovi podařilo spojit je v jeden celek. Každá osoba je výstižně charakterisována, ať je to úskočný Peter, který svou prohnatostí nabude jmění a dokonce šidí i své sourozence, nebo jeho sestry Hedvika a její manželství s bohatým umělcem, nebo

světačka Laura. Ačkoliv každý člen má jinou povahu, všichni jsou ovládnáni společným rysem: sobectvím a touhou po penězích. Před těmito zájmy musí ustoupit vše ostatní. Kniha nám podává obraz dnešní doby a jejich lidí. Sj.

M. Jahn: TVRDÝ ŽIVOT. Sbíрка povídek. Vydal na jaře 1938 R. Promberger v Olomouci. Cena brož. 22 Kč, váz. 31 Kč. Stran 318.

9 povídek prokreslených s hlubokou znalostí života drobného člověka valašských hor, rukou tvrdých jako jejich život, ale srdce měkkého a pokorného. Velmi pěkně ho charakterisuje v povídce »Spánek«: Nejsme tu na světě na rozkoš. Dost se člověk nalezí pod hlinou. Je pravda, bolívá někdy v zádech, ale co dělat, je to od Boha. - S jemným úsměvem a životní moudrostí ukazuje dvě velké bolesti valašské vesnice: alkohol a opouštění půdy pro snadnější život ve městě. Jen poslední povídka se poněkud vymyká tomuto rámcí - je z prostředí kočovného divadla. - Jahn zaujme každého jemnou psychologií a živým slovem. »Tvrký život« je půvabným přínosem v řadě jeho próz. vln.

Antonín Koleček: BABUŠKA. Vydaly Společenské podniky v Přerově. Str. 176, cena 12 Kč.

Duše lidu je tajuplná květina, jež svými kořeny dotýká se nehlubšího dění myšlenkového a čas od času vydává květy, od prostých do nejnádhernejších. A šťastná ruka toho, který je dovede sebrati v kytici, kde jsou seřaděny podle pravidel harmonie.

Krásný děj, bodré povahy jednotlivých postav, zdravý humor, to vše musí zanechat v čtenáři hluboký dojem. A pravdou, již vložil spisovatel do úst nešťastné a přece šťastné Babušky, že: »Všechno na světě je v rukou Božích a z rukou Božích«, zakončil cenné dílo pravdou nej-cennější. juř.

Nakladatelství Jos. Birnbauma v Brtnici vydalo dvě divadel. hry pro lidové divadlo:

Josef Beran: HOŘÍ CHRÁM, 3 dějství, 7 mužů, 2 ženy. Dekorace jedna. Cena Kč 8.-.

Hořícím chrámem jest zde stánek manželství, který ničí hřích vraždy nenarozeného dítěte. Jest zde vyjádřen krutý trest za tento hřích, avšak i očistná bolest trpící ženy, jejíž obětí se stává věrný manžel.

Josefis: DCERA NEJSV. SVÁTOSTI. Vydaly Společenské podniky v Přerově, Masarykovo nám. 16. Str. 166, váz. Kč 15.

25 úvah před svatostánkem pro ženy a dívky s připojenou mešní pobožností a s litaniami je obsahem této vzácné knižčky, jejíž zlatou nitkou je láska ke Kristu Pánu skrytému v Nejsv. Svátosti Oltářní. Myšlenka Smíru přitahuje srdce mladé dívky hořící láskou ke svému Stvořiteli a Spasiteli vždy blíže a blíže k plnému pochopení veliké lásky Krista Pána, kterou nám dává sám Sebe ve svatém přijímání s hřejivými pocity útěchy a síly v krutých zápasech všedního života naší doby. Všele doporučujeme.

Gertruda Aretzová: NAPOLEON A ŽENY. Přeložila Dr. Zdenka Münzerová. Vyšlo ve sbírce životopisných románů »Láska a život proslulých mužů a žen.« Nakladatelství Jos. R. Vilímek v Praze. Str. 380, Cena brož. Kč 35, váz. Kč 45.

Spisovatelka se dívá na Napoleona a jeho styk s ženami očima ženy a dovede svým ženským instinktem vyhnouti se přehnanému sexualismu, čímž se tato kniha stává cenným příspěvkem k dokreslení impozantní postavy malého Korsičana, který byl ovládán nenasytnou ctižádostí, před níž musely ustoupit všechny jiné city.

Ačkoliv Napoleon o sobě říkal, že láska není pro něho stvořena, dovidáme se z této knihy, že mnoho žen zkřížilo životní dráhu tohoto geniálního vojevůdce, žádná z nich nemohla se však pochlubit svou naprostou suverenitou, neboť Napoleon si vždy byl dobře vědom svých povinností ke státu, který stál neustále v popředí všech jeho zájmů. Vidíme, že tento diktátor vždycky pevně ovládal své smysly a vášně, protože věděl, že musí jít zemí, kterou našel zkaženou a morálně zvrácenou, dobrým příkladem napřed. Když však přesto nebyl dosti silný a nedal si ujít mnohý smyslný požitek, stejně jako jeho královští předchůdce, nechtěl aspoň ukazovat svou slabost veřejnosti.

Účelem knihy je, jak praví sama spisovatelka v úvodě, ukázat, že i na tohoto panovníka, který porážel a zase stavěl trůny, měl vliv jemný hlas, pohlazení měkké ruky a pohled krásných očí, ale opět zdůrazňuje, že nikdy ženy Napoleona neovládly úplně. Tuto myšlenku musíme také stále mít před sebou při četbě této knihy.

L.

J. U. Dr. František Kop: MODUS VIVENDI (Nynější stav jeho provedení). Vydal »Orbis« v »Politické knihovně«, řada I, kniha XXXV. Praha 1937. Stran 209, cena 30,- brož.

Knihy Kopova je výbornou informací o poměru Vatikánu a Č. S. R., jenž se stal aktuálním po uveřejnění buly »Ad ecclesiastici regimini«. Přílohy umožňují i širší veřejnosti vniknout do otázky. Autor podává první nástin jednání mezi Svatou stolicí a čsl. vládou až do buly z 2. září 1937. V druhé kapitole pojednává o zřízení nových metropolitních stolců u nás a v třetí kap. řeší otázku církevního majetku na Slovensku na základě historickoprávního vývoje. - *ba* -

F. H. Kafka: O UMĚLECKÉ TVOŘIVOSTI. Orbis, Praha 1938. Str. 117, Kč 28.

Autor zabývá se tu problémem umělecké tvorby ze stanoviska psychologického. Proč umělec tvoří? Jaký vliv má osobitost na tvorbu? Které vnější okolnosti působí na umělce? Zkoumá vliv podvědomí a snění v uměleckém díle. V jednotlivých oddílech uvádí výroky různých umělců, domácích i cizích. -

Tvoření není u všech umělců stejné. Někdo tvoří lehko, dílo téměř překypuje z plnosti jeho života. Jiný své duševní dítko - umělecké dílo rodí v bolestech, prochází nejistotou, úzkostí. Umělci nejsou omezeni jen na mládí, i ve stáří dovedou vytvořit díla jedinečné krásy. - Důležitou úlohu hrají v životě umělce city, snění, vzpomínky z mládí. Vliv podvědomí zdá se být trochu menší. - Kniha pro čtenáře obeznámeného s uměleckými otázkami. Při četbě nutno být velmi kritický. *ra*.

Ignát Herrmann: PŘED PADESÁTI LETY, IV. díl, II. vyd. sebr. spisů Ing. Herrmanna sv. 46. Topičova Edice, str. 141, Kč 26,-.

Topičovo nakladatelství chce upozornit širší vrstvy čtenářských kruhů na lidový život před padesáti lety v Praze vydáním sebr. spisů budovatele pražského románu Ign. Herrmanna, který svým humorem, dokonalou znalostí pražského dialogu, pouličního vtipu, a životních zážitků drobných figurek staré Prahy čtenáře opravdu pobaví. Obsahem IV. dílu jsou drobné události v kvartýrské živnosti, Aréně na hradbách, Variété, popis Koňského trhu - nynějšího Václavského náměstí, osudy Teatro Averino a jiné.

Albert Schweitzer: Z MÉHO ŽIVOTA A DÍLA; přeložila Jiřina Lány. Nakl. Orbis Praha XII. str. 197, Kč brož. 38-,-, vázaná 48-,-.

Prof. Albert Schweitzer, protestantský racionalista, podává v tomto deníku svého života širokému kruhu svých přátel a zájemců krystalisaci svého vlastního myšlení a názorů na žirot a náboženství ve spojení s jejich realisací, která čtenáře svoji rozmanitou osudností nemálo upoutá. Kniha dokumentuje protestantskou nejednotnost v názorech na osobu Krista Pána a Písmo svaté, třebas, že právě Písmo sv. si přívrženci Lutherovi vyvolili za jedinou, nejvyšší svoji autoritu. Děsivým dojmem působí na theologa zvláště VI. kap. pojednávající o historickém Ježíši a dnešním křesťanství, dle níž »musíme se smířit s tím, že Ježíšovo náboženství lásky vystupuje jako složka světového názoru, jenž očekával blízký konec světa«. Dokument nápaditosti racionalistů nezaujímá žádných hranic.

Doc. Dr. Jan Obenberger: PŘÍRODA A JEJÍ DIVNÉ DĚTI. Vesmír, Praha 1938, str. 260, cena Kč 30-,-.

Autor v řadě kapitol snaží se uvést čtenáře i méně informovaného poutavým a nevtravým způsobem do hlubokých tajů přírody. Vědec na slovo vzatý staví před nás bohatou knihu přírody, otvírá list za listem a učí nás v ní čísti. A před čtenářovým zrakem defilují divné děti přírody, od těch největších až po ty nejmenší. Autor nám ukazuje divnou zvířenu nebetyčných hor, hlubokých krasových jeskyní, dálného severu i hlubokého oceánu, kde v temném přítmi míhají se nesčetné světélkující ryby, uvádí nás i v taje života naší zvířeny. Krásná harmonie celé knihy je však na některých místech nepěkně rušena autorovými exkursy do jiných oborů. Nemůžeme souhlasit s autorem když na př. přírodopisné zprávy Pisma sv. chce posuzovat podle výsledků přírodních věd. Písmo sv. přece není žádnou učebnicí přírodopisu. Mezi Písmem sv., knihou psanou Duchem sv. a mezi knihou přírody, psanou Boží Všemohoucností, není a nemůže být rozporu. Pro některé ještě jiné nesrovnalosti kniha předpokládá soudného čtenáře.

F. X. Svoboda: PROHLUBNĚ TAJEMSTVÍ. Román, Nakladat. Jos. R. Vilímek v Praze 1938, str. 404. Cena 30 a 40 Kč. Vlastní náplní románu je tajemství, kte-

ré spíná tři hlavní osoby děje v typický osudový prsten.

Do českého maloměsta se přistěhuje záhadný stařec, který svým podivinstvím drží v šachu sensacechtivé maloměstáky. Svou dědičkou učiní k překvapení všech neznámou dívku s hořcovýma očima, která svým mládím, krásou a prudkou podmanivostí všechny okouzlí. Děj foforeskuje milostným lyrismem a sensacemi, až nález kožené tašky podivinského starce rozřeší tajemství a dívka najde v profesorce tamějšího gymnasia svou nevlastní sestru.

Svoboda zde pěkně propracoval několik rázovitých figur městečka, zejména typy studentů, které působí bezprostředností vyvíjejícího se mládí. Motivací, rozvláčeností a stylisací řadí se toto dílo podprůměrněji k dřívějším pracím Svobodovým.

F. Ks. Meško: ČERNÁ SMRT A JINÉ POVÍDKY. Společenské podniky v Přerově 1938. Ze slovinštiny přeložil Antoš Horsák. Cena 12 Kč, str. 192.

Jak již nadpis této vkusně upravené (7 ilustrací) knížky napovídá, jsou to drobné povídky ze života slovinského lidu. Je to 7 črt jak z minulosti (na př. Černá smrt - ptužští měšťané drceni strachem a kosení hroznou morovou ranou roku 1645 přece s důvěrou v boží Prozřetelnost tak silnou, jak ji může dát jen katolicismus, volají s Jobem: Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal...), tak i ze současné doby (na př. Pole - autor s tichým soucitem ukazuje, kam zavede člověka hlad po mamonu a po půdě, že se totiž nebojí ani těžkého hříchu - křivé přísahy). Zcela se vymyká povídka Marie Magdalena, zpracovaná na známý podklad biblický.

V Horsákově plynném překladě se čte velmi pěkně. *vlh*

ÚTRŽKOVÝ KALENDAŘ MCM už vyšel. Vykazuje hojně poutavých obrázků z misijní činnosti některých kat. řádů a doprovází je zajímavým výkladem. Nebylo možno všimnouti si misijní činnosti všech našich řádů, dojde na ně později, ale už to, co podáno jest, stačí, aby čtenář si učinil pojem o významu kat. misii. Je to obrovská civilizační a kulturní práce, proti níž každá jiná práce ustupuje. Objednejte a přesvědčíte se. Cena je 10-,- Kč. Objednávky přijímá Matice cyrilometodějská Olomouc, Wilsonova nám. 16.

Vítězové, roč. V., č. 5. *Josef Kunický: METROPOLITA JOSEF VELJAMIN RUTSKÝ, BOJOVNÍK ZA UNII.*

5. února minulého roku uplynulo tři sta let od smrti třetího sjednoceného metropolity kyjevsko-haličského Josefa Veljamina Rutského. To bylo vnějším podnětem k obnovení památky tohoto »ruského Athanasia«, «Atlanta unie», jak se o něm vyjadřoval papež Urban VIII. Na oslavu tohoto jubilea svolal metropolita Ondřej Šeptyčkyj unionistický kongres do Lvova 23.–25. prosince 1936. Zde bylo rozhodnuto, aby Lvovské »Bohoslovské naukové tovarystvo« sbíralo materiál k jeho beatifikaci. Z těchto snah vyplynul i populární spisek basiliána Markijana Marysjuka, podle něhož Josef Kunický volně zpracoval přítomný životopis.

Je to nejen pěkná pomůcka k poznání hrdinské doby největšího a nejúspěšnějšího unionistického hnutí v katolické Církvi, nýbrž i propagace úcty obdivuhodného církevního organisátora, neohroženého obhájce práv Církve, který nejednou nastavil vlastní život, aby zachránil svaté dílo unie před úplným zničením, a vlastního zakladatele řádu basiliánského, jemuž dal jméno, řeholní stanovy, pevnou organizaci a jemuž vychoval první dorost. Vedle slavného mučedníka sv. Josafata je metropolita Josef, tento nekrvavý mučedník sjednocení, největší chloubou sjednocené církve rusínské.

I přes menší nepřesnosti – ostatně zcela podružného významu – zasluhuje tento poutavý životopisek, aby se co nejvíce rozšířil a tím aby se rozšířila i u nás úcta k tomuto slovanskému velikánu Církve svaté. Kéž přispěje k tomu, aby brzy Josef Veljamin Rutský byl vzýván i veřejně spolu se sv. Josafatem Kuncovičem a sv. Ondřejem Bobolou T. J. jako patron církevní jednoty. VoT

Knud Rasmussen: CESTA BÍLÝM TICHEM. Cestopis nakladatelství Orbis, Praha XII. 195 stran a mapa, 45 a 60 Kč.

»Pátá thulská výprava, dánská etnografická výprava do arktické Severní Ameriky 1921–24.« Tolik oficiální název výpravy, kterou vedl náš autor, známý etnografický a folkloristický badatel u Eskymáků. Zvláštním cílem 5. thulské výpravy bylo pátrání ve vnitrozemí Severní Ameriky po původní kultuře Praeskymáků a jejich potomků. – Kniha je hodně poučná, i když zůstává živou a poutavou do poslední stránky.

PŘÍPRAVA NA SV. ZPOVĚĎ A SV. PŘIJÍMÁNÍ. Pro děti škol obecných a měštanských napsal T. Blatenský. Vyšlo již IV. opravené a zdokonalené vydání. Obsahuje poučky jazykově vybroušené, což znamená ulehčení katechetům při přípravě k sv. svátostem. Obsahuje vhodné poučení o lítosti a modlitby dětsky přístupné a přiměřeně dlouhé. Odpustkové modlitby jsou upraveny dle nejnovějšího papežského dekretu. Vložky případných písní vhodně doplňují tuto výbornou příručku, kterou vřele doporučujeme duchovenstvu a laickým katechetům. Výtisk stojí poštou 1 Kč 30 hal. 10 výtisků stojí 10 Kč. Objednávky přijímá a vyřizuje Český tiskový spolek v Českých Budějovicích, Kněžská 7.

Dolores Vieserová: ZPĚVÁČEK, román. Přeložili Jan Franz a Václav Renč. Vydalo nakladatelství »Vyšehrad« v Praze.

Román, líčící duševní boje potulného zpěváčka, který ztratí otce a dětinou láskou touží po lehkomyšlné matce, na niž se téměř nepamatuje. Po smrti otcově kleká před oltář Matky Boží a jí chce zasvětit svůj život. Toto nevinné dítě pracuje na svém duchovním životě a zdokonalení ve zpěváckém útulku, kde přináší drobné i větší oběti. Hrubá vášeň lidí nešetrně mu strhne z očí závoj čistoty a blahé nevědomosti; náhle se ho zmocní touha po časech, kdy neměl nic jiného na mysli než lásku Boží.

Avšak pod neúprosnou pravdou blížíci se smrti jeho mladá duše nadlidsky roste. Cítí její tíhu jako břímě, drtící jeho tělo; šíří se kolem něho samota, kterou už nic světského neprotrhne.

Jemný tón smutku vane z této knihy plné lidské bolesti. Jasně kontrastuje život boháčů se skromným životem v útulku klášterním. Hlavní důraz klade spisovatelka na věrné plnění zákona Božího, čímž si toto dílo uchovává vysokou cenu mravní. L.

Al. Berndorf: PETR VODIČKA. Nákladem Ot. Čermáka v Klatovech. Cena 5.— Kč.

Hrst vzpomínek na ony »zapadlé vlastence«, kteří vykonali kus všekulturní práce pro svůj národ a kraj, v němž působili.

V Melantrichově »Epice« začíná vycházeti v týdeních sešitech po Kč 2,20 román: *Michail Sadoveanu »TŘI JEZDCI«.*

Pius P.P. XI.

zemřel 10. února 1939 dovršiv 17 let svého pontifikátu.

Rekatolisace a mládež

(Věnováno ordinandům)

Když nastoupil první president naší tehdejší republiky, dal katolíkům povel k otevřenému boji: »budete mít tolik práv, kolik si jich sami vydobudete«. Katolický národ se chopil reálně dané skutečnosti a snažil se probojovati vítězně zápas za integrální katolicismus v národě. Tento úkol však nebyl plně ukončen. Nesmíme na sebe pustiti paprsek rekatolisace tak, jak zasvitl v novém režimu v listopadu minulého roku, aby nás oslnil a my v blahém úsměvu složili ruce v klín a oddali se sentimentalitě. Jest nám zápasit dál – neumenšenou silou a klidným vědomím příznivého vánku – právě naopak. Právě že jest příznivý vánek, nutno zdvojnásobit úsilí, aby katolické hnutí pravým duchem katolicismu obrodilo kořeny národa.

Jest nezbytně nutná organizační práce. Máme-li dosud silnou síť organizační práce, musíme se vynasnažit, aby členové její dovedli katolicky totálně nejen myslet a mluvit, nýbrž hlavně jednat! Jednat plně a energicky. Minulé dvacetiletí nám ukázalo, že rozkladné vlivy, které pronikly tiskem, přednáškami a spolky i do nejdlehlších vesniček, a které byly paralysovány organisovanou činností katolickou, byly daleko silné, než aby se dnes daly odstranit pouhým datem.

Veřejnopolitická organisace, která měla za úkol chránit a bojovat za katolicismus na bojišti politiky, musí být převtělena v jinou organizaci, byť i formálně individuální. Není třeba mnoho uvažovat, kde začít s vnějším i vnitřním upevňováním katolicismu. Základnou každého státu a národa je rodina a středem rodiny jest dítě. Tedy rekatolisaci nutno provést především u mládeže. Bohužel u nás dosud bylo velmi málo pečováno o mládež. Jsou tu určité obtíže, proč bilance práce tohoto směru není příliš skvělá. Mládež nutně potřebuje kněze a těch není nadbytek. Mládež nutně vyžaduje svrchané, vyčerpávající věnování se, obětování, porozumění v tempu doby, a toho všeho moderní nervosní svět postrádá. A chceme-li býti upřímní, řekněme přímo, že je to i katolický svět našeho národa, který na mládež zapomíná. Zadíváme-li se na vedení a ducha mládeže bývalého Německa a Rakouska, zejména pak Italie, studujeme-li organisace mládeže belgické, pak musíme trpce uzavřít, že naše námahy v tomto směru jsou slabým stínem. Musíme uznati, že je kněz v dnešní době přetížen svými povinnostmi, ale nesmíme zapomínati, že organizačně apoštolská práce mezi mládeží jest jednou z nejpodstatnějších povinností kněžské působnosti. Dosud mně zní divným tónem slova jednoho důstojného pána – já mezi mládež nikdy nejdu sám, musí si pro mne přijít, musí mne chtít – snad to platilo tehdy, kdy rodiny byly více proniknuty duchem náboženským, ale rozhodně ne dnes. Všimněme si nepřátel, kterak oni

svou vtíravou organizační činností odvedli statisíce i katolických dětí, které marně čekaly, že si pro ně přijde kněz s Kristovým – nechte maličké... –

Naši nepřátelé nešetří časem, prací, obětmi osobními, hmotnými, jen aby za každou cenu získali mládež sportem, hrami, zábavou, což vše mělo být v rukou kněze (jak tomu jest částečně u Salesiánů), nebo aspoň pod kněžským vedením. Veškerá kněžská činnost se hrouť, nemá-li základ v apoštolské organizaci mládeže. Toto vědomí by mělo být zejména u nás mladých, abychom pochopili pravou službu oltáře. Jakou radost by měl kněz u oltáře, kdyby na něm zapáchalo několik starých krápů růží neb jiřin, jakou radost může mít kněz u oltáře, kolem něhož se choulí několik kostnatých babiček, chrastících růžencem a nemajících v sobě již mnoho života? Není to má vina, že tu nevoní mladý květ čistého dětství?

Není to tak zlé mezi naší mládeží, jak se zbytečně mnohý děsí; dá si říci, nechá se vést, ale kdo s ní promluví, kdo si ji všimne, kdo pomůže? Jsou tu dvě složky činnosti mezi mládeží: ve škole a mimo školu. Škola má být pokračovatelkou a doplněním výchovy rodinné. Bohužel, dnešní škola se namnoze spokojuje jen s učením a na podstatnou složku – výchovu charakteru – zapomíná, odkazujíc na rodiče. Vychovatelský ráz si dosud jakž takž podržela hodina náboženství, a bylo by zle, kdyby i v této hodině ráz ten byl setřen snížením úřadu vychovatelského v pouhé učitelování. V hodině náboženství se mají podati normy života, aby z mladého poupěte vykvetl statný a ucelený muž, kterého hned tak každé heslo nezviklá. Vlastní práce výchovná jest ve škole, a to, co chci podnikat mimo školu, má být jen rozvitím zasetého v hodině náboženství. Nutnost ukazuje přitáhnouti si školu blíž k sobě, více se jí věnovat. Nezapomínejme, že proti dvěma hodinám náboženství stojí až třicet hodin ostatních předmětů, které se snaží v neuceleném charakteru zesměšnit a zmařit pravdy náboženství. »Co vám říká pan děkan, jsou jen pohádky« pravil řídící učitel ve třetí třídě obecné školy u Čes. Budějovic. Kněz mezi dětmi je mnohdy jen ty dvě hodiny ve škole a tu není těžkou věcí v ostatních hodinách veškeru jeho námahu zmařit. V druhé měšťance téhož města učitel v hodině dějepisu mluví o Španělsku. To, co prováděla španělská inkvisice státní, uvaluje na inkvisici církevní zřejmě z neznalosti dvou inkvisic. Snad čerpal z Lorenta (1825), který ji líčí jako ústav církevní, nevěda ku př., že protestant Leo naproti tomu píše: »Isabella dovedla úřadem inkvisičním, jenž byl zřízením závislým jedině na její moci, ohnouti šlechtu i duchovenstvo«. Rovněž Ranke tuto inkvisici nazývá »Ein politisches Institut«. »Inkvisici prováděla krutě sekta, která si dala jméno – psi Boží – (domini canes), a aby to jméno na ně neupozorňovalo a Španělé mu nerozuměli, říkali si dominican a vůdcem jejich byl Dominik«. Hoši se tomu podivují a tu na vysvětlenou jim dodá »pan učitel« – »tomu se ne-
divte i u nás si dal jeden řád jméno podle nich«. Škola dosud žije

z historických pohádek a románů, náboženských falsifikátů. Bylo by těžkou věcí si prohlédnout látku, zejména dějepisnou, kterou ta která třída právě probírá a ukázat i nedostatečně vzdělanému panu učiteli objektivní pravdu, aby nepohádkoval třiceti – až čtyřicetičlenné třídě? Statě 17. a 18. stol. se opírají o Jiráskovo Temno, ale nepoukážou na to, že se opírají o román, tak jak své Temno nazval sám Jirásek v rozmluvě s Dr. Zimou: »Moje Temno není historie, to je jen román«. Právě ve škole je nutno ukázati základně pochybené pojetí vrcholu dějin v destruktivní periodě husitství a slabosti bělohorském. Neméně je nutno se chopit i ostatních předmětů, ukázat totalitu radikálně chápaného katolicismu fysiků, chemiků, hvězdářů, přírodopisců a t. d. jména světového (Linné, Ampér, Lyell, Ritter, Volta, Liebig, Kepler, Koperník, Newton). »Naši nejsvětější povinností nemůže být nic jiného, než pracovati pro rozmach českého katolicismu, jako jediné a největší ideje národní« (Dr. Scheinost). Přátelsky podané zrnko učitelů, kterého doprovázím k hodině určité třídy, podepře mnou zasetou pravdu. Jistě jest bláhovostí ustrnout na vyvracení lži jen ve třídě. Dítě, slyšící dvě pravdy, žije ve sféře chaosu, ztrácí rozhodnost, hyne a po vystoupení ze školy se topí v lži, laxnosti a není možno pak očekávat, že náboženská norma bude normou jeho.

Jedná se o znovupokřesťanění národa, který pučí ve škole, proto je nutno vyprostiti školu z mámení pokrokařských pověr a ubohosti nevěreckých, čili silou myšlenky rekatolisovati idey školy. Jest naivní žádat, aby myšlenka katolicismu, jeho zásady a cíle ve škole veřejnoprávní příliš nekřičely. »... Každá tvořivá a živoucí zbožnost je útočná a hledá uplatnění ve všech oblastech lidské vzdělanosti – křesťanství, jež samo bojuje o čest, slávu a právo Kristovo – katolictví ve světě vítězí a zvítězí i u nás a povznese český lid na vysokou úroveň světové zbožnosti a vzdělanosti katolické – křesťanství je plnost a totalita života a pouze katolicismus má celé křesťanství se všemi jeho podstatnými složkami«, tak píše protest. prof. Dr. Hromádka ve své knize »Katolicismus a boj o křesťanství«. Proč tedy neútočit, proč se krýt?

To imperativní »Učte...« patří svrchovaně hodině náboženství, knězi ve škole, kde má dvojí posluchače. Učitel, učitelka jsou rovněž farníci, jsou rovněž zahrnuti ve slova ... učte všechny zachovávatí..., proto bylo by jistě neúplné působení kněze na škole, kdyby se omezil jen na působnost ve třídě u dětí. Rekatolisace musí proniknouti celou školu, tedy i učitele. Jak jsem již řekl, učitelské působení kněze ve škole, jest působení a učení základu národa, světa. Sv. Otec Pius X. ve své encyklice *Acerbo nimis* z 15. IV. 1905 velmi důrazně promlouvá ke katechetům a zdůrazňuje mezi jiným, že nedbalost vyučování náboženství přivodila bezbožnost a namravnost, kteréžto úpadky prýští z nevědomosti ve věcech náboženských a tím že byl i zaviněn současný úpadek víry. Proto upozorňuje biskupy: »Advertite, rogamus quaesumusque, quanta anima-

rum clades ex una divinarum rerum ignoratione veniat... illorum labor laborem alium praevidere desiderat, sc. catechistarum : qui si deest, fundamenta desunt, atque in vanum laborant, qui aedificant domum...

Vším právem se tedy věnuje v novější době katechetice zvýšená pozornost, zvláště, když se ozývá otázka, nemá-li způsob dosavadního vyučování náboženství také vinu na oněch smutných zjevech, že totiž lidé, kteří po dlouhá léta v náboženství vyučování odpadli, ba pojali vůči náboženství hrubou nenávist. Bez řádné výchovy náboženské a mravní, jak upozorňuje sv. Otec Lev XIII. v encyklice »Nobilissima Gallorum gens« z 8. II. 1884 »...bude nezdravou každá kultura duchovní. Jinoši, nezvyklí na úctu k Bohu, nebudou moci se podřídit žádné kázni pořádného života, a navyknouce si neodpíráti nikdy svým vášním, snadno se dají svést k rozvratu společenskému«. Škola, jako základ života, by toho měla býti pamětlivá.

Mám stále před očima velkou tíži kněžských povinností a jedna z největších je škola a té se má kněz věnovati co nejpečlivěji. K jeho úsilí na škole náleží, aby byl odstraněn veškerý nezdravý pedagogický naturalism, který možným i nemožným způsobem chce vyloučiti aneb aspoň umenšiti nadpřirozený křesťanský vliv ve výchově mládeže. Směr vyučování dnešní doby, která se dovolává tak zvané autonomie a bezmezná svoboda dítěte, umenšuje a potlačuje autoritu i práci vychovatelovu, dopřávajíc dítěti výlučný primát podnětu a činnosti nezávislé na každém vyšším zákonu přirozeném a božském (Hronek – Národní škola a katecheta). Kněz mnohdy na škole, aby měl klid, mlčí k různým přestřelkám učitelstva, a tím ničí jádro snahy rekatolizační v samém zárodku. T. G. Masaryk v souboru promluv k učitelstvu z r. 1919–35 zdůrazňuje mimo jiné ...pravdivost ve výchově, odvahu mluvit pravdu, toleranci náboženskou, ctít v každém člověku jeho duši... toho by se měl chopit každý učitel-kněz a pokrokového štourala, který se chápe jiných hesel, řádně opářit! K Čapkovi pravil Masaryk: »Já sám stále opakuju a zdůrazňuju, že náboženství je podstatným prvkem duchovního života a kultury«. Bylo by to vysvědčením vnitřní naší hniloby a neschopnosti, kdybychom se vši horlivostí se nezasahovali o to, aby ideály a zásady, formující tak účinně naše nitro, neodrážely se mocně i ve veřejném životě. Katolicismus, ve vlnobití rozvratných hesel stojí jako jediná pevná, spásná a tvůrčí pravda, nauka, život (Dr. Hynek). Vlna instaurare omnia in Christo musí mít svůj základ ve škole a pak práce s dospělejší mládeží mimo školu bude Boskovou hrou čistých Božích dětí. Často slyšíme vyslovit obavu nad mládeží vystupující ze školy. Obava tato jest opodstatněna výchovným směrem, jakým se ubírala škola až dodnes. Není však třeba se obávati o hocha, který opustí školu proniknutou duchem katolickým, který prošel kursem životně rozumné výchovy. Pak ovšem není se třeba ani obávati rodiny, kterou zakládá, neboť takového hocha jistě budu moci vzdělávati i dále v kostele kázáním, takového muže jistě budu vítati v katolickém

spolku a budu mu moci i svěřiti mimoškolní starost o mladší generaci v jeho zájmu ať sportovním či kterémkoliv jiném.

Nestačí však, aby se kněz omezil na styk s mládeží jen ve škole. Mimoškolní schůzky mládeže, v jichž středu stojí kněz, nesmí býti jen koníčkem několika mladých, nýbrž velkou nutností doby. Musí-li kněz dbáti ve škole, aby vskutku vychovával mládež ve věčných pravdách, musí též dbáti, aby mimo školu dle těchto pravd žila, aby každý jejich úsměv, krok a vůbec celý způsob života se v těchto pravdách jako v nutném vzduchu pohybovala. Prostředek moderní doby jest sport, proto se vynasnažíme, aby mládež sportovala pod praporem sv. Václava. Skauting radikálně katolického ducha jest oním velikým Boskovým ústavem, v němž všichni kněží, jmenovitě pak mladí, musí býti Boskovými assistenty. Vyžaduje si toho doba, a proto nesmíme tuto dobu prospati! Mnohdy špatně chápané kněžství se projeví v nepochopení mládeže... my jsme to a ono neměli, my jsme nesportovali, jsme už dávno těm věcem odrostlí a t. d., takové řeči se dají pochopit snad přítelozností stáří, ale nedají se vůbec pochopit vzhledem k cíli a uskutečnění... *sinite parvulos*... a pro tento důvod se nedá ani dobře pochopit, proč je nazývána od mnohých starších pánů dnešní sportovní pastorece mezi mládeží koníčkem několika mladých. Tento t. zv. koníček je mnohdy dokonce i příčinou divného nazírání neb i stížností do kněze. Nesmíme zapomínati, že dnešní drobnohled vidí i do života kněze více než kukátko před padesáti lety a tudíž, co bylo pro kněze tehdy věcí téměř nemyslitelnou, nyní se stává nutným. Sunt certi denique fines – toho si je jistě vědom i dnes každý kněz, který pracuje pro království Boží v intencích »*Sinite*...« A konečně mládež mimo školu by měla býti více přitažena ke kostelu, proto neméně důraz bych kladl na to, aby při každém kostele byla družinka hochů »*Legio Angelica*«, která by se vždy po školní mši mši sv. scházela a vzdělávala v liturgii i prakticky. Tato družinka by byla i chlapeckým sborem chórovým, která by čistými hlásky rozvlnila kostelní prostor každé zapadlé vesničky. Byl jsem nadšen chlapeckými hlasy v italských kostelích, kteří celou svou mohutností nenuceně zpívali »*Missa de Angelis*« tak jak ji máme v ministrantské příručce. Snad někdo by namítal, že Italie a my je rozdíl, ale jde to i u nás. Jen se nelekejme té trochy námahy, bude odměněna zdárným výsledkem! Nebyla by krásná mše sv., při níž by mládež střídavě se společnou modlitbou (Společné modlitby při mši sv. vydal chrámový odbor Kat. Akce Praha-Dejvice Sadová 676) zpívala?

Nedejme si pokoje pro království Boží, nelekejme se únavy k smrti, vždyt nalezneme tak dříve život. »*Non resigno, nisi in ligno*«, volá Sušil. Není však jen doba školy, nýbrž i doba prázdnin. A ani tu nepřestává mládež na svém životním postupu, ba naopak víme sami z praxe, že je to právě doba prázdnin, která nám nejvíce přeformuje ony hochy, s kterými jsme snad ani nemohli po celou

tu dobu se sejít. V posledním čísle minulého ročníku Vych. listů byla též o tom učiněna oprávněná zmínka ... co největší pozornost prázdninovým koloniím ... Krásná italská městečka, jimiž jsem měl o prázdninách možnost se svými svěřenci cestovat, hemžila se mládeží, jejíž stejnokroj (trenky, trepky, čapka) a vedoucí prozrazovalo, že tráví prázdniny pod něčí péčí. Za zpěvu v trojstupech denně pochodovali mladí nadšenci italští na pláž, k hrám a koupání, v neděli pak i se svými vůdci a vůdkyněmi do kostela. Ukázněnost, porozumění na hlas trubky hned po příjezdu prozrazovalo, že prázdninové tyto kolonie se opakují každoročně. Víme jaké úkoly mají tyto kolonie, tato vedení, ale není to vykřičníkem i pro nás? Máme málo kolonií, málo prázdninových osad a ještě méně s katolickým duchem, duchem výchovným tím méně. Citovaný již ročník Vych. listů (XXXVIII.) píše: žijí v ohledu duchovním většinou jako ovce bez pastýře. – Ano, je tomu tak. Postarejme se o rozmnožení tak nepatrného počtu prázdninových osad a nenechme je bez duchovního vedení! Nešetřme k tomu peněz, nešetřme ničím, čím bychom mohli tuto otázku dokonale vyřešit! Je pochopitelné, že k duchovnímu vedení těchto osad není možno pro nedostatek kněží vyžadovat, aby to byl právě již kněz! Což nemáme bohoslovce? V mnohých řádech neb kogregacích musí klerikové prodělat určitou dobu zkoušku výchovnou mezi mládeží, musí praktikovat. Chápu se slov citovaného roč V. I. »...který kněz nemá rád dítek..., chybí mu hlavní vlastnost povolání...« Každý bohoslovec by měl tuto praktiku mezi mládeží prodělat. Tam v té osadě se vskutku pozná cena kněze, tam je kněžská působnost rozvinuta téměř na dlani, zejména, když si celou kolonii vedou sami. Pohotovost ve dne i v noci, důležitost vzorného života, odpovědnost, vědění, a t. d. Mnohý bohoslovec o prázdninách práská bičem a vozí hnůj, jiný sbírá houby, borůvky a pak je nucen sám je na tržišti prodávat (a stal se případ, že prodával v kolárku) a co jiných méně důstojných věcí je nucen bohoslovec o prázdninách dělat a tím je odváděn od vlastního svého poslání, a nedivme se pak, že se i těší na blahobytnou pohovku kněžské budoucnosti, která ho vysvobodí z bídy!

A jako je nutné nedopustit prázdninové osady bez duchovního vedení (bohoslovci mezi třetím a čtvrtým a pátým ročníkem), tak je i důležité, aby v těch koloniích byly zřizovány katolické knihovny) mnohdy stačí 20 svazků). Rekatolisace si vyžaduje již sama sebou renovaci katol. knihoven s veřejným přístupem a popřípadě i se zvláštním regálem pro školu! Je nám třeba poznati nutnost katolicismu, probuditi všechny vlažné a ospalé, aby tak se stal útočnou a nezdolnou mocí náboženského přerodu, napřed mládeže, jednotlivců, pak našeho národa a dalšího světa. Křesťanství, t. j. katolictví, jest povoláno dobyti celý svět. Celý svět jest rozdělen na státy, diecéze, farnosti, rodiny a základem celého tohoto systému jest dítě, proto dobyť duši jeho, získat celé dítě, všechny děti farnosti a budeme míti celý svět!

P. G. SKALANOVIC

S venovaním

(M. Š. Pilerovi)

Načo Ti vravieť prázdne slová?
Načo je láska anjelova?
Prestal si snívať dnes o princezne,
zničené mosty, niet cesty cez ne.
Prečo si smutný ako noc v úle,
oblečený si preds' do kazule?
A to je všetko také prekrásne,
že radosť nemôž' vteliť do básne!
Si kňazom Krista, lásky Ti načim,
trpiteľ' nový. A ja dnes tančím
rozkošou spitý. Bolestný si Ty
ako aj Kristus pod krížom bitý.
Neboj sa neba, čaká Ťa azyl.
Kontrastom dušu som si včul skazil.
A to je výzva najlepšie známa,
krvavé už dnes započat' dráma.
Nuž nabi flintu belasým mníchom
a triafaj duše večerným tichom!
Triafaj ich smelo, poklady vzácne,
nech sa tá dráma čím najprv začne.
Kroky Ťa vedú k oltáru vari
a tam tajomstvá, najkrajšie dary
dostaneš vzdychom v Majstrovom mene
v rytmickom tanci hned po premene.
Nuž načo vravieť? Život najlepšie Ti to pripraví:
slasti i strasti, potechy, slzy, cestu z dúbravy.
Nuž načo vravieť Ti prázdne slová?
Nenačim bolesť ryť do olova.
Prestal si snívať dnes o princezne,
zničené mosty, niet' cesty cez ne
a tu tak krásne. Nebeský bengál!
V asistencii miništrant cengal.
Nuž načo vravieť o láske slová,
keď rodiš krásu, ktorá je nová,
ktorá je večne v náručí božskom?
Mňa poteš láskou, požehnaj bozkom!

In memoriam

Fidelibus enim Tuis, Domine,
vita mutatur, non tollitur.

Opět ukázala Smrt svou sílu a Prozřetelnost Boží svou vládu nad životem. Nezalekla se Smrt před mužem v nejlepších letech a vyplnila vůli Všemohoucího. Ano, zní to téměř neuvěřitelně, že odešel na věčnost náš profesor ThDr Ferdinand Dokulil. 28. ledna náhle se odebral do věčného chrámu nebes, aby tam na věky adoroval a oslavoval svého Tvůrce a Vykupitele.

Několik dat ze života Dra Ferdinanda Dokulila dá lépe vyniknouti jeho šlechetné osobě. Rodné Petrovice, přifařené do poutního místa Příbyslavic, byly podkladem jeho lásky k Matce Boží. Tam narodil se v měsíci Královny Máje, dne 23. května 1891. První rok studií ztrávil na gymnasiu v Třebíči, a poněvadž měl touhu stát se knězem, byl dán do brněnského chlapeckého semináře. Tam studoval s takovou pilností, že byl stále prvním žákem. Maturoval s vyznamenáním r. 1912. S nemenší horlivostí studoval theologii. Po vysvěcení byl ustanoven kaplanem na nějaký čas ve Znojmě a pak v německých Tasovicích u Znojma. Tam působil asi rok, a vždy na svůj pobyt tam rád vzpomínal. Do konce světové války se připravoval na doktorát ve vídeňském Frintaneu. Po převratě byl prefektem v brněnském chlapeckém semináři a od roku 1923 regentem. Byl mu sice svěřen těžký úkol vychovávat kněžský dorost, avšak on, ač teprve 32 letý, se ho nezalekl. Svou povahou si dovedl získat vážnost u svých chovanců, kterým byl vždy dobrým vůdcem i starostlivým otcem. Vzpomínám si, jak sám s námi opakoval latinu, abychom dobře reprezentovali seminář v gymnasiu. Od roku 1926/27 byl jmenován profesorem církevních dějin a umění v brněnském alumnátě. Tím přibýlo mu spousta nové práce. Kdo však znal Dra Dokulila, ví, že práce mu byla nejmilejší zábavou. Jeho vrozené schopnosti pedagogické i ekonomické mu práci usnadňovaly. Při tom za jeho zbožnost a píli mu žehnal

Bůh, takže za necelých 23 let kněžského života vykonal velmi mnoho. Zvláště chlapecký seminář, v němž prožil téměř 20 let, vděčí mu za svou vysokou úroveň. Poslední léta zvláště usiloval o stavbu nového semináře s katolickým gymnasiem. Nejdůležitější přípravy již vykonal, avšak stavby samé se nedočkal. Dobrotivý Bůh jistě ocenil jeho zásluhy a proto ho předčasně k sobě povolal, aby mu zkrátil putování v tomto slzavém údolí. Panna Maria, jejímž vroucím ctitelem byl zesnulý především, vyprosila mu smrt velice krásnou a klidnou. Ještě ráno v sobotu, zasvěcenou P. Marii, přijal Tělo Páně při zcela plném vědomí, avšak již o $1\frac{1}{2}$ 9. hodině po krátké agonii vydechl naposledy.

Fidelium animae per misericordiam Dei requiescant in pace.

St. Vídenský.

ANT. BRADÁČ

Třetí rozloučení

Na jaře pochovali hospodáře a od té doby chodila žalost za žalostí. Vyhořeli do základů, obilí svázeli pod cizí střechu porostlé, matka zemřela v nemocnici na tyfus a nakonec mobilisace.

»Bože, na nás je toho letos již mnoho,« zahořekovala Marie, když přicházel Václav se zprávou o mobilisaci, kterou vyslechl v hospodě z radia.

»Nenaříkej děvče, musí nás tam víc. Raději padnout v boji za vlast, než otročit pod cizí mocí,« snažil se Václav setřít hrůzu vzrušující noviny.

Ta noc již nestála za nic. Byli vzhůru až do rána. Marie sháněla zimní prádlo a chystala něco na cestu. Václav zapálil cigaretu a přecházel po světnici.

»Ach, lidský život,« povzdechl náhle a zahleděl se do zahrady před oknem.

»Jaká pošetilost opájetí se mnohými záměry a hledati v budoucnosti jiný tvar své vlastní podoby! Dříve než se nadáš, přijde okamžik, tvrdý a neúprosný, který ucítíš v srdci jako hrot hřebíku. Snad bys dnes pomalu na prstech spočítal ty dny, které tě dělí od onoho okamžiku, kdy poznáš svou pravou tvář. Ach, jak je zde všechno vratké a nestálé! – – – Co se dalo ostatně jiného očekávat. Bůh sám ví, jak to ještě všechno dopadne;« mávl nakonec lhostejně rukou a vyšel z chalupy.

Dědina byla již napolo vzhůru. Světla vyskakovala v oknech chalup a nevinně mrkala do pobouřené noci. Lidé vycházeli z příbytků a shlukovali se na návsi, ztrnulé v záhadném mlčení. Ženy se choulily ve vlnácích, muži, chlapi otužili a srdnatí, jimž snad

bude brzy nutno zaměnit pokojný život u pluhu za čas hladu, zimy a útrap, postávali namnoze bez kabátu.

Zpráva o mobilisaci, o válce, jejíž hrozivé předzvěsti od jara toho neblahého roku hlodaly v lidech nejrůznějšími dohady, nejistotou a obavami, propukla v nezvratné jistotě a drala se na povrch skutečnosti.

»Ráno budou viset vyhlášky a starý Janák vybubnuje, že všichni vojáci do čtyřicítky musí do šesti hodin narukovat«, vykládal kdosi před Vávrovou chalupou.

Aby se vyhnul zbytečným řečem, zahnul do Vackovy uličky, od nepaměti odsouzené k smutku pohozených věcí, a dal se na osamělou pěšinku, vinoucí se z dědiny podél chudobných stavení naloučanských deputátníků.

Na severní straně klečely lesy v tesklivé modlitbě zkamenělých věků. A tam, kde končily stuhly hubených polí, bělala se na temném pozadí lesa Vozábova usedlost. – Prastará samota, jejíž krovy již bohužel v poslední době nedovedly vzdorovat hlodavým znamením těchto neblahých časů.

Václav Ramach se k ní blížil alejí topolů, žalostně spínajících ruce k hluchému nebi. Šum Oslavy a táhlý hukot lesů nad skalními stržemi napájely noční šero odvěkou tesknotou. Vozábova samota ještě nevyšla z nočního spánku. Okna hleděla tupě z bílých zdí a stromy v zahradě slabě sténaly. Václav několikrát kopl do dubových vrat, až se prudké úderý rozléhaly po lesích a doznívaly ve skalních stržích nad Oslavou. Psi zuřivě zaštěkali a pacholek přicházel otevřít.

»Jdu vzbudit Josefa. Ráno už na podrůstlinu do Černých vírů nepůjdem – je mobilisace.«

»Tak přece,« pronesl úzkostně pacholek. Václav se tady vyznal jako v rodném baráku. Přeběhl veliký selský dvůr, na němž se válely kusy zažloutlé slámy a vpadl zrovna do velké světnice, kde spával Josef Vozáb.

»Vstávej! – je mobilisace,« zatřásl mu ramenem.

Ten na něho upřel vyjevené oči.

»Mobilisace je.«

»Do kolika?« probíral se Josef.

»Do čtyřiceti.«

»Pane Bože a svatá Panno – stůjte při nás!« vyskočil mladý Vozáb z postele a natahoval kalhoty.

»Kdo s námi jde?«

»Podle radia celý svět – ale já tomu nevěřím – je to babylon. Čert vezmi noviny a radia!« – – – Když přišli do kuchyně, bylo tam již všechno na nohou.

»Máti, doneste ze sklepa pivo! Zapijem rozloučení,« pokynul Josef matce.

Popili, pokouřili a odcházeli do dědiny. Od Klímovy hospody zaznívaly v doprovodu harmoniky melodie starých vojenských písní.

»Ti budou bouřit až do rána«, prohodil Josef, ale Václav Ra-

mach jej neposlouchal. Myslíl na sestru a na vše, co bude doma po jeho odchodu.

Vraceli se touže cestou, kterou šel Václav k samotě.

»Viš, Josefe, chápu dobře co je to povinnost, co je pravá obět a nedovedu si představit opravdového muže bez lásky k vlasti. Když se však nad vším zamyslím, co jsme letos prožili a co zde bude až odejdu, je mně divně u srdce.« — — —

»Nestarej se, Václave, nezůstane zde Marie sama,« utěšoval jej Josef, když otevřeli vrátka Ramachova nedostavěného domku a vcházeli do tmavé síně.

V dědině zněly dál v doprovodu harmoniky vojenské písně a vlny nadšení, odvahy i mámivého opojení se vzdouvaly v jejich melodii.

Ráno je všechny starý Rumler odvážel v nákladním automobilu na nádraží okresního města. Odjížděli i Josef Vozáb a Václav Ramach. Václav Ramach z nedostavěné chalupy na Dolním konci.

»Přijdeme tam brzy za vámi,« zdravil a povzbuzoval je na rozloučenou ponocný Semerád, starý vysloužilce z války.

Pohorské Naloučany, krvácející v bledém svitu zářijového slunce, naposled pokynuly odcházejícím rodákům, jejichž zjev náhle zakryla žulová tvář Strážné hory.

Toho dne se zapomnělo na nejnutnější práce. Neodbytná otázka, jak bude dál, drala se z úzkostných hlubin duše na lidské rty. Čas zrál prudce ve výhni mučivého napětí a v ovzduší bylo cítit vanutí nejistoty.

»Po neděli půjde druhá výzva,« ozývaly se tu a tam prorocké hlasy a lidé se chytali každého slova jako evangelia. A pod jednou střechou bylo smutno jak v popleněném kostele.

To byl nezapomenutelný den na sklonku měsíce září, nezapomenutelný vším, co jej přešlo jako strašlivý sen. To byl den krvavě tvrdého zranění, napájený tesknoutou podzimních dálek a steskem loučení. Tenkrát si Marie uvědomila, v jakém předurčení zrál jejich osmnáct let.

* * *

Ti, kteří čekali, že zamění režné haleny za vojenský kabát a půjdou do tuhého za těmi, kteří odešli, se nedočkali. Neuplynulo víc jak deset dní a Jiří Polák a Franta Suk se navrátili. A po nich přicházeli ostatní. Vraceli se stísnění, schlíplí a na mnohých by se byl krve nedořezal.

Je to sen? Je to skutečnost? Dějiny však psaly do základních kamenů národního krbu písmem krvavě tvrdým a svět dále kolísal v nejistotách a hrozil pohromou, která měla přijít ve jméně něčeho strašlivě obávaného, něčeho právem zatracovaného a na věky proklínaného, od kolébky dětátek až po studené stupně popravišť, ve jméně věčného a nezměnitelného prokletí...

Již přicházeli ti nejmladší, ale Václav Ramach se stále nevracel.

»Mluvil jsem s ním naposled v Bílovicích, potom odešel někam na hranice.« To bylo vše, co o něm mohl říci někdo z dědiny. Hranice!... To slovo něčím hrozilo.

»Bože, že by to třetí rozloučení bylo také na neshledanou na tomto světě?« Marie se bála myslit dále.

Ale brzy přišla noc, která se jí zjevila v příšerné samotě. Tenkrát ji zradily všechny naděje. Marně hledala ve vzpomínkách něhu a horoucnost matčiny lásky, marně volala v koutech chudobné světničky ozvěnu drahého hlasu, v tomto vzývání zůstávala neodvolatelně sama, s mrazivým tušením v srdci, bez útěchy a bez naděje. Klečela celé hodiny před obrazem Matky, jejíž srdce pronikl meč sedmera bolestí a utkvívала na ní prosebně dlouhým pohledem, zatím co se nad zápražím snášel lehký šum a od lesnatých strání zazníval temný hukot, těžká píseň podzimní, která zněla k pohřbení, k pohřbení někoho, kdo umíral za tento horský kraj, kdo se obětoval za tu nešťastnou zrazenou zem, jejíž obzory se ztrácely ve vražedných temnotách.

Té noci nezamhouřila Marie oka a sněhové přikrývky se nedotkly bílého těla.

A potom přišel jeden smutný den pozdního podzimu a přinesl zprávu, která projela jako blesk hrůzy a zoufalství srdcem děvčátka.

»Je mrtev«...znělo jí příšerně v uších, nervech a hluboko v krvi, všechny průduchy otevíraly se tajemně touto nevyslovitelnou zvěstí, byly jí prosyceny celé prostory, světnice, síň i zahrada, vydechovala ji pole a sténaly v ní lesy.

Bránila se hrozným představám těchto slov, nemohla jim s počátku uvěřit, chtěla vyběhnout na náves, zalomit rukama a zvolat z posledních sil sevřeného hrdla: »Vy lidé – slyšte mě a řekněte mi pravdu! – je to možné? – věříte sami? – proč právě můj bra-tr?«

Ostrý trn nejžalostnějšího uvědomení se však obrátil v jejím srdci, pronikl je až na dno a otevřel zdroje bolesti nevýslovné. Klesla na kolena a třásla se dlouho v křečovitém pláči pod obrazem Tě, k níž voláme »Těšitelko sklíčených« – – –

Zvedla se jako těžký stín, popošla ke starodávné skříni, jediné památce z výbavy mamínčiny a vyňala z ní svoje sváteční šaty. Shodila se sebe všední oděv a počala se oblékat do svátečního.

A když uvázala na krku černý šátek, dopadly poslední horké slzy na blůzičku z černého hedvábí. Z modlitebních knížek, jež držela na prsou, vypadl uschlý maří list a několik obrázků lehounce zazvonilo o bílá prkna podlahy. Z chaloupky vyšla krásná, obklopena vznešeným mlčením a plna nejpokornějšího odevzdání. Cestou na hřbitov ji provázelo bledé odpolední slunce, se strání volal na ni soucitně smutný a laskavý jalovec, šípkové kře na mezích a u polních cest krvácely jejím hořem a pod zídou kostela zalilo ji něco takovým přívalem horoucnosti, že ji až jímala závrať.

A když stanula na hrobě matčině, lilie čistoty, mučednice, vzňala se její celičká bytost v nejsvětější modlitbu a její panensky krásná postava rozkvetla v nejbolestnější a nejčistší liliový květ – Bůh v ní otevřel tajemnou bránu na jiný svět a vstupoval do jejího srdce, aby v něm vystavěl z lidské tvrdosti nejdojemnější pomník své potupené a krvácející lásky.

Východ na západě

Kříž... Dvě dřevěná ramena na Golgotě v zatemnělém západě ve znamení bouře. Umlkl řev, neboť dav odešel od kříže. Pukla skála starého světa.

Tři století... Dvě světelná ramena ve znamení vítězství.

Jisté neznámo... Dvě neviditelná ramena kříže přibližují se od východu, k západu jde jeho moc, neboť nastane změna světových stran.

Neviditelná... což nevidíte jeho záři, což nepozorujete, jak roste jeho říše, proč nerozeznáváte tajemný svit zlata, které prý od věčnosti v záplavě neznámých fialových paprsků proniká hroby?

Zavřete oči, obraťte se k západu a padněte na zem. Proč prcháte do jeskyň, což nevidíte, že pukla skála? Matko, kde máš dítě, kde je Aeneas a Anchyses? Neboj se, prohlédneš, abys neviděl.

Ty ses tak neukazoval, odkud máš moc, o níž jsme slýchávali jen v pohádkách? Což, je nějaký přechod, kde je naše vlast, což nemáme svoji...

...mám ji, neměl jsem ji, nebudu mít, mám ji. Snem jsou hranice výhodné strategicky. Chléb vám dal, aby zesílil váš zrak, aby fialové paprsky nestrhaly nerv vašeho oka...

Hudba motorů... kříž stojí, v pohádkách jste slýchávali o věčných mukách, poněvadž král byl sesazen a nebylo chleba. Světový éter rozechvívá zvonivý hlas – on však odvrátil oči, aby krev pozvedla půdu a dřevo se zazelenalo.

Známe už značnou část abecedy. Kdože to prořezává čas? Zaprášený kříž je vynášen na světlo. Oh, znám ještě ten hřebík, skulina se nezměnila,

Kříž vysílá... nastavte přijímače.

...nové nehmotné paprsky zničí svět, zachraň se, kdo můžeš. Pryč se světa. Máme prý bolest, my ji však necítíme, budeme prý zničení, my jsme přece nezávislí.

Jsme už vysoko od země. Právě dopadla a vy s ní.

Kříž... Dvě dřevěná ramena nad Golgotou na novém západě ve znamení slavného procitnutí. Umlkl řev, neboť dav se rozešel ve směrech svislého ramene kříže. Jen puklina rozděluje tutéž skálu ve dva světy.

JAN BOMBERA

Z toleranční doby na Malé Hané

Dokončení.

Konsignace jednotlivých panství uvádějí tato čísla:

	rodin	dospělých	nedospělých a dětí	nedosta- vilo se	neví, co je víra
Město Boskovice ¹⁴	7	16	13		10+2
Panství Boskovice ¹⁵			152	29	
Sudice	30	67			25+3
Jebalovice	3	7			
Pamětice	4	9			
Visky	11	19			1+1
Lačov	6	13			
Chrudichromy	3	7			1
Mladkov	1	5			1
Panství Šebetov ¹⁶			39	5	
Knínice		4			1
Svitávka	(1)	3			1
Cetkovice	(11)	23		(4)	4+5
Světlá	(1)	4		(1)	1+1
Statek kláštera jevíčského ¹⁷					
Skočová Lhota		1 ¹⁸			1
	78	178	204	34+(5)	58

Nedospělé děti a dospělí, kteří se nedostavili, nebyli do počtu nekatolíků pojati. Toho se bezpochyby nekatolíci sami nenadáli, poněvadž na panství boskovickém udali předběžně svůj počet na 308 duší, což úplně souhlasí i se seznamy komise. Z tohoto počtu však komise neuznala nedospělých dětí a osob, které se (dle předpisu) osobně nedostavily: 26 žen a 3 muži. Všichni byli omlouvání

¹⁴ fol. 701 – 702 ¹⁵ fol. 695 – 698 ¹⁶ fol. 699 – 700 ¹⁷ fol. 691

¹⁸ Druhá osoba, právě zemřevší, se před smrtí vrátila do církve kat. fol. 691

nemocí.¹⁹ Zdá se však, že příčina byla jiná: ženy se asi nechtěly vzdáti katolické víry – a jen mlčky snad trpěly, že muži je přihlašovali k protestantství. Tak velké procento nemocných (a to pouze žen) z malého celkem počtu nekatolíků zdá se přece jen věci podivnou.

Dokladem toho, že si komise počínala v duchu císařských pokynů (obracení jinověrců má se dít jen poučováním) je fakt, že pouze dvě osoby se vrátily před komisí do katolické církve – prohlásily totiž, že zůstávají katolíky. Komise pouze napomínala, vysvětlovala, poučovala, aby aspoň »věci, které každý člověk nevyhnutelně věřiti má« nekatolíci věděli.

Její práce však narážela na nepřekonatelnou tvrdost, ba zatvrzelost nekatolíků, kteří o církvi katolické často ani slyšeti nechtěli, ačkoliv stále prohlašovali, že pochybností o víře katolické nemají. Na otázku, zda tedy chtějí býti katolíky, odpovídají: »..katoličkou předci nechci být« (628). »Katoličkou ale přece nebudu« (629). »Já již ostanu tak, jak můj muž« (630). »Nechci, jak můj muž je, tak já budu« (631). »Již zůstanu při mé víře« (633). »..ale katolíkem nebudu do smrti« (638). »Přece jinak nebudu, než v té víře reformatské« (640). »Proti víře katolické nic nemám, ale v ní nebudu« (641). »Neбудu ale katolíkem, aby (!) mně hlavu stáli« (644). »Já jenom stojím ve svém« (660). »Jinším nebudu, abyste s semnou (sic!) dělali, co chtěli« (671). »Do smrti nechci (býti katolíkem), ani do kostela víckrát jíti« (677). »Já povídala, kdyby taky pod obojím způsobem v církvi katolické se dávalo, že by(ch) přece katoličkou nechtěla býti, ani lutriánkou, ačkoliv oni taky pod obojím způsobem dávají« (688). U jedné vyslychané je připsáno: »Řekla, kdyby u katolíků dávali pod obojím, katoličkou by nebyla« (678).

Ne bez příčiny připomíná tudíž trpce komise, že v těch lidech je »svávolná slepota« (ib).

Veškero protestantství na Malé Haně bylo soustředěno do Vanovic, kde se podařilo nekatolíkům otevřít modlitebnu (nejspíše r. 1782).²⁰ Ve Vanovicích působil tehdy pastor Balla.²¹ O založení jiných náboženských obcí, zdá se, nekatolíci se v okolí Boskovic ani nepokusili. Pouze nejčtenější sudičtí chtěli asi zříditi soukromou modlitebnu v Sudicích, jak vysvítá ze zprávy městského úřadu

¹⁹ fol. 695 Přípis direktora panství bosk. »... bei der Geistl. Untersuchungs - Commission sich ein - so andere von denen accatholischen Weibern krank melden lassen...« 2. 5. 1782 Boskowitz.

²⁰ Wolný, Kirch. Top. O. II, str. 436 praví, že tam byla dokonce škola »für die Anhänger d. helvetischen Glaubensbekenntnisses,« ale to se nezdá pravdou z toho důvodu, že nábož. komise děti nepojímá do počtu nekatolíků a vede je dále co katolíky.

²¹ Dle Wolného, ib., byl pastor ve Vanovicích již od r. 1540; r. 1596 je znám pastor Jacob Andreä, ordinovaný ve Wittenbergu. V této době působil ve Vanovicích pastor Štěpán Balla (Wolný má Bella), rodem z Uher. Ve Van. byl od r. 1782-3-1796. Po něm tam přišel opět pastor z Uher, Georg Nagý.

v Boskovicích²² z 28. srpna 1782: »Těchto sedm rodin (totiž z Boskovic) by mohlo býti přiděleno k obci Sudicím na panství boskovickém, kde sice nezamýšlejí postaviti zvláštní modlitebnu, ale přece si tam chtějí zvoliti jeden dům, kde by se mohli týdně shromažďovati a svou modlitbu konati. Kdyby jim to však nemělo býti povoleno, takovou *soukromou modlitebnu* si zříditi, tak by byli hotovi připojiti se *k modlitebně, jež má nově býti postavena ve Vanovicích*, třebas to bude již hodně daleko.«²²

Poněvadž však ani na boskovickém panství se nenašel potřebný počet 100 rodin nebo 500 osob helv. vyznání, jak to žádal patent, aby se mohl v některé obci zříditi kostel a škola, doporučuje direktor boskovického panství, aby nekatolíci tohoto panství byli přiděleni do Vanovic.²³ O tom, zda také nekatolíci panství šebetovského žádali o přidělení do Vanovic, nemáme zpráv. Jediná nekatolička na statku kláštera jevíčského »chce býti přidělena ke kostelu ve Vanovicích« (fol. 691).

Spory při provádění tolerančního patentu

15. prosince 1782 dovolil císař přestupy k protestantství pouze do konce běžného roku. Od 1. ledna 1783 bylo zakázáno přijímati někoho do nekatolických modliteben, dokud by nedostal vrchnostenského povolení a neprokázal ohlašovacím lístkem, že vykonal šestitýdenní vyučování katolickému náboženství (jiný dekret z 25. února 1783). Dokud se nový kandidát takovým lístkem pastoremu neprokázal, neměl ho pastor trpěti v modlitebně ani mu podávati večeři Páně. Vanovický pastor Štěpán Balla dovedl však obejíti i císařské výnosy a tak vrchnostenský úřad letovický a šebetovský mají po celý rok 1783 práci s hlášením nových nekatolíků.

10. května oznamuje krajský úřad brněnský guberniu, že na panství letovickém přihlásila se jedna osoba k protestantům a nastoupila šestitýdenní vyučování. Gubernium nařizuje krajskému úřadu, aby měl pozor na to, aby s touto osobou bylo dobře jednáno a zůstane-li po dotyčném vyučování nekatoličkou, aby jí byl vydán lístek a zapsána do seznamu nekatolíků později přihlášených.¹ Téhož dne (10. 5.) posílá krajský úřad oznámení o přihlášce nových šesti osob na panství letovickém,² 4. června oznamuje guberniu přestup

²² Německy psaná zpráva, fol. 701–702.

²³ »ein Betthaus allhier nicht gestattet wird,« zpr. 2. 5. 1782, fol. 695. Vanovice patřily k panství letovickému, přifařeny byly do Borotína.

¹ R 11/101 D 1783–1785, fol. 1–4 Brno, 26. května 1783.

² fol. 5, podle zprávy letov. úřadu z 3. 5. 1783 přihlásili se 8. 2. t. r. k nekatolictví 3 osoby z Vanovic a 3 osoby ze Smržova (panství svitavské). Direktor se obrátil na krajský úřad, ten však mu 14. 2. t. r. odpověděl, že dotyční mají býti vráceni katolictví (fol. 6). Dekretem z konce února byl však takovým pozdě hlášeným dovolen přestup po 6 týdnech vyučování. Krajský úřad tudíž nařizuje jejich vyučování (fol. 9).

tří osob na velkostatku borotínském, 25. května hlásí letovický úřad nové tři osoby⁴ a dodává: »Tyto tři nově hlášené, ačkoliv je to zakázáno nařízením z 1. ledna 1783, trpí vanovický pastor ve své modlitebně. Nebude-li tomuto zlu učiněna přítrž, jest očekávati odpady.« Z těch, kteří byli hlášeni 3. května a kteří byli předáni letovickému faráři do vyučování, jeden onemocněl, dalších pět se dostavilo do vyučování, ale ihned prohlásili, že zůstanou helvety; byli proto propuštěni domů a vyučování jich zastaveno až na další rozkaz. Gubernium nařídilo jejich další vyučování.⁵ Pro různé přestupky v této věci dostal se však pastor do sporu s úřady.

22. března hlásil šebetovský úřad kraj. úřadu v Olomouci, že ve vsi Vážanech se přihlásili tři lidé k víře helvetské a byli vyučováni od vanovického pastora.⁶ Olomoucký krajský úřad žádá brněnský kraj. úřad, aby vyslechl pastora o tomto provinění a podal zprávu. Zároveň podává zprávu guberniu. To nařizuje výslech a referuje o věci do Vídně. Dvorním dekretem z 30. 5. 1783 žádá se o zprávu ve věci vanovického pastora. Gubernium odložilo vyřízení, až by došla zpráva krajského úřadu.⁷ Ten posílá zprávu teprve 3. listopadu s protokolem výslechu na Letovicích (23. října). Pastor se omlouvá letovskému direktoru již 14. srpna latinským dopisem v němž praví, že neví, proč by se měl zodpovídati, neboť dotyčné lidi nezná, ani je k přestupu nepodněcoval, u něho nebyli a on je tudíž ani nemohl poučiti: bezpochyby je poučil asi Duch svatý.⁸ Letovický úřad snad uvěřil pastrovi a proto krajskému úřadu zprávu nepodával. Ten ji žádal znovu 14. a 19. října. Tak došlo 23. října k výslechu tří nekatolíků vážanských. Ti prohlásili, že bez vědomí pastorova byli u večere Páně, poslouchali vyučování, ačkoliv nebyli ohlášení, chodí do modlitebny, ale ohlašovacího lístku po nich pastor nechce.⁹ Kromě výslechu byla požádána obec Vážany o dobrozdání, od koho se oněm třem mohlo dostat poučení o helvetské víře.

Krajský úřad je toho názoru, že pastor neměl dotyčné osoby do modlitebny připustiti, poněvadž nebyly přihlášeny (i když tam chodily dobrovolně), měl je považovati dále za katolíky a nepodati jim večeri Páně. Poněvadž pak od nich vůbec nepřijal vrchnosten-

³ fol. 49; zpráva borotínského úřadu z 19. 5. t. r. uvádí, že »navštěvují vanovický helvetský bethaus« (fol. 50).

⁴ fol. 56; dva ze Smržova a jeden z Vanovic.

⁵ fol. 55.

⁶ R 11/101 B, C 1, fol. 2.

⁷ fol. 1-8.

⁸ fol. 13. »Spectabilis Domine! Expetitur a me ratio, sed ignoro cujusnam rei possim dare rationem; nam specificatos istos homines non novi, ipsos non stimulavi, apud me praesentes non fuerunt, adeoque a me neque potuerunt instrui: procul dubio instruxit ipsos Deus Spiritus Sanctus. Convertere, tantomagis stimulare non est meum officium. ... ad omnia paratissimus V. D. sacrorumque Minister Stephanus Balla, m. p.«

⁹ fol. 11-12, protokol výslechu na Letovicích.

ského lístku, roste jeho opomenutí až k přečinu. Pastor má býti vrchnostenským úřadem v Letovicích nebo kraj. úřadem v Jihlavě(!) veřejně důrazně pokárán.¹⁰

15. srpna 1783 podává letovický vrchnostenský úřad nové udání na vanovického pastora. Tento, ač již pro své jednání napomínán, stále překročuje nejvyšší nařízení a nepřetržitě proti zákonům jedná. To učinil od 13. května již po třetí tím, že některé vyučoval a podal jim večeři Páně. Byl volán krajským brněnským úřadem k zodpovědnosti, ale dvakrát se vymluvil onou výmluvou, že ty lidi nezná, je nevyučoval ani jim nepodával. Tak se odvážil na zdejším panství ve vsi Míchově podati večeři Páně na smrtelném loži rychtářově ženě Barboře Čermákové, o níž zcela jistě věděl, že je katolička. Žena i muž byli katolíky, jejich děti však vyznání helvetského. Neví se tedy, zda si žena přála přijímati Večeři Páně z vlastního či z cizího popudu. Snadno se dá souditi, že ji pastor přijal na víru nekatolickou a ji povzbuzoval, aby v ní vytrvala. Když byl upozorněn katolický farář a přišel k ní, řekla, že žádného duchovního nepotřebuje a že už přijímala – a ten musel odejít. Úřad pak dovozuje, že nebude-li činnosti pastorově učiněna přítrž, jest se nadíti mnohých tajných odpadů.¹¹ Zároveň udal vrchnostenský úřad šebetovský a mírovský, že pastor určitá individua připouští bez ohlašovacího lístku k náboženskému cvičení¹²; krajský úřad olomoucký žádá tedy jihlavský krajský úřad, aby toto jednání pastorovo vyšetřil a znovu pokáral.¹³ Vyšetření předáno vrchnostenskému úřadu v Letovicích. Při výsledku pastor prohlásil, že »do domu modlicího« (z panství mírovského a šebetovského) žádného nepřijímal, ani nevyučoval, ani žádného z těch lidí nezná. Když prý lístky žádal, řekli jedni, že je ztratili, jiní že je mají kdesi založeny. Ví dobře, že nemocným katolíkům se nemá opovážovat posluhovat večeři Páně, ale omlouvá se tím, že syn rychtářův mu řekl, že matka jest helvetského vyznání. Rychtář proň koně poslal a on konal svoji věc; proto je v této věci nevinný.¹⁴

Michovský rychtář prohlásil, že nevěděl vůbec, že by jeho žena byla helvetské víry, poněvadž chodila do katolického kostela, ke zpovědi, přijímání, ale že nerozumí tomu, »jak se ona převrátila, když to císařské řízení přišlo.« Na smrtelné posteli pravila, že by ráda věděla, jak se ta poslední večeře odpravuje a žádala, aby

¹⁰ fol. 13, 15. Kraj. úř. se domnívá, že pastor přemlouval dotyčné osoby (fol. 17b), neboť podává zprávu »in betref des einer Überredung wegen beschuldeten Wanowitzers Pastors«.

¹¹ fol. 23–24.

¹² fol. 21 (dvě osoby z Knínic, čtyři ze Smržova a čtyři z Rumburgu).

¹³ fol. 20–21 »dieses umfugsame Benehmen, wodurch die Höchste(n) Befehle nur vereitelt werden, zu verhöhen, und selben [Pastor] zur genauer Erfüllung deren höchsten Befehle zu verweissen.« Olmütz 18. August.

¹⁴ fol. 26–27 viz Constitutio cum Stephans Balla. Vyslechnutí Pastora Vanovského.

poslal pro pastora. On se dal napřed pastora tázat, zda to může býti; ten odpověděl, že »na všechen způsob to může býti, že mají takové poručení, když katolíci helvetského pastora žádají, takový že má jít, a taky když helvetského vyznání [někdo] papežnického kněze žádají, takový taky že má k nim jít.« Proto že poslal pro pastora povoz. Žena zemřela ve víře helvetské. Syn rychtářův Matěj (či Matouš) vyznal, že pastorovi řekl, že matka je katolička.¹⁵

Krajský úřad v Jihlavě podává o celém případě i vyšetřování zprávu guberniu (30. října 1783) a dodává, že pastor, ač vinu svou popírá, přece měl povinnost nemocné osoby se zeptati na její vyznání. Neučinil tak a jeví se tedy za takových okolností »jako svůdce od pravého náboženství« a zasluhuje, aby byl potrestán, což se ponechává guberniu.¹⁶ Jedná se však o přečiny proti císařským předpisům, proto gubernium posílá zprávu císařskému majestátu (14. listopadu).¹⁷ Dekretem české dvorní kanceláře (24. listopadu) se nařizuje vanovickému pastoru »udělení ostré důtky krajským úřadem cum Comminatione amotionis [s pohružkou sesazení] pro případ dalšího podobného přečinu, třem vážanským (gubernium referovalo i tomto případě) a deseti svitavským (panství svitavského: Rumburg, Smržov) přijetí k nekatolickým náboženským cvičením dovoluje se teprve po šestitýdenním katolickém vyučování.«¹⁸ Jihlavský krajský úřad byl pověřen vykonati nařízení.¹⁹

Ale nepříjemností s úřady nezůstali ušetřeni ani kněží katoličtí. Protestantská agitace roznítla vedle třenic náboženských²⁰ nejsilněji třenice sociální; jejich předmětem byly poplatky a desátky katolickým duchovním správcům. Poněvadž protestantští agitátoři slibovali jejich odpuštění, nekatolíci odpírali jejich placení katolickým kněžím, pod něž už duchovně nepatřili. Vedle sporů o štolu a poplatky působili nekatolíci katolickým správcům i jiné těžkosti, jak to dokazuje stížnost reformatů z Opatovic, Boskovic, Pamětic, Cetkovic, Uhřic a Úsobrna na opatovického faráře k císaři.²¹ Nekatolíci si stěžují, že farář nezachovává císařské nařízení pokud se týká jednání s nekatolíky při vyučování (štitýdenním), že jim nadává (1); přibírá si jiné katolíky na pomoc (2), že u jistého nekatolíka hledal

¹⁵ fol. 28–29 »Vyslechnutí mihovského rychtáře, jehožto žena...«

¹⁶ fol. 19, 31, 32. ¹⁷ fol. 35–38. ¹⁸ fol. 39–40.

¹⁹ fol. 44. O dalších přestupech není zpráv. Pravděpodobně tato pohružka působila a pastor byl opatrnější.

²⁰ Neumann, cit. str. 95: »Skrze to mnoho různic mezi lidem povstalo, neb jeden druhému jeho náboženství haněl« (záznam heralecký).

²¹ R II/101 A 1785 č. 326, fol. 1–32. Stížnost z 10. 10. 1784. V Opatovicích byl tehdy farářem opatovický rodák Jan Veselý, děkan a arcikněz, působil v Op. od 8. 2. 1782 do smrti 10. 2. 1810 (Wolný, K. Top. O. II. 415). Je zajímavé, že stížnost podepsali i nekatolíci z Boskovic, kde byl farářem od 31. 1. 1779 – 6. 1. 1790 boskov. rodák Laurenz Vinc. Merta, děkan a první arcikněz nového boskovického achidiakonátu (Wol. cit. str. 361), nekatolíci z Pamětic (farnost Vísky), z Cetkovic a Uhřic (farnost Cetkovice), z Úsobrna (farnost Jaroměřice).

nekatolickou knihu a nenaleznuv ji, bil dotyčného po hlavě (3); že nekatolíci, kteří po šestitýdenním vyučování setrvávají při své víře, jsou na kanceláři nuceni bitím ke katolictví (4); stěžují si na štolu a desátky a »jiné neužitečné výdaje«, které musejí odváděti (5)²²; jejich kazatel je z vesnice vyháněn nadávkami (6); jejich nekatolické děti nemohou býti pochovávány při modlitebně (7); pod trestem 10 ran je jim kanceláři zakázáno navštěvovati vzdálenou modlitebnu (8); v neděli a svátky se jim zakazuje shromažďovati se k modlitbě (9). Prosí císaře, aby se nad nimi smiloval a milostivě se jich ujal.²³

Zprávu o vyšetřování podal krajský úřad v Olomouci guberniu 6. prosince 1784. Stížnost nekatolíků všeobecně přehání. Na otázku, komu z nich bylo při vyučování spíláno, odpověděli boskovičtí, že u nich se nic takového nestalo; udání však potvrdily obce Pamětice, Cetkovice, Uhřice (ač nekatolíci z těchto obcí k opatovickému faráři do vyučování nechodili, když tam přífaření nebyli); jest zřejmo, že nekatolíci zevšeobecnilí případ opatovického nekatolika Bartona Pekaře, jehož synka prý opatovický farář na faře bil. Vyšetřování však ukázalo, že Pekař vůbec nebyl na faře v době šestitýdenního vyučování, nýbrž již dříve a nějaký úder chlapci daný uváděný svědek (Jakub Halíšek) dosvědčiti nemůže.²⁴ Ba, naopak, farář byl nucen stěžovati si na hrubost se strany Pekařovy u direktora, který Pekaře potrestal několikahodinovým žalářem a doporučil mu lepší chování vůči faráři.²⁵

Za druhé: Opatovičtí (nekat.) nemohli dokázati, že by se jim bylo od katolíků stalo jiné příkoří, než to, že se jim tito posmívali a večeri Páně »eine Zig-fresse« (!) nazývali.²⁶ Nekatolíci šířili o faráři pomluvy. Katolíci žádali faráře, aby jim dovolil navštívit vyučování, aby se o pravdě mohli sami přesvědčiti. »A přesvědčili se, že farář jim ani nenadává, ani je nebije, ba museli se diviti jeho trpělivosti s nimi.« (Z prohlášení katolíků opatovických, brťovských, smolenských a malonínských 12. a 19. list. 1784, opatřeného obecními pečeti).

Za třetí: Farář žádal o půjčení knihy Bartona Pekaře. Ten se vymluvil, že ji půjčil jistému Pařilovi z Malé Roudky. Farář poslal do malé Roudky, ale dotyčný o ničem nevěděl a poslal dokonce jiného souseda (poněvadž sám nemohl přijíti), aby ujistil faráře, že podobnou knihu nemá. Pekař trvá na tom, že farář mu dal (za to) tři pohlavky, ale dokázati to nemůže.²⁷

²² Tuto stížnost omezují na »wir drey Gemeinde« (Cetk., Uhř., Úsobrno).

²³ Žádají na příště »von so graussamen Verfolgungen und unnützen Presungen erledigt werden, und in der so schmerzlich erwartenden heiligen Ruhe leben kunt« fol. 2.

²⁴ fol. 7; výslech svědka, příloha A. fol. 21 (dat. 3. 12. 1784 Opatovice).

²⁵ fol. 4b ad 1. fol. 8.

²⁶ fol. 8.

²⁷ fol. 8, 11, 12.

Za čtvrté: Stížnost dokazuje své tvrzení případem Melichara Tihouna (Tichouna, Tihauna, Tchauna, krajský úřad jej píše Czau-mel). Tento čtrnáctiletý sirotek z Pamětic dle vyšetření nebyl trestán pro náboženství, nýbrž pro neposlušnost; na žádost své matky byl dán do služby ke katolickému hospodáři do Chrudichrom, dvakrát však od něho uprchl k nekatolíkově Matouši Daňkovi do Pamětic.²⁸

Za páté: O sprostění od platů žádají nekatolíci z Cetkovic, Uhřic a Úsobrna; boskovičtí, pamětičtí a opatovičtí nic takového neplatili. Cetkovičtí udávají (v Cetkovicích byla lokalie), že platí cestné – povozné (»ein Fuhrgeld) 7 krejcarů každý ročně, potom 9 kr. ročně každý t. zv. Kaass-geld (»sýrné peníze«), dále na boží-tělové procesí, mše svaté, kostelní hlídače a na kostelníky (»für die Kostelnici«) každý 13 kr. ročně, aniž by tím měli zaplacenou štolu a desátky; kromě toho, že musí odváděti každý 2 vejce.²⁹ Ve stížnosti podotýkají, že povozné (Fuhrgeld) musejí platiti, ačkoliv katolický duchovní nikam nejezdí. Cetkovský lokalista³⁰ odůvodňuje svůj nárok tím, že o těchto penězích bylo rozhodnuto r. 1777, že náleží ke kongruí, rovněž i v odvádění »peněz sýrných«.³¹ Co se týká peněz na Boží Tělo a na mše sv., to opírá kaplan »o prastaré držení (Possession) a o své předchůdce«, kteří ten obnos vždy do »faksiones« zapisovali; on, kaplan, však nikdy nečinil jistých požadavků, nýbrž vzal, co mu dali. »Odvádění vajec opírá se o prastarý zvyk a bylo od nepamětných let zapisováno a do kongruy započítáno.« Co se týká platu kostelním hlídačům (»Kirchenwächter«), vyjádřil se šebetovský úředník, že dal věděti jim i nekatolickým poddaným, že poplatek onen tito platiti nemusí, oni pak jej žádati nesmějí. Co se poplatku na mše týká: Cetkovskou faru a kostel (i zvony)

²⁸ fol. 12, 15. Matouš Daněk má býti trestán, že podle řádu platného pro služebnictvo neměl uprchlého přijati. Vymlouvá se, že o tomto řádě nevěděl. Spoluobčané svědčí, že »gedachter Daněk zum öftern nicht in Hromada komme,« že tedy o nařízení nevěděl. Proto je Daňkovi »Die Besuchung der Hromada anempfohlen.«

²⁹ fol. 15. Jednotlivá data jsou z Cetkovic; Uhřice a Úsobrna prohlásily, že u nich se má věc stejně. V příloze (fol. 13) se píše: »My Niže Podepsaní Celá Počestná obec Cetkovská Vyznáváme tímto Psaním Kterak a na Jaký Spůsob se ty formani a Syrny Peníze začali.« Nejprve vozili veleb. pána farníci, pak najali formana, kterému dávali roční plat. P. Řehoř (Růžička? 1751–53) žádal, aby mu ty peníze dali do hospodářství na jeden rok. »On je však zapsal za povinnost a tak je až posavad farníci složiti musejí. Sýrný peníze, ty se tak začaly. Za tohož času sousedka Zavrdka přinesla P. administrátorovi Sýr nějaký darovat. On se jí ptal, kolik ho cení. Ona ho odhadla na 9 kr. To přišlo v zápis a od té doby všichni farníci platit musejí 9 kr. Cetkovice 14. Novembris. Sigl. Celá počestná obec Cetk. Sigl....uhřická obec.«

³⁰ Lokalistou byl tehdy v Cetkovicích (od března 1781) P. Basilius Wallon, nar. v Ivanovicích, doktor theologie, 5. 6. 1788 ustanoven jako farář, 1811 odešel na faru v Tištině (Wolny, Kirchh. Top. O. II. 364).

³¹ Kaplan se odvolává na dekret brněn. guber. 14. 12. 1778 (opis v příloze fol. 16.), kde se praví, že požadavek jeho se datuje od r. 1690 a že jest při něm zůstatí, a na výnos kraj. úř. v Olomouci z 25. 10. 1776 (v příl. fol. 17): »Den.. Kaass-züns jährlichen per 9 kr. werden die Knihnitzer Individua noch ferners abzureichen haben...«

na vlastní náklad zřídil klášter Hradisko (»auf eigene Mitteln ohne Beitrag der Unterthanen«); poddaní pak sami se zavázali dáti sloužit ročně 3 mše za zemřelé i živé preláty a představené konventu. Příspěvek na tyto mše je započítán cetkovskému lokalistovi ad congruam.

Přesto však nekatoličtí poddaní prosí, aby od těchto zbytečných poplatků byli osvobozeni, poněvadž od cetkovského lokalisty žádných služeb nepotřebují.

Za šesté: Nekatolíci přiznali, že jejich kazateli se až dosud nikde nic nestalo, pouze vrchnostenským úřadem bylo zakázáno je navštěvovati (a pořádati veřejná shromáždění, jak to v toler. patentu bylo řečeno). Přítomní úředníci přiznali, že takový příkaz byl dán 27. května 1784 v tom smyslu, že nekatolíci se nemají nikde veřejně společně stýkati se svým pastorem.

Za sedmé: Nekatolíci opět zevšeobecňovali z jediného případu. Dítě zemřelo nekatolíku M. Kallandrovi, který je dal pochovati ve Vanovicích a byl prý proto zavřen. Šebetovský úředník vysvětluje, že se tak nestalo z důvodu Kallandrou udaného, nýbrž pro neposlušnost.

Za osmé a deváté: Úředníkům bylo vysvětleno, že si tak nesmějí vůči poddaným počínati a jim tresty vyhrožovati.

Podepsáni jsou direktoři jednotlivých panství, zmínění faráři a nekatolíci po dvou z Boskovic, Cetkovic, Uhřic, Opatovic, Pamětic a jeden z Úsobrna.³² Krajský úřad sdělil pak guberniu, že bylo postupováno dle generalií, které zakazují veřejnou bohoslužbu (nekat.) mimo modlitebnu a nařizují, aby děti, pokud nedospějí k rozeznání náboženství, byly považovány za katolické. Krajský úřad navrhuje guberniu, aby stížnost nekatolíků byla zamítnuta, jim i katolíkům aby bylo zakázáno v hospodě i na jiných místech vésti řeči o náboženství nebo proti nařízením císařským.³³

Gubernium sdělilo pak krajskému úřadu v Olomouci (16. prosince 1784), že žalobci mají býti se svými nedoloženými žalobami odmítnuti; vyhovuje se pouze v bodu pátém, kde se odmítají požadavky cetkovského lokalisty s poznámkou, že dobrovolné dary od katolíků může přijímati.³⁴ Nebyly tedy sociální poměry tohoto katolického duchovního jistě nikterak příznivé, museli se dovolávat takřka almužny svých oveček.

³² fol. 6–19. Výpovědi k jednotlivým bodům.

Jako farář knínický je podepsán Florián Platzter, nar. v Tovačově, v Knínicích od r. 1780–1795 (Wol., K. T. O. II. 368). Za nekatolíky z Boskovic: Václav Příbyl, Jan Rostomilý; z Cetkovic M. Kallandra, Kostík; z Uhřic Blažej Jorka a F. Šimek; z Opatovic Bart. Pekař a Jiřík Šumbera; z Pamětic M. Daněk a P. Bohatec; z Úsobrna Matěj Knezmanz (?).

³³ fol. 25b.

³⁴ fol. 27–32.

Závěr

Z toho, co jsme na základě zachovaných úředních dokladů napsali, poznáváme, že velká část lidu hlásícího se k nekatolictví vlastně vůbec ani nevěděla, co nekatolictví jest. Katolický duchovní, který byl členem komise pro přihlašování nekatolíků, vyvracel jejich názory o Písmu sv. jako jediném prameni víry, i o přijímání pod obojí způsobou, ale vše marně. A protože přes to veškeré poučování zůstali při té víře, o níž neměli vůbec ani ponětí, jest to důkazem, že lid byl jednak důkladně poštván proti katolictví, jednak doufal, že se mu dostane slíbených sociálních úlev, jako snížení daní, robot a pod. Tedy vesměs důvody, které dokazují, že oni, kteří se za nekatolíky hlásili, činili tak ze všech možných důvodů, jenom ne náboženských. Že byly čestné výjimky, to nikdo popírali, ani zapírali nebude, ale nebylo by rozhodně spravedливо, kdyby k vůli řadě nábožensky uvědomělých nekatolíků, byli všichni ostatní považováni za jim rovné a vesměs za potomky husitů nebo českých Bratří. A tak nejedna ještě dnes žijící nekatolická rodina pozná z těchto nevyvratitelných úředních dokladů, že její předkové – když se hlásili k nekatolictví – neměli o něm mnohdy ani ponětí.

BOHUSLAV ČÁLEK

Očištění

Hodiny ztratily těžkost odbíjení
pro radost spatření cest nových.
Na struny dopadly krupěje
veršů očištěných.

Den přinesl mi sílu vyvolení.
Co včera bylo hvězdou – tulačkou,
je denicí,
a duše,
včera snad otrok svých tajných večerů,
je světící.

Jásejte, hodiny, ve svém odbíjení
pro radost spatření cest nových,
pro štěstí, které je velké
jak samo odpuštění.

Cantate Domino canticum novum: alleluja

(Vzor nedělních vstupních zpěvů v době povelikoneční).

Dies sanctificatus illuxit nobis! Den sváteční zazářil pro nás. Jak divná je tvář dnešního dne! Něco známého, tušeného chvěje se v jejích rysech, volá k nám: podívejte se na mne, abyste pochopili, co chci říci. Vizte ty protáhlé vlny modravých příbojů, ustupujících a znovu s bělavou pěnou se vracejících, třštících se na zábradlích vašich zraků, potěšte se zlatem nebeských světél, ovívajících zkrvácené okraje vašich srdcí, dýchejte oddechy země, naslouchejte hlasům všech tvorů.

Jak podivnou to vytváří dnes náladu! Vše se chvěje vzpjata k vám v němé prosbě, abyste vyřkli vysvobozující slovo, které má na rtech, a které nemůže vyslovit. Zdá se vám, že jste přeneseni do říše pohádek, o níž vám šeptávala milovaná ústa do snů, kterými přecházela do krve, žije ve vás a čekáte všichni, že jednou se před vámi rozhoří v sílu skutečnosti. Že přijde neznámý hrdina – když už všichni domácí bojovníci se vzdali boje nebo slabí podlehli – přemůže zlého kouzelníka, který v dračí podobě drží v porobě celý kraj, vězní nešťastnou princeznu, krví zruší kletbu, která lpí na tvorech a lidech, dá hlas – nový život neschopným, mluvit zkamenělým.

Je to jen sen, přání, které v ranní mlze zmizí před jasnou vycházejícího dne? Marné čekání? Nikdo se nenajde, kdo by se podjal toho úkolu? Kdo by naplnil smysl té pohádky? Hledejme někoho, kdo nám ukáže cestu. Pojdme k staré vědmě, která zná všelijaká koření, hojící naše bolesti. Hle, už jsme u brány jejího paláce. Vysokou klenbou, nesenou štíhlými sloupy, protínanou kyticí zářivých světél padajících úzkými oblouky barevných oken, přicházíme k tajemné komnatě ozařované rubínem, splývající na zlatě pavučiny ze šera kopule. Zarazíme se, neboť se z ní řine vodopád tónů. Chóry postav oděných v roucha, jaká se dávno již nenosí, provádějí tu své obřady v rytmech ztajených světů. Popatříme-li na ně, uchvátí nás a strhnou v svůj čarovný kruh. Zdá se nám, že ztrácíme smysly, noříme se kamsi, odkud k nám prýští jásavé spirály světél, pozdvihujících do nadzemských výšin. Najednou rozumíme, slyšíme jak zpívají: *Cantate Domino canticum novum: Alleluja!* Velká výzva za zpívání tajemnému Pánu oněch zastupů píseň jeho, vítězný zpěv nový. Tu se naše srdce neudrží, vpadne do jejich sboru a pěje dál, samo vycítujíc, co přijde: *quia mirabilia fecit Dominus... velký div učinil Pán.* A sbor mu radostně odpovídá, že naše sny, naše pohádka je skutečněna, naše touhy tisícronásobně převýšeny, neboť *notum fecit Dominus salutare suum... Pán přede všemi, zjevně vykonal vysvobozující dílo.*

Nyní jasně září před námi skutečnost, chápeme smysl pohádky, kterou jsme si právě připomněli. Velká Vědma, Matka naše Církve, stále nám ve svých chrámech ústy svých zasvěcených služebníků vypráví, zpívá vítěznou píseň o velkém osvobozujícím divu, který vykonal tajemný Rytíř, náš i její Pán, Kyrios Jesus.

Nyní dostává pohádka pravý smysl, rozzářilo se nám z ní světlo, *fulget Crucis mysterium*. Lidský život je taková pohádka, která se stane skutečností, dostane plnou hodnotu jen tehdy, je-li vztažena ke kříži. Je obraz liturgického dění, mistrovského vzoru předkládaného Matkou Církví, jehož pohyb jde ve stálých spirálách ke kříži a naplněn Božím životem vrací se k nám zpět. Kříž je tajemný klíč k bráně ztraceného ráje, průrva, jíž z nebe září životodárné světlo, roní se obrozující krev, která vrací hlas zkamenělým, zmlklým strunám, zaznívá píseň nová.

To vše se chvěje ztajeno ve vibracích introitu, zpěvu, který se rozléhá prostorami chrámu, když kněz přichází k oltáři, závěsu, který dělí věřící od síně posvátných Tajemství, přede hry, která seznamuje s vůdčími motivy nastávajícího dramatu, zpěvu sudiček u kolébky liturgického dne, akordu udeřeného královským pěvcem do strun, než začne vyprávět epos, rozpražené náruče k slunci naší víry, fanfár, které oznamují začátek obětní hostiny.

FR. SVETLOSLAV VEIGL O. F. M.

O královstvo ducha

Boriť sa a pracovať za kráľovstvo ducha je našou povinnosťou, je naším kategorickým príkazom. Kategorickým preto, lebo prítomná doba to od nás priamo vyžaduje svojím negatívnym postojom k večným hodnotám ducha. Svet ženie se väčšinou za matériou, za pochybnými zábavami a zabúda na ducha, na krásu, ktorej predpoklady sú zasiate do duše všetkých nás, na ducha a krásu, ktorou oplýva celý svet. Človek však často pre ňu je slepý a tak nepozná ju. Aby sme tohoto ducha, krásu milovali, musíme ich predovšetkým poznať. Nihil volitum nisi praecognitum!

Je potrebné zašlachťovať sa duchom, dobrým duchom, lebo niet väčšej moci na zemeguli ako moc duchovná. Byť princom ducha znamená vedieť si rozkázať, svoju neskrotnú vôľu spútnať, vedieť na uzde držať porušenú prirodzenosť ľudskú, znamená nebojáčne znášať ťarchy života, muža pretrpieť bolesti a mračná rozraziť tvrdou päsťou a orlím pohľadom, znamená tiež vyvýšiť sa nad hmotu a pracovať na uskutočňovaní túžob a potrieb všeludských – to znamená byť princom ducha, ktorý je neohraničený, nespútateľný a tak má v sebe zárodok hodnôt večných.

Jedna z ciest, ktoré nás privádzajú ku kráľovstvu ducha, je umenie. Pravé umenie zošľachťuje človeka a privádza bližšie k Bohu. Veď či poezia, umenie nie je túžbou a výkrikom po stratenom raji?! – hľadaním samého Boha?! Par l' esprit on va à Dieu, hovorí Rimbaud. Na základe tohoto možno tvrdiť, že umenie je sestrou modlitby. A Papini tvrdí: »Poezia je rebríkom k svätosti... Svätec je väčší ako básnik, ale po ňom hneď má básnik svoje miesto«. Sú to milostné chvíle, keď človek-umelec (podľa toho i milovník umenia), ktorý sa neprotiví milosti Božej, vidí celú harmóniu sveta, harmóniu biedy i bohatstva, utrpenia i lásky.

Umenie človeka vedie k podstate vecí, k príčine a pôvodcovi všetkých útvarov a foriem životných. »Umění ukazuje člověku, že život je hodno žít, dignum et iustum est, poněvadž je krásný a věčný« (Jakub Deml).

Umenie presvedčivo nám spieva o kráse Bohom stvoreného sveta i všetkých zjavov životných, o kráse a smysle i utrpenia, bolesti, odriekania. Umenie učí spojovať všetky fázy života – radosť, mladosť, bolesť, nádej i smrť – v prekrásnu harmóniu. Väčšina ľudí túto harmóniu nepozná, a preto je smutná, unavená. Kto chce byť šťastný, musí milovať! Milovať všetko, čo život so sebou prináša. I bolesť. Umenie preto je kultom radosti, života, tajomstva – kultom ducha.

Správne už starí označovali umenie ako kátharzis ton pathemáton – purificatio passionum, teda nie vzbudzovanie, ale očisťovanie od vášní. Pravda, dnešná doba nemá príliš úprimného a teplého vzťahu k umeniu – v mnohých prípadoch uznáme jej tento negatívny postoj, zapríčinený často samotným »umením« – lebo umenie je dobro – a každé dobro musí sa dobýjať bojom a útokom. I láska k umeniu, ktoré napomáha uskutočňovať kráľovstvo ducha, musí byť vykúpená bojom, bojom, ktorým človek prekonáva v sebe holú materiu a stáva sa princom ducha – je to tuhý, urputný boj, lebo veď zvíťaziť nad materiou svojho osobného egoizmu je najväčším víťazstvom! Tak ako umelec, básnik je večne mladý, mladý duchom – i ty, oddajúc sa pod ochranné krídla ducha, vždy budeš pociťovať v sebe vánky nehynúcej mladosti, oduševnenia a krásy, tieto atribúty oslobodeného ducha, tohoto božského daru! Lebo »z nadšenia srší život, život opravdový!« (Hviezdoslav).

Pravda, seba najprv musíme prepороdiť a stať sa princami ducha – lebo ex abundantia cordis os loquitur – a tak najlepšie budeme bojovať o kráľovstvo ducha – kladením základu vlastnými rukami! Pri danej skutočnosti duch sám roztrhá zbývajúce okovy, rozrazí stojaci vodu a svietiť bude ohnivým stĺpom ako vyvolenému národu cestou do zaslúbennej zeme. Vtedy nemusíme sa obávať o kráľovstvo ducha – kontúry ktorého sú už badateľné – v našej novej, spravodlivejšej Republike a nádejne s vierou môžeme volať: príď kráľovstvo Tvoje!

Povolání, jež nezklame

Pohroma vlasti zničila množství povolání a zaměstnání. Vyhasla touha mladíků po životě vojenském, po letectví, kde doufali zabezpečiti svoji budoucnost. – Přeražené leží pilíře i povolání dnes ještě slibných, neboť kdo ručí za to, že nepřijde v brzkou novou převrat a s ním další řady ozebračených? Jasně vidíme v přítomné době, že záruka všech světských povolání je vratká a to proto, že mají za předmět věci pomíjející, něco, co dnes je a zítra býti nemusí. Bezpečnost může tedy poskytnouti toliko povolání, jehož trvání je zaručeno i kdyby se zhroutily všechny společenské a hospodářské složky. Co však potrvá také na troskách dnešního společenského řádu, je věčnost a k ní připoután člověk. Právo kojiti se naději trvanlivosti přísluší proto jedině povolání věnujícímu se službě člověka, tak jak se nám jeví pod zorným úhlem věčnosti. Požadavku tomuto vyhovuje povolání kněžské a řeholní. A jako nikdy neustane vypořováti se před duchovním zrakem člověka otázka záhrobního života, tak povždy potrvají tato povolání – až poslední zbytek lidstva překročí práh věčnosti.

Povolání kněžské a sice právě povolání kněžské nikdy nezklame. Sám božský Spasitel zaručil mu trvání tím, že je učinil tepnami svého mystického těla, jež ani mocnosti pekla nerozsáponu. Nikdy nemá dozněti píseň sv. evangelia na tomto světě, a proto nikomu se nepodaří umlčeti jeho hlasatele. A co, když lid nebude kněží chtít, dávaje se na útěk před Bohem? Nebudou ozebračeny a zbaveny zaměstnání řady kupců se pod praporem evangelia, když na ně budou nepřátelé Církve štváti dravé šelmy? Nikoli! Neb právě tehdy začíná ryzí kněžské povolání, jež má hledati a volati ovce ztracené a bít se s vlky dorážejícími na ovčinec. V tom jest velký rozdíl mezi povoláním kněžským a jinými světskými. Zatím co tato padají, znemožní-li se jejich činnost, povolání kněžské, jsou-li mu činěny překážky, omlazuje se, roste a sílí. Proto nikdy nezklame, a kdo se mu věnoval, může mu zůstat věrným až do smrti.

Než ne jakékoliv kněžské povolání je s to, vzdorovati otřesům společenského řádu. Právě přítomné chvíle zdají se otřásati částí kněžského povolání, takže i zde pozůstávají trosečníci jako v mnoha jiných zaměstnáních. Smutné překvapení pro duše žijící výlučně evangelickému poslání. Pod prapor hlasatelů věčných pravd vloudili se bytosti nepovolané, nízké. Světské přirozené zájmy smísili s úmysly Kristovými čistě božskými, nadpřirozenými. Nepronikli k jádru kněžského povolání, chtěli týti z mezd určených boží Prozřetelností pro věrné služebníky oltáře, a proto ztroskotali, ano jejich životní dráha se musila rozbít.

Kde je klíč k vysvětlení skutečnosti, že se mnozí z kněží nechají strhnouti hlasem krve a opouštějí šlépěje sv. Pavla, který se

stal Židům židem, Římanům Římanem, Řekům Řekem, aby tím věrněji sloužil evangeliu? Trpká pravda: mnozí si zvolili kněžské povolání donuceni hmotnými potřebami neb dokonce z pohodlnosti, aby se někde uchytili, aby se zajistili pro budoucnost. Takové kněžské povolání ovšem zklame – hrůzněji než kterékoliv jiné. Bůh snad dopustí zneužití ho, ale jen na nějaký čas. Pak přijde kletba tříbící kněžské povolání a z nepovoláných vetřelců stávají se žebráci v životě pozemském a co horší, jsou odsouzeni k žebráctví také v životě věčném, ne-li dokonce k záhubě.

Netřeba se proto báti, že by kdy právě kněžské povolání zklamalo. Nikdy ani za nejtěžších poměrů a varu pronásledování. Tam teprve se začne řádně uplatňovat, tehdy bude ve svém pravém živlu.

Je-li hlásání a zprostředkování evangelia zaručeno trváním až do skonání věků a tím zároveň bezpečnost stálosti kněžského povolání, čím větší musí být jistota živého evangelia, zosobněného ve stavu řeholním. Ano! Mimo povolání kněžské nezklame ani povolání řeholní. Kristus Pán nehlásal toliko evangelium, nýbrž sám je napřed konal a žil. Jako živé evangelium procházel Palestinou a tím právě oslňoval, přesvědčoval a získával. Po jeho odchodu nemělo zůstat jeho učení bezduchým písmenem. Pln přitažlivosti a opojení je Kristův život, než aby zůstal bez následovníků. Svätí apoštolé byli první, kteří usilovali o zpodobení života vlastního s životem Kristovým a nejvíce snad sv. Pavel, který po usilovné práci o zdokonalení a posvěcení mohl říci, že již nežije on, nýbrž Kristus v něm.

Řada století neubrala ničeho na přitažlivosti životu podle sv. evangelia. Mnohé duše plály a ztravovaly se touhou stát se živým evangeliem, a aby tím jistěji cíle dosáhly, zřikaly se všeho a uzavíraly se v klášteřích. Nejvýše snad vyšlehl plamen touhy po životě evangelickém z duše sv. Františka Serafinského, což potvrdil Bůh sám vtisknuv mu pět ran Kristových. Toutéž láskou k životu podle sv. evangelia hoří srdce jeho duchovních synů, kteří opouští svět a volí za své povolání: zachovávají sv. evangelium Pána Ježíše Krista v životě poslušnosti, chudoby a čistoty. Jejich ideál bude zářiti i budoucím pokolením, bude rozpalovati nitro nových jednotlivců, aby se stali rytíři Kristovými, takže řeholní povolání o zachování živého evangelia nikdy nezklame.

A proto by bylo zbabělostí nechati se zastrašiti dnešními těžkými poměry, o nichž se nezkušenému zdá, že podřývají bytí řádu, jenž se všeho majetku vzdává a úplně důvěruje v boží Prozřetel-nost. Je snad strádání životu řeholnímu na škodu, a ne právě solí, jež jej chrání před hnilobou? Vždyť jinak ani bytí nemůže. Chceme-li žít život sv. evangelia, musíme prodělati život nedostatku, bolesti a utrpení; je zkrátka nutno jíti s Kristem cestou křížovou. Ani pronásledování nepřátel Sv. Církve nás neodstraší. Naopak toužíme po nich, těšíme se na chvíli, kdy budeme moci prolévati krev pro Krista. Teprve tehdy dostoupíme vrcholu svého povolání a oku-

síme pravé jeho slasti. Tak řeholní povolání nikdy nezklame, ne-
ožebračí, nýbrž obohatí.

Běda ovšem těm, kteří hledají v řeholním povolání sebe, po-
hodlí a ne Krista trpícího. Jejich životní dráha se rozbije, ztrosko-
tají a budou trosečníky ze všech nejubožejšími. Snad je takových
trosečníků více než se domníváme. Navenek mohou sice býti údy
řeholního povolání, v rozervaném nitru však jimi nejsou. – Dnes
bývají zřídka zjevy, které v sobě ztělesní v plné svěžesti život podle
svatého evangelia, tak aby strhli i jiné. Většina řádů jest odkázána
starati se alespoň o udržení nynější výše řeholního života, a jednot-
livci se domnívají, že zadostiučinili své povinnosti, jestliže nepře-
stoupili závaznějšího předpisu řehole. Málokdo se odváží sáhnouti
dále, málokdo zahoří touhou po úplném splnutí s Kristem. Za ta-
kových okolností by se mohlo státi, že mimořádný společenský
převrat by otrásl i řeholním povoláním. Proto musíme my, řehol-
níci a všichni, kteří se jimi chtějí státi, usilovati kráčet v šlépějích
samého Krista a světců, jež se mu nejvíce přiblížili. A nebojme se,
že naše česká povaha nemá potřebných schopností. Byť by nás jiní
pokládali za méněcenné, přece nosíme v sobě složky křesťanské
výchovy a tím složky opravdového řeholního povolání – víru a
ducha obětavosti. Naši národní světci jsou nám zářnými vzory. Ne-
odstrkujme je proto do pozadí, ale učme se od nich lásce a nad-
šení pro nejvzácnější povolání lidská.

Jedině povolání kněžské a řeholní chápané ve světle věčnosti
nezklamou. Avšak kdo se může cítiti povolán k něčemu tak ve-
líkému a těžkému? Nic více se nežádá, než co je nutno pro každé
jiné povolání: schopnost a náklonnost – a mimo to pokorné srdce
denně se modlící: »Bože, vyslyš touhu mou. Chci býti knězem,
řeholníkem, chci býti druhým Ježíšem, jeho život žíti, jeho skutky
konati. Nemám práva na tolik milostí a také jich hrdě nežádám.
Jen síly mi dej, bych zůstal tvárnou hmotou, z níž by každé za-
vanutí Tvé milosti tvořilo si nástroj k Tvé slávě, k spáse mé a
věřících.«

Primáni

To jsou ti, kteří myslí, že zvonění na vstávání je zvoněním
ke spánku, kteří si pletou zvonění na duchovní četbu se zvoněním
na večeři a kteří nemají ani nejmenšího pojmu o asketice. Ano,
kromě mnoha jiného jsou to doslova oni. Jinak povídají naplno to,
co si druzí jen myslí a přemýšlejí o takových hloupostech, jaké
ostatním již ani nenapadnou. Zvláštní je u nich, že velmi často
listují v kalendáři a kouzlem jim zní slovo prázdniny. Někteří však,
divno proč, se v této věci po vánocích úplně změnili. Snad ne pro
dojmy, které doma učinili?

Alespoň sousedů Frantík nemohl pochopit, jak jsem se najednou
mohl stát panem velebným, když ještě nedávno jsem s ním vybíral

na jejich mezi čmeláky. Tak na Boží hod vyjdu na ulici. Bydlíme na kopci a děcek je tu se sáňkami fůra. Hele, hele, slyším špatně tajený šepot, von už je panem velebným. A pak zazní sborem: Pochválen buď Ježíš Kristus. – Na věky, blahosklonně děkuji. Ale do té radosti mi musil vlít hořkosti svého nezájmu ten sousedův Frantík. On nejen že nepozdravil, ale docela furiantsky čepici téměř až na nosu, olizoval dál labužnický ohromný rampouch, který ulomil u okapu naší kolničky. Ten rampouch jsem okamžitě poznal, poněvadž tam nebyl a jen na naší kolniče u okapu vyrostl vždy tak skvělý střechýl. A jaké chuti, to bych vám mohl vykládat jen já, pokud to z mé paměti nevymizelo a on, který nyní dominuje nad takovými věcmi naší ulice. Nutno podotknout, že zvlášť byla dobrá špička, kam se stekly všechny rozpustné dobroty celé mechovaté střechy. V takovém neutěšeném stavu jsem nemohl nechat náš vzájemný poměr s Frantíkem. Připravím si řeč a jen hodně bodře, myslím si. Tak co Frantíku, už jsme se dlouho neviděli, vid' Mhm, praví naprosto lakonicky a olizuje nerušeně dál ten mohutný rampouch, jezdě s ním, alespoň půlmetrovým, od špice až po jeho kořen tam a zpět. Nu a jak se máš? Nijak. – Ale, ale, pravím na to docela zmaten. Tak co pořád děláš? – Nic, vede zase svou. No to je dobře, alespoň se moc nenaděláš a jsi s tím brzy hotov, ne? – No jé! – Tohle není po dobrém, myslím si; asi jsem ho něčím urazil. Ostatní se tomu upřímně smějí. Počkej, vždyť já si tě nakloním. Já jsem ti chtěl dát tuhle obrázek, ale vidím, že jaksi nedbáš, a strkám mu pod ukoptěný nos pěkně kolorovaný obrázek. Podíval se na něj, ne sice na pohled s velkým zájmem, ale co mi potom řekl, to mne překvapilo. Takových my doma máme. – Tak. Dvakrát jsem polkl naprázdno a bolestně vzlykl: To je mrzuté! Děcka se mi už smála zcela zjevně. Ještě jsem autoritu nepotřeboval a už jsem ji neměl. A co pak, až ji jednou budu potřebovat? Viděl jsem, že jsem situaci úplně ztratil. Abych si aspoň ty ostatní trochu získal, dal jsem každému po obrázku a Frantíkovi povídám: Už se s tebou nemohu zdržovat. Jdu na velkou. Poznal jsem, že ses změnil. Vždycky ses smál a vykládal a najednou jsi takový. To se moc divím. Tak mě dolů nesvezeš, vid', že ne? – To se ví, že ne! Utřel rukávem nos, poposmrkl, odhodil zbytek rampouchu, který u kořene, jak známo, není dobrý, sebral sáňky a šel domů. Ve vrátkách se otočil a povídá: A já s tebou nejsem. Vrátka zahřměla, plot se zakymácel – a ticho. To poslední Frantíkovo slovo znamenalo stručné indiánské Howgh – domluvil jsem. Takové Howgh vyloudil jsem i já ze stínu svého nitra, ale přece jsem si v koutečku svého srdce maloval, jak se Frantíkovi zase budou svítit očka a lesknout tvářičky pozítří u nás na zabíjačce. Ale jak jsem byl překvapen, když jdu z kostela a paní sousedka mně začne vytykat: Ale to jste neměl, pane Josef, dělat Frantíkovi. On nebyl k utišení. Úplně zmaten nevěděl jsem, co mám říci. Než sousedka pokračovala: On přišel domů, sáně plné sněhu vtáhl až do světnice a plakal a jen plakal.

Cos provedl? Kdo tě bil? On mi nedal. Kdo ti nadal? Peppek nad našejma. Tak? Ten? A proč? Já nevím. A jiným děckám ano a mně ne! Tak jak to mluvíš? A neplač pořád! Prvně's povídal, že ti nadal a teď zas, že ne a děckám ano, tak co je vlastně? On mi nedal, vztekal se kluk ještě víc. A tak, nedal a co ti nedal? – Začal výslech znovu. Obrázek. No a jak to, když jiným dal, že tobě ne? Já jsem nechtěl. Ale jdi! A neplač už, nebo půjdeš ven! No, já jsem prvně chtěl, ale on se mě ptal, jak se mám a jestli něco dělám a já jsem nevěděl, co mám říct, tak jsem pak už nechtěl. A on to dal jiným. Tak to tedy bylo. Vysvětlil jsem vše sousedce dobré a posílám mu několik obrázků zvlášť pěkných, které jsem měl schované pro svou maličkou sestřeničku. A celou vinu jsem musil shrnout na svoji hlavu. Kdybych byl ráno řekl Frantikovi, tady máš obrázek, jistě by čile přiskočil a celé dopoledne by nosil obrázek ve zmrzlých rukou, dokud by mu ho druzí kluci nesebrali nebo v tahanici neroztrhali. – Jen ne tedy žádnou blahosklonnost nebo povýšenost. Jen vždycky přímočaře. Tak jako na lyžích. Tváříš se nadmíru vážně a vznešeně, dokud nevletíš někam hlavou do závěje. Nutno si jen přát, aby z dědiny šel každých pět let alespoň jeden do alumnátu, aby ten velebný zjev bohoslovce nevymizel lidem z paměti a nebyl pak tak obdivován.

B. Z.

BOHUSLAV ČÁLEK

Pokušení v chrámě

Tma probodána barevnými šípy skal
se svíjí v němém umírání dne,
krok dunivý do ticha zapadne
ozvěnou brány, volající od pekel.

A sytost špatných cest do zoufalosti žhne,
unaven poutník, který v dáli šel,
a nikde snítky rozekvetlé nenašel
muž, hledající hvězdy v žáru poledne.

To bylo v chrámě – šero lkalo prázdnotou,
den suchý bez rosy se klonil v loučení,
stín duše mé se oděl smutnou němotou.

Pak promluvil's Ty s trůnu krásou šerení.
Rozkvetl oheň v srdci chrámu – plál a plál,
rozkvetla větev – lampa – Bůh se smíloval.

Pohl'ad do filozofie komunizmu

Keby sme chceli krátko charakterizovať terajšie časy, museli by sme doznať, že sú bojovné, že stojíme na bojisku dvoch mocností, dvoch oprotivných síl. O človeka zápasia dve rozmanité sily, z ktorých jedna uzatvára v sebe celú pravdu, druhá hoci je vo svojej podstate popretím pravdy, na vonok ukazuje predsa mnoho pravdivého. Tieto sily bojujú nie o čiastku človeka, ale o celého človeka. Je to boj dvoch svetových náhl'adov, boj kresťanstva s komunizmom.

Dnes väčšmi ako inakedy si kresťania musia povšimnúť komunizmu. Povinnosť je to tým väčšia a jej dôležitosť tým závažnejšia, lebo najvyššie fórum katolíckeho sveta, sám Svätý Otec Pius XI. vo svojej encyklike »Divini Redemptoris« zaujal stanovisko ku komunizmu a – odsúdil ho. Z toho vidno, že komunizmus nie je vecou odbavenou, ako by si to azda mnoho ľudí myslelo. (To, že prestala u nás komunistická strana, neznamená ešte, že prestala navždy aj myšlienka komunizmu!) Najmä po svetovej vojne sa myslelo, že komunizmus tak rýchlo zahynie, ako rýchlo vznikol. Videli v ňom len hospodársku sociálnu stránku, niektorí zas len pokus o novú organizáciu štátnu (Rusko). Títo zabúdali, že komunizmus je viac, že nie je len hospodársky systém, ale že je to aj nauka, že je to svetový náhl'ad. Komunizmus nechce riešiť len hospodárske vzťahy človeka, ale chce odpovedať človekovi na všetky otázky života. Boj proti komunizmu bol neúčinný často len preto, lebo jeho nepriatelia ho dobre nepoznali, nepoznali podstatu komunizmu. Kto chce účinne bojovať proti komunizmu, musí poznať jeho zásady, jeho učenie, slovom jeho teóriu, základ to, na ktorom stojí celá budova komunizmu.

Keď chceme hovoriť o filozofii komunizmu, najprv načím povedať, že filozofiou vôbec rozumieme vedu o posledných príčinách vecí, nadobudnutú prirodzeným svetlom ľudského rozumu. Teda pri popisovaní a skúmaní nauky komunizmu máme na mysli výsledky myslenia o posledných príčinách vecí, ku ktorým výsledkom sa dopracovali predstavitelia komunizmu svojím vlastným rozumom. Tieto výsledky sú v skutočnosti odpovede prirodzeného rozumu na otázky o príčinách bytia, a to o posledných príčinách bytia a smysle života. Keby komunizmus neodpovedal na tieto otázky, rokovanie o ňom ako o filozofii by bolo daromné. My však vieme, že komunizmus odpovedá na tieto otázky, a nielen to, ale chce mať právo na výlučnú pravdu, chce urobiť z pravdy komunizmu absolútnu pravdu.

Pozrime sa však komunizmu do očí, a to zo stanoviska čisto naukoveho. Komunizmus je nauka, je ideologický systém. (Upozorňujeme, že máme pred očami neprestajne nauku komunizmu, ako ju vypracovali Marx a Engels, bez doplnenia Leninovho). Je to

nauka totálna. To znamená, že chce človekovi odpovedať na všetky otázky životné. Najmä však na otázky: odkiaľ je človek, aké je jeho poslanie na zemi, aký je jeho konečný cieľ. V odpovedi na tieto otázky zrači sa totálnosť komunizmu.

V komunizme pozorujeme dva smery. Hospodársky a naukový. Kto hľadá na komunizmus, musí vidieť oba tieto smery. Zle by rozumel komunizmu, kto by videl v ňom len nauku hospodársku a zabudol by na ideológiu. Bolo by to tak, ako keby niekto videl v kresťanstve len jeho sociálne prednosti a nevidel by ďalej za tieto prednosti, nevidel by vznešenejšie, nadprirodzené poslanie kresťanstva.

Tvorcom nauky boli Marx a Engels. Z týchto väčším teoretikom bol Marx, preto aj nauka nesie jeho meno. Ba aj základným spisom je Marxov »Kapitál«, ktorý je ešte dnes akýmsi Svätým Písmom komunistov. Základom komunizmu je materializmus. Nie je to však hrubý materializmus, nie je to nejaká nezriadená láska k hmote a pôžitkom telesným, ako sa zvyčajne materializmus rozumie. Engels pomenoval také pochopenie materializmu filištínskym predsudkom. Hovorí: »Materializmom rozumie filištinec obžerstvo, opilstvo, smyselné rozkoše, prepychový život, žiadostivosť, lakomstvo, držgrošstvo atď.« (Engels: Ludwig Feuerbach, str. 43). Je pravda, že takéto pochopenie podporujú sami komunisti, keď poukazujú ľuďom na to (obyčajne v politických rečiach agitáčných), ako im bude dobre hospodársky, keď idea komunizmu zvíťazí vo svete. Ale toto nie je pravé a spravodlivé pochopenie materializmu. Videli sme a vidíme, že mnoho ich vie za svoje presvedčenie aj trpieť, len aby pomohli myšlienke komunizmu ku víťazstvu. Takým iste nejde o smyslové pôžitky, ale majú pred očami vyšší cieľ, ako je zasýtenie nízkych žiadostí a pudov v človekovi. Majú pred očami dobro ľudskej spoločnosti. Hľadajú spravodlivosť a lásku, hoci na nesprávnej ceste. »Nemožno poprieť, že komunistický materializmus je niekedy sprevádzaný veľmi ostrým smyslom za ideál, za veľkosť, za krásu, ba možno aj úsilím o svätosť, ktorú hľadá zmätene a na blúdnej ceste, ale s dychtivosťou a násilím, o ktorom povedal Kristus, že urvávajú nebesia«. (Rudé plameny nad Európou, str. 42). Najdú sa v radoch komunizmu aj duše šľachetné, ktorým je komunizmus viac ako sebecké sledovanie záujmov a sytenie nízkych vášni.

Ako každá filozofia, tak aj komunizmus musí odpovedať na dve základné otázky. Musí riešiť pomer ducha a hmoty na jednej a pomer bytia a myslenia na druhej strane. Inymi slovami, musí riešiť hierarchiu hodnôt. Čo prv, príroda (v materializme sa tým slovom rozumie hmota vôbec) alebo duch. Druhá otázka, ktorú musí riešiť je: aký je pomer medzi našimi ideami o svete vôkol nás a svetom samým.

Najprv prvá otázka: čo je prv, duch či príroda?

Engels podľa toho, či doznávajú prednosť duchu alebo prírode, rozdelil filozofov na dve skupiny. Na idealistov a materialistov. Ma-

terialisti sú tí, čo doznávajú prednosť prírode. V tomto smysle sa rozumie materializmus v komunizme. Teda nepopiera ducha čo do existencie, ale popiera jeho prednosť. Lenže nesmieme zabudnúť, že komunizmus rozumie ducha ináč, ako sa zvyčajne rozumie. Dôvodí, že duch nie je substanciou, t. j. duch nemôže sám o sebe jestvovať, ale vždy len závisle od hmoty. Hmota je základnou podstatou všetkej reality, celého, všetkého bytia. Je najvyššou, teda poslednou príčinou samej seba a ducha. Duch je len najvyšším rozvinutím, najvyšším úkazom hmoty. Je len akýmsi dokonalostným dovršením hmoty. A hoci je duch určovaný hmotou, hoci má z nej svoju existenciu, predsa duch istým spôsobom prevyšuje hmotu, ba niekedy na ňu aj silno zapôsobí. Je teda akousi nadhmotou. Materializmus tým, že doznáva akúsi prednosť duchu, hoci nie duchu samostatnému, ale len ako úkazu dokonalosti hmoty, prestáva byť hrubým deterministickým materializmom, ktorý ducha úplne vylučuje. Marx to vysvetľuje v »Kapitáli«, keď srovnáva dve činnosti. Stavbu bunky u včiel a stavbu architekta. Hovorí: »Včela stavbou voskových buniek uvedie do pomykova nie jedného staviteľ'a. Čo však odlišuje najhoršieho staviteľ'a od najzručnejšej včely je to, že prvý zostavil bunku vo svojej hlave prv, ako ju uskutočnil vo vosku. Po práci sa ukáže výsledok, ktorý už od začiatku existoval v hlave pracovníka spôsobom ideálnym. Nie je to len zmena formy, ktorú uskutočňuje v prírode, ale je to aj uskutočnenie cieľov v prírode. (Karol Marx: Kapitál, str. 103 č. prek.) Teda včela, keď stavia, nemá svoje dielo premyslené vopred v myslení, ale stavia nevíhnutne tak, ako jej to vrodene schopnosti kážu. Každá stavba staviteľ'a však jestvuje pred svojím uskutočnením vo svete, v myslení staviteľ'a, teda v duchu. Duchom sa delí človek od ostatných živočíchov a to mu vynáša prednosť pred všetkým stvorením. Je to humanistické poňatie, ktoré priznáva človekovi prednosť v stvorenstve. Takýto materializmus nepopiera ducha, ale Ducha, Ducha ako substanciu in se existens. I keď materializmus pripúšťa ducha (svojím spôsobom!), napokon predsa vysvitne, že nie ten duch je hlavný, ale vonkajší, materiálny život formuje človeka, teda aj ducha. Môžeme sa o tom presvedčiť zo slov samého Marxa, ktoré napísal v úvode svojej knihy »Kritik der politischen Oekonomie«. (Citované v knihe: Karl Anton Prinz Rohan: Schicksalsstunde Europas, str. 281). »Moje skúmanie sa zakladá na danosti, že právne vzťahy ako aj štátne formy nedajú sa rozumieť ani zo seba, ani z tzv. všeobecného vývinu ľudského ducha, ale väčšmi korenia v materiálnych životných vzťahoch... Pri spoločnej výrobe prichádzajú ľudia v živote k určitým nutným, od ich vôle nezávislým vzťahom, ktoré odpovedajú určitému vývinovému stupňu ich materiálnych výrobných síl. Súhrn výrobných vzťahov vytvára hospodársku štruktúru spoločnosti, reálny základ, nad ktorým sa vypína právna a politická nadstavba, ktorej odpovedajú určité hospodárske formy vedomia. Stav výroby v materiálnom živote určuje sociálny, politický a duchovný proces

životný. Nie je to vedomie človeka, ktoré určuje jeho bytie, ale naopak, spoločenské bytie určuje vedomie». S takýmto poňatím života súvisí aj poňatie dejín, kde podľa historického materializmu, najhlavnejšiu úlohu hraly vždy pomery hospodárske, alebo ako Marx hovorí, »stav výrobných vzťahov«. »L'udia sú tvorcami svojich dejín, nemôžu však svoje dejiny tvoriť tak, ako by chceli, a v podmienkach, ktoré by si sami zvolili« (Marx. Kapitál). Marx týmto náhl'adom chcel čeliť idealistickému poňatiu dejín, ktoré priveľkú úlohu pripisovalo ideám a zabúdalo, ba podceňovalo dôležitosť materiálneho života a jeho vplyvu na dejiny. Rohan v spomenutej knihe posudzuje vec takto: »Karol Marx vidí teda vo výrobných vzťahoch vlastnú hybnú silu všetkého ľudského vývinu a dejín. Samostatný človek je pozbavený suverenity tak isto ako duch. Idealistickému poňatiu dejín, ktoré tvrdilo, že svet je ovládaný ideami, že všetko dejinné konanie má pôvod v duchu, že dejiny ľudstva sú len dejinami ducha, sa postavuje materialistické poňatie s jediným Nie. Ako obyčajne, pravda je v strede, v dejinnom realizme, ktorý si je vždy vedomý, že človek nie je len z duše, ani nie len z tela, ale z oboch vedno spojených«. (Schik. E. str. 282).

Kresťanstvo nijako nesúhlasí s chápaním materializmu po spôsobe komunistov. I keď zavrhuje komunizmus aj s jeho materializmom, jednako nezavrhuje hmotu. Kresťanstvo si zachová i ducha i hmotu. Určí im však hierarchiu. Prednosť dáva duchu, a to duchu absolútnemu, nezávislému od ničoho, ani od materie, ale Duchu slobodnému, voľnému, samostatnému, a quo omnia creata sunt. Nezavrhuje však nikdy materiu. Kresťanstvo pozná Vtelenie. Vie, že materia, telo ľudské bolo posvätené Vtelením Syna Božieho, vie aj to, že n tiež telo bude vzkriesené a požívať bude život večný tak ako aj duša. Idealizmus precenil ducha, komunizmus preceňuje hmotu, kresťanstvo však zachraňuje i ducha i hmotu a určuje im správny hodnotný hierarchický pomer.

Na druhú otázku, či naša myšlienka (idea) môže poznať vonkajší svet, odpovedá komunizmus, že ano. Dôvod má v tom: naše idey sú »hmotným svetom preneseným a preloženým do ľudského ducha«. Teda nie, ako bolo v idealizme, že naše idea je aplikovanie hotovej pevnej idey, ktorá je v nás, na vonkajší svet, na vonkajšie predmety, ale predmety vonkajšie, akýmsi odzrkadlovaním vytvárajú v nás idey«. »Pochopovali sme idey svojho mozgu z hľadiska materialistického ako reflexy objektov, miesto, aby sme chápali reálne objekty ako odstupňované reflexy absolútnej idey«, hovorí Engels. (Engels: Ludwig Feuerbach, str. 34).

Zostáva nám vysvetliť ešte jednu stránku komunizmu, a to dialektiku materializmu.

Dialektiku prevzal Marx od Hegela a prispôbil ju ku svojmu materializmu, môžeme povedať, že ju zmaterializoval. Dialektika u Hegela je zvláštna myšlienková metóda, logika, stavajúca na protiklade, na rozdiel logiky až po Hegela, ktorá stávala na indentite. Logika

totožnosti hovorí: niečo nemôže súčasne byť aj nebyť. Môže byť len tým, čím je. Je totožné samo v sebe. Biele je biele. Nemôže byť naraz aj biele aj čierne. Ale môže naraz byť biele a existovať. Keď je biele už existuje. Dôvod k existencii má v sebe. Lebo keď je biele, z toho nevyhnutne vyplýva, že existuje. Hegelova logika postupuje naopak. Tam je nútny protiklad. Nijaký duševný pochod nie je možný bez kontradikcie. Kontradikcia je princípom myslenia. Idea a jej kontradikčná idea sú v akomsi napätí, v akomsi boji, ktorého výsledkom je bytie, existencia idey. Biele existuje nie preto, že je biele, ale preto, že existuje aj čierne. Dôvod existencie bieleho je v existencii čierneho a naopak. Medzi tými dvoma ideami je napätie, mohli by sme povedať, že úsilie premôcť jedna druhú, a výsledok úsilia je, že obe existujú. Toto napätie v ideách dáva ráz dynamičnosti bytiu. Zrači sa tu pohyb. Preto logika Hegelova je podstatne dynamická, kým logika identická je podstatne statická. Logika statická dochádza k hodnotám pevným, nepremenným, absolútnym, kým logika dynamická pripúšťa len istotu pohybu, zmeny relativity.

Marx prevrátil Hegelovo chápanie a povedal, že nie idey vytvárajú svet, že nie idey sa premietajú do vecí, ale veci, vonkajší svet vytvára v nás idey. »Moja dialektická metóda«, hovorí Marx, nie je len v základoch odlišná od metódy hegelovskej, ale tvorí jej opak. U Hegela je to myšlienkový pochod, premenený na absolútny subjekt pod menom Idey, ktorá je jeho vonkajším prejavom. U mňa naopak, idey sú ničím iným ako vecmi, preloženými a prenesenými do hláv ľudí« (K. Marx: Kapitál, sv. I. kap. XLVII). Preto protiklad, ktorý bol u Hegela v ideách, podľa Marxa nie je v ideách, ale vo veciach samých, ktoré sú skutočnejšie ako idey. A pretože protiklad bol v ideách podstatný, je podstatný aj vo veciach. Engels vysvetľuje protikladnosť príkladom vo svojej knihe »Die Entwicklung des Socialismus von der Utopie zur Wissenschaft«, keď rokuje o dialektike. »Každá organická bytosť v každom okamihu je tá istá a nie je tá istá. V každom okamihu spracováva z vonku prinesené látky o druhé odhadzuje. V každom okamihu odumierajú niektoré bunky a tvoria sa nové. Po dlhšom alebo kratšom čase je látka tela úplne obnovená, inými atomami nahradená, takže každá organizovaná bytosť je ustavične tá istá a nie je tá istá.« (Citované v Schik. E. str. 285). Skutočnosť je teda protikladná a dynamická. Prejavuje sa to zmenou a pohybom. Zmena postupuje nie rovnomerne, ale skokmi, trhano, prudkými nárazmi, revolúčne. Skutočnosť je revolúčna. Revolúcia sa takto stáva základom sveta a života. Dialektika dostáva sa zásluhou Marxa zo sveta ideí do sveta reálneho.

Kresťanstvo nesúhlasí s dialektickým poňatím sveta v smysle komunizmu. Uznáva protiklad, ale nepokladá ho za substančnú, jedinú, výlučnú vlastnosť bytia a konania. Nesúhlasí s logikou dialektickou, ktorá je dynamická, ktorá vedie k hodnotám relatívnym, premenným. Nesúhlasí s dialektickou logikou, ktorá, ako hovorí Marx, »ruší všetky pochopy absolútne a definitívne pravdy a všetky

absolútne ľudské podmienky, ktoré jej zodpovedajú«. (Kapitál I. str. 13–14.) Súhlasí s logikou statickou, ktorá zachraňuje pevné hodnoty, ktorá uznáva nepremenné, absolútne hodnoty. Opäť zdôrazňujeme, že kresťanstvo sa nemôže spriatelíť ani s komunizmom ani s idealizmom. S idealizmom preto nie, lebo on dáva vládu nad svetom akejsi absolútnej idee, akémusi božstvu, ktoré účinkuje vo svete, a človek a veci sú čiastkou tohoto božstva. Táto veda odosobňuje človeka, berie mu samostatnosť, robí ho čiastkou. Tým snižuje jeho význam a dôležitosť na vytváraní sveta. Idealizmus podcenil človeka. Komunizmus upadol do druhej krajnosti. Precenil človeka a hmotu. Kresťanstvo zostáva v strede. V pravde. V Bohu.

Usilovali sme sa podať obraz filozofie komunizmu, ako ju vypracoval najmä Marx. Bolo by dobre vedieť, ako sa táto filozofia, len teoreticky podaná, ako sa táto filozofia prevádzala do života v Rusku. Prevádzal ju do života Lenin. Ten mnoho vecí prispôbil pomerom. A dnes sa vlastne ani veľmi nedá hovoriť o filozofii v Rusku. Filozofia tam stratila právo na slobodu. Každé filozofovanie sa musí diať v kol'ajách strany, filozofia sa musí držať zeme, musí byť akosi praktická, lebo každé priveľmi abstraktné filozofovanie sa odsuzuje ako nebezpečné kacírstvo. Taký filozof upadne do nemilosti. Generálna línia strany predpisuje všetko. Predpisuje aj to, čo si má kto myslieť. Takto ruský komunizmus prakticky zabíja a utláča v človekovi to, čo je človekovi najdrahšie a najvzácnejšie, to z čoho sa rodia a tvoria osobnosti, veľ'duchovia, potláča slobodu ducha. Synovia ruského národa, ktorí boli prinútení novým režimom opustiť svoju vlasť, svoje rodné kraje, pozerajú dnes s bôľom na svoju zem. Jeden z nich, Iwan Kologriwof hovorí: »Vo všetkej svojej bolesti potešuje nás jedno, že sme určení, aby sme svojimi poblúdeniami a svojím utrpením priniesli svetu svetlo, oslobodenie svojej vlasti, spojené s obnovením celého sveta«. (Iwan Kologriwof: Die Metaphysik des Bolschewismus, str. 79).

SVETLOSLAV VEIGL

Básnikova modlitba

Dnes malý som a nevidím
a predsa veľ'kým ostávam
a vidím všetky tajomstvá,
ktoré od Teba dostávam,

môj Bože; Ty si ohnisko
tej paraboly extrémov,
čo tiahne do nekonečna
a nebo spája so zemou.

Až budem opět dobrý zas,
však pritúliš ma ku sebe?!
Tu svitne vytúžený čas
na slávu Tvojej velebe.

Môj Bože, zmeň ma v človeka.
Môj Bože, zmeň ma na mnícha,
čo Tebe slúži oddane
a po Tebe len zavzdychá;

keď azda som len ničomný,
nuž zmeň ma v šumnú limboru
na radosť všetkých šuhajov –
tí zpod nej život vyorú!

(Zo sbierky Cestami vetrov).

LAD. POKORNÝ

Mravní úroveň kněžstva doby předhusitské

Podle ostrých výtek Husových a podle mnoha jeho vykladačů, bylo kněžstvo jak světské tak řeholní v druhé polovici 14. stol. a v první čtvrtině stol. 15. stokou nečistoty, nemravnosti, svatokupectví a všech neřestí vůbec. Nechceme zakrývatí nedostatky, jichž není prosto žádné století, ale přihlédneme-li k pramenům, které máme po ruce a objektivně se na věc samu podíváme, jasně vysvítá, že vše dopadalo poněkud jinak, než se nám podává. Všimněme si tedy mravního stavu jak duchovenstva světského tak i řeholního i snah církevních o nápravu případných nedostatků.

Za pramen pro mravní stav duchovenstva této doby je těžko vzítí řeči a kázání jednotlivých horlitelů, protože ve své horlivosti nejsou přesní a tudíž mnoho přestřelují. Lépe nám poslouží k objektivitě věci: akta korektorů, akta soudní a zprávy arcijáhenských visitací.

Srovnávat tyto prameny jest velmi těžko, neboť z visitace z roku 1379 jsou zpracována a vydána jen některá data (Neumann, Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově), ale přesto slouží k utvoření jasnějšího pojmu této doby. Podle Neumannova badání bylo při visitaci necelých 20% kněží, kteří porušili celibát. Týká se to jen několik farností kol Prahy; není tudíž možno generalisovat a tím odsuzovat hrubou většinu dobrých. Podobně jest tomu při pastoraci. Asi 15% far bylo nedostatečně pastorováno, ostatní

měly pastorační alespoň dostatečnou. Podobně, ale ještě v příznivějším světle se jeví mravní poměry duchovenstva v aktech korektorů arcidiecéze pražské 1407 a 1410 (Podlaha).

Podle těchto zápisů bylo v pražské arcidiecézi proticelibátních přestupků v roce 1407–59, v roce 1408–61, což při odhadovaném celkovém počtu kněží as 4000 (nejspíše i s řeholníky) jest mizivé procento 1.5‰. Statuta arcibiskupa Arnošta dokazují, že tyto poměry církevní vrchnosti nebyly lhostejné. Nařizuje se v nich přísný výběr ordinandů. Biskup má ustanoviti za své zástupce jen hodné kněze. Pro kněze provinilé má být dvojnásobný žalář: přísnější a mírnější. Obročí smějí nastupovati kněží jen po výslovném potvrzení. Jejich život má být vzorný, mají žiti cudně, varovati se nestřídmosti a nebrati na sebe světské zaměstnání, nemají nositi zbraní. Jejich oděv nemá býti nápadný a tonsura má označovati jejich stav. Zapovídá se jim hra v kostky, tance a turnaje. Zvláště se přísně zakazuje přechovávání podezřelých žen. Okolní faráři, děkan a arcijáhen, kteří takové zlořády nebudou oznamovati, budou trestáni tak, jako by se jich sami dopouštěli. Každý duchovní má míti spis Tomáše Irského »De tribus punctis«, zvaný Summula, který jest vlastně prvním katechismem. Druhou předepsanou knihou má býti výklad k některým bodům stanov »Questiones«, které na popud Arnoštův vydal Štěpán Roudnický. Jsou vlastně zase první pastorálkou. Podobně a ještě přísněji vystupuje později Jan Očko a Jan z Jenštejna (»sám jsa mravů přísných« V. VI. Tomek). Aby jejich nařízení nezůstalo jen na papíře, byly konány zmíněné visitace a provinilci přísně trestáni.

Že mravní předpisy a snaha Církve neměla plný výsledek jest zaviněno nedostatečným vzděláním nižšího kléru. Statut o tom není, takže pro světské kněze nemáme vůbec pramene. Kdo se chtěl stát profesorem na bohoslovecké fakultě musel ovšem dlouho studovati. (Theologii mohl začít studovati teprve jako mistr filosofie, po čtyřletém studiu a po zkoušce přednášel dva roky výklad Písma sv. a dva roky výklad Petra Lombarda a tím se z něho stal baccalarius formatus). Pro kněžství tomu však bylo jinak. Mnozí se dali světit, když dosáhli akademické hodnosti na fakultě filosofické, ba dokonce sotva začali na ní studovat. Zdá se, že buď studovali soukromě nebo ve škole při pražském kostele a tam se podrobili i zkoušce. (Tomek, Děj. města Prahy). K výchově budoucích kněží nebylo ničeho ustanoveno! Žili v kolejích bez dohledu, v mnoha nebezpečích velkého města. Tomuto stavu odpomohlo až zřízení seminářů. Vyšší duchovenstvo ovšem vzděláno bylo, což dosvědčuje to, že české kněžstvo bylo v cizině ve velké vážnosti a dosahovalo tam i čestných hodností. (Pokoj, Církevní dějiny).

Byl-li po stránce mravní život duchovenstva v Čechách před dobou Husovou uspokojivý, jeví se v něm nedostatky po stránce sociální. Komu se nepodařilo uchytili se jako pomocný kněz, oltářník nebo kaplan nebo na koho se nedostalo nějaké beneficium – na př. jako kaplan u šlechty, již často musel konat služby stavu

svého nedůstojné, – musel často hledat práci jako clericus (vagabundus) vagus a dát se najmout třeba jen na půl roku (Viz »Podkoní a žák«). To se zhoršovalo stále se množícími inkorporacemi far ke klášterům. Stav byl zhoršován podstatně i těmi, kteří vstupovali do řad duchovenstva jen proto, aby byli účastni jeho privilegií (na př. nižší nebo žádný trest), ovšem bez mravního základu.

Mravní stav řeholníků dle pramenů, které vydal Dr. Neumann, jeví se ve světle příznivém. Jejich dobrá mravní úroveň se jeví v malém počtu deliktů (z augustiniánů 2 za celé čtvrtstoletí) a velmi přísnými tresty. Augustiniáni eremité měli velmi dobře organizované řádové školství. Vedle tříletého provinciálního studia, jehož předmětem bylo především biblicum a filosofie, bylo generální dvouleté studium. Zvláště schopné posílali na vysoká studia theologická do slavných universitních měst. Poněvadž tím nabyli většího rozhledu, těšili se i větší autoritě u lidu a tím zase se zvětšovala proti nim nechuť světského kněžstva a docházelo i k nepěkným výstupům mezi oběma. Mezi augustiniány kanovníky se rozmáhalo hromadění soukromého majetku, k čemuž si pomáhali někdy i paděláním bul, ale tento způsob byl velmi přísně potrestán.

Zvláště přísná observace byla u cisterciáků. což jest vidět z toho, že největšími proviněními bylo při visitaci kol roku 1350 shledána hra v karty, vycházení z kláštera bez vážného důvodu, nezachovávaní přísného silencia. O nemravnostech není v aktech ani slova. Byly tu a tam pokusy o porušení slibu chudoby, ale ty byly kapitoulou důkladně trestány exkomunikací.

Velmi dobrá observace byla u františkánů; rovněž premonstráti si nezaslouží výtek.

Kázeň byla snad vážně porušena jen ve svatojiřském klášteře, proti čemuž však církevní úřady velmi ostře zakročily. As roku 1350 Arnošt z Pardubic vyhlásil nad klášterem interdikt.

Z toho můžeme uzavřít, že byly sice stíny v životě předhusitského kněžstva, rozhodně však nemůžeme mluvit o nějaké všeobecné znemravnělosti. Z tak prohnitého prostředí, jak nám bývá líčeno, by přece nemohly vyrůstat tak skvělé postavy našeho duchovenstva jako byli arcibiskupové Arnošt z Pardubic, Jan z Jenštejna, kardinál Jan Očko z Vlašimi a konečně sv. Jan Nepomucký. Kdyby bylo kněžstvo většinou zchátralé mravně, nebylo by tolik kněží jak světských tak řeholních vytrvalo v pravé víře a nebylo by jich tolik podstoupilo mučednickou smrt za pozdějších bouří husitských.*)

*) Dr. Jan Sedlák, M. Jan Hus, Praha 1915.

Dr. A. Neumann OSA, Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově, Olomouc 1926.

Dr. A. Podlaha, Akta korektorů, Praha 1917.

Dr. Šim. Pokoj, Církevní Dějiny, Praha 1921.

Václ. Vl. Tomek, Dějiny králův. českého, Praha 1898.

SVETLOSLAV VEIGL

Ex ore infantium

Pôvaby Tvoje ožiarené nehrou
sťa ľahký vánok čarovného mája
magnetom neodolateľne priťahujú
bo hviezdy Tvojich očí vyžiarujú
smaragdy výšok

Studnica čistá vypálenej púšti
oázou sladkou okrievajú ústa
Do mora množstvo prúdov ústi
tajomstvá Tvoje nikto nerozlúšti
smaragdy výšok

Nad priepasťou sa rozťahujú mračná
hlboko prúdy rozbúrených brehov
Jak víťazne si pošliapala hada
rozdávaš plným priechrstím vždy rada
smaragdy výšok

Počiatkom Tvojím hudba poezia
odblesky pravých svetiel večnosti
Ochraňuj oči smaragdových leskov
milosťou otáčivou lesklou
Mária Panno

(Zo sbierky Cestami vetrov)

● Zprávy, glosy, dopisy

Z činnosti Cyrilometodějského kroužku R. S. ve škol. r. 1938/9.

Ano, učinili jsme si program vhodně zdůraznit, že životní sílu našemu národu daly – i v budoucnosti mohou dát jen zdroje kultury katolické. Cíl je jasný, dobově rovněž velice vhodný, ale jak k němu? Jak konkrétně uvést v život?

Mnoho myšlenek o našem národě utkvívá a honí se na povrchu našeho ducha, ale hlouběji nejdou. Aby zapadly do duše a my o ně nabyli vřelý zájem, musí býti zatíženy mnoha věcmi, které nám vystupují z našeho nitra: všemi našimi úvahami a hlavně pozorováním o vlastním národě, celým tím mocným pocitem, že náš jazyk, naše první kniha vstupují na kolbiště dějin, aby chválili Boha a vůbec vším tím, co působilo kladně nebo i záporně na sílu našeho národa v minulosti a zvláště v přítomnosti.

Myslíte, že je to snění? Ovšem, vzhledem k těm, kteří se tak domnívají, to zůstane sněním. Přečtěte si »Velehrad víry« od Dra Cinka, »Jubileum encykliky cyrilo-metodějské« od Jana Vychodila, Velehradské Sborníky atd. a poznáte, že byly mnohem lepší doby v tomto směru.

Velice milé by bylo, kdyby kroužky bratrských seminářů něco o duchu své činnosti a zkušenostech sdělili.

Ze Stojanovy literární jednoty bohoslovců v Olomouci.

Bohoslovci vratislavské diecése, kteří zůstali na našem území, studují nyní v Olomouci. Ve Vidnavě měli svou knihovnu o 2.000 svazcích. Tuto knihovnu, která v dobách ponížení byla jejich jedinou oporou, rozhodli se přenechat na místě, aby tutéž úlohu vykonávala našim bratřím studujícím nyní ve Vidnavě. Jsme zavázáni bohoslovcům vratislavské diecése vroucím díkem. Abychom alespoň částečně odměnili jejich velkomyslnost, rozhodli jsme se ve všech seminárních spolicích (St. literární jednoty, Bosna, Mar. družina) založiti fond pro chudé bohosl. diecése vratislavské.

● Nové knihy

Grivec Fr., KRISTUS V. CÍRKVI. Přel. ze slovinštiny Fr. Švehlák. Podle nových autorových doplňků a přání upravil Fr. Jemelka. Vydal Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci. Str. 202. Brož. 20 K.

S radostí bereme do rukou knihu slovinského učence Grivce. Přichází velmi vhod právě v době, kdy je zapotřebí i u nás říci všem, co Církev je a co znamená nejen pro jednotu a mír uvnitř národa ale i mezi národy. S vědeckou přesností, jak ostatně jsme u Grivce zvyklí, podává nám poutavým způsobem a v lidovém usměrnění obraz Církve v celé její kráse a ceně. Církev jako království Boží i jako mystické tělo Kristovo je dokonalou společností, která je neodvislá od světských vládařů, spojujíc v lásce všechny lidi dobré vůle v jednu velkou viditelnou rodinu dítek Božích. Církev je hrdá na svou kázeň v pevných a spravedlivých řádech, a proto právem křesťanské národy očekávají od ní řešení všech svých nejtěžších problémů. Knihu vřele doporučujeme!

M.

Josef Hronek: CESTA K BOHU. Schváleno výnosy min. škol., III. vydání, nákl. Kropáč a Kucharský 1938, str. 120, cena K 6'80.

Výborná učebnice počátečního vyučování katolickému náboženství pro nižší třídy národních škol opatřená 63 barevnými obrazy mistra Filipa Schumachera je zavedena již ve všech diecesích v Čechách.

Kázání J. Š. Baara: KE KRISTU BLÍŽ. II. Řeči příležitostné. Vydaly společenské podniky Přerov, str. 276, K 25' - brož.

Zásluhou P. Fr. Teplého dostává se nám do rukou II. díl kázání J. Š. Baara, oblíbeného lidového spisovatele. Již z jeho prvních kázání, která měl jako seminárista, dýchá láska k lidu, z něhož sám vyrostl. Jeví se i v četných promluvách při pohřbech, svatbách a jiných příležitostech, kdy dovedl promlouvat až k duši českého lidu. Z kázání poznáváme, že Baar byl i velikým vlastencem a časté citáty z českých básníků dokazují, že byl i výborným znatelem literatury, který dovede pohotově citovat. Zvláště nás překvapuje citát z Masarykovy polemiky, a to polemiky kněžím příznivé! (str. 225.) Baar byl vyhledávaným kazatelem. Mluvil řečí, která ještě dnes je živá. Na lid působil svou upřímností, prostotou a přednesem.

A. S.

Chanoine P. Magaud: LES ÉVANGILES DU DICKANCHE. Nákl. Pierre Téqui, Paris 1938; str. 400.

Autor podává ve své knize jednak evangelium na jednotlivé neděle podle církevního roku, jednak je vysvětluje slovně a historicky. Nakonec v morální aplikaci uvádí vždy několik bodů, týkajících se nejdůležitější pravdy plynoucí z evangelia. Praktická kniha, vhodná nejen pro kněze, nýbrž i pro laiky, dává nám hodně myšlenek.

-ba-

Bořivoj Benetka, P. STAN. VYDRA, UČITEL, KNĚZ A VLASTENEC. V. 10. »Vítězové« Olomouc.

Benetka nám zde osvětluje postavu Stanislava Vydry několika pohledy do jeho kazatelské činnosti. My známe St. Vydra jako vlastence z Jiráskova F. L. Věka, ale málo ho známe jako kněze. Tu nám autor doplňuje obraz Vydrovy osobnosti citáty z jeho kázání. V nich Vydra nabádá k praktickému křesťanství, tepe soudobou společnost zvlažnělou osvěcenstvím. Postihl nebezpečí té doby – nebezpečí nevěry, která počíná vlažností u víře. Nabádá k následování národních světců a připomíná lidu, že národ český vždy byl ctitelem P. Marie, a tím národem aby býti nepřestal. A. S.

Lucien Béznilier: ALFRED SOUSSIA, Paris 1938, P. Téqui str. 178, cena 12 frs.

Autor podává zde vzor křesť. vychovatele a učitele v Alfrédu Soussia, který pro své odpovědné povolání učitelské čerpá posilu z modlitby a sv. přijímání. Na své žáky mocně působí pevným charakterem a vroucí láskou, jíž se chce co nejvíce přiblížit dětským duším. Sám je otcem vzorné katol. rodiny a svým dětem snaží se vštípit vroucí lásku k P. Bohu a z ní vyvěrající snahu ke svatému životu. To jim je nejlepším dědictvím. Knihu vřele doporučujeme! *nský.*

F. X. Svoboda: PROHLUBNĚ TAJEMSTVÍ. Román. Nakladatelství Jos. R. Vilímek v Praze 1938, str. 404. Cena 30 a 40 K.

Vlastní náplní románu je tajemství, které spíná tři hlavní osoby děje v typický osudový prsten.

Do českého maloměsta se přistěhuje záhadný stařec, který svým podivínstvím drží v šachu sensace chtivé maloměstáky. Svou dědičkou učiní k překvapení všech neznámou dívku s hořcovými očima, která svým mládím, krásou a prudkou podmanivostí všechny okouzlí. Děj fosforeskuje milostným lyrismem a sensacemi, až nález kožené tašky podivínského starce rozřeší tajemství a dívka najde v profesorce tamějšího gymnasia svou nevlastní sestru.

Svoboda zde pěkně propracoval několik rázovitých figur městečka, zejména typy studentů, které působí bezprostředností vyvíjejícího se mládí. Motivací, rozvlácností a stylisací řadí se toto dílo podprůměrněji k dřívějším pracím Svobodovým.

Cojazzi: PETR JIŘÍ FRASSATI. Vydala Dominikánská Edice Krystal, v Olomouci. III. vydání. Cena 16 K, studenti 15 K.

S radostí vítáme toto třetí vydání životopisu mladíka, jenž svým strhujícím a vábívým příkladem chce vésti mladé duše k výšinám. Třetí vydání je dokladem, že takových mladých duší je v naší vlasti dosti a je nutno si přát, aby ti, kteří hledají dobrého přítele, nebo společníka na cestě za svým štěstím, sáhli po této vzácné knize a postavili se do řad bojovníků za ideály čistoty, krásy a lásky mladých srdcí, do nichž je volá Petr Jiří.

Paulin Renault: LA PERCLUSE HÉ-ROIQUE. L'édition Universelle Bruxelles str. 228, cena 12 frs.

Do dějinného rámce Mariánské Francie ohrožené novopohanstvím zasazuje autor životopisný nástin venkovské dívky, která svým celoživotním utrpením ve stálém spojení s Eucharistickým Kristem inspirované několik neohrožených kněží, jejichž pomocí a pomocí nově založeného řádu Sester Panny Marie zachraňuje mládež věřící v revolučních pohanských bludech. Zářivý příklad cesty k Bohu čistotou duše a osobním utrpením v naprosté oddanosti do vůle boží. *nský.*

STAVOVSKÁ MYŠLENKA I. Sborník, uspořádal Dr. Stan. Berounský. 120 stran, Ed. Vesmír, Praha 1936. Cena 18,- K.

Dílo obsahuje sedm zajímavých pojednání o stavovském zřízení, přirozené organizaci společnosti a »útvary, který je jediné možný v době dozrívajícího kapitalismu a neudržitelnosti státního socialismu.«

Řada statí začíná prací dra R. Voříška o filosofických a sociologických předpokladech moderního stavovství a po zajímavém článku dra J. Havelky o moderních státech stavovských je předmětem statí dra Frant. Kosatíka Encyklika Quadagesimo anno, pokud je směrnicí stavovského zřízení, v němž vidí cestu k nápravě společenského života. Autoři dr. Stan. Berounský, dr. J. Veselý a dr. Leop. Peřich probírají pak myšlenku korporativismu jak se uplatňovala v minulosti, dále její aktuálnost a vztahy k demokracii.

Kniha obsahuje bohatou bibliografii stavovské myšlenky; je dílem, které vhodně uvádí k důkladnějšímu studiu prací toho druhu. U.

Ph. Dr. Metoděj Habáň O. P.: SEXU-
ALNÍ PROBLÉM; III. vydání, Akord
v Brně 1938. Stran 96. Cena 14 K.

Palčivý problém mládí řeší zde odbor-
ník. Teorie, čerpaná ze zásad Andělského
učitele, je zde spojena s praxí skutečného
života, již dává zpovědnice a denní
styky mládeží a podepřena hlubokými po-
znatky psychologickými. Mladá duše po-
znává tajemství života, vidí je však zrakem
Boha, Tvůrce pod zorným úhlem věčno-
sti, vniká až k hlubinám čistého zdroje
života a jistě též se nadchne jen čistě
k němu přistoupit.

F. J. Čečetka, NÁROD. Historický ro-
mán. Ilustroval Jan Goth. Nakladatelství
Jos. R. Vilímek. Cena brož. 48, váz. 58 K.

Při čtení této knihy nesmíme zapomí-
nati, že máme před očima *historický ro-
mán*. Způsobem populárním podává Če-
četka dobu bělohorskou, líčí utrpení čes-
kého národa, měst a českého člověka.
Obraz tento však je často příliš jedno-
stranný a neodpovídající skutečnosti. Je
jisto, že nepořádky byly, ale není správné
ani v románě, učiní-li si spisovatel
z katolického císaře krvelačnou šelmu
a na druhé straně vidí v českých městech
mučedníky pro víru a přesvědčení. Vrch-
nosti žily z potu a krve lidu a ne-
vybíraly si v prostředcích; v revoluci je
to způsob obvyklý. To vidíme i v době
nejnovější.

Trpce, jako obžalobu i dnešní doby
čteme slova starého měšťana Rorejce:
»Proč právě my v Čechách jsme sobě
největšími škůdci?« a dává napomenutí
i naší době: »Více tepla, více lásky! Na-
učit se opět staré české statečnosti, méně
pýchy a více pokory, aby národ neuto-
nul. Život jednotlivcův je veliká věc, ale
život národa větší! Třeba povznést krás-
nou, dobrou zemi, abychom ji neztratili,
aby urputná pěst nesmýkla národ v prach,
aby nás neporobila.« (Str. 307).

Ze stanoviska náboženského nelze sou-
hlasit s mnohými kapitoly této knihy.

Dnes, kdy se budou opravovat školní
učebnice – zejména dějepisné – bude
třeba, aby i naši mnozí spisovatelé histo-
rických románů poněkud si opravili svoje
poznatky historické.

Snad by bylo prospěšnější pro dnešní
dobu líčiti v historických románech to,
co nás v dějinách spojovalo a ne to, co
nás dělilo.

L.

G. Ellist Smith, DĚJINY ČLOVĚKA.
VIII, 580. – Přel. Boh. Sekla, vydal Jan
Laichter, Praha 1938. Cena 75 K.

V tomto významném díle slavného
angl. antropologa je zachycen civilizační
a kulturní proces lidstva v celé své šíři
i hloubce: ze sféry geologie, antropolo-
gie a poznatků archeologických vstupuje
autor do siní dějin lidských prakultur a
otevřít první stránky zapadlých dřevních
civilisací, z nichž vyvěrá, mohutná a v cyk-
lických oscilacích se osvěžuje nesmírně
zajímavý duševní vývoj lidstva! Vůdčím
metodickým principem Smithova kon-
struktivního ducha zůstává sice moderní
vývojové hledisko, leč nedospívá se zde,
jako u pozdějších darwinistů k závěrům
naprostého materialismu, spíše zdůraz-
ňuje se kulturní spiritualism, vítězství
ducha, jež je prvním a posledním úko-
lem lidské práce a jedinou zárukou lepší
budoucnosti.

Knih, jež je velmi podnětným poku-
sem o uvedení nauk humanitních do
užšího vztahu s přírodními vědami, pře-
kvapuje nejen bohatstvím rozsáhlého, má-
lo známého vědeckého materiálu, nýbrž
i optimismem své filosofické orientace.

J. V. Šimák, ČESKÉ DĚJINY I., 5. část:
Středověká kolonisace v zemích českých.
Rediguje Kamil Krofta. Vydal Jan Laichter
v Praze 1938. Stran VII+802. Brož. K 115.

Univ. profesor Šimák, ač měl před se-
bou úkol velmi obtížný, zhostil se ho
velmi dobře. S nevšední svou erudicí po-
pisuje proměnu starých obcí, vývoj dvor-
ců a měst, jež ve 13. a 14. stol. vznikaly.
Knih, tvoří soustavnou řadu drobných,
hutných monografií velkostatků a měst.
S krvácejícím srdcem čteme tu o obcích,
jež jsme museli odstoupiti. Nyní přesně
víme, kam až sahal vliv kolonisace ně-
mecké. Autor vedle pramenů historických
a literárních sáhl ke katastrálním mapám
a pramenům linguistickým. Jest jen lito-
vati, že autor nezpracoval obdobně i ko-
lonisaci země Moravskoslezské.

M.

Stanisław Nowogrodzki: RZADY ZYG-
MUNTA JAGIEL'ŃONZYKA NA ŚLAS-
KU I W LUZYCACH. Polska akademie
umění. Kraków 1937.

Dějiny vlády Zikmunda Jag. ve Slez-
sku a Lužici jsou zde podány živě a přesto
přísně vědecky. Každý, koho zajímají dě-
jiny, přečte si toto dílo se zájmem, neboť
jest psáno velmi švihně, lehce a zajímavě.

Z. E. Dupuy a G. F. Elist: KDYBY DOŠLO K VÁLCE... Nákl. »Orbis« Praha XII, přel. dr. Ol. Kuba.

Kniha amerických důstojníků není proctvím. Je to informační pomůcka o problémech moderní války. Je určena v první řadě pro občanského čtenáře, který se bude muset velmi činně zúčastnit budoucí války. Přes teorii a morálku vojáka dostávají se autoři k moderní válečné technice a potírají všechny nedoložené dohady o nějakých neznámých zbraních, které přivodí ve válečnictví nečekané převraty. Velmi střizlivě mluví o válce ve vzduchu.

Ač kniha pochází z r. 1937 je doposud časová a dohad autorů ku př. o naší republice se splnil s dosti velkou přesností. Na konci knihy jsou připojeny tabulky, v nichž jsou uvedeny počty armád různých států a jejich letecké a námořní síly. Dílo toto je dobrou a moderní pomůckou pro orientaci laika inteligenta v otázkách vojenských po všech stránkách.

Frant. S. Kovář, SYN MENHARTŮV. Historický román. Vydaly Společenské podniky, Přerov. Str. 220, K 15.

Autor »Mučedníků« vybral si tentokrát námět: vymření Přemyslovců a boje o trůn. Ústřední postava Jindřich Korutanský, syn Menhartův, měkká povaha, nedovede zabránit ani loupení svých žoldnérů. Ideálního, zaníceného českého člověka představuje Jiří se svou blouznivou láskou k Elišce a k vlasti. Tragicky hyne. Boje o trůn jsou dramaticky podány. Román má i hluboký aktuální význam. Zdá se, že národ již umírá, ale Eliška věří, »že nemůže vyhynouti..., že mu Bůh dal velké poslání mezi národy, že má s ním velké úmysly.« A. S.

Enrique Stanko Vráz: ZA POKLADY EL DORÁDA. Toužimský a Moravec 1938, str. 367, brož. K 55,-, váz. K 68,-.

Pochvalnou zásluhou naklad. Toužimský a Moravec vyšlo nově upravené vydání Vrázova časopisu »Napříč rovníkovou Amerikou«. Za poklady El Doráda je prvá část trilogie Vrázových zážitků z cest Jižní Amerikou. Vede nás proti proudu Orinoka až do hlubokých pralesů hýřících bohatou přírodou. Svému líčení dal autor takovou živost a půvab, že s účastí jej sledujeme až k cíli. Poznatky z říše přírody a způsobu života Indiánů dávají cestopisu vedle tendence zábavné i dobrou klasifikaci vědeckou. zl.

H. H. Sokol, NOVÝCH 20.000 MIL POD MOŘEM. Orbis, Praha 1938, str. 92 + XXX; cena 25 K.

Holandská ponorka koná odvážnou cestu kolem světa dalekými oceány. Veselý život posádky, četná nebezpečí několikaměsíční cesty a bohaté dojmy z cizích krajů, dále vhodně vsunuté úvahy a vědecká pozorování, to vše upoutá každého čtenáře. Kniha obsahuje množství fotografických snímků a perokreseb. U.

Metoděj Dobiáš, TAM NA HORÁCH. Kniha je napsána pro školní mládež. Spišovatel zachytil ideální působení mladého učitele v horské vesnici. Učitel usku- tečňuje svým působením správný poměr k žákům. Různými novotami a laskavým zacházením si získává důvěru dětí. Vzbuzuje u dětí zájem nejen o učení ale i o hudbu a divadlo. Nenachází s počátku pochopení u rodičů, neboť netrpí špatnou docházku dětí do školy. Avšak krásné výsledky práce odstraní i tyto obtíže. A. S.

Paul Claudel, POD HRADBAMI ATHENSKÝMI. Butler, Sv. Kopeček, str. 30, K 15,-, 1 dřevoryt Jiř. Jašky.

Kniha je napsána k oslavě učence Marcelina Berthelota, kterého v dialogu představuje Hermes. Jemu připisuje autor základní filosofické ideje velkého učence. Básník naráží na staré systémy filosofické (Pythagorovci). Dialog je rozmluvou poutníků, kteří každoročně zdaleka přicházejí navštívit slavný hrob Hermův pod hradbami athenskými. Rozmlouvají o ideách čísla a tato these se rozvádí. A. S.

Zásluhou nakladatelství J. Otto, spol. s r. o. v Praze byl vydán VELIKÝ RUSKO-ČESKÝ SLOVNÍK o 2.140 stranách. Se- stavili Vladimír Škorpil, Jan Havelka a Vilém Veverka. Tento slovník, jenž má všechny přednosti moderních velikých slovníků byl vydán ve 190 sešitech à 4.50 K.

Redakci došly též kalendáře rázu zá- bavného s tendencí sociálněvěcnou: »SVATÝ JOSEF«, kalendář přátel opuště- ných dětí v pěkném sestavení *Msgrm Antonínem Hofmannem*, Útulek sv. Josefa Praha XII. - »KALENDÁŘ PRÁTEL OPUŠTĚNÝCH«, vydal v sestavení *Ant. Štorma* Domov sv. Antonína na Vino- hradech. Cena K 7,-.

P. Richard Gräf C. S. Sp.: ANO, OTČE, Edice Smíru, Přerov, Šířava 7. Stran 208, XII. K 14.

Vzácná kniha pro každou duši toužící po vnitřním štěstí, míru a lásce v těžkých dobách beznadějnosti. Vede nás bezpečně do lůna jediné a pravé jistoty – Nejsv. vůle Všemohoucího – kde duše v dětinské oddanosti a důvěře může se plně pokochat i z nejnepatrnějších dojmů, které jinak v hluku všedního života nám bezcenně unikají.

Zundel: V HLUBINÁCH OBĚTI, Edice Krystal Olomouc, str. 200, cena 18 K.

»Mše svatá je tajemství, jež třeba prožiti ve smrti Lásky. Její božská skutečnost přesahuje všechna lidská slova«. (Úvod) S vroucí láskou chce nám autor přiblížiti obřady Nejsv. Oběti, abychom s tím větší láskou a zbožností je mohli v jejich přítomnosti prožívat. Pro hloubku vzácných myšlenek skýtajících mnoho i k meditaci vřele doporučujeme.

P. Karel Chlad O. P.: MARIE CARNACHOVÁ, PRVNÍ MUČEDNICE KATOL. AKCE. Olomouc »Vítězové« VI. 1. K 3.

Stručný a poutavý životopis mladé, nadšené mexické dívky v práci pro Krista dává nám nahlédnouti do duše prozářené vroucí láskou k Bohu a bližnímu, pro niž bolest je nutná jako láska, měřítkem pravé radosti. Proto ne vlastní, sobecké zájmy, ale zájmy Krista Pána plní její něžné srdce, které v jejich obhajobě umírá pod ranami mladých revolucionářů.

II. Fr. Donatus Pfannmüller: KEĎ PRIŠEL SPASITEL' NA SVET, přeložil Maroš Madačov, str. 252.

Známa kniha u nás rozšířená již ve dvou vydáních zásluhou edice Smíru pod názvem: Když přišla na svět Láska, podávající 8 obrazů z nejšťastnějších dob svaté země.

VŠEMU NA VZDORY, autologie československé lyriky z let 1914–1918, Index Olomouc, str. 70, K 9.—

S radostí vítáme tuto vhodnou sbírku popředních našich národních pěvců z doby válečné a je jisto, že v mnohé duši tyto básně z doby české tísně usměrní bolest a zraku se třpytivou slzou dodají jistoty, od níž lze očekávat mnoho.

M. V. Rutatscher: MARGARITA VON CORTONA. Herder, Freiburg 1938, str. 280.

Strhující básnickou řečí líčí vynikající německá spisovatelka dojmavý život druhé Magdaleny, Markéty z Cortony. Tato žena vedena milostí Boží z propasti smyslnosti se povznesla až k mystickému patření na Boha, že ovlivnila i Dantovu »Božskou komedii«. Je to původní dílo katolického básnictví německého. Působí velmi povzbudivě.

Dr. Johannes Hessen: DIE WERTE DES HEILIGEN; Friedrich Pustet, Řezno 1938. Str. 284 hart. RM 5·80, váz. RM. 6·80.

Moderní, hmotě tolik oddaný člověk zmírá únavou v hledání materiálních hodnot a výhod. V důsledku toho náboženské hodnoty slepě pomíjí. Co však naň může ještě nejvíce zapůsobiti, jest osobní kouzlo svatosti. Tuto okolnost vystihla skvěla Hessenova kniha Die Werte des Heiligen, kde autor rozbírá svatost člověka a její vztahy k Bohu a ke světu. Tato jistota v duchovním životě mimoděk také ukazuje, nejen, že náboženství není životu nepřátelské, nýbrž že pouze v něm je možno žiti z celé jeho plnosti.

Nakladatelství Pustet vydáním této knihy se zasloužilo o správné nazírání na svatost o jiné náboženské hodnoty.

J. Ptašník: CRACOVIA ARTIFICUM 1501–1550 Tom. V. Kraków 1937.

Polská akademie věd a umění svým nakladatelstvím velmi účinně propaguje poznávání polské civilisace. Dílo Cracovia artificum jest jedním z mnoha, která vyšla v tomto nakladatelství. Jest to sbírka pramenů k dějinám umění a civilisace v Polsku. Dílo jest velmi svědomitě vydané a jest nepostradatelné pro kulturního historika.

Chau. Henri Pradel: LES LECTIONS DES JENNES. Éditions P. Téqui, Paris 1938, str. 220, fr. 12.—.

Živě psaná kniha pojednávající o významu četby u mládeže, problému to dnes tak ožehavém. Autor zdůrazňuje, že nestačí jen bděti nad tím, aby mládež nečetla, co by jí škodilo, nýbrž, že je nutno vychovat mládež tak, aby sama dovedla se uchránit. A k tomu dává mnoho praktických prostředků. Knihu nutno zvláště doporučiti všem vychovatelům mládeže.

—ha—

František Suchý: MORAVSKÉ OVOCE. (Pojednání o ovocných odrůdách.) II. doplněné vyd. pozm. Nákl. Českého odboru zemědělské rady moravské, Brno 1931.

Skvěle ilustrované dílo, pojednávající o všech ovocných odrůdách, vyskytujících se na Moravě. Stručný popis stromu i ovoce umožňuje určení jednotlivých odrůd. Udání stanovišť, doby česání a zužitkování zvyšuje praktickou cenu tohoto díla, jež nutno každému majiteli ovocných zahrad vřele doporučiti. 154 barevných vyobrazení z 222 probraných čísel. -ha-

Jako podíl spolku sv. Vojtěcha v Trnavě za r. 1938 vyšly 2 knihy:

I. *Pierre Maurice*: »ROZVOD«. Poslovenštil: Voj. Hatala, str. 151.

Autor v románě s tendencí morálně výchovnou zajímavým a poutavým líčením poukazuje čtenáře na smutné poměry v rodině, v níž muž a žena jsou různých názorů na Boha. Výborně volená zápleтка života těžce nevěřící ženy se státním úředníkem atheistou v kritickém rozřešení, při čemž hraje hlavní úlohu záhada utrpení, dává ojedinělou možnost nahlédnouti do duševních dějů, kde působí milost.

Stan. Petřík: O HUDEBNÍ STRÁNCE STŘEDOČESKÉ VĚTY. Nákladem filosof. fakulty Karlovy university 1938, str. 224, Kč 30.—.

Kniha obsahuje soubor autorových studií o melodii české, hlavně však středočeské věty v jejích funkcích. Na základě podání charakteristických znaků středověké výpovědi pojednává autor o melodii, významných odstínech, pausách, přízvuku, rázu, tempu a protahování hlásek v české větě. Kniha je psána přísně vědecky a opatřena i výhodným rejstříkem. Svoji zajímavostí překvapí v mnohém. Podání je jasné, snadno srozumitelné. Vítáme! z-

Dr. Ovidius Faust: I. ARCHÍV MESTA BRATISLAVY. 1. supis erbových listín zemianských. V Monumenta Historica Bratislavensia. Vydanie mesta Bratislavy. Tlačou Slovenskej grafie, Bratislava, Lazaretská 4c. Stran VIII + 164 + 23 príloh. Brož. K 150.—.

Mesto Bratislava podújalo sa úkolu veľmi záslužného a vydalo pečlivosťou dra Fausta vo skvelej úprave knihu, ktorá obsahuje súpis erbových listín, ktoré sú

uložené v bratislavskom archívu. Toto vydanie umožňuje prístup aj širším vrstvám k cenným prameňom našej histórie. Majú veľký význam historický a genealogický. Uvedeno je 167 listín, dve najstaršie sú od Ladislava Pohrobka z r. 1454 a od Vladislava II. z r. 1499. Každá listina je popísaná (u najstarších je uvedený celý text, u ostatných obsah.

Kniha obsahuje odbornú literatúru, a 23 príloh na krídlovom papieri dopĺňa toto veru cenné dielo. M.

Reinhard Johannes Sorge: MYSTICKE ROZHOVORY. S kresbami Stanislava Menšíka. Edice Hlasy, Sv. Kopeček, str. 42, Kč 18.—.

Lehkou a ladnou rytmikou podává nám O. F. Babler hluboké myšlenky Sorgeho ve formě básnického dialogu. Tíha viny vyvážená radostí vykoupení, výsostnost a cena oběti ve spojení s vůlí Všemohoucího, Jehož velikosti se koří veškeré tvorstvo jsou předmětem pozornosti těchto vkusných tří mystických rozhovorů.

Václav Tille-Novotný: BOŽENA NĚMCOVÁ, Družstevní práce 1938, str. 392, K 44.—, váz. 54.—.

S nevšední pílí a láskou podrobně popisuje zde Tille rozmanitý život autorky nesmrtelné »Babičky«. Krása, bolest a láska, již duše Boženy Němcové žila působí mocně na čtenáře, který s živou přítomností sleduje vzlet a touhy duše, pro níž prach všednosti je jen bolestným zatížením v čisté radosti z pravých a nejvyšších hodnot. 9 samostatných kapitol Dr. M. Novotného a 32 fotografií cenu knihy jen zvyšuje. Zvláště v dnešní době je nám toto již IV. vydání vzácného díla velmi vítáno.

ACTA ACADEMIAE VELEHRADENSIS. T. XIV., sv. 3.-4. Olomouc 1938. Nákl. Academiae Velehradensis. Stran 161-316.

Z obsahu: Hofmann, Příprava definice konc. Florentského o vyznání víry. Jurák, Založení provincie sv. Hyacinta Ř. Kazat. na Rusi. Kleveta, Eschatol. představy u Babyloňanů. Jaroš, Překážky manželství u sjednocených Bulharů. Kurent. Studia osvětlující otázku o primitátu církve ve stol. IX. Robenek, Olomoucký orloj a j. M.

Ignát Herrmann: NA ČERSTVÉM VZDUCHU. II. vyd. – Topičova edice v Praze. Str. 428.

Druhé vydání Herrmannových spisů svědčí o jeho oblíbenosti. V tomto spisu je vypsán prázdninový pobyt na různých lázeňských místech u moře. Podání je buď ve formě dopisů svým přátelům nebo jako feuilletony v Národních Listech. Autor všímá si tamějších poměrů a událostí a zdařilým způsobem je srovnává se starou Prahou. Jemu vrozený humor a lidové podání dodávají dílu větší zajímavosti a poutavosti. *l. d.*

Quy de Pourtalès: FRANZ LISZT. Roman jeho života a díla. Z fran. přeložil Svat. Kadlec. Vyšlo v »Neubertově pásmu dobrých knih« r. 1938. Stran 255, brož. K 28.–, váz. 40.–.

V klidném období po Napoleoně, válkách vyrůstá v idilickém prostředí uherského městečka Ridinku Fr. Liszt, který svou úžasnou uměleckou dráhu začíná již jako malý hoch. Odjíždí do světa a zahajuje svůj život muže bez vlasti, veliký život člověka, jehož domovinou byla celá Evropa – život světoběžníka, provázeného láskou mnoha žen. – Není to jen dokonale poutavý román, nýbrž je to i bystrá studie o jednom z netvůrnějších hudebních umělců, o opravdovém křesťanu, který přijal ve stáří nižší svěcení, o velkém objeviteli v oblastech krásna, vyjadřovaném hudbou, o genu, o němž prohlásil Rich. Wagner: »Zde je ten, jenž mi první přinesl všechnu tu víru, když ještě nikdo o mně nic nevěděl, a bez něhož byste dnes, možná, neslyšeli ani jedině mé noty, můj předrahý přítel – Franz Liszt. –*zal.*

THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE CZECHOSLOVAK REPUBLIC BY DR. R. STRÁNSKÝ. Vydal Vladimír Žikeš, Praha I, Národní tř. 19.

Vzácná kniha v československém školství určená anglické veřejnosti přesvědčující skutečností dokumentuje vysokou úroveň našich vzdělávacích a výchovných ústavů. Zajímavé statistiky a 96 fotografií jest zřejmým dokladem naší dvacetileté práce a lásky ke vzdělání všech obyvatelů naší drahé vlasti; což dokazují i snímky krásných, výstavných budov menšinových škol u nás (z nich je uvedeno 27 fotografií jen něm. men. škol). Ač kniha byla psána ještě před změnami poměrů

u nás se snahou informovati správně cizinu klamanou falešnou nepřátelskou propagandou, má přece i nyní pro nás skvělý dokumentující význam nedávné skutečnosti.

Emil Bauman: SVATÝ PAVEL. Péči O. A. Tichého vyšlo jako 5. sv. II. roč. Katolického Literárního Klubu. Stran 300. Brož. K 29.–, váz. K 39.–. Nákladem »Vyšehradu« v Praze.

Slavný romanopisec a hagiograf, člen Francouzské akademie, podává v této knize s vzácným psychologickým uměním nadmíru životný obraz apoštola národů, zasazený do pestrého a rušného rámce upadající civilizace. Při četbě závatného životopisu velikého světce, který byl právě nazván »nástrojem vyvoleným«, vystupují naléhavě samy od sebe paralely s naší pohnutou dobou, která se tolika rysy podobá onomu historickému předělu dvou epoch, kdy žil a působil svatý Pavel.

Vlad. Solovjev: ŽIDOVSTVÍ A KŘESŤANSKÁ OTÁZKA. Vydala dominikánská Edice Krystal, Olomouc. Stran 86, cena 6.– K.

Otázku židovskou jest nutno řešiti především z hlediska náboženského. Filosofická studie velkého ruského myslitele a konvertity Solovjeva je vážným hledáním příčin stále trvajících rozporů mezi světem křesťanským a židovstvem, dle něhož židovská osobnost se původně uskutečňovala ve sféře božské, potom ve sféře racionálně lidské a posléze se soustředila ve sféře hmotného lidského života. *ap.*

Emanuel Lešehrad: Z DÁLKY I ZBLÍZKA, esoterické črty, vl. nákl., str. 31.

Esoterické črty o minulosti, o přítomnosti i o budoucnosti – z dálky i zblízka – jen pro ty, kteří se dovedou rozumem i srdcem dívat nejen kolem sebe, ale i do sebe a jen pro ty, jejichž duch v ohni hmotných i duševních katastrof neslábne, ale sílí a zušlechťuje se.

»Z dálky«, ano Bůh je opravdu nejen nedostupným pedagogem lidstva, ale i jeho tvůrcem. Lidstvo si ani není vědomo, ano i ve zlobě, že plní jeho prozřetelnost také v přítomnosti. »Nutno si uvědomit, že všechno v životě od prapočátku zákonně souvisí« – úplný obraz může ovšem domalovat jen bible.

–*ter.*

Vincentová Raymonde, RODNÝ KRAJ. Román. Přel. Jar. Poch. Vyšlo jako 6. sv. II. roč. Katol. Lit. Klubu. Nákl. »Vyšehrad« v Praze. 1938. Stran 224. Brož. 28 K, váz. 38 K.

Z prudkého stesku po domově a ze vzpomínek na mládí vznikla románová prvotina, nádherný epos venkovského života, který sotvaže ve Francii r. 1937 vyšel, vzbudil velkou pozornost, získal pochvalná uznání vynikajících francouzských kritiků, i jednu z největších cen »Prix Femina«. Vincentová líčí prostý dojem nepostizitelné krásy a pravdivosti dětství, dívčí léta a manželství Marie, venkovanky z Berry, s takovou vroucností a s takovým vnitřním bohatstvím, že jen v silně autobiograficky podloženém příběhu je možno něco takového napsati.

M.

Doskočil K., LISTY A LISTINY Z DĚJIN ČESKO-SLOVENSKÝCH 869-1938. Nákladem Státního nakladatelství v Praze. 1938. Stran 147. Brož. K 13.

Kniha, která nás skutečně příjemně překvapila. Prof. Doskočil podává tu 77 zvláště důležitých listů a listin, které tvořily dějiny našeho státu. Počínají listem papeže Hadriána II. Rostislavovi a Koceľovi r. 869, končí řečí, kterou pronesl dr. Hodža v Nár. shromáždění o zahraniční situaci Česko-Slovenska 4. března 1938. Většina listin nebyla známa širší veřejnosti, byly přístupny v archivech jen úzkému kruhu odborníků. Texty jsou srovnány nebo přímo čerpány z originálů, přeloženy do češtiny. Ukazují názorně naši tisíciletou tradici a je z nich možno vyčísti ducha i slohovost doby. Kniha je nepostradatelnou k poznání a studiu našich dějin. Doporučujeme všem!

M.

ŽIVOTY SLOVANSKÝCH APOŠTOLOV CYRILA A METODA. Panonsko-moravské legendy. Přel. *Ján Stanislav*. II. vyd. Bratislava-Praha 1934. Nákl. Slovenské ligy a L. Mazáče. Stran 87+X. Brož. 40 K, váz. 60 K.

Z církevně staroslověnského textu přel. Ján Stanislav do slovenštiny tyto legendy, historické ceny prvního řádu. Tento skvost našich historických pramenů o životě a díle našich drahých věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje a zároveň zprávy o současné době, vyšel péčí opravdu mimořádnou Slovenské ligy a L. Mazáče v pietní úpravě s šesti ilustracemi na kříd.

papíře od akad. malíře Martina Benka. Kniha obsahuje napřed Životopis sv. Konstantina-Cyrila, pak životopis sv. Metoděje. Stánislav k nim přidává jako odborník své kritické poznámky. Každý opravdový vlastenec, by měl mít toto dílo ve své knihovně.

M.

Pplk. duch. PhDr. Felix Hoblík: DŮSTOJNÍK GENTLEMAN. Typos, Brno, II. vydání 1938. Cena 20- K.

Autor čerpaje z bohaté své zkušenosti podává v přítomné knize nepřehledné množství rad a postřehů z vojenského života. Obsah velmi bohatý pojednává o lásce k vlasti - o výchově ducha statečného, o mravnosti, o manželství - o Bohu, o náboženství, o Církvi, o velikosti Kristově. - Kniha velmi praktická nejen pro vojáky, nýbrž i stejnou mírou pro vedoucí spolků. Kniha se hodí zejména duchovním rádcům katol. spolků a vychovatelům mládeže vůbec.

Felix Timmermaus: FARÁŘ NA KVE-TOUCÍ VINICI. Přeložil B. Půža, edice Akordu sv. 15., vydal Moravan, Brno, 1938, cena K 22-., váz. 33-.

Kniha Timmermaus-ova se nám jeví jako čistý paprsek slova zabloudivšího k nám odkudsi, co nám bylo kdysi velmi známé, a čemu jsme, zanešení rmutem všedního dne, zapomněli rozumět. - Dílo něžné a přítulné, na které budete rádi vzpomínat, neboť jeho četbou jste pochopili krásu v jednoduchosti, krásu, kterou potkáváte na každém kroku, které jste si dosud nevšimli. - »Farář na kvetoucí vinici« je román víry tří lidí - faráře podoby svatého Františka z Assisi, hanbícího se za svůj strach před malomocným, Leontýny, která umírá, která svou smrtí vykupuje víru Michalovi, hledači Boha. Je to kniha, v níž mnoho naleznete, neboť jest umělecky krásná a jistoty plná.

DĚTSKÝM SVĚTEM, sborník sborových prací uspořádal Eduard Vaněček. Státní nakladatelství v Praze, stran 96, K 7- Čkm. 1806.

Sborník překvapuje nás rozmanitostí a krásou důvěřivé, něžné dětské duše v níž se odráží i prostředí, na které je odkázána. K hlubšímu poznání a studiu dětské duše, hodnotná cena tohoto sborníku je veliká.

P. L. Mattoška, ofm.: EUCCHARISTIA, SVETY A L'UDIA. Kremnica 1938, str. 203, K 22'50.

Vzácná kniha obsahující črty z cest a poutí za Eucharistickým Králem. Krásný popis tří světových eucharistických kongresů v Kartágu, Dublině a Budapešti, návštěvy různých památných míst s bystrým postřehem pozorovatele všeho, co opravdu zaujme každého – to vše si přečte čtenář s živoucí přítomností. Množství krásných fotografií ze všech těch míst a kongresů dodává této pěkné knize tím větší zajímavosti a ceny.

M. Kravkov, V ZAJETÍ POLÁRNÍ NOCI. (Překlad z ruštiny.) Toužimský a Moravec, Praha 1938.

Tři členové ruské polární výpravy uvázli v zajetí ledů přes celou polární noc, téměř bez zásob a nástrojů. Přesto s ruskou houževnatostí vědecky pracují a badají na své cestě věčnými ledy k lidským obydlím. Kniha lze doporučit pro mládež nejen jako četbu dobrodružnou, ale i poučující o polárních krajích.

Alois Musil, V NEGEBU. »Novina« – Praha 1938. Cena brož. 22'— K, celopl. 30'— K.

V Negebu – nehostinné poušti jižně od Mrtvého moře – prožívá náš český badatel Alois Musil při svých výzkumných cestách mnohá dobrodružství; seznamuje nás s nimi poutavým způsobem a poučuje zároveň o zvycích domorodců, o krajině, zaznamenává zkazky a pověsti, které mu domorodí vůdcové musejí vyprávět.

Kniha upoutá jistě každého jak napínavostí děje, tak formou. —rá—

Benedeto Croce: EVROPA V XIX. STOLETÍ. Jan Laichter, Praha 1938.

Pod zorným úhlem Hegelovy filosofie zachycuje širokými tahy dějiny kulturního proudění evropského v XIX. stol. Živým středem těchto dějin je snaha, žízeň po svobodě; o duchovní i hmotné povznesení lidstva.

Croce odmítá bezduchý histor. determinismus a uznává vyšší smysl dějin. Kniha může být útěchou nám, sevřeným a zdrceným mocenskými ideolog. něm. nacionalismu a rasismu. V druhé kapitole však jeví se i Croce – vynikající kulturní historik – analfabetem: mluví v ní o náboženských tendencích a myšlenkovém stavu katolicismu. F. K.

Platon: ALKIBIADES. Laichterova filosofická knihovna, sv. 20 – Praha.

Fiktivní rozmluva Sokrata s Alkibiadem ukazuje, v čem spočívá připravenost k veřejnému, politickému životu: je třeba nejdříve znáti sama sebe, postarati se o svou duši. Všechny poznatky a vědomosti nejsou ničím, nezná-li člověk dobra. Kéž by tato řeč podivného milovníka Sokrata s milovaným Alkibiadem byla zpytavou otázkou všech těch, kteří »radí obci« i dnes, jsou-li k svému úkolu dostatečně mravně i rozumově připraveni. F. K.

Aloisius Moretti: CAEREMONIALE IUXTA RITUM ROMANUM SEU DE SACRIS FUNCTIONIBUS EPISCOPO CELEBRANTE-ASSISTENTE-ABSENTE (Taurini) Vol. II. III. IV.

S důkladnou přesností probírají uvedené svazky rubriky všech liturg. a posvátných funkcí v katedrálních chrámech. V době, zdůrazňující tolik apoštolát Liturgie, ani takové dílo by nemělo zapadnouti bez důkladného studia aspoň těch, ad quos spectat. F. K.

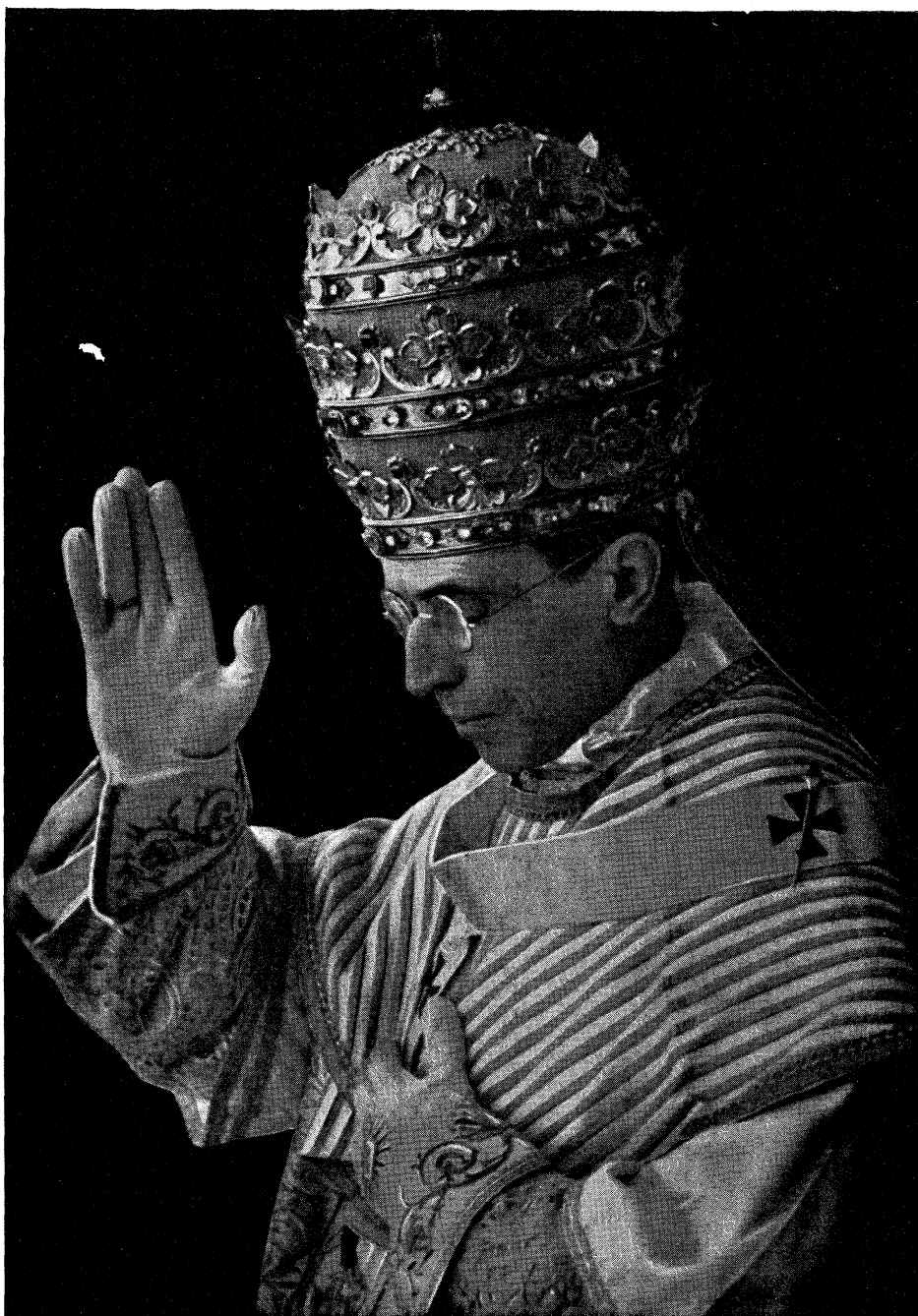
J. B. Kozák, VĚDA A DUCH. Jan Laichter, Praha 1938.

Ano, změnily se duševní horizonty! Na rozbouřeném moři lidských názorů a hodnot nebojí se Kozák odsouditi patologii moderního člověka. Jsme mu vděční za tak mnohé slovo. Jak daleko na scestí zavedla pavěda lidského ducha. Jaké bude nutno probuditi síly k návratu lidské společnosti k Pravdě. Zatím s bolestí pročítáme jednotlivé stránky ztrátových účtů z věčejšího dne. Jen dál a tvrdě bez bázně. F. K.

P. Gabriel de Varceno O. M. C., INSTITUTIONES THEOLOGIAE MORALIS AD NORMAM IURIS CANONICI. – Vol. III., pag. 1004. Torino 1937.

Tento svazek pojednává: De justitia eiusque laesione, De contractibus, De peculiaribus Clericorum et Religiosorum obligationibus.

Dílo dlouholetého profesora mravouky, psané především pro zpovědníky a duchovní správce, doporučuje se samo nejnovějšími poznatky odborné literatury, zkušenosti praktického života a přehledným a jasným podáním látky. F. K.

Museum, Brno

Foto G. Felici - Roma

Svatý Otec Pius XII.

Opus iustitiae pax.

*Prosíme Boha, Ducha svatého,
by chránil Pia, Otce našeho.
V dobách teď neklidných, Duše jej vod,
by řídil bezpečně Petrovu loď.*

TU ES PETRUS...

Jako tichá, bílá holubice se vznesl do modrého šera onen jasný obláček kouře, kterým nám bylo zvěstováno, že nejsme již sirotky. Zakroužil kolem kopule Svatého Petra a zastavil se v bezvětrí docela nízko nad travertinovým průčelím. Bylo to ve chvíli večerního Angelus. Římské zvony se prudce vyklonily z prejzových zvoníc, jakoby vyrušeny netušenou zvěstí a slova radostné modlitby Angelus Domini nuntiavit Mariae.. se střídala a byla zaměňována se slovy Annuntio vobis gaudium magnum.. Byla to slova hodná záměny. Dominus Tecum... Habemus Papam... Jedno i druhé znamení pro zemi: Pán zůstává s námi. Bůh splnil své zaslíbení a zjevil své Slovo: poslal v Tobě, Nejvyšší Pastýři, samého Krista.

Ten obláček dýmu byl pro nás jako pro Israelity bílý sloup, který je předcházel na cestách pouští, znamením, že Bůh je s námi. Ježíš zanechal na zemi své Tělo (Život) v Eucharistii a v Petrovi své Slovo (Cesta a Pravda); a také Eucharistie by se nedostávalo, kdyby chyběl Petr. Po dvousté šedesáté druhé spatřila země, že Petr nechýbí.

Zvolením náměstka Kristova byla utvrzena naše víra v Toho, který vyvolil Petra. Jsme plni nádherné jistoty, přesvědčuje nás velký důkaz podobný tomu, jaký těží sv. Pavel ze Vzkříšení. Papa mortuus est – Habemus Papam. To je obdoba Credo: „Passus et sepultus est – Et resurrexit.” Tím je naší radosti propůjčeno cosi z jásotu velikonočního jitra; Kristus „sladký Kristus na zemi”, pohřbený v Piu XI., se nám dal znovu poznati po několika málo dnech, na témže místě, v témže bílém šatě, pod stejným mírným jménem, s týmž poselstvím míru a pokoje na rtech. Přijali jsme po prvé jeho požehnání. Žehnal nám s nezměnnou otcovskou blahovůlí a láskou. Proudý Jordánu se rozlilo Jeho požehnání do duší všech lidí dobré vůle – a ti, kteří pohlédli v té chvíli pokorně k nebesům, mohli slyšeti hlas: Tento jest můj vyvolený, v němž se mi zalíbilo, toho poslouchajte! Byla jen jedna odpověď na to všechno; spontánní, důstojná, mohutná, velebná, jaká je vyslovena hymnem Te Deum. Dozpívali jsme Magnificiat a cítili jsme, že naše radost tryská z nejskrytějších hlubin a rozlévá se do nedohledných šíří a že nemůže býti přelita ani do řečíš veletoků chvalo zpěvu.

Christus vinci, Christus regnat, Christus imperat. Těmito slovy jsme pozdravili Pia XII., Nejvyššího kněze, když se zaleskla tiara v poledním slunci na Jeho vzprímené hlavě. „Accipe tiaram tribus coronis ornatam et scias te esse patrem principum et regum, rectorem orbis in terra, vicarium Salvatoris nostri Jesu Christi, cui est honor et gloria in saecula saeculorum.” Koruna představující trojnásobnou moc a trojnásob tížící zodpovědnost. Jak hluboko by asi sklesla lidská hlava pod touto tíhou, kdyby ji nedržela pravice samého Ježíše Krista a kdyby ji nenadlehčovaly modlitby celé křesťanské rodiny!

Vláda byla vložena na Jeho bedra a bude Podivuhodný, Rozvážný, Statečný, Otec věku a Vládce míru...

J. M.

Odkaz Pia XI.

Bylo to 10. února, kdy naposled se zvedla ruka Velekněze, Pia XI., aby požehnala celému křesťanskému světu a kdy s jeho rtů splynula slova: »Deus meus et omnia....« Odešel veliký papež, neohrožený bojovník za Boží práva a svobodu lidského ducha. Jest znám jako zbožný a učený kněz, obratný diplomat a je též známa jeho působnost v úřadě kardinála arcibiskupa.

Převzetím nejvyšší duchovní moci nad světem, začalo jeho vlastní dílo lásky k Bohu, Církvi a bližnímu, jež se nejlépe zrcadlí v jeho encyklikách, slavnostně adresovaných světu a volajících po uskutečnění. Ze všech mluví velký soucit nad lidským soupeřením, které rozděluje, rozhořčení nad nespravedlností, která budí nenávist. Sv. Otec Pius XI. chtěl svými encyklikami dosáhnout toho, aby osobnosti člověka se vzdávala úcta, jaká jí náleží.

Vzorem a základem vybudování nového sociálního řádu jest encyklika *Quadragesimo anno* (15. V. 1931), jež navazuje na slavnou encykliku Lva XIII. *Rerum novarum* a doplňuje ji. V ní poukazuje na léky proti utrpení dělnictva, žádá reformu sociálních institucí, navrhuje zákony činnosti hospodářské a odsuzuje materiální, pravdě odporující socialismus a komunismus. O hospodářských nesnázích jedná »*Nova impendet*« (2. X. 1931).

Casti connubii (31. XII. 1930) vyzvedá proti modernímu zhoubnému pojetí svatost a velikost manželství, jež jest základem státu a lidské společnosti vůbec. Šťastně se druží k encyklice Lva XIII. *Arcanum divinae sapientiae*. Vyučování a křesťanské výchově věnoval motu proprio, *Orbem catholicum* (29. VI. 1923), dekret O vyučování náboženství (12. I. 1935); hlavně však encykliku *Divini illius magistri* (31. XII. 1929) v níž neohroženě hájí právo Církve na výchovu mládeže. Kněžstvu a kněžskému dorostu, o který zvláště pečoval, zanechal apoštolský list *Officiorum omnium* (1. VIII. 1922). Pius XI. kanonisoval a prohlásil J. B. Vianneye patronem kněží a ustanovil *officium Krista*, Nejvyššího kněze. V »*Quinquagesimo ante anno*« (23. XII. 1929) používá vzpomínky na padesátiny svého kněžství, aby poukázal na důstojnost kněze. Jeho péče o výchovu svatých a bezúhonných kněží, jimž již dříve dal za vzor studií sv. Tomáše Aquinského (29. IV. 1923), vrcholí v encyklice *Ad catholici sacerdotii* (20. X. 1935).

Pius XI. byl papežem míru. Ještě před nastolením na trůn sv. Petra byl činný v mírových jednáních ženevských, první požehnání světu dal za mír a heslem svého pontifikátu si zvolil: »*Pax Christi in regno Christi*« v první své encyklice »*Ubi arcano Dei*« (23. XII. 1922). Svou snahu po míru projevila prakticky sjednáním lateránských dohod (30. V. a 7. VI. 1929), jimiž byl opět zřízen samostatný Vatikánský stát, a uzavřením konkordátů i se státy laického charakteru.

K této činnosti se vztahují encykliky *Acerba animi* (29. IX. 1932) a *Iniquis afflictisque* (28. III. 1937), o pronásledování Církve v Rusku a v Mexiku. V encyklice *Mit breunender Sorge* (14. III. 1937) pojednává o konkordátu s Německem, o pravé víře v Boha, v Ježíše Krista, o Církvi a o papežském primátě.

Listem *Divini Redemptoris* (19. III. 1937) odsoudil bezbožecký komunism. V něm potvrzuje sv. Otec dřívější odsouzení komunistického třídního boje, vyzvedá světlou nauku Církve o Bohu, člověku, společnosti a státu. Jako východisko z tak četných nesnází dneška, doporučuje obnovu života křesťanského, sociální spravedlnost, lásku a modlitbu sv. růžence v encyklice *Ingravescentibus malis* (29. IX. 1937). Nikdy nevymizí z paměti jeho mírový projev »všem národům a všemu stvoření« při otevření vatikánské radio- stanice, a také to, že v nedávných nebezpečných dnech nabídl Bohu v obět vlastní život za mír mezi národy.

Pius XI. byl papežem misíí. Encyklika *Rerum Ecclesiae* zůstane definitivním dokumentem jeho lásky k těm, kteří dosud nepoznali světlo víry, právě tak, jako rozmach díla Svatého Děťství, sv. Petra Apoštola, Misijní unie kléru, zřízení prvního ethnologického musea na světě z bývalé misijní výstavy a agence *Fides*, jež má zprávami z misíí působiti na veřejné mínění. Přesvědčivě dokázal svou otcovskou péčí o pohany a jejich vlastní klerus tím, že sám konsekroval na první biskupy 6 kněží čínských, jednoho japonského, černošského a annamitského.

Všemi silami se snažil, aby posvětil křesťanský život. Encyklikou *Quas primas* (11. XII. 1925) ustanovil svátek Krista Krále, encykliku *Miserentissimus Redemptor* (8. V. 1928) věnoval zadostiučinění za urážky Přesvatému Srdci Ježíšovu. O úctě Přesv. Srdce Ježíšova píše také v encyklice *Caritate Christi compulsi* (3. V. 1932). Na paměť 1900. výročí smrti Ježíše Krista uveřejnil encykliku *Quod nuper* (6. I. 1933). Chtěl, aby duch světců pronikl moderního člověka, jemuž mnohdy lahodí kult osoby a mimo četné kanonisace a beatifikace vydal encykliku v upomínku 300. výročí smrti sv. Fr. Saleského (26. I. 1923), rovněž i k 700. výročí smrti sv. Fr. z Assisi (30. IV. 1926). Sv. Ignáce z Loyoly prohlásil patronem exercicií, jejichž nutnost rozvoje žádá v listu *Mens nostra* (20. XII. 1929). Ještě dvě encykliky jsou věnovány památným dnům: tisíci pětistému výročí efeského koncilu (25. XII. 1931) a *Infinita Dei misericordia* (29. V. 1924) ohlášení Sv. roku. Ve »*Vigilanti cura*« (29. VI. 1936) přijímá vymoženosti moderní doby, zvláště kino, ale varuje před jejich zneužitím.

Jeho životním dílem je Katolická akce, stará sice jako Církev, ale organizačně nová. Protože kněz, již nestačí sám obroditi stále složitější život dneška, zve zemřelý sv. Otec i laiky ke spolupráci v apoštolátě encyklikou *Non abbiamo bisogno* (29. VI. 1931). Jí věnoval též svůj poslední apoštolský list k biskupům ostrovů Filipinských (18. I. 1939), v němž vyzývá k práci na tomto díle ty, kteří mu byli nejbliže: bohoslovce a kněze.

Pius XI. měl v lásce národy slovanské. Jeho srdce naplňovala touha dosíci jednoty Církve, kterou zvláště oddalovaly osudy stamilionů obyvatel pravoslavného Ruska. Poznal bídu ruského lidu, a proto, po zesnulém svém předchůdci se ujal akce pomoci Rusku. Obdržev svolení, pomohl utišiti hlad, který tam zuřil a nabýval forem příšerných.*) Z mnohých děkovných dopisů, které obdržel, poznal hluboce vnímavou, zbožnou a vděčnou duši ruskou. O 300. výročí mučednické smrti apoštola jednoty Církve sv. Josafata, vydává list *Ecclesiam Dei* (12. XI. 1923), v níž »stěží může zadržeti slzy« nad proléváním bratrské krve nad ovce bez pastýře. Jako prosbu o sjednocení a úzkostlivý vzdech nad všemi nesjednocenými vydává encykliku *Mortalium animos* (6. I. 1928) a *Rerum orientalium studiis* (8. IX. 1928) o poznání východu. Jeho snahou bylo naplniti ono evangelijní: »Et fiet unum ovile et unus pastor.« (Jan X. 16)

V celém svém díle, zvláště však ve svých encyklikách nám zanechal k uskutečnění velkolepý odkaz, jež pronikala láska, síla a umění promítnouti věčné pravdy Boží do lidského myšlení a činů. Porozuměl potřebám moderního člověka a službou Bohu a Církvi snažil se mu vyprositi více svobody, důstojnosti a míru.

JIRÍ HRADSKÝ:

Pán hovoří.

Ve výši nad portálem
zastavily se moje oči.

Vešel jsem do chrámu,
abych byl s Králem
několik chvil v rozmluvě krátké.

Všechno mě opouští a nejsem sám.
Vlast nemůže plakat z hrozného smutku,
její hlas letí k výšinám –

a vskutku –
Král nebes hladí ji svýma očima
a říká:
»Neboj se dítě, jsem vždycky s tebou.«

*) M. D'Herbigny S. J. »L' aide pontificale aux enfants affamés de Russie.

Disputace Ijjobova s přáteli.

Kniha Ijjob¹ je zcela jistě jedním z nejzajímavějších výtvorů hebrejské poesie. Bývá však na ni zapomínáno a znalost její se omezuje obyčejně na úvod, psaný v próse, kde je Ijjob líčen jako vzor trpělivosti. A přece máme v této knize víc než podivuhodné dílo básnické! Máme v ní především slovo Boží. Máme v ní též otřásající svědectví náboženského probojování se k světlu. Kromě toho obsahuje téměř celou starozákonní teologii a ty nejkrásnější myšlenky o Bohu, o člověku, o mravnosti. Toto bohatství není však plně využito pro jednu vlastnost této »podivuhodné orientální disputace na kraji pouště«, jež je obsahem knihy Ijjob. Čtenáři totiž uniká lehce celkový smysl toho, co čte. Jako sv. Jeronym při překladu, může si stěžovat při čtení, že smysl řeči je jako rybka, která tím spíše uniká, čím pevněji je svírána. Skutečně, kolik vykladačů, tolik téměř odlišných názorů. Proto stojí za to, všimnouti si zvlášť zajímavé části knihy Ijjob, totiž disputace Ijjobovy s třemi přáteli.

Obsah knihy je znám. Spravedlivý a bezúhonný člověk je z dopuštění Božího připraven satanem o všechn majetek a když setrvává ve věrnosti k Bohu, je raněn malomocenstvím. I tu vytrvá. Tu přicházejí jeho tři přátelé: Elifaz, Bildad a Sofar. Po sedm dní a nocí truchlí mlčky nad ním. Ijjob přeruší konečně sám mlčení a vášnivě zlořečí dni svého zrození.

Zde počíná čtenáři první obtíž: Stal se Ijjob netrpělivým? A obtíž ta roste při četbě dlouhé disputace, jež následuje (Kap. IV–XXVII.) Přátelé vytykají Ijjobovi hříchy, což on zase popírá. Čtenáři se však zdá, že jeho řeči hraničí mnohdy až s blasfemií. Ijjobovy řeči kárá konečně i Elihu a později i Bůh. Nakonec jsou však Bohem ostře pokáráni přátelé a Ijjob odměněn za svou věrnost zdravím a majetkem více, než před tím!

Je nutno mít v první řadě na zřeteli *cíl básníkův*. Hlavní jeho snahou bez pochyby bylo podat řešení *problému utrpení* a to utrpení *Ijjobova*, člověka veskrze svatého. Podstatu problému tvoří dvě otázky: »Trpí též lidé spravedliví, Bohu milí?« Inspirovaný básník odpovídá ano. Tu však vystupuje druhá otázka: »Jak se to shoduje se spravedlností Boží, jež vyžaduje, aby dobří byli odměňováni a zlí trestáni?« Celkem lze říci, že kniha Ijjob odpovídá, že utrpení spravedlivých se dá dobře sloučit se spravedlností Boží, neboť zkouší sílu a věrnost spravedli-

¹ Správný výraz jména trpitelova »Ijjob« zavedl překlad Dr. J. Hegra.

vého a přivádí jej k větší dokonalosti a k větší oslavě a odměně. Řeči Boží ukazují dokonce, že takové utrpení pramení z lásky Boží k lidem!

Abychom však mohli porozumět disputaci Ijjobově s přáteli, musíme mít také na zřeteli, že se v ní vypořádává básník s míněním, že utrpení je vždy trest za hříchy, míněním to u Židů obvyklým a také z evangelia známým.² (Jan 9, 2.) Přátelé zastávají tento názor a dokazují, že utrpení – zvl. takové, jakým trpí Ijjob – nebývá sesíláno leč na velké hříšníky. Vytýkají proto Ijjobovi hříchy stále netaktněji a těší ho, že mu bude pomozeno, polepší-li se. Pro svou teorii trestu (poena vindicativa), uvádějí jako důkazy zkušenost vlastní i předků, soukromé zjevení Elifazovo a spravedlnost Boží. Nehledě k tomu, že jejich zkušenost je příliš jednostranná, možno říci, že mluví dogmaticky naprosto správně. To je právě to nejzajímavější a nejvíce mate. Přátelé jsou obhájci spravedlnosti Boží! Mají pravdu, že Bůh spravedlivě odměňuje a trestá a přece jim Bůh v závěru vytýká, že nemluvili pravdu (42, 7). Chceme-li to pochopiti, musíme si uvědomiti slovo Pinedovo:³ »Hic error non tam speculationis vitium est, quam praxis cujusdam«. Chybují tím, že všeobecně platnou proposici aplikují právě na Ijjoba. Tím dochází k zajímavému paradoxu. Přátelé hájíce spravedlnost Boží jedním dechem ji popírají! Říkají: »Bůh by byl nespravedlivý, kdyby seslal na nevinného utrpení (zvl. rázu tak deuteronomického!) Ale Ijjob je skutečně nevinný! Tedy Bůh je k Ijjobovi nespravedlivý?!« Proto praví Bůh Elifasovi: »Hněv můj vzplanul proti tobě a proti dvěma tvým přátelům, protože jste o mně nemluvili pravdu jako můj služebník Ijjob.« (42, 7.)

Ijjob tedy mluvil pravdu. Zač je tedy kárán Elihuem a Bohem v předchozích kapitolách? Odhlížíme-li od omluvitelných psychologických stavů na smrt nemocného, musíme přece jen uznat, že se řeči Ijjobovy v disputě zdají povážlivými. Chce se soudit s Bohem a dokázat tak svou nevinu! Tvrdí, že je nespravedlivě trestán! Za toto *neuctivé chování* pak je kárán. Ale možno říci, že nemluvil čirou pravdu? Vždyť, předpokládáme-li, že platí teorie přátel, je Ijjob skutečně nespravedlivě soužen! Ijjob je přece muž tak dokonalý, že mu nikdo není na zemi roven! (I. 8). Proto hájí-li svůj štít proti přátelům, dobře činí, i když tím uvádí v pochybnost v jejich očích spravedlnost Boží. Proč trpí, neví, poněvadž nezná cesty k Moudrosti. »Elohim sám jen ví o cestě k ní, on sám jen zná její sídlo...« (28, 23).

Jak se problém utrpení formuluje v mysli *Ijjobově*? Lze říci, že je to v podstatě syllogism: »Utrpení je trest (tak to říkají přátelé). Já jsem však nevinný. Tedy je Bůh nespravedlivý?!« Tento závěr

² Toto mínění nazývané »alte mosaische Vergeltungslehre« není učením starozákonním. Spíše lidovým názorem. Zvláště ostře to odmítl už Delitzsch.

³ Jeden z nejlepších komentářů ke k. Ijjob je: Joannis de Pineda S. J.: *Commentariorum in Iob libri tredecim*. 1701. (cit. s. 226).

ovšem spravedlivý Ijjob připustit nemůže. Tedy je některý z předpokladů nesprávný? Ijjob správně ukazuje, že to je teorie přátel – to je výsledek disputace. Dokazuje tím ovšem též svou nevinu a tak i spravedlnost Boží, i když ji v očích přátel popírá. Jak vysvětlit své utrpení po pádu teorie trestu, neví. To je úkolem Elihuovým a řečí Božích a zvláště závěru.

Vše to musí mít čtenář knihy Ijjob na mysli, aby porozuměl disputaci Ijjoba s přáteli. Ovšem nesmí zapomenout na prolog knihy a pustit se zřetele to, nač poukazuje už Pineda: »Quidquid in hoc libro geratur aut disseratur, ad hanc daemonis cum homine certationem pertinere.« (10.)

Zlý duch je v pozadí všech pokušení Ijjobových. Když přišli přátelé potěšit Ijjoba, neměl tento ještě nikterak vyhráno. Naopak, nejtěžší pokušení mu právě tím začalo. Proto se musíme dívat na disputaci Ijjobovu s přáteli jako na nové pokušení, které mělo zlomit věrnost trpitelovu. A pokušení to bylo tím prudší, že největší úlohu zde hrálo nejen utrpení tělesné, nýbrž spíše duševní: opuštěnost, pochybnosti, zda jej Bůh nezatratil, nepravá obvinění atd.

Knihy Ijjob staví tedy utrpení do středu zápasu dobra a zla a tak řeší problém utrpení spravedlivého člověka. Utrpení – následek dočasného vítězství zla v ráji – není jen trestem, nýbrž také podstatnou složkou tohoto zápasu a jaksi bojištěm, na němž se dobro a zlo ve vzájemném boji utkávají. Kdo opanuje bojiště, zvítězí. Jestliže bude problematik Ijjob klnouti Bohu, zvítězí a opanuje bojiště zlo. Naopak, snese-li trpělivě a s důvěrou vše, co naň s dopuštěním Božího doléhá, opanuje bojiště dobro. A to je vlastně úkol každého trpitele: trpělivostí překonat pokušení. To je vítězství člověka a také Boha, který sice nikdy neporažen, přece se raduje z vítězství svého tvora a jeho věrnosti. Utrpení není již tedy přišerou, nýbrž příležitostí k rozvinutí všech sil mravních, k přemožení zla mimo nás i v naší přirozenosti, a získání si tak zásluh pro nebe. Kdo toto ví, může nésti utrpení jako král korunu královskou. Na tom opravdu nejvíce záleží, zda nese trpitel své utrpení jako járho nebo jako korunu. Zda, jak kdesi praví Klug, jde pod jhem svého utrpení temně a zamlkle jako býk hledě krví podlitýma očima a čekaje nové a nové rány bičem, nese své utrpení jako královskou korunu u vědomí, že ten, kdo jde pod korunou je králem, i když je to koruna z trní drásajícího spánky.

VILÉM TVARŮŽEK:

Kniha přítelem, který neklame.

(Literární montáž.)

Jsou lidé, kteří rádi čtou a mají v lásce knihy.

Milují knihu, její tvar, její bílé listy, její obálku, její vůni – všechno, čím je hodnotná unitř i na povrchu. Kniha je jim knihou jen tenkrát, vyloví-li ji z moře knih, dostupných každému.

Oč jsou na tom lépe proti jiným – nyní i vždycky! Proti armádě filatelistů, kteří nakonec osamějí nad svými alby se svým žalem. Proti sportovcům, kteří hledají útěchu na zpustlých hřištích. Proti spolkařům a funkcionářům, otráveným marnými rozpravami a nikotinem při sklenici piva. A proti všem ostatním sběratelům a pěstitelům, vášnivcům a hračkářům, kteří si krmí nějakého ptáčka ohniváčka ve své kleci....

Jak bohatí jsou proti nim ti druzí, okouzlení a zamilovaní do svých knížek! Jak jsou silní a jak se mohou usmívat, neboť mnoho vědí. Prožili se svými autory také katastrofy a zániky říší, znají osudy císařů, carů i císařů. Slyší veliké volání mnohých věků a zemí, hlasy geniů, kteří spolupracují na utváření jejich duchovní země! Oč je na tom lépe to veliké, tiché a vidoucí bratrstvo čtenářů knih, proti rozvášněným a slepým vyznavačům večerníků, kteří znají a vidí jen pravdy dneška, a nikdy je nemohou zvážít a změřit tím co platilo včera a bude platit zítra a po věky.

S klapkami na očích sami si tvoří svůj svět, sobecký a sebejistě, bez velikých vnuknutí, bez doteků hvězdných křídel, která šumějí nad skráněmi zbožných čtenářů. Setrvávají v přízemí svého života, ve svých vysokých botách a s pohrdáním míjejí výkladní skříň knihkupců, naplněné knihami. Říkají: Tiskne se toho teď tolik! Kdopak má kdy to číst! – A čím více knih, tím jsou pro ně bezcennější. Opovrhují množstvím, protože nikdy nebudou vybírat. Ale ti druzí vědí: S knihou je to jako s chlebem, solí: začali bychom si jich dokonale vážit, až bychom jich neměli.

Ať již bývají důvody jakékoliv, někdy váháme dát najevo obdiv před něčím, co zachvěje naším nitrem. Stává se však, že tato skromnost nás znepokojuje a po čase nás nutí vyjevit ono »tajemství«, které jsme si snad neprávem přivlastnili. Poněvadž hodnoty mají býti společné všem, aby nesly užitek, nutno odložit ostych a vyznat se.

Kniha. Útěcha v beznaději, útočiště v bolesti, zřídlo nového života.

Ano, tištěná kniha.

Věříme, že těmto tištěným knihám předcházely pečlivě psané a malované rukopisy starých písařů. Snad největší část těchto starých mistrů štětce a pergamentu patřila mezi obyvatele klášterů.

Ctihodní mnichové v klidu a rozjímání tvořili svá vzácná rukopisná díla. Vezměte do ruky nějakou zevrubnou literární historii a zpřítomněte si ovzduší těchto starých tvůrců knih a představte si, co by asi myslil pečlivý písař, jenž celý svůj život pracoval s nábožnou péčí třeba na svém kancionálu, kdyby mohl pohlédnouti za roušku budoucnosti a spatřiti dnešní tiskařské stroje a rotačky, které mohou vychrliti v kratičké chvíli statisíce výtisků novin, brožur a knih. Jeho úžas by byl jistě nezměrný, neboť by se podivil, jak sama forma písemného projevu lidského ducha se promění. Údiv starých písařů z časů před XV. stoletím si můžeme představit z nejrozmanitějších hledisek.

Kdybychom však sami viděli, jaké změny čekají knihu, nebyl by možná náš úžas nijak menší. Kniha přes to, že ve své úpravě prošla od vynalezení knihtisku několika stupni vývoje, v podstatě zůstala po staletí nezměněná. Nepřemýšlíme proto mnoho o tom, zůstane-li tento stav trvale nezměněn. A kdyby nám někdo položil otázku, domníváme-li se, že kniha zůstane jako předmět ve své formě nezměněná, asi bychom krátce a bez dlouhého rozmyšlení přisvědčili. Ale – i starý mnich by byl možná přisvědčil domněnce, že ještě mnohá staletí budou knihy přepečlivě psány a malovány.

Tolik k tomu, jak se rodí dnešní kniha.

René Descartes hrdě prohlašoval, že jeho knihovna obsahuje jen šest knížek. Snad tehdy i filosof měl toho dosti. Dnes ve XX. století bychom s těmi 6 knihami jistě nevystačili. Dnes bez knihy se nelze obejít, neboť každý národ má vedle svého poslání hospodářského i poslání kulturní.

Kniha, kterou si oblíbíme, je zrcadlem našeho myšlení, naší záliby a našich cílů. Každá kniha vyslovuje určitý názor, který nás nutí k uvažování a k rozhodnutí, buď se k němu přiklonit anebo jej zamítnout. A toto vyvozování vlastního úsudku uvádí v činnost ušlechtilé možnosti duchové, volá po spravedlivém ocenění a přijetí nových myšlenek, dává jasnozřivost v objevování nových krás, rozněcuje naši obrazotvornost, dráždí sensibilitu, takže jsme nuceni sbratřovat se s činy, které kniha hlásá, vidět a cítit jak ona a cvičit podle toho svůj vkus. Četbou se vnořujeme do oblastí, které nám kniha líčí, a ta četba je umění samo o sobě, neboť umíme-li vejít k hodnotě uměleckého díla, je nám to visitkou k rozpravám a k vlastní nepředpojaté a zralé úvaze o něm. Musíme jít až k ohniisku básnickovy tvorby, musíme jej sledovat tak intenzivně, že nesmíme ztratit ani jediné stopy zbylé po jeho krocích.

Tady nacházíme nového přítele za teskných zimních večerů i na svitu slunce a vůbec v každé době. S ním tušíme, že nebudeme bezradnými. Někdo k nám promlouvá tak důvěrně, jako žádný skutečný hlas lidský. Jenom proto nám na př. duchovní spisovatelé poskytují své zkušenosti, abychom ve vhodné chvíli úplného odpoutání od běžných starostí si z nich vybrali to, čeho pro svůj život potřebujeme. To je zase princip duchovní četby.

Každý z nás nalezne v knihách čisté povznesení nad všechny trampoty, neboť knihy dávají sílu, vyprošťující nás z duševní nečinnosti, jsou nám tím, čím je peruť ptákům, jak řekl Ruskin. Svůj život doplňujeme rozhovory s nimi, mluvíme s přáteli, o nichž jsme dříve nevěděli a k nimž jsme nyní přilnuli, tážeme se jich, jak by se rozhodli v určité zápletce našeho vlastního života. Jsou často chvíle, kdy bychom se rádi zeptali, jak by ožehavý případ, s nímž si nevíme rady, řešili naši oblíbení autoři, a známe-li jejich díla tak, že jsme jejich názory a nápady skoro prolnutí, řídíme jimi svá rozhodnutí. Musíme ovšem znát spisovatele důkladně a být s nimi sblížení prostřednictvím jejich díla tak úzce, jako s přítelem, s nímž si dobře rozumíme a jsme-li s nimi opravdu v takovém poměru, vyvozujeme si bez jejich osobní přítomnosti jejich odpověď. Ke čtení je však třeba přípravy a sebekázně. Za nic nestojí četba, mačkáme-li knihu pod lavicí a ještě jedním okem hlídáme, aby nás nikdo neviděl. Ide především o to, číst sice mnoho, ale při tom malý počet hodnotných knih. Číst častěji jednoho autora je cesta, kterou vcházíme do samého středu jeho myšlení. Vybranou knihu krok za krokem sledujeme až do konce, nepředbíváme autora a nevyrušujeme se jinou četbou. Čtíme málo najednou, neboť příliš dlouhá četba unavuje hlavu, která se pak stává neschopnou zapamatovat si všechno důležité. Studujeme-li to, co čteme, ptáme se sami sebe, jaký je autorův úmysl, co v nás chce probudit každá jeho myšlenka, jak stupňuje náš zájem, jsou-li jeho úvahy vždy pravdivé, je-li jeho výraz věrnou fotografií myšlenky, kterou nám chtěl naznačit. Takovým třibením výběru a ukázněnou četbou seskupíme kolem sebe přátele a hovořivše s nimi, budeme hovořit sami se sebou a budeme bohatí na myšlenky, jež nás vedou k budoucnosti. A protože si budoucnost podle Bergsona budujeme každou prchající minutou, tedy každou volnou minutou usedněme ke knize jako ke svému nejlepšímu příteli. Jeho přátelství nás nezklame, takže se budeme mít vždy o koho opřít.

I čtenářský zájem má své období, kdy lačně se vrhá po každém napsaném slově, kdy nevybírá a kdy není veden vyšší citovou zákonitostí. Ale tato horečka, která spalovala duše, již přešla a dnes čtenář stojí nad dobrým dílem, srovnává a hluboce prožívá. Kořeny duše se znovu rozechvívají krásou a pravdou, lidská srdce jsou znovu prodchnuta milostností slova, jež hledalo smysl a řád života, aby jej našlo a dalo člověku jako nejčistší krystal. A jest povinností nás všech sloužiti dnes, kdy byla potlačena citová prostopášnost a ideová vlažnost, která vyplynula z jakéhosi opojení posledních let, ztrácejících svou vnitřní jistotu, kdy se člověk jakoby v citových nesnázích znovu obrací k čistým pramenům, jest v této chvíli povinností nás všech, abychom stáli ve věrné službě ducha. V něm jest řád života, v něm je obraz toho, co má být, aby byl svět opravdu rájem srdce.

Sloužiti duchu a jeho stvoření jest tím, čím jest služba pravdě,

kráse a citové opravdovosti. Jest to boj proti maskám, je to úsilí o podobenství života, jenž by rostl, kvetl a dával plody. Jsme přesvědčeni, že na této cestě nemůžeme jíti sami. Že na tuto cestu musíme vstoupiti v úzké spolupráci s knihou a čtenáři, s těmi, jímž jest slovo více než obrazem, ale jímž jest poznávanou a obje-
vanou pravdou.

Dobré dílo potřebuje, aby bylo hájeno a aby se za ně bojovalo. Lze tomu říci budování cest, lze to pochopiti jako tvoření důvěrného vztahu všech ke knize. Dnešní doba, v níž se spojuje ve zvláštním kontrastu tvrdá skutečnost s pevnou důvěrou, tato dnešní doba právě vyžaduje dobré a pravdivé knihy. Ona jest jediným pramenem, z něhož lze dát pít člověku, který chce poznati život tak, jak jest, v jeho citové podobě a myšlenkovém snažení. Po všech otřesech, jimiž společnost prošla v posledních letech, jest třeba jíti jen tou cestou, je třeba vycházeti jen od tohoto zdroje. Člověk zde není proto, aby s ním byla hrána podvodná hra, v níž by se zdál vítězem a byl ve skutečnosti od počátku poraženým. Člověk je zde proto, aby mu byl ukázán jeho směr a aby byl k němu veden pravdivým slovem, které by potvrzovalo a vysvětlovalo. Máme něco takového ve své knihovně? Je zde něco, co by dalo směr?

Položme si otázku, která kniha by mohla býti sto, aby odpověděla na všechny otázky tohoto života, aby vedla člověka bezpečně? Je to kniha knih. To jméno je vyhrazeno Písmu.

Jest všeobecně známo, že lidé, zvláště inteligence přináší velkou daň své vášni sběratelské, lázeňské, cestovatelské, motoristické a kdo ví jaké ještě, ale že jest odcizena Písmu svatému. Víme, že nemůže pak dáti ani nejmenšího poučení o největší knize světa, o knize knih, o Písmu svatém. Nezná snad ani jednoho citátu z 72 knih. A přece jsou ony knihy psány pro člověka, pro rozum a vůli všech lidí, pro poutníky tohoto života. Je to hlas Otce s nebe dítkám, slovo k jejich radostem i žalům, hlas volající, vyučující, výstražný, záchranný, přísný i něžný a chlácholivý. Hlas mocně přitahujících příkladů, hlas odstrašujících událostí. Je to síla trýskající z Boží moudrosti, která mluví zpěvy, příslovími, prorockými viděními. Je tam hlas samého Syna Božího a jeho miláčků – apoštolů. Knihy nehynoucí slávy a ceny, které se nemusejí báti ani nudy, ani zevšednění a které jsou čteny již v 900 jazycích světa.

Snad by stačilo na důkaz toho přečísti, co napsal o čtení Písma svatého velký ruský filosof a spisovatel Merežkovský ve své knize »Kristus nepoznaný«.

„Denně čítal jsem bibli a budu ji čísti, dokud moje oči budou viděti, a kde jen bude světlo, ať v záři slunce, nebo ve svitu krbu; za jasného dne, či v temnu noci; ve štěstí i v neštěstí; ve dnech zdraví či nemoci; ve chvílích věřících či v malomyslnějších; v rozmachu duše, či v sklíčenosti.

Vždy je mi, jako bych četl něco nového, dříve netušeného,

něco, čeho nikdy nebudou moci proniknouti až do hlubin a do jeho posledního cíle.

Zlatá ořízka mé bible je již setřelá, papír zežloutl, kožená vazba rozbita, hřbet odpadl. Některé stránky jsou odtrženy. Měla by býti znovu dána do vazby. Ale nemohu se rozhodnouti a bibli dát z rukou. Lekám se myšlenky, že bych se měl od ní třeba jen na několik dní odloučiti.

Co mají mi dát do rakve? Bibli. S čím jednou z mrtvých vstanu? S biblí. Co jsem na zemi vykonal? Četl jsem bibli.“

Četba zdravé knihy je pro nás povinnost, již nám ukládá doba sama. Na tuto důležitost nesmíme zapomínat. Rozhlédneme-li se kolem sebe, neubráníme se i při povrchním pozorování dojmů, že v historii lidstva bylo málo dob tak vážných, těžkých a hrozných, jako naše doba, doba 20 let po světové válce. Boj Boha o člověka a člověka o Boha vyvrcholuje a nebyl nikdy veden tak dábelky jako právě v posledních letech. Jsme svědky prudkého náporu, jemuž katolíci nedovedou vždy úspěšně čelit, a zbraní nejostřejší, již umí nepřítel znamenitě vládnouti, jest nejčastěji právě kniha, tisk, noviny, časopisy, naplněné ne chlebem života, nýbrž zárodky duchovní smrti.

Stěžujeme si na nedostatek peněz. Ano jest. Mnohým nám není možno kupovati knihy. Počítáme s každým haléřem. Tím nutnější jest přísný a správný výběr.

Lidská duše je jako květina, která potřebuje vláhy ke svému růstu. Deštěm napomáhajícím k růstu duše je zúrodnující slovo, slovo psané.

Knihy s krásnými myšlenkami plní pak vznešené apoštolské poslání.

Čtěme hodně, čtěme i věci, které nejsou stoprocentně naše, abychom dovedli varovati a odsouditi špatnou knihu.

Velký spisovatel dánský John Jørgensen, který po dlouhém a těžkém hledání našel cestu k Bohu a stal se nadšeným tlumočnickem ducha svatého Františka z Assisi, napsal jednu povídku, kterou by měli znáti všichni lidé.

Ve velkém městě žil slavný spisovatel, obdivovaný, uznávaný kritikou a hojně čtený, hlavně mladými lidmi. Jednou přišel k onomu spisovateli jinoch. Byl zanedbán, nečistý, rozervaný. Dechl na spisovatele, který si hověl v nádherné lenošce a z jeho úst se šířil puch.

Jen několik slov řekl slavnému umělci.

Psal jste líbivé věci, hltali jsme je, ale s vašimi slovy jsme ssáli jed. Cítíte ten puch z mých úst? Znamená rozklad mého těla, které bylo kdysi krásné, nadějně, plné života. Dnes je obrazem smrti a za to mohu poděkovati vám. Zabíjete mne svými spisy. Po těchto slovech se jinoch zastřelil.

Ano, i při četbě jde o život i o smrt. Čteme-li dobrou a krásnou knihu, dáváme-li ji čist někomu jinému, nasycujeme sebe nebo jiné chlebem života. Podáváme sobě nebo jinému číši nápoje, který sílí

a který brání zkáze. Stáváme se dárce zdravé krve do cév společnosti. Rozšiřujeme radost, veselí, blaženost. Zdaž to není nejkrásnějším plodem lásky?

Nenajdou-li se však lidé, kteří by v mrtvých literách dobré knihy nalézali život, pak pravdou zůstane ono heslo sociologického semináře, že „knihy jsou hroby myšlenek, knihovna, hřbitov práce, není-li lidí, již v nich hledají život!“

FR. KVASNÍČKA:

Ježíš mluví v podobenstvích.

„...καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς.“

„I promluvil k nim mnoho věcí v podobenstvích“ (Mat. 13, 3).

Podobenství – parabol (od řec. *παραβολή*) používali hojně už i staří klasikové, Plato, Suidas, Aristoteles, Seneka, Cicero a j. Mnohem již dokonalejší paraboly (t. j. obrazy neb vymyšlené příběhy) nalézáme v literatuře orientální a talmudistické. Poněvadž pak zvláště podobenství plně odpovídají východnímu způsobu mluvy, dostávají se i do Písma sv. Zejména Kristus rád mluvil v podobenstvích, jednak proto, že to byla tehdy obvyklá vyučovací metoda na židovských školách, jednak z důvodů praktických – výchovných.

Snad nejkrásnějším místem Písma sv. vůbec jsou Ježíšova podobenství, v nichž mluví k zástupům o království Božím. Všichni synoptikové nám je ve svých ev. zaznamenávají: Mat. 13, 3-52, Mar. 4, 2-32, Luk. 8, 4-15. Pozoruhodné je, že všichni ti tři, kladou do úst učedníků Kristových stejnou otázku, a to ihned po prvním podobenství o rozséváči: »Proč mluvíš k nim (zástupům) v podobenstvích?« (Mat. 13, 10). Přečteme-li si pozorně odpověď Krista Pána u všech tří synoptiků, zarazí nás slova sv. Marka a Lukáše, jimiž udávají účel Ježíšových podobenství. Shodují se totiž na rozdíl od sv. Matouše v tom, že říkají ústy svého Mistra: »Vám dáno jest znáti tajemství království Božího, ostatním však v podobenstvích, aby (*ὅτι*) hledíce neviděli a poslouchajíce nesrozuměli.« Sv. Marek dokonce přidává: »nequando convertantur, et dimittantur eis peccata.« Naopak zase (sv. Mat. 13, 13) zaznamenává odpověď Páně způsobem daleko jemnějším a pochopitelnějším: »Proto mluvím k nim v podobenstvích, poněvadž (*ὅτι*) hledíce nevidí a poslouchajíce neslyší ani nerozumějí.«

Než text sv. Marka a Lukáše nelze změnit, stejně jako je správný text sv. Matouše. Zde se tedy ocitáme v rozpacích, jakobychom se chtěli tázat, kdo z evangelistů má vlastně pravdu? Mluvil Ježíš v podobenstvích chtěl posluchače zaslepit, aby nemohli poznat nauku o království Božím anebo chtěl ve svém neko-
nečném milosrdenství, aby naopak lépe poznali nadpřiro-

zené pravdy? V rozluštění této nikterak lehké otázky spočívá správné pochopení účelu Ježíšových podobenství.

Během doby se vyvinuly dvě závažné these: *iustitiae* a *misericordiae*. Prvá z nich se snaží všemi prostředky zachovati doslovnou literu dvou synoptiků, kdežto druhá hájí nevyčerpatelné milosrdenství Pána našeho Ježíše Krista, který přišel na svět, »aby nikdo nezahynul«. Ačkoliv obě uvádějí pro svá tvrzení závažné důkazy a ačkoliv obě mají mocné zastánce, přece posudme sami, který z těch dvou názorů je vhodnější! Prvou thesi – *iustitiae* – zastával v dřívější době P. Maldonat a dnes ji hájí dle něho P. Fonck (oba jesuité) se svými stoupenci. Za původce tohoto názoru se pokládá sv. Augustin. Po něm nacházíme stejné myšlenky u sv. Bedy Ctih., sv. Tomáše, Druthmara a jiných. – Sv. Augustin, jsa o svém názoru pevně přesvědčen, tvrdí, že proto židům nebylo popřáno rozuměti božské pravdě Ježíšova učení, poněvadž bylo nebezpečí, že by pro tvrdost srdce neuvěřili a tím Kristu jen novou bolest způsobili. Teprve po smrti Pána Ježíše, vybidnutí četnými zázraky, měli tím ochotněji v Něho uvěřiti. Tedy dle Augustina je zaslepující účinek podobenství jen dočasný. Též P. Maldonat říká, že Kristus Pán nemluvil v parabolách o království Božím proto, aby mu posluchači lépe rozuměli, nýbrž právě naopak, aby ti, kteří nechtěli uvěřit tehdy, když Ježíš mluvil jasně, aby nemohli uvěřit ani tehdy, i kdyby sebe více chtěli, když mluvil v parabolách.

P. Fonck ve svém díle »Parabeln des Herrn« rozlišuje dvě vrstvy posluchačů: apoštoly a učedníky a na druhé straně nevěřící lid. Apoštolům a učedníkům měla býti nadpřirozená pravda parabolami lépe objasněna a znázorněna. Zcela dle účelu podobenství jak mu rozumí Dr. Col: »Vypravovati skutečný, možný nebo častěji smyšlený děj ze života nebo z přírody za účelem znázornění vyšší, obyčejně mravní pravdy.« Podobně se vyjadřuje o parabolách i Jansenius. I sv. Pavel (Rom. I, 20) tvrdí totéž: »Vždyť neviditelné vlastnosti Boží od stvoření světa se spatřují, jsouce poznávány z věcí stvořených.« – Takových příkladů jsou celé řady. Sám P. Fonck mnohé uvádí, uznává, ano je o tom účelu pevně přesvědčen a přece jej vztahuje jen na malou část posluchačů. – Z druhé skupiny – nevěřících židů – bere ještě jaksí na milost aspoň ty, kteří byli dobré vůle. Pro ty prý byl účel parabol stejný, jako pro věřící učedníky. Poněvadž však (Fonck) větší část židů stále tvrdošíjně setrvala při své nevěře a zatvrzelosti srdce, to pohnulo Syna Božího, aby vložil do svých parabol ještě druhý účel – pravdu nadpřirozenou zahalit a znemožnit tak její zneužití.

Jezero Genezaretské – Ježíš – kolem apoštolové s otázkou na rtech a učedníci dychtící po odpovědi. A Pán otvírá ústa a z jeho slov vane smutek nad lhostejností a zatvrzelostí posluchačů, vyslovený už prorokem Isajášem: »neboť otupělo (dosl. ztučnělo) srdce lidu tohoto« (Mat. 13, 15a). Vždyť za vše, co Ježíš pro ně vykonal, »vešli fariseové v radu proti němu, kterak by jej zahubili« (Mat. 12, 14),

a zaslepený lid neměl pro Krista nic jiného, než výkřiky plné zloby a nenávisti: »Hle, člověk žrout a pijan vína, přítel celníkův a hříšníkův« (Luk. 7, 34).

Není tedy divu, že tak mnozí volají slovy P. Foncka po Boží spravedlnosti vůči zatvrzelým židům: »Nicht dem Volke, sondern nur auserwählten Zeugen aus seiner Mitte sollten deshalb die Ratschlüsse der ewigen Weisheit und Liebe in Bezug auf das neue himmlische Reich Gottes unter den Menschen offenbar werden« (Par. des H. str. 29). Takováto slova pokládají mnozí právem za tvrdá a krutá, neboť znamenají doslova totéž, co řekl sv. Marek: »aby se snad neobrátili a neodpustili se jim hříchy« (4, 12b).

Můžeme klidně říci, že je dosti těch, kteří se opravdu zhrozili podobného výkladu. Exegeté A. Jülicher a A. Loisy zdvihli proti té thesi takový odpor a zašli tak daleko, že dokonce zavrhlí historičnost Ježíšových parabol, jen aby nemusili připustiti, že by Ježíš mluvil v podobenstvích proto, aby většinu svých posluchačů zaslepil. Zvláště Jülicher vidí v teorii o »Verhüllungs- u. Verstockungszweck« »den Gipfel der Widernatürlichkeit«. I když je možno namítnouti, že Jülicher pohlíží na Syna Božího očima moderních racionalistů, je ještě dosti jiných učenců, kteří zcela důvodně hájí thesi misericordiae. Tvrdí totiž, že ona zrádná částice *ἵνα* u Marka a Lukáše vyjadřuje pouze následek a ne účel, čímž se úplně setře zdánlivý rozdíl u synoptiků. Dále kromě Jansenia hájí tuto thesi snad nejstatečněji P. Dr. Vosté ve svém díle: »Parabola selectae Dom. nostri J. Christi.« Stoupenci jeho these se dovolávají proti sv. Augustinu sv. Jana Chrysostoma. Ten je totiž přesvědčen, že Ježíš mluvil v podobenstvích proto, aby obměkčil zatvrzelost a vzbudil pozornost židů k lepšímu naslouchání a uvažování. Chtěl jim tak především ukázati, že i oni se mohou obrátiti a kajícností dojíti spásy. Neboť jinak Kristus »si enim nolisset eos audire et servari, silere oportebat, non in parabolis loqui«. Tedy nejsou Ježíšovy paraboly, třeba spravedlivým, přece jen krutým rozsudkem, nýbrž výplodem milosrdné lásky Boží. – Stejně sv. Tomáš se více kloní k názoru, že takový způsob vyučování je velice vhodný pro lidi nevzdělané a zatvrzelé, aby nejen lépe porozuměli, nýbrž i snadněji si to zapamatovali. Tedy důkazy pro tuto thesi, brané stejně ze slavných církevních učitelů jako z charakteru působení Ježíšova, shodují se všechny v názoru, že J. K. mluvil proto v podobenstvích, aby se přizpůsobil posluchačům, chtěje je tím vhodněji přivést k pravému poznání Božího království.

Jak je vidět, rozhodnutí pro tu neb onu thesi není tak jednoduché. Zde nutno vzít do rukou evangelia a pozorně čísti jednu parabolou za druhou. Uvidíme, že Ježíš Kristus používal podobenství k účelu dosud neobvyklému; k poučování o nadpřirozených pravdách království Božího, o pravdách morálních i dogmatických. Jako vždy bylo účelem parabol objasniti a ne zatemniti, tak také jistě i Kristus Pán mluvil v podobenstvích za stejným účelem. Vždyť

to plyne i z pojmu paraboly; a ani dnes žádný kazatel nechce svými příklady posluchače zaslepit. Tím více tedy Kristus, Ten, který byl LUMEN AD ILLUMINATIONEM GENTIUM!

Jestliže se mnozí, zvláště farizeové, tak velmi často dovítí i tehdy, když Ježíš úmyslně jen naznačoval, co říci chtěl (Luk. 4, 20, 9-19), jak by mu mohli neporozuměti, když mluvil v jasných podobenstvích? Evangelia jsou tedy proto parabolami jako pestrými kvítky poseta a vyzdobena, poněvadž všechna ta podobenství mají jen jediný účel: přispěti k pochopení nauky.

Snad spíše by se dalo proti této these namítnouti to, že zvláště sami učedníci, jimž jistě neměl Ježíš co zatajovat, tak často nerozuměli a tázali se na smysl toho neb onoho podobenství. Zde nutno si uvědomit, že Kristovi učedníci byli prostí rybáři a nebyli ani zdaleka tak zběhlí v Písmě jako zákoníci a fariseové. A Kristus Pán jejich slabosti dobře znal a tak často je v soukromí poučoval, někdy hodně názorně. Že měl s nimi opravdu nemalou starost a práci vidíme z jeho slov, když se jich táže téměř vyčítavě: »Jak dlouho mám býti ještě s vámi?« Než třeba byli učedníci zcela prostí, přece si je Kristus dokonale připravil na jejich vznešený úkol – ano poučil je mnohem více, jak sám praví, než ostatní posluchače: »Vobis datum est nosse mysteria regni Dei, ceteris autem in parabolis.« Jinými slovy: ostatním posluchačům Kristovým stačí úplně jenom všeobecná znalost – tedy v podobenstvích – než přece jen znalost – světlo – a ne tma. Jen si uvědomme, že Ježíš přišel, aby ZACHRÁNIL ZAHYNULÉ ovce lidu israelského a pak si nemůžeme ani pomyslit, že by se najednou změnil a hlásal svou nauku takovým způsobem, aby ony »ovce« znova svá srdce zatvrdily a tím více jen hynuly.

Z toho právem mnozí vyvozují hrozné důsledky. Vždyť potom by si Kristus svou smrt sám zavinil, neboť by židé nemohli za to, že nerozuměli, třeba hlásal nauku božskou. Není přece možno připustit, že by Kristus mluvil v podobenstvích, aby se vysmíval stejně už veliké lidské ubohosti. Potom by kázání Ježíšova byla zbytečná, neboť když jim nikdo z nevěřících nerozuměl, nemohl činit ani pokání, ani Ježíše následovat. A přece čteme v evangeliu, že mnozí v Něho uvěřili a četné zástupy se scházely, aby Ho slyšely a On učil v jejich synagogách a byl veleben ode všech (Luk. 4, 15). A že snad mnozí přece neuvěřili – a byla jich většina – to se stalo jen a jen pro tvrdost jejich srdce.

Které these Vy se přidržíte? Snad bude dobře jíti zatím jen střední cestou. Směle však můžeme říci, že paraboly Ježíšovy byly *per se* k osvětlení a lepšímu porozumění nauce *per accidens* pak „k pádu mnohým“. Hleďte jak mnozí přijímají J. K. ve sv. hostii a přece »quam est dispar exitus? Mors est malis, vita bonis«.

A nakonec – ať se přidržíme these kterékoliv – nikdy nemůžeme popřít, že podobenství Kristova jsou perlou nejen biblické stilistiky, nýbrž i světové literatury a zůstanou navždy vzorem po stránce obsahové i formální. (Col, Bibl. herm., str. 84.)

Zdvořilost doplňuje vzdělání a zjednává přízeň lidí.

Zdvořilost dosud nikomu neuškodila, ale každému jest prospěšná. Studium a učením vzdělává a obohacuje jinoch svůj rozum, zbožností, čistotou a láskou k bližnímu ozdobuje své srdce, stálým sebezapíráním a ovládáním svých vášní a náruživostí zdokonaluje svou povahu, svůj charakter. Ale vzdělání ducha a pravá šlechtnost srdce má též náležitým způsobem zevně se osvědčovati a ukazovati. A to se děje právě zdvořilostí. Jenom Bůh vidí zajisté do srdce lidského a poznává neomylně, kde ctnost, kde nepravost. Jinak je tomu u nás, lidí! Nám bližní musí nějak na venek se projevit, abychom mohli posoudit, jakým jest uvnitř. Soudíme o jeho duši dle jeho slov, vzezření, skutků a způsobů. Čím libější jsou tyto zevnější projevy před našima očima, tím ochotněji hádáme, že se za nimi skrývá i dokonalé, šlechtné srdce. Bez zdvořilosti podobá se i vzdělaný člověk nebroušenému démantu. Ten jest sám sebou vzácný, drahocecný, ale poněvadž nemá svého úplného lesku, nelíbí se a stěží nalezne kupce. Je-li však vybroušen, uhlazen, září a svítí jako jasná hvězda na obloze, budí podiv a úžas a bývá pilně hledán a drazě kupován. Čím jest broušení démantu, tím jest vzdělanému jinochu navykání si slušnosti a způsobnosti. Zdvořilost jasným leskem ozaruje jinocha studujícího, uhlazené chování a jemné způsoby dokazují a doplňují jeho pravé vzdělání.

Však nejen řeč, nýbrž veškeré přívětivé chování jest odporučujícím listem u cizích a pečetí lásky u známých. »Laskavý pohled i divoké zvíře k srdci přitulí«, praví ruské přísloví.

Poněvadž zdvořilost tak mocně působí na srdce lidská, proto bývají za jednatele, diplomaty a vyslance u dvorů vládařských obyčejně takoví mužové voleni, kteří se vyznamenávají nejen důkladnou znalostí světa a lidí, ale i jemným společenským taktem a lahodnými způsoby.

Jistý slavný diplomat vypravuje ve svých pamětech, že když byl jmenován vyslaneckým příručím, prosil svého představeného, velvyslance, aby mu dal na cestu nějakou dobrou radu. Velvyslanec odpověděl: »Milý příteli, vy jste ještě mlád, mnoho naslouchejte a vše dobře uvažujte, především však buďte zdvořilý.«

Tato lakonická odpověď mladému muži nestačila a proto se osmělil ještě dále tázati; ale neobdržel jiné odpovědi, než-li této: »Buďte zdvořilý, zdvořilost přemáhá mnohé obtíže!«

Tehdy se zdála mladému úředníku tato rada příliš nepatrnou, ale později se přesvědčil, že mu jeho představený nemohl dátí lepší rady.

Ano, stalo se již několikrát, že nepatrný poklesek proti zdvořilosti měl v zápětí krvavé války, nebo zničil staré přátelství a dů-

ležité jednání. – Po válce třicetileté sešli se vyslanci evropských mocností, aby rokovali o míru. Vyjednávání šťastně začalo, ale náhle bylo přerušeno. Contarini, vyslanec benátský, navštívil oficielně vyslance francouzského, ale odcházejí, byl od něho doprovázen jenom ke schodům, ani o krok dále. Benátčan tím byl tak uražen, že ihned odcestoval a stěžoval si na urážku u své vlády. Hrdá republika rozhodla, že nepustí svého vyslance ke kongresu, dokud mu nebude dáno náležité zadostiučinění.

Nuže jednejme vždy dle slov písmá sv.: »Láskou bratrskou se milujte, uctivostí se předcházejte«. (Řím: 12, 10).

BOHUSLAV ČÁLEK:

U dveří chrámových.

U dveří chrámových šat svůj jsem roztrhal,
šlépěje nechal jsem přissáté v kameni.
Pod klenbou sloupoví ptal jsem se: »Cos mi dal?«
A svět mi odpoví: »Lásku a soužení.«

U dveří chrámových svět se mnou bojuje,
šlépěje lákají do víru života,
který se usmívá, žebrá a slibuje:
bludička mámivá, noc temná, prázdnota.

U dveří chrámových láska a veselí –
cesty jsou rudými vášněmi posety,
písnička taneční rány tvé zacelí –
všude zář sváteční – a tys v ní zakletý.

U dveří chrámových poznal jsem žití klam
probuzen ze sna a k životu zrozený.
Na křídlech radosti vyletím k výšinám,
v náručí milosti spočinu znavený.

U dveří chrámových začnu pouť dalekou,
rozdám svou lásku, nechám si soužení,
pod klenbou sloupoví dokonám oběť svou
a nic snad nepoví šlépěje v kameni.

JAN BARTA:

Biela Zuzka.

Kdybyste šli od Stožků dolů a zastavili se na neširokém prostanství, kde s Fabovy holy stéká několik bystřin do Hronce, kdybyste se sklonili do křovin a trhali červené maliny, snad byste se dočkali lidí ze Závadky nebo z Tisovce, anebo dřevorubců od Helpy či nevím odkud, možná, že by vás vyrušil z radostné pastvy křik dětí, vracejících se s gazděnou Kvoriakovou s tisovecké salaše. A pak se s nimi dáte do údolí a za hodinku projdete celou tu krásu, ten hukot Hronce, šumění lesů, zabučení bujaka, dutý zvuk zvonce dolehne ve váš sluch ze stáda krav, které se přetáhlo přes hřbet stráně nad Baniskami jako pestrý přehoz.

Dovíte se, že ten hoch, který cupká před selkou a žvatlá dětské nesmysly se jmenuje Jano Kvoriak, jiný, který jde vážněji, snad pro ostýchavou zvědavost se jmenuje Ondro Kvoriak, od selky byste se dověděli, že se ve škole nejlépe učí, a že u Kvoriaků z Pozamostí z něho chtějí mítí pána. Stejně vážně vedle gazděny jde jejich sestřenice Marka, jedináček selčin, jedináček Kvoriaka »od Mendy«. Až se bude mluvit o ní, řekne vám, že se narodila v Kanadě, a domů přijela na velké lodi, o níž však nic neví, poněvadž jí tehdy byly teprve dva roky.

Ještě než přijdete na můstek, kde cestu obtáčí dresina, dvakrát denně hučící do hor, smekne se k vám se stráně s veselým úsměvem patnáctileté »diuča«, Kvoriakova Zuzka, sestra Jana a Ondry.

Zadívá se, ale ne na dlouho, opatrně vyzvídá a pak se starostlivě otáže své tety: »Nesete taky pro nás sýr?«

»Ne. Ty jsi mladá a nejdeš si. Mělas jíti se mnou a ne běhati horou!«

»Hrabali jsme na Polomsku a stará matka mne nyní poslala vám naproti.«

»Už má večeri?«

»Hej, budete mítí čiern!«

Marka poskočí, jakmile uslyší slovo »čiern«, už se vidí na peci a holou rukou tahá z hrnce oblíbené jídlo.

Nejste zvyklí, ale brzy si zvyknete a zvyknete si tak, že odcházíte trochu zaraženi, poznáte, že černoooký čtyřletý Jano se vám přitiskl na srdce víc i rozumný Ondro, třetačka Marka, více dětí, Kata, Pálo, Maruša, Ďuro a mnoho těch každodenních dětských úsměvů.

Idete se ještě podívat s dětmi na stráň a odtud shlédnouti celou Závadku, která je s vrabčí perspektivy mnohem jednodušší, střechy, pokryté novým šindelem se rozmnoží a ťukají svou novou bělí z hrsti šedi nezvykle na sítnici.

Cestou potkáte cikány, docela cikánské, ale ti jsou poctivými Závadčany. Nesou s hor čičörjedky, mají jich plné cikánské hrnky...

Tyto černé bobule dovedly rozladiti na dlouhý čas Jana Kvoriaka, ne však bobule, nýbrž cikánka, která vás právě pozdravila cikánským úsměvem, ba ani ne cikánka, nýbrž gazdova pověřčivost.

Tož tak: Jan Kvoriak by vám to neřekl, ale já vám to povím a zde je ta Zuzka, o kterou se jedná, pohleďte, že není černá, nýbrž má bílou, jemnou pleť. Snad její bělostí měl býti vyléčen její otec z přílišné víry v cikánské předpovědi. Vždyť se Zuzka měla naroditi černá, jako dítě nejtemnější Afriky, jako nejtmavější negřík.

Jan Kvoriak nesl na rameně sekyru a v ruce tyčky, šel kopiti seno bez mladé ženy, s bratrem Pavlem a švakrovou, ale šel vesel, poněvadž už brzy, snad za týden se bude míti na koho starat a za dva tři roky bude za ním a Annou cupitat...

Zdálo se mu, že stoupá do stráně lehce, že ho cosi nese vzhůru jako obláček po oblých bocích tatranských hor. Tři cikánské chalupy se po něm podivně ohlédly umazanými kusy skla a v jejich zkaleném pohledu zasvitla zlomyslnost.

»U Kvoriačky kráká vrána,« pravila cikánka.

»A Kvoriak už skáče, jako by jeho děcko už mělo sobáš. Ech, mladý chlap a silný, bude mít syna!«

»Ba dceru bude míti« odvětila cikánčina matka na upozornění své dcery. Matka už se pod stářím nehýbala od ohně a předpověď temných jejích očí byla pro dceru jistotou: Kvoriačka bude mít dceru!

To vynese hodný kus sýra, nebo konev mléka od salašného, ale právě když salašný šel kolem pověsila se Líze na srdce ta zlomyslnost, začala se chvěti rozkoší a snad by radostí vykřikla i své cikánské »heuréka«! Každý objev, ale zvláště objev proudící z nejhlubší povahy a jejího hledání rozechvěje nitro, rozechvěje i bránici a není divu, že mladá cikánka, zbavivší se starosti o sýr a mléko, se pustila do řehotu, až se pohoršovala i stará Sibyla u ohně.

»Co se ti stalo, Lízo? Proč se směješ?«

Ale bránice cikánčina byla rozbouřena a měla v tu chvíli moc nad jejím pružným tělem, které se pitvorně naklánělo, nad snědým hrdlem, i nad dvěma řadami bílých zubů, jež od sebe smíchem odskočily, jako by byly nabity souhlasným proudem smíchu, příliš elektrického.

Líza vyběhla ven a smála se a smála...

To se staré ještě nestalo co její rozum nabyl schopnosti úsudku a co se smysly odvážily ponejprv vnímat, aby viděla člověka tak se smáti, ba už ani neuvidí...

Kývala povážlivě hlavou a konečně roztáhla také škvíru pod nosem do šířky, takže zář ohně zapadala zase jednou po dlouhém čase do šedých vrásek kolem osmdesátiletých rtů.

Líza se konečně vrátila a za ní přišla kupa černých, kudrnatých hlaviček, ale ona je vyhnala. Svě směšné tajemství musila sdělit matce o samotě.

Staré oživily oči cikánskou radostí. Potom už mladá nečekala, šla na rubanisko sbírat čičörjedky, aby viděla až půjde Jano Kvoriak

od kopení sena. Věděla, že na ni zavolá až se bude ubíratí okolo ní a Jano opravdu zavolal.

Hned vyřizovala: »Co myslíš, Jano, bude to chlapec nebo děvče?«

Janovi se otevřela ústa do obdélníku a pohrábl se za uchem.

»No – a co pravila vaše stará matka?«

Cikánka se k němu naklonila: »Šel měsíc? Šel měsíc nad bukem nebo nad borovicí?«

Jano byl v rozpacích: »Což já vím?«

»Matka ví!« pravila cikánka, napínajíc zvědavost mužského.

»Kluk lepší!« odvětil Jano, »ale děvče, veselý sobáš!«

Cikánka začala znova sbíratí nedbale do hrnce bobulky. Kvoriak byl zvědav: »Pověz, co matka říkala!«

»Vím tajemství,« odvětila mrštně a ještě níže sklonila své tělo. Jan byl netrpěliv, ale tajemství ho táhlo, chytl ji za rameno jako když si hrávali spolu s jinými dětmi.

»Kdo chce vědětí tajemství musí si toho zasloužití,« pravila »a zvlášť týká-li se to zvědavce. Matka říkala, že tobě se tajemství nemůže sdělití, že máš příliš tenký jazyk.«

Jano se dušoval a ... sliboval jako chlapec. Nechci nic než slib, že budeš mlčeti, ale dáš-li mi něco pro starou matku, pro sebe dobře uděláš. A nyní mne pusť, aby o tobě zle nemluvili!«

Pustil ji, ale oči tékaly nedočkavostí. Liza se opřela s úsměvem o pařez a pravila: »Bude to děvče!«

»Tedy velký sobáš!« mnul si ruce Jano. »A ty si přijď večer pro kus sýra a pro mléko!«

»A ... a ... ještě něco! Jestli dovedeš říci jaké jsou ty čičörjedky?«

Kvoriak váhal, domnívaje se, že ho chce napáliti. Ona se divila: »Nevíš jakou mají barvu?«

»Černou!« vydychl, tuše zlou věc.

»Černou,« opakovala po něm, »a tvé děvče bude také tak černé!«

On vytřeštil oči a zoufale vykřikl.

»Počkej, Jano, přece ti ještě musím říci, co pravila stará matka! Nebude černá, jestliže Anna nesní ani jednu čičörjedku, ale sní-li nějakou, je vše marné. Budeš mítí děcko černější než všechna cikánata. Dávej na ni pozor, zdá se mi, že sousedova Maruša k vám před chvílí čičörjedky nesla. Nyní jdi a mlč! Večer přijdu.«

Do Jana jako by vjel zlý duch a vznášel-li se do hor jako lehký mráček, do údolí spěchal jako těžká bouře. Jedním skokem byl u Anny a první slovo bylo: »Jedlas čičörjedky?«

Anna zavrtěla hlavou, ale sotva učinila tento pohyb, s nemalým, údivem, Maruša vcházela do jizby, nesouc v ruce hrnek s černými bobulkami. Ale než mohla říci, že je nese nemocné, a než mohla sdělití, že to trhala dobré dvě hodiny, octly se bobule na zemi a noha Jana Kvoriaka je nemilosrdně rozdrtila. Temná skvrna se rozlína po podlaze, jako by tu kdosi právě dokonal krvavý čin, pak zmodrala a teprve tu mohl Jano vysvětliti částečně své počínání!

»Nesmíš to, Marušo, nemocné nositi, a tobě, Anno, poručím, abys nevzala do úst ani jedinou čičörjedku dokud, ano dokud...«

Anna se znova usmála s podivením a to Kvoriaka rozčílilo tak, že zrudl a sousedovo děvče s pláčem vyběhlo na násep. K večeru přišla Líza a Jano ji odbavil hned v síni mlékem a sýrem a ženě na její otázku odpověděl: »Dal jsem jí trochu mléka!«

Od té chvíle pásl po každém pohybu své ženy, jako by byla jeho vězněm, hleděl pátravě na vše k čemu se přiblížila až jí to bylo nepříjemné. A když ji navštívila stará matka »od Mendy«, sdělila jí celé počínání jejího syna. Než teprve druhého dne večer, když byla probděla stařena v přemýšlení celou noc, promarnila usuzováním celý den, přiběhla ke snaše s touž otázkou, kterou ji počastoval minulého dne její muž: »Jedlas? Jedlas čičörjedky?«

To už Anna nechápala jejich počínání. Pravila: »Zbláznili jste se oba! Je vidět, že jste jeho máma. Jedla jsem, celý hrníček jsem jich snědla!« ukazovala hrnek s modročervenými skvrnami po borůvkách a zároveň vyrazila černý jazyk.

»Jez, jez, jsou zdravé, ale proboha, neříkej jemu, žes je jedla, on by zešlel. Hrníček umyj!«

Za nedlouho se Jano vrátil a pátral. Mluvil opatrně, hleděl na ženu i matku, ale pro přítmí neviděl černé Anniny zuby, které před jeho příchodem marně drhla. Teprve až sám rozžal petrolejovou lampu, pozoroval znova a když viděl, že se nemýlil, přiskočil k ní křiče; »Cos to udělala . . . já tě tu nechci, vyženu tě . . . já tě . . .!«

Ale matka, která věděla vše, byla rozumnější a odvážně se postavila před běsnícího syna, jehož křiku a lání nebylo konce. Vždyť který bílý, docela bílý člověk by nezbláznil hrůzou, kdyby věděl, že se mu narodí dítě, černé jako Afrika?

»Snad by ji byl zabil«, pravila potom stará doma a všichni se nyní jen smáli.

»Slyš, Jano, měj rozum.« Kdo ti řekl, že bude mít z čičörjedek černé dítě?«

Jan se zarazil a zapochyboval o cikánčině pravdomluvnosti. Bylo to přece jeho tajemství! Má říci, že cikánka? Stará by jistě nepomohla a nyní doufal ještě v ni . . . Ne, musí ještě mlčet!

Marně mu vše vymlouvali, marně se smáli jeho směšné víře, Jano nemluvil a běžel do cikánské chaty jako blázen.

»Může se narodit bílá? Může?« . . . tázal se houževnatě.

»I ba,« pravila za chvíli klidně stará cikánka a ruce její nad ohněm se počali chichtati více než vpadlá ústa. Už ví proč se Líza tak nenasytně smála, domyslela v neumdlené fantasii vše, až do této chvíle, až do nejzazšího okamžiku, kdy si odnese další kus sýra a další hrnek mléka.

»... musíš však toto ještě chvíli snášeti. Když už se stalo a jedla, musíš mlčeti až do té doby, kdy uvidíš sám na vlastní oči, žes mlčel pořádně!«

Jano mlčel a hleděl jako bouře...

Domáci se smáli...

Smála se i Líza se svou bábou a smála se i zašpiněná okna cikánských chalup.

Po malém mlčení, plném cikánských myšlenek Líza prohodila: »Bude-li bílá, řeknem, že dobře mlčel a bude hojnost sýra a možná i oštiepků, bude-li příliš snědá, řekneme, že nemlčel dobře, ale Jano bude mít radost, že není černá a bude zase dosti sýra. Úplně černá nebude...!«

Stará matka pokývla souhlasně hlavou a zář ohně se opět dostala do hlubokých vrásek.

Jano mlčel jen tři dny a potom opět bláznil, ale radostí. Když přišla Líza, aby se podívala a přinesla matce zprávu, chytil ji znova za ramena křiče: »Je bílá, úplně bílá!«

Líza byla spokojena se ziskem, ostatní se usmívali a stará matka »od Mendy« jí pravila, hrozcí prstem; »To všechno mohlo býti, Lízo, bez těch čičörjedek! Přijď si k nám zítra pro mléko!«

Líza radostně zamžikala a stará matka nad ohněm ji pochválila: »Jsi šikovná, Lízo!«

A nyní máte před sebou zase tu bílou Zuzku se svými patnácti lety a její dosud dětské oči vás provází uprostřed mnoha párů dětských zraků, dlouho provází vás s láskou, protože dětsky upřímně!

GUSTA AUROSLAV:

Mamince.

Já neviděl ve světě tak milou tvář
jako má maminka,
z ní vane podivná kouzelná zář
ač je tak prostinká.

Já neviděl ve světě tak dobré ruce
jako má maminka,
kterými pomáhá při každé muce,
celou noc – jí je to hodinka.

Já nenašel ve světě tak štědré srdce
jako má maminka,
jen ona darovat umí tak měkce
ač je tak chudinká.

BOUSLAV ČÁLEK:

Smutek zpívá.

Motto: Slyšel jsem housle.

Stříbro se rozeběhlo po strunách
do hloubek zadumání.

Tma promluvila stíny tónů,
pod smyčcem úpí nářky zvonů,
stlumené hořkou slzou lkání.

Prsty se klenou v křeči žalosti
jak oblouk v šeru chrámu,
a struny pláčí bolem smutku,
plynoucím tiše do zármutku
v hlasitém umírání.

LADISLAV POKORNÝ:

Počátky pražského semináře.

Z nařízení tridentského koncilu měl být v každé diecési zřízen seminář pro výchovu kněží. V pražské arcidiecési se snaha arcibiskupů Berky z Dubé a Lohela tříštila o naprostý nedostatek hmotného zajištění semináře. V Olomouci na tom byli poněkud lépe, neboť tam se biskupu Pavlovskému podařilo zřídit seminář. Praha však nebyla úplně bez vychovávacího ústavu pro dorost kněžský. Byl zde konvikt u sv. Bartoloměje pro 22 bohoslovců. Krom bohoslovců v něm byli studenti i jiných věd. Vedle toho založili roku 1559 Jesuité ústav pro chudé studenty - seminář sv. Václava. Byl velmi štědře podporován šlechtici, zejména Lobkovici. Těšil se přízni papeže Sixta V. i císaře Ferdinanda II. Vykonal velmi mnoho pro rekatolisaci. Vyšli z něho mnozí vynikající mužové, jako arcibiskup Berka, kardinál Dietrichstein, Tomáš Pešina z Čechorodu, ale největší množství nejlepších chovanců převedli do svého řádu. A to hlavně povzbuzovalo kardinála Harracha, který neměl Jesuity příliš v oblibě, aby zřídil vlastní seminář. Za peníze uvolněné ze solní pokladny, zakoupil od Polyxeny z Lobkovic bývalý královský dvůr na starém městě, který značným nákladem dal upravit na seminář. Zařídil asi šedesát pokojů pro bohoslovce a vybavil nutným nábytkem. Ale sotva se tak stalo, obsadili nový seminář Sasové a hospodařili v něm po svém. Nábytek ničili a pálili. Po nich obsadili

budovu císařství a ti po sobě nenechali ani schody. Houževnatý Harrach se však nedal odstrašit a zařídil roku 1635 seminář znovu, takže následujícího roku do něho přišli noví alumnové.

Zřízení semináře bylo umožněno především štedrostí kardinála Harracha a pochopením prelátů řádu, kteří si chtěli pro sebe zajistit dorost. Tak Harrach sám dal semináři 1800 zl. a ještě odkaz ve výši 2000 zl. Opati premontstrátský, cisterciacký a benediktinský věnovali semináři kvotu 2000 zlatých, která na ně připadla ze solní pokladny. Dále kardinál zavedl seminaristikum. Arciděkanství bylo povinno platit ročně 6 zl., děkanství 4 zl., fara 2 zl. a filiálka 1 zl. ve dvou lhůtách. To však asi mnoho nevynášelo, neboť hmotný stav arcidiecése byl velmi ubohý. Z dřívějších 2300 far bylo jich nyní (r. 1641) jen asi 1000 a z těch jen asi 30 dávalo slušné zaopatření. Vedle toho bohatší faráři se zdráhali seminaristikum platit. Něco také vynášelo šenkovní právo, neboť při semináři byla zřízena hospoda. Také seminární tiskárna byla určena k vydržování semináře. Nejvíce však ze všech pramenů vynášel statek Sovinky, jehož majitelem byl Petr Fuchs z Wramholzu, který jej koupil z konfiskace za 17000 zl. R. 1626 jej odkázal spolu s částkou 15000 zl. (to však byla zamrzlá pohledávka v Kladsku) na zřízení nadace pro 10 hochů. Správcem nadace byla rada pražského Starého města. Poněvadž však k provedení nadace nepřistupovala, ujednal s ní Harrach smlouvu, podle níž Sovinky připadly semináři a měly poskytnout výživu 18 chovancům, z nichž dvanáct – presentovavých městskou radou by mohlo voliti i světské povolání, kdežto šest zbývajících se mělo zavázati, že se stanou kněžími.

Po hmotném zajištění semináře byla větší potíž s opatřením učitelů. Jesuity kardinál nechtěl, světských kněží nebylo, ohlížel se tedy po jiných řeholnících a ujednal úmluvu s Barnabity, aby přednášeli v semináři filosofii, bohosloví, casus conscientiae a popřípadě i ritus. Ti však nemohli svým závazkům dostáti, poněvadž jich bylo málo. Proto se ujali přednášek Hibernové, jejichž klášter byl proti semináři.

Zároveň s bohosloveckým studiem zakládal Harrach v dohodě se strahovským opatem Questenberkem gymnasium, které pak bylo umístěno v Norbertinu a bylo spravováno premostráty. Právě pro toto gymnasium vznikly nejostřejší spory mezi Harrachem a Jesuity, do nichž zasahoval i císař. Právní oporu semináři opatřil kardinál Harrach roku 1638 v Římě, kdy byla vydána Urbanem VIII. bula, která dávala pražskému semináři mnohé výsady. Jeho bohoslovci na př. mohli být svěceni jen na titul misie (*»sine beneficiis ecclesiasticis aut patrimonii titulo ad titulum missionis ac etiam extra legitima tempora«*). Bula udělovala semináři, resp. arcib. škole stejná práva jako měly semináře a university v Římě. Hlavní z nich bylo právo udělovat akademické hodnosti. Kongregace de propaganda fide dostala právo presentovat 10 alumnů – Čechů.

Hlavou semináře, bohoslovecké školy i gymnasia byl rektor, jmenovaný arcibiskupem. Pro věci hospodářské měl k ruce ekonoma.

Na seminář dohlížel kanovník-inspektor, který za tuto funkci dostával 200 zl. ročně. Prvním rektorem byl jmenován koncem roku 1625 Georgius Peischeli. Byl doktorem bohosloví a studoval v Římě. Byl ustanoven proto, aby zavedl v pražském semináři římský způsob života. Rektorem byl od roku 1641, kdy se stal gener. vikářem. Za svého úřadování přijal jen 20 alumnů, poněvadž byly zlé doby a v letech 1640 a 1641 nemohl přijímat vůbec. Seminář dostal v roce 1641 statuta, z nichž si vybereme některé zajímavosti.

Poněvadž byl seminář založen k tomu, aby byl rozmnožen počet kurátního kněžstva, měli býti přijímáni jen ti, kteří vykonali nižší studia, aby hned začít s filosofií a bohoslovím. Později bylo možno přijímat i ty, kteří znali číst a psát a základy gramatiky. Museli vynikati mravy a vlohami. S jejich obléknutím do kněžského roucha bylo nutno však poněkud počkati.

Denní pořádek byl tento: Vstávalo se ve tři čtvrtě na pět, pak se každý soukromě modlil. V půl šesté začalo studium, které trvalo do sedmi hodin, kdy začínaly přednášky. V 10 hodin začínala mše sv., po ní si opakovali, co slyšeli na přednáškách. V 11 hodin se obědvalo a po obědě byl oddech. Na znamení zvoncem, ve tři čtvrtě na jednu počalo opět studium až do přednášek ve dvě hodiny. Večeře byla v šest hodin. Po ní rekreace a v 8 hodin se končil den pobožností v oratoři. V neděli a ve dny, kdy se nevyučovalo, se vstávalo ve čtvrt na šest. Při svém vstupu do semináře, dostal každý alumnus modrý talár s cingulem, plášť s červeným límcem a klobouk. Mimo to obdržel každý kožené kalhoty, ročně dva páry bot, dvě košile a dva páry punčoch. Když odcházel ze semináře, dostal každý kleriku, plášť, černý oděv, bibli a breviář. Studijní rok byl upraven tak, že alumni studovali dva roky logiku a fysiku (asi jako naše gymnasium) a tři roky bohosloví a to jednak podle Lombarda a sv. Tomáše. S dogmatikou spojena i homiletika a morálka a trochu i církevní dějiny.

Kardinál Harrach se tedy dobře postaral o seminář po všech stránkách a zajistil mu rozvoj, který umožnil upevnění katolictví v Čechách.

Dědictví Březinovo.

Odkazem O. Březiny se může právem pyšnit český národ před celým světem.

Jeho dílo v sobě obsahuje moudrost lidského srdce a ducha v takové úspornosti a v takovém zhuštění, že rytmus těch veršů a vět naprosto neponechává čtenáři dosti oddechu, aby se zhloubal do jejich smyslu. Čtenáři zůstávají většinou u povrchu, u formy, která je oslnivě skvělá. Tuší sice, že pod ní je jakési hluboké a rozsáhlé tajemství, ale k jeho zkoumání nemají sami od sebe odvahy. Proto také dílo Březinovo nevykonalo ani zdaleka v našem národě

to, co mohlo a mělo vykonat. A právě dnes je nejvýš nutné, abychom si uvědomili, že toto dílo je kusem našeho národního bohatství, kterého se nemůžeme zříci v žádném čase, neboť je v něm jistota statků, které trvají věčně.

Březina pochopil a pronikl všechno, kam pronikl lidský cit, žádost a vůle, poznal stavy srdce mezi životem a smrtí, mezi strachem z věčného zoufalství a jistotou věčné slávy, obsáhl nicotu a pochopil vesmír. Máme u něho vždy pocit, že je mu dáno to, co vidí a o čem zpívá. I když se vrhá na kořist svého vidění jako lačný, podobá se národu vyvolenému, který se vrhá proti hradbám Jericha a vniká do země zaslíbené!

Smyslem díla Březinova jest proměna života živelného, života němého v život slova. Život slova dle víry směřuje v opačnou stranu. Západ je svítáním a zánik je vznikem. Slovo zde nabývá stále bohatšího a mnohostrannějšího významu. U Březiny je mocný oživující dech, který šlehá na mnohých místech vysokými plameny a jedině tento dech může přimět hmotu slova k nejvyššímu napětí a nejbohatšímu rozkvětu.

Od pochopení k vyjádření, k vyslovení, k napsání vede obtížná cesta. Tak obtížná, že ji pochopíme jen tehdy, když si uvědomíme, že musily uplynout více než tři roky od smrti Březinovy matky, nežli vše v hluboké bolesti a v hlubokém mlčení prožil tak, že mohl své matce básní »Moje matka« postavit pomník nejúchvatnější.

Březina nebyl jen pokorným otrokem svého velkého úkolu, nýbrž úplným mistrem a svrchovaným pánem své látky. Proto z jeho veršů vydechuje především nesmírná a velebná svoboda jako z vln moře. Jsou to básně, účastné našich nejvnitřnějších, třeba ještě dlouho neuvědomělých pocitů, básně nových myšlenek, jež v tajemné současnosti jedním okamžikem ožijí u všech národů Evropy, u všech, kdož věří v duševní pouto lidstva.

Šírá úchvatnost pathosu a vise, její mocná souhra v nejintenzivnějších odstínech nás strhuje a dává nám pocítit, že jsme v okouzlení velikého jedince. Zároveň je tu jakási moderní prostota a věčnost výrazová a pojmová, přivtělená rozpoutaným vlnám duchovosti a přeplněnosti visionářské, někdy až temné.

Síla jeho snu si vynutila množství obrazů, aby zachytila ohnivou nádheru a intenzitu jeho reality.

V jeho světě je všechno prostoupeno dechem života věčného, který vibruje stejně vířivě v duši člověka, jako v proudění mízy rostlin. Všechno je proměněno na stav duchovního spolužití, vdechnutého vůlí Nejvyššího.

Miloš Dvořák v díle »Tradice díla O. Březiny« vystihuje pěkně vývoj básnické myšlenky Březinovy obdobou křesťanské architektury, pnoucí se ze tmy a krve katakomb úžasným vzletem gotických katedrál a vracející se pak s tajemnou kořistí zpět k zemi a k lidem v renaissanci a baroku. Tento zdvih a sklon odvěkého dění je vyjádřen i v díle Březinově, jež stoupá z podvědomí osobní bolesti

a smrtelných mrákot až k pomezí druhého světa, a když překročilo horizont smrti, vrací se po šílené extasi ve výších neumírajícího světla, obtíženo sladkým a strašným poznáním zpět k mateřské zemi, jejíž krása a smutek se básníkovi zjevily v nové podobě, ozářeny pohledem předchozích zkušeností.

Nedivme se, že u Březiny nenajdeme slovo Bůh, Kristus... Snad je to jeho veliká pokora a posvátná bázeň, která mu velí, aby užíval slov jiných. Vzpomeňme na starozákonní úctu ke slovu Jahve... A bude-li se nám někdy zdát, že mu jde více o chrám než o toho, jemuž má být zbudován, snažme se lépe proniknout podstatu jeho mystických hymnů. Teprve tehdy k nám promluví svou nehynoucí krásou.

L.

JANKO SILAN:

Pieseň z piesní nedospievaných.

Teraz už iba v nostalgickom roztúžení
prezerám tieto dávne, dávne vyznania,
úžasne zamyslený, mlčiaci a premenený
bolestou, čo mi v srdci neprestáva vyzvárať.

Prezerám, prezerám a hľadáť súvis
v idylách lanských, ktoré mi znú ako nov,
ale už skrvavely dávno boky kulís,
odkedy omámil ma vzácny božský lov.

Rád blahoslavím všetko, čo sa so mnou deje,
keď túžim iba po tom, po čom túžiť mám.
Nech veje ustavične Svätý Duch, nech veje
do môjho srdca, lebo včul už znova omdlievam,

lebo mi treba veľa sily, veľa lásky,
aby sa stalo, o čom pradiem najpeknejšie sny.
Ach, najmilší môj sen, sen snov, môj ornát kňazský,
na ktorý teším sa v chvíľach bolestných...

Tak ako vlani na horách jar volá,
tak ako vlani kývam túlačkám;
ibaže teraz stesky viacej bolia,
ibaže teraz nevyslovne čakám...

Vábivý baršún zelene je pre mňa vonku
tak ako v svete láska, rozkoš, rozmary.
To všetko vďačne dávam za kaplonku,
ktorá ma každodenne znova očarí.

Väzenie toto zvolil som si dobrovoľne.
Najkratší život-to je život z obety.
Aby sa zrodil na úsvite vo mne,
až ku oblakom vyťahujem rolety.

Modlím sa o milosti odriekania,
lebo z múk, z utrpenia Život pramení.
Teraz už na nič nedbám, nech ma rania
najväčšie kríže, navštívenia na zemi.

Nech onemejú navždy škreky vtákov nočných!
Plá poezia iba v tajoch zátišia,
kde zjavuje sa v intervaloch každoročných
utrpenie a sláva Krista Ježiša,

kde so mnou plače Kráľovna slz z La Saletty,
Spanilosť prebodávaná a neznáma,
najdrahších perál Pani, ktorej sadím tieto kvety,
ktoré keď zvädnú, už ju väčšmi nezrania.

Kráľovná môjho srdca v plači rozplynutá,
nevládku moje slzy padať dolu, júj!
Žalobu, keď by dakde bola príliš krutá,
jediná pochopíš, nuž potom poľutuj!

(Zo sbierky Rebrík do nebe.)

● Zprávy, glosy.

Výročná zpráva »Růže Sušilovy«, lit. jednoty bohoslovců v Brně,
za rok 1938-39.

Je to již tradiční zvyk, přehlížeti na rozhraní dvou let události a děje roku uplynulého. Díváme se zpět i dopředu. Zpět s tesknoutou nebo s uspokojením, podle toho, co dobrého, či zlého minulý rok přinesl a dopředu s nadějí nebo úzkostí, co bude dále. Minulost je historie. Je to příběh, za kterým se uzavřela brána; stránka, za kterou je konec a tečka. Budoucnost je vždy přes všechny pravděpodobnosti

a dohady nevyzpytatelný otazník. Hledíme s obavami vstříc dobám příštím. Žijeme v době, kdy naše spolky prožívají těžkou krizi; tím věrněji a oddaněji musíme státi na stráž, aby tato neblahá krize nezachvátila i naši »Růži«, abychom nevydali v šanc to, co naši předchůdci zárlivým okem sřežili, a co jim bylo svaté.

Členy R. S. byli v uplynulém roce všichni čeští bohoslovci brněnského alumnátu v počtu 131 a řádoví klerici. Členských schůzí s přednáškami bylo 6, výbořových 11. K větším podnikům R. S. nutno přičísti oslavnou akademii v Besedním domě, dne 10. dubna 1938, na oslavu 900. výročí přenesení ostatků sv. Vojtěcha do vlasti. Akademie, která byla velmi zdařilá, se zúčastnili přední osobnosti veřejného života brněnského. Dekorace dvorany byla pořízena zdarma péčí Svazu katol. žen a dívek, hlavně předsedkyně sl. Frant. Menšíkové. Dne 7. března 1939 se konala tradiční domácí akademie svatotomášská, již se zúčastnil i J. Ex. nejd. p. biskup, p. představení a většina členů prof. sboru. Bohosloveckého sjezdu na Velehradě se zúčastnilo 24 členů a p. regens Msgr. Dr. Karel Skoupý. Jednací protokol čítá letos 193 čísel, z toho přijato 48 čísel, odesláno 145.

Činnost *Cyrlometodějského kroužku* (kol. Zechmeister) byla systematicky usměrňována, prakticky ukázat, že náš národ, čím lépe a životněji lnul ke křesťanství, tím více rostla jeho kultura i význam. Byly učiněny pokusy, myšlenku tuto uplatnit i v tisku.

Sociologický kroužek (kol. Uher) který v tomto škol. roce vzpomněl slavnostní akademií 45 let své sociální činnosti, plní řádně své poslání. Výsledky práce v ohledu charitativním, přednáškovém i tiskovém jsou letos velmi uspokojivé.

Hudební kroužek (kol. Mazal) zpestřoval programy našich domácích i veřejných podniků a vždy se svého úkolu zhostil co nejlépe.

Na rok nám bylo svěřeno dědictví našich předchůdců, abychom je chránili a opatrovali. V lásce k tomuto svatému odkazu musíme stále růst, žádá to na nás dnešní doba. Musíme znáti bídu současné doby, abychom mohli hojiti a zachraňovati. Vše pro duše, církev a vlast!

Frant. Pelc, odstupující jednatel.

Z činnosti »Růže Sušilovy«, literární jednoty českých bohoslovců v Praze, za rok 1938-39.

Dosavadní výbor přejímal řízení spolku v květnových nepokojích, ale v důvěře v pomoc Boží, dobrou vůli a spolupráci všech členů se neleká budoucnosti, ba naopak vynaložil všechny síly, aby jednota nezhrozila odkaz Sušilův a Podlahův: vychovávat věrné syny Církvi a vlasti. 16. května jsme se šli potěšiti do Staré Boleslavi, kde jsme společně s S. K. M. načerpali nových sil z mučednické krve svatého českého knížete Václava. Bylo nás bohoslovců 60. Téhož dne večer, jsme uspořádali domácí slavnost k sv. Janu Nep. Před sochou tohoto českého kněze promluvil Msgr. Dr. Beran o jeho významu pro nás budoucí kněze. Program stanovený pro tento správní rok zněl: Katolická akce!

V rámci tohoto programu byly pořádány všechny schůze a rovněž i vedeny k těmto cílům všechny akce jednotlivých kroužků. *Literární* (vedl kol. Matějka). Byla probrána světová literatura a ohodnocena se strany katolické. *Liturgický* (vedl kolega Bouše). Podal výklad a dějiny jednotlivých částí breviáře. *Misijní* (vedl kol. Kořínek). Pracuje ve spojitosti s chlapeckým seminářem v Bubenči. *Unionistický* (vedl kolega Doležel). Výstupy při východních obřadech v kostele sv. Klimenta. *Tělocvičný* (vedl kol. Juráš). Činnost velmi bohatá: Nářadí, odbíjená, stolní tenis. *Esperanto* (vedl kol. Mádr). Pravidelné nedělní cvičení v esperantu, čilý styk se zahraničím. *Technický* (vedl kol. Polák). Přednáška »Letectví a kněz«. *Pěvecko-hudební* (vedl kol. Kristián). Výstupy v semináři, rádiu a u sv. Klimenta. *Tiskařský* (vedli kol. Kaufner-Blažek). Vydávání stud. skript. Letošního roku byly uvedeny v život dva nové kroužky: *Sociologický a včelářský*.

Z bohaté činnosti přednáškové uvádíme: Msgr. Dr. Beran: »Bohoslovec a kněz v katolické akci«, »Liturgie a kat. akce« a »Výchova mládeže dle encykl. Divini illis...« J. M. kan. Kulač: »Kat. akce a misie«. Dr. J. Vraštil T. J. »J. Š. Baar a kněžství«. – Všechno členů bylo 109.

(Původní zprávu zkrátil L. Jurák.)

Jaroslav Michal, předseda.

● Úvahy, texty, poznámky.

Josef Pekař: Prameny našeho národního bytí. – Svatý střed.

Jsou národové v Evropě, kteří mají od dob středověkých svěťce podobného významu a kultu jako my ve sv. Václavovi. Ale není, tuším, národa, jehož úcta by takovou měrou soustředila se k jediné postavě, takovou měrou plnila po všechny věky veškerenstvo národní společnosti, která by měla tak slavné středisko kultu, jako je hrad pražský s katedrálou sv. Víta a kaplí svatováclavskou nad hrobem světcovým ve více než tisícileté metropoli země. A jistě není národa, který by se mohl pochlubit tak starobylou a tak slavnou hymnou národní, jako je chorál svatováclavský, tou písní naděje a útěchy, písní starou víc než šest století, jež nese k nám z hlubin minulosti, nasycena modlitbami věků, vždy znovu a znovu spojujíc v nové prosbě a jedné myšlence nové pokolení národní s generacemi předků, s tou daleko větší a početnější obcí kmenovou, jež žije jen ve vzpomínce a paměti.

Význam utrpení.

Štěstí ukolébává člověka. Nepodněcuje jeho síly a jeho schopnosti. Ve štěstí člověk nepřemýšlí kriticky o svém stavu, o svém zařazení do světového řádu, o svém osobním a sociálním poslání. Myslí, že stav šťastný je jeho zásluhou, že potrvá stále. Ve štěstí je člověk spokojen. Spokojenost ho nepudí dále. Těší ho život. Opojen radostí, nepozoruje klamy a chyby štěstí. Štěstí upravuje cestu pyše.

Tím více působí utrpení, pokoření, nezdar, jestliže překvapí člověka šťastného a spokojeného. Kontrasty štěstí a utrpení tím citlivěji reagují v jeho nitru. Člověk se cítí sám, opuštěn, zklamán. Hledá oporu. Nedají mu ji přátelé, spojenci, nenajde ji ve světě. Zabere se do svého nitra. Utrpení očišťuje. Je to pozemský očištec. Utrpení pokořuje. Nalézt Boha, toť nejvyšší užitek utrpení. n-

Ctnost vyvyšuje národy.

Člověk má být ctnostný ze dvou příčin: Z lásky k Bohu, svému Tvůrci, který tuto vlastnost od člověka žádá a z lásky k sobě a národu, poněvadž vznešenost člověka a rozkvět národa záleží jediné na ctnosti. Ctnost zapuzujíc nepravosti a zušlechťujíc mravy, klade základy ku blahobytu státu. Ctnosti náboženské nepřivádějí národ ve ztrnulost, nýbrž dodávají mu síly k činnosti, kterou nezastraší žádné pohromy a překážky, ale učí národ čerpat z daru víry, odvahy, kterou může všechno úspěšně přemáhat. Ctnost, kladouc povinnost za základ vlastenectví, povznáší jedince k pravému heroismu. Jedině ona je dosti silná, aby umlčela prudké vášně a pudy národa. Ctnost vede mládež na cestu dobra a zušlechťuje ji. Ctnost je nejjistější zárukou plnění zákonů. Vynucená poslušnost vychovává špatné občany, poněvadž člověk, řetězy ukován, dovede se jich zbavit. A tu právě přistupuje ctnost, která poutá vůli, jež se pak řídí láskou k Bohu a člověku. -ský.

Z dějin národa: Hynou idee, kdekoli panuje hluboké, hrubé sobectví.

(Palacký, Děj. IV, 2, 273.)

V dějinách českých živel tragický předčí nad epický.

(Palacký, Děj. IV, 2, 7.)

Národ, jenž vskutku a vážně, ale pokojně žít chce, nezemře, i kdyby neskládal se z milionů.

(P. Zur. b. Geschichtschu., 167.)

Opus iustitiae pax. – Dílo spravedlnosti přináší mír. Den za dnem, které ubíhají od počátku pontifikátu sv. Otce Pia XII. stahují se těžké mraky nad Evropou. V době nejtěžší dává si sv. Otec vůdčí ideu své duchovní vlády. – Opus iustitiae pax – a to ve službě míru a pokoje, jehož svět dát nemůže. Je to memento těm, kteří zápasí nad státy, aby dbali spravedlnosti, neb jinak mír nebude zachován. p-

● Nové knihy.

Karel Filip: SEDMIBAREVNÁ, vyšlo jako V. sv. básnické knihovny Nová Lyrá, Kutná Hora, 1939, str. 35, cena 10 K.

Kniha básní věnovaná generalissimu Francovi rozechvívá svědomí lidí krví reků, kteří za záchranu své vlasti a víry prolévají krev na španělských bojištích. Českému člověku dostává se jako na zavolanou básnických slov útěchy, které je nám tolik zapotřebí. Kniha je dílem člena Brynychovy bohoslovecké jednoty. Doporučujeme. *Láslik.*

Fred. Bérence: LUCREZIA BORGIA, přeložil V. Renč, vyšlo v Topičově edici 1938.

Autor staví před oči s úžasnou plastičností dějiny italské renaissance o kterou, jak sám píše v předmluvě, »po staletí se vášnivě zajímáme«. Příčinu tohoto velkého zájmu vidí v tom, že renaissance v osobách takových Borgiů, della Roverů, Estů nesnaží se lícoměrně ukrýti v člověku dřímající zlo – ukazuje člověka jakým jest – to jest »andělem i bestii«. Maje na mysli tento fakt, podává čtenáři dějiny tak jak šly, lépe řečeno, jak je našel v pramenech. Zdržuje se osobního úsudku a přiznává, že není jediného zločinu, kterého připisují otci a dětem, jehož důkaz by byl podán naprosto přesvědčivě...« Předností této knihy jest snaha býti objektivním až do krajnosti, a že čtenáře nutí k samostatnému úsudku, poněvadž prostě shrnuje protichůdná svědectví. Knihu lze doporučiti tomu, kdo v ní nebude hledati lehtivých scen – kterých konečně ani nenajde – nýbrž pravdu a poučení. *H.*

Karel Zdeněk Černý: JUNÁCKÁ KRIDLÁ, skautský román. Nakladatel R. Promberger, Olomouc 1938.

V době, kdy se poznává, že výchovu mládeže je nutno postavit na dobrý základ, vychází tato kniha, aby krásnou myšlenku skautingu nesla do života a dávala dorůstající mládeži ušlechtilé vzory skautů-hrdinů.

V románovém rouše, podává autor drsnou cestu dvou hochů Pavla a Jana za životním cílem, který spatřují v kráse křídel a létání ve službách lidstva. K vytvořenému cíli jim pomohlo věrně plnění skautských zákonů. Kniha zachycuje

nevtíravě krásu a výchovnou cenu letního táboření. Jest vhodným doporučením skautské výchovy, z níž proudí radostné a čisté mládí, chápající vše krásné, dobré a vznešené. Některé stránky knihy jsou psány zlatem a jasně slunečních dnů ztrávených v přátelské družnosti ve velebné náruči Boží přírody. Svěží a lehký sloh, živý a místy napínavý děj jsou další předností, pro které by tato kniha neměla chybět v žádné skautské knihovně. *-OWT-*

B. Mrštková: VZPOMÍNKY III.-IV., druhé doplněné vydání. Nákladem vlastním, Olomouc-Hejčín, str. 180, cena neuvedena..

Milé dílo svým nefalšovaným podáním zákulisí života velkých Mrštíků vyrůstá z domácího tepla, které ostatně cítíme i z děl těchto milovníků venkovského lidu. B. Mrštková, jako Vilémova manželka, dává nám nahlédnouti do roztomilých podrobností jejich žití, ztráveného nejvíce v Divácích. Vzpomínky jsou živé, poutavé prostým slohem podány, dýchající milým kouzlem domova. *-RWZ-*

Ant. J. Kožíšek: ZAKRVÁCENÉ ARÉNY. Tiskem a nákladem Občanské tiskárny v Brně, str. 282, cena 30 K.

Kniha dokladu a historické pravdy o Španělsku. Autor měl možnost nám říci pravdu, poněvadž se jí zahleděl tváří v tvář u obou válčících stran. Knihu tvoří řada přesně odpozorovaných reportáží, které skládají mozaiku vývoje a pokračování španělské války. Ačkoliv autor nečiní tu svým zkušenostem u rudých žádných komentářů, přece zřetelně vyniká rozdíl mezi Španělskem rudým a Francovým, a fakta, namnoze doložená i četnými fotografiemi, bez jakékoliv snahy skreslovat pravdu u kteréhokoliv z obou stran zvyšují dokumentární cenu této důležité knihy pro dějiny španělské vnitřní revoluce. *-RWZ-*

Ondřej František De Waldt: BOEMICI PRAECONIUM IDIOMATIS. – CHVÁLA ČESKÉHO JAZYKA. Vydal a kritickou poznámkou doprovodil Josef Vašica. Vyšlo jako 12. svazek Pourovy edice, Praha XIII., říjen 1938.

Bibliofilsky vypravené knížce s kresbami Menhartovými dostává se nám do rukou vzácná posila do dnešní svízelné

doby, kdy zrovna s vášnivostí se začítáme do zkazek našich starých vlastenců. V knížce je nejprve uveden latinský original De Waldta a pak pečlivý a velmi výstižný překlad prof. Karlovy university dra J. Vašici. Jsme opravdu vděční překladateli a Pourově edici za tento vzácný dar. Byli jsme posíleni ve víře, že jako skutečný jazyk sv. Jana Nep. nepodlehne zkáze, tak i český jazyk ubrání se v budoucích časech všeliké nákaze. *Láslik.*

František Springer: SPLACENÝ PENÍZ. Vyšlo jako XIII. sv. Pourovy edice, Praha XIII., 1939.

Jsou to krátké básnické prózy, které vykrystalovaly jako stlumené diamanty v slově básníkově. Prózy zážitků často jen nahozené v silném, krátkem zároven však dobrém slově, vyznívají v naší duši v novém tvoření a domyšlení. Sen, který vytváří toto podvědomé jest tichým a zároveň živoucím přídavkem k básníkovu slovu samému. *Láslik.*

Emanuel Lešehrad: MOTÝL V JANTARU. Nakladatelství Aloise Srdce v Praze, 1939.

»Symfonie naděje« to je podtitul této sbírky básní. Duch básníkův ponořil se nejprve do bídy minulého člověka, kterého oslovuje: »chtěl jsi jít v šlépějích božího Slova, jež z ničeho všechno tvoří, za chvíli však v litanii k svaté přírodě klamně prosí, aby byla »milostivou nám i budoucím.« S toužebností očekáváme, kdy toto volání, které jsme si již dávno zvykli volati v jiné písni, se konečně vrátí tam, kam patří. Již tolik se nabloudilo po tolika nemožnostech. A ptáme se kde ona naděje, jejíž symfonií chce tato sbírka básní být. Básník ji vidí v »Přírodě«. Škoda této formy slova, které se mnohdy dobře čte, které však nás zůstává chladnými. Zvláště škoda, když knížka vyšla v roce 1939. *Láslik.*

Jiří Langer: ZPĚVY ZAVRŽENÝCH. Malá anthologie hebrejského básnictví. Vytiskla knihtiskárna Orbis v Praze, vydal Akademický spolek Kapper, Praha, str. 34, X. cena neudána.

Půvabný, svěží překlad starého hebrejského básnictví z X. až XIX. st. Jsou zde vybrány básně nejlepší svého druhu a nejlépe vystihující vývoj. První verše bez rýmu a rytmu, další mají již asonance, z pozdějších některé překvapují složitostí formální (Nahum).

Básnický výraz nám mnohdy cizí, zvláště způsob přirovnání (Mraky jako býci bučely, jako polnice se rozvěštěly). Sbírká je naladěna převážně pesimisticky (název!). Náměty: převládají náboženské (některé se recitují v synagogách), několik milostných.

Zásluhou překladatele je správný výběr stěžejních výtvorů a to, že dovede zachovat svéráznost hebrejské poesie i v českém překladě. *A. S.*

M. Tekinald: KEMALISMUS, přeložil Vojtěch Čížek. Nakladem Orbisu v Praze 1938, str. 257, K 30, váz. K 40.

Jak již v úvodě zmíněno, chce spisovatel načrtnouti čtenářům jak vypadá nová turecká republika a jakým dobrem pro blaho národa a státu byla revoluce vedená Mustafou Kemalem-Atatürkem. Píše se stanoviska tur. nationalismu; náhlá, usměrněná revoluce byla jediným východiskem k obrodě národa, hospodářské, kulturní i náboženské. Fanatický Turek s fesem stává se moderním hospodářsky i kulturně a naroven postavený evropanu kteréhokoliv státu. Žena jsouc osvobozena, vymyká se bezohlednosti mužově a stává se plnoprávnou ženou, státní hospodářství je produktivní. Kemal-Atatürk přímo ideálně přetvořil zaostalé zřízení kalifátu a postavil naproti němu republiku; nationalismus byl jediným východiskem k zachování národa. *-dbá-*

Rockwell Kent: SALAMINA, román. Z angličtiny přeložila Jirka Malá, str. 314, cena 39 K. Vydal Kvasnička a Hampl, Praha.

Rockwell Kent je jedním z nejvýznamnějších žijících malířů Spojených států Amerických. Odjel do Grónska a usadil se tam v malé vesnici Igdlorssuit. Severní krajiny si velmi zamiloval, srostl s tamnějšími lidem a stal se jedním z nich. Kniha podává v krásných líčeních bezstarostný a prostý život obyvatelů Grónska, kam ještě nedospěla kultura ve větší míře. Autor s nadšením líčí krásu krajů, nad nimiž se zvedají ledovcové hory. Súčastnil se s domorodci lovu zvěře, ryb a tuleňů, nebezpečných výprav po moři v době tání ledu a pořádal malířské výpravy do osamělých krajů Grónska. Toto poutavé vypravování je poněkud kaleno několika nesprávnými theologickými konklusemi. *-ik-*

Ph. Dr. Jaroslav Prášek: UČEBNICE MLUVENÉ ČINŠTINY A ČINSKÉ TEXTY K UČEBNICI MLUVENÉ ČINŠTINY. Nákl. Vyšší lidové školy Tomáše Bati. Zlín 1938.

Vyšší lidová škola Tomáše Bati ve Zlíně vydala prakticky sestavenou českou učebnici čínštiny. Autor, učitel čínštiny na Orientálním ústavě v Praze, přihlíží k mluvené řeči, poněvadž má větší praktický význam. *-ha-*

W. E. Johns: BIGGLES OD VELBLOU-DÍCH STIHAČEK. Ilustroval Zdeněk Burian. Nakladatelství Toužimský a Moravec Praha 1938. Přeložil z angličtiny Ing. A. Kyzlink. Str. 340, cena 20 K.

Podareň obraz hrdinného ducha britské vzdušné armády ve světové válce, zosobněného v Jamesi Bigglesworthovi, výborném pilotu letky Velbloudů, je obsahem této zajímavé knihy s krásnou ilustrací Zdeňka Buriana. Čtenář sleduje s velikým zájmem a sympatiemi toho dobrého hochy Biggleswortha, jehož kamarádi krátce říkájí Biggles, ve všech příhodách, někdy skoro neuvěřitelných, ale podávaných přece s přesvědčivou pravdivostí. Přednost knihy zvyšuje lehkost podání s nevšedním postřehem i nejnepatrnějších záchvěvů lidského ducha, ovládajícího svou silou hučící hmotu. A je to nová přednost, že toto podání podtrhuje svým zábavným způsobem i poučnost pro níž si knihy velmi vážíme. *z.*

VL. Pittnerová: ZE ŽDÁRSKÝCH HOR. Náklad. R. Promberger, Olomouc 1938.

V sedmi obrázcích chce nám autorka podati, podobně jako Božena Němcová ve svých povídkách a črtách, charakteristiku duše a povahy horáckého člověka z okolí Žďáru. Do osnovy jednotlivých povídek vložila své znalosti kraje, existenčních podmínek, náboženského založení, pověrčivosti, obyčejů a zvyků prostého vesnického lidu. V přímých řečech užívá spisovatelka lidového dialektu a tím velmi zpestřuje slohovou stylisaci díla. *vb.*

PAMÁTCE P. TOMÁŠE ŠILINGRA, KNĚZE A NÁRODNÍHO PRACOVNÍKA 1866-1913. Uspořádal Krejčí Jos., farář a župní jednatel. Nákladem Orelské župy Šilingrovy v Hodoníně. Str. 190. Cena 20 K, celoplátěná vazba 32 K.

Nutnost poznání bojů za národní svébytnost a životní zájmy národa – třebaš

i malého – a vyvozené důsledky z tohoto poznání zvyšují význam memoriálů vůdců našeho národa, zvláště danou skutečností která si vyžaduje tím více obezřetnosti a heroických duchů – jakým byl i P. Šilingr. *-nka*

Egon Hostovský: TŘI STARCI. Melantrich a. s. Praha 1938.

Další doklad osobitosti a světové úrovně české literatury. Daleko od života, že jej možno zhlédnouti a změřiti jedinou událostí a přece skutečnému životu blízko, oddělenému od něho jen zdí klášterní zahrady se scházejí tři starci, »tak bílí, tak bledí, tak za sebe zahledění, že s jich nemohl minouti bez povšimnutí«. Každý z nich se vrací ve vzpomínkách k jedinému životnímu příběhu, který je »z toho světa tam před zdí, ale viděný odtud«, s místa, se kterého spisovatel ve třech jejich fantastických příbězích uzel svět v úžasné perspektivě skutečnosti, v jejímž nedopověděném průsečíku leží pozorující srdce, všechna životní moudrost, krása, síla, odvaha styku s hrůzou, úzkostí a trpkostí vášně.

E. H. dovedl zachytit srdcem výkřik věcí nejprostších, výkřik – vytrhněte nás ze zapomnění! – tím výkřikem žil a prorostl a odpověděl na něj vděčně tím, že je uvedl v život ve své povídce, která je mistrným dokladem básníkovy hlubokého pojmání světa a pohledu na věci. Moc jeho nad slovem, myšlenkou a obrazem je příkladná. *J. B.*

Stevan J. Jakovljević: BRÁNA SVOBODY. (Třetí díl cyklu Srbská trilogie). Družstevní Práce v Praze 1938. Str. 376, cena 34 K, vázaná 44 K.

Jistě už název sám napovídá, že jest to kniha až příliš časová; ne sice dějem, nýbrž právě pojetím toho děje. Celá kniha je plna »života, trpělivostí a naděje« (K. Nový). Ne smutek, ne zoufání, nýbrž ten největší možný optimismus, spojený s usilovnou prací a obětí, zachránil národ srbský a zachránil kterýkoliv národ jiný.

Stačilo by toliko zaměnit srbská jména českými a budeme se domnívati, že čteme na př. náš památník čsl. vojska na Rusi. I zde najdeme okamžiky plné hrůz a ran fysických i morálních, z nichž tyto i dnes ještě tak často se jítí a hnísají. Než i Srbů bylo dosti takových, kteří aspoň tehdy, když už bylo nejhůře, přece v Pána Boha věřili a k Němu volali. *A. J. S.*

OTÁČIVÉ SCHEMA POSVÁTNÝCH OBŘADŮ MŠE SVATÉ A PŘEHLED CÍRKEVNÍHO ROKU. Vydalo nakladatelství Kropáč a Kucharský, Praha II., Spálená 23. Cena 3.50.

Při odběru 10 kusů je cena po 3.20 K.

„ 20 kusů „ „ 3.— K.

„ 100 kusů a více „ 2.50 K.

Hravá, ale poměrně složitá pomůcka seznamuje nás s jednotlivými částmi Mše sv., jakož i rozdělením církevního roku a liturgickými barvami různých jeho období.

BULLETIN INTERNATIONAL DE L'ACADÉMIE POLOUCISE DES SEIENCES ET DES LETTRES. Classe de philologie, d'histoire et de philosophie. No 4-6, 7-10, supplémentaire 3. Cvacovie 1937.

Zprávy polské akademie věd a umění.

3. mimořádné číslo přináší velmi rozsáhou studii Stanislava Skiminy o nynějším stavu bádání o rytmu řecké prozy.

-ba.-

Max Picard: ÚTĚK PŘED BOHEM, Dobré dílo, Stará Říše na Moravě, str. 145, cena neuvedena.

Tato kniha jest bohatou směsí hlubokých myšlenek. Autor představuje se v originelním pojetí »útěku světa« (t. j. před Bohem) jako hluboký myslitel snažící se filosofické myšlenky vyjádřit poetickou formou. Dílo předpokládá filosoficky a kulturně vyspělého čtenáře. Člověk jest psychologicky vystižen jako nestálá bytost ovládána nesčíslnými schopnostmi a prchající před skutečností. V jednotlivých kapitolách jest analysován vliv »útěku světa« na životní problémy např. na povahu, manželství, na poměr k Bohu, na umění a p. Výsledkem tohoto vlivu jest znehodnocení životních prostředků a vnitřní zmatek. Pronásledovatelem jest spravedlivý Bůh, jemuž nelze uniknouti.

-dlm-

Svetloslav Veigl: CESTAMI VETROV. Naklad. Unas, stran 72, cena brož. 12, váz. 20 K.

Sbírka básní mladého slov. debutanta z kruhu Dilongova, které svojí vnitřní harmonií dávají tušit touhy mladého, ideálního srdce nacházejícího rozkoš své krásy v hlubinách tohoto velikého tajemství, kde se snoubí láska s bolestí, bez níž není ani oběti ani pravé radosti, kterou však básník prožívá v mystickém zření na lásku vyšších bytostí v nichž vidí rozkoš a slast

pro něhu jejich Stvořitele, neboť zná mysterium utrpení, které je nutné k vnitřnímu posvěcení a rozvinutí se v plnosti závratné krásy u prožití opojné, pravé lásky k Bohu i bližnímu.

Josef Cinzík: BAROKOVÉ FRESKA JEANA JOSEPHA CHAMANTA A ANTONA FR. MAULBERTSCHA NA SLOVENSKU. Matica Slovenská 1938, stran 120, 58 vyobrazení, 1 tab., cena 45 K.

Vzácné dílo v pietní úpravě a kritickým zpracování s resumé v trojí řeči je velmi cenným příspěvkem k seznámení se slovenským výtvarným barokem, v němž po nově odhalených stopách nacházíme zvláštní a nové zajímavé spojky Slovenska se zeměmi historickými, jejichž svatyní krásná a bohatá barokní výzdoba by si zasloužila tím více podrobnější podobné studie. Z uvedených míst největší pozornosti se těší šaštínský chrám a kaple Erdödovců v Trenčianských Bohuslavicích. Jsme vděčni Slov. Matici za toto tak pěkně vypravené dílo.

Chantard: DUŠE VEŠKERÉHO APOSTOLÁTU. II. vydání Edice Smíru Přerov, Šířova 7. Vkusně vázaná kniha za 18 K.

Vřele děkujeme edici Smíru za toto druhé vydání knihy, která se nám mnohým ještě nedostávala a po níž jsme toužili. Vždyť je dílem světové pověsti pro všechny, kdož jsou v nebezpečí, že se vnější činností stanou mělkými dušemi a že nedostatek intensivního života učiní jejich činnost neplodnou a připraví ji o Boží požehnání. Ve chvílích zmatečných poměrů, bolestné nejistoty a bezradnosti najdeme v této knize velmi mnoho cenných směrnic, jejichž pěšina je ozářena jasným poznáním cíle k němuž toužíme dojít se svatou, tichou radostí a vnitřním štěstím v pokoji a míru.

Doporučujeme!

Genesiève Mallie-Guillemin: LA VIE AIMABLE DE SAINT FRANCOIS DE SALES. Téqui, 82, Paris VI. 9 fr., str. 130.

To, co dosud našim vychovatelům chybělo ve vychovatelské praxi, doplňuje spisovatelka Mallie-Guillemin svým podáním životopisu sv. Frant. Saleského ve formě poutavého vypravování babičky dětem. Životopis se skládá z kratších kapitol, pojednávajících způsobem dětem srozumitelným o jednotlivých úsecích ži-

vota světce. Příslušník slavného starobylého rodu, vychován zbožnou matkou, zamítne skvělou dráhu diplomatickou, ke které se zdá býti svou urozeností a přáním otce předurčen a volí si těžké, avšak krásné povolání kněžské, kde jeho láska k ubohým může se rozvinouti v nejkrásnější a Bohu nejmilejší květ. Svou svatostí blahodárně působí v době těžkých náboženských zmatků, silnou vůlí a důvěrou v Boha odstraňuje překážky, jež se staví v cestu jeho svatě činnosti. Lid ctí a miluje Františka, poněvadž v něm vidí světce.

Dopřejte našim dětem poznání příkladný život tohoto tak velikého a zároveň tak prostého francouzského světce. -nský-

Henri Morice: LA MÈRE DE JÉSUS. (Treute et nue Lectures pouvaut servir poui le Mois de Marie et le Mois du Saint Rosaire.) P. Téqui, 82, Paris VI., str. 245, cena 12 fr.

Úplně nové jest pojetí evangelijní látky o Panně Marii ve vztahu k božskému Synu. Jest to vzájemná podobnost Matky a Syna.

Marie - matka jest prvou, která uvěřila v Krista. Ji první je zjeven příchod spásy, zaslíbené Hospodinem. Ona první dovedla toto tak tajuplné a láskyplné dílo nebeského Otce pochopit nejlépe a nejsprávněji. Nejvíce se radovala ze slávy Ježíše, nejbolestněji cítila jeho utrpení.

Dílo jímá krásou líčení lásky všemohoucího Boha k ubohému člověku a jeho vykoupení utrpením Krista.

Opravdu mystické pojetí Marie v záračném díle vykoupení! -nský-

Bohumil Mráz: BLAHO SLAVENÁ ANEŽKA ČESKÁ. Báseň. Vytiskla Čsl. akc. tiskárna, filiálka v Čes. Budějovicích ve vlastním nákladu 1938, str. 40, cena neuvedena.

Zveršovaný životopis naší oblíbené světice. Největší díl zabírá zpracování jejího poměru k Bedřichovi, který žádá o její ruku; byl však světicí rázně odmítnut. Anežčina mírnost zasáhla účinně do sporů bratra s jeho synem Otakarem. Autor zdůrazňuje též její vliv při zakládání řádu křižovníků. Po pádu Otakarově na Mor. polí nastal v zemi hlad. Tu Anežka se snaží zmírniti bídu chudých příkladnou štedrostí.

Básnická forma zcela pravidelná. Čtyřveršové sloky jsou přesně zachovávány, převládá verš jambický čtyřstopý, rým střídavý. Básnická řeč i forma připomíná dobu Čechovu a Zeyerovu. A. S.

LURDY. R. 1858-1938. Napsal Karel Kolísek. Vlastním nákladem. 42 K.

Lurdy, největší poutní místo mariánské na světě, kam stále směřují kroky statisíců, aby si vyprosili dobra časná a věčná u Naší Paní lurdské, našly nejpovolnějšího spisovatele svých zážitků posetých dějin v osobě vldp. superiora K. Kolíska, redaktora „Růže lurdské“. On již téměř půl století šířil se svými pěti bratry slovem i perem slávu a úctu k tomuto jednomu z nejkrásnějších míst světa. Nyní tak činí opět tímto svým historicko-dokumentárním spisem, dosti živě, takže čtenáři si vše snadno živě představí.

Knihu vřele doporučujeme zvláště pro ty, kteří chtějí vzhlednouti k soše Panny Neposkvrněné a načerpat hojně milosti pro svou duši, která se chvěje nepoznanou vroucností u této skály, poseté projevy vděčnosti a důkazy zázraků, zatím co za zády šumí řeka Gave a nad hlavami ve výšinách krouží pyrenejší vládci výšin - skalní a říční orlové. -ek.

Kapitán Wiliam E. Jouny: TYGRÍ HLUBIN, přeložil Theodor Hejl. Nakl. „Orbis“ Praha, str. 270, cena brož. K 30, váz. K 40.

Autor čerpá ze své zkušenosti, líčí zajímavým způsobem své poznatky o žralocích, kterých nabyl, když procestoval moře ve všech světových končinách. Milovníci rybářského sportu budou touto knihou nadšeni. -jl-

Marie Štechová: DUŠE A SVĚT. Edice Krystal, Olomouc, str. 94, cena 6 K.

Knihla překvapuje odvážnou jistotou posvěcenou bolestí, již musela autorka sama projíti, než našla cestu pravého a šťastného života ze spleti závrtných moderních teorií a nápadů jejichž kořen přece jen vždy tkví ve svém zamilovaném já. Proto také toto já se stalo terčem celé knihy, v níž autorka rázným a přímým řešením - i když někdy jen ostrým náznakem - chce modernímu člověku, vězícímu v bludišti své samolibosti, vnitřní tísní, zmatku a nejistoty ukázati cestu k pravému a jedinému štěstí a míru, kterého svět vnější dáti nemůže. Skutečnost jest zde jasná, jen je nutno ji dobývat. II. díl pod názvem: Rej čertů zaujme čtenáře zvláštním vztahem zkušenosti, již uvěřiti moderní člověk se tak úzkostlivě brání.

Jeho Excelence, nejdůstojnější pán, Msgre ThDr Leopold Prečan,
arcibiskup olomoucký, metropolita moravský,
oslaví 5. července 1939 padesáté výročí svého kněžství.

Ecce sacerdos magnus!

Málo kněžím je dopřáno dočkati se tak vzácného jubilea. Tím pozoruhodnější jest jubileum vznešeného nástupce sv. Metoděje na stolci moravské metropole, že ukazuje jako ten mezník u cesty na život plného, obětí se nelekajícího kněžství. Půl století služby zasvěcené Pánu. Z toho šestnáct let v čele arcidiecése, ohniskem zájmů a starostí zaměřených z nejrůznějších stran a vyšlehujících spektra barev jasných i pochmurných. Spektrem barev nejzářivějších jest starost jubilantova o kněze a hlavně o kněžský dorost. Netřeba se šířeji rozepisovat, ať mluví vlastní slova arcibiskupova.

Kolik lásky, kolik bolestné péče jest obsaženo v slovech pastýřského listu, který posílá svým diecesánům, když se ocitl v krajní již finanční tísní, způsobené stavbou nového traktu semináře a vydržováním 350 bohoslovců: »Milovaní arcidiecesáni! Již tolikráte jsem Vás prosil o pomoc pro jiné a vždycky jste pomáhali... Ale dnes se k Vám obracím se žádostí o pomoc pro naši arcidiecési. Bůh mně ji svěřil, abych mu ji spravoval. A k tomu potřebuji pomocníků – dobrých, zdravých kněží. Cítíte sami, jak je jich málo. Kolikrát mně srdce pukalo, když jsem nemohl vyhověti mnoha farnostem, žádajícím o kněze... Rozšířil jsem vloni velkým nákladem seminární budovu, aby mohli bohoslovci zdravěji bydlet; upravil jsem jim novou kapli... Nevola bych o pomoc, kdybych nemusel... Běží o věc nesmírného významu. Bůh dal naší arcidiecési – jistě na vřelé prosby tisíců – hodně bohoslovců; vděčnost nám káže, abychom se o jejich výchovu starali co nejlépe. (Je tolik kněží potřeba!) Čest a sláva Boží jich vyžaduje, aby denně přinášeli na oltářích oběť čistou. Církev po nich volá, aby mohla splnit svůj úkol: učit a posvěcovat všechny národy, tedy i národ náš. Potřebujete jich Vy, milovaní, aby Vám podávali životodárné Tělo Páně a lámali chléb svatých nauk; potřebují jich Vaše školní děti, Vaše mládež, Vaši nemocní, trpící a umírající. Potřebuji jich já, Váš arcibiskup, abych splnil v arcidiecési své poslání, než mne Bůh z ní odvolá... Jsem jist, že bohoslovci, kteří se několikrát denně modlí za své dobrodince, vzpomenu na ně zvláště při své první mši svaté... A tak spoléhám na Vás všechny, moji drazí! Víím, že neopustíte svého arcibiskupa, který na Vás tak často vzpomíná v bezesných nocích, a tolik se za Vás modlí...« (ACO 1932)

Když představení semináře se rozhodli vydávati pro kněze v duchovní správě zprávy o životě bohoslovců v semináři (»Pozdrav ze semináře«), uvítal to pan arcibiskup velmi radostně. Píše: »...Schvaluji rád tento úmysl. Styk se seminářem a častější vzpomínky na ústav, v němž se připravoval na posvátný svůj úřad a v němž budoval si program svého kněžského života a své kněžské činnosti, mají pro kněze a jeho celé působení velikou důležitost. Kolik blahých chvil tak mnohý kněz prožil jako bohoslovec před svato-

stánkem v seminární kapli! Jak jasně tu vídával před sebou cestu, již se mu jako knězi bude jednou ubírat! Jak krásná a velkodušná činil předsevzetí!... (Pozdrav č. 1.)

Když udílel v březnu 1936 podjáhenské svěcení v seminární kapli, se slzami v očích vybízel ordinované, aby vytrvali ve svaté horlivosti. »Já jsem se dosti za Vás namodlil,« pravil. 5. července 1937 loučil se s novokněžími ve své residenci slovy: Kéž se nezkazíte! Mějte na paměti sv. Františka z Assisi, o němž píše Církev: Francis-cus pauper et humilis caelum dives ingreditur.

Svobodně se obětujete. Z lásky. Ochotně! Hilarem datorem diligit Deus. Budete-li věrni, nenechá Vás Bůh, jehož budete majetkem, bez čistých, povznášejících radostí. Tunica jucunditatis et indumento laetitiae induet vos Dominus. Pravá radost je odměnou za poctivě vykonanou práci, za dobré skutky jež Vám bude připomínat manipul, per quem designantur fructus bonorum operum. Je to ovšem někdy manipulus fletus et doloris. Ale kdykoliv jej budete líbat, budete se modlit: cum exultatione recipiam mercedem laboris...

A zvláštní pozornosti zaslouží poslední list arcibiskupův věnovaný novokněžím 1938:

Milovaní synové!

Opouštíte seminář, abyste působili apoštolsky ve farnostech, do nichž Vás Bůh mým prostřednictvím pošle. Raduji se s Vámi, že jste dosáhli cíle. Děkuji Vám, že jste vytrvali! Jsem přesvědčen, že, jako jste mne nezarmoutili za těch pět let pobytu v semináři, tak mně budete ulehčovat odpovědnost poctivou prací v duchovní správě. Spoléhám na Vás, na své nejmladší spolubratry, mám k vám plnou důvěru! Vos amici mei estis, si feceritis, quae ego praecipio vobis (Jan 14, 15).

Připomínám Vám na cestu stručně Vaše poslání slovy posvátných obřadů: Sacerdotem oportet offerre, benedicere, praeesse, praedicare et baptizare.

Offerre: Zachovejte si pokornou, živou víru v moc mše svaté. Služte ji vždy se svatou bázni a s takovou radostí, s jakou ji budete sloužiti o prvotínách.

Benedicere: Vážte si posvěcených kněžských rukou. Zvedte je ochotně k modlitbě a k oběti. Rozdávajte všude a všem Boží požehnání.

Praeesse. Těžký, odpovědný, ale slavný úkol! Jménem nepřemožitelné Církve vésti věřící, státí jim v čele, když běží o boj s ďáblem, otcem lži. Byli jste naplněni Duchem svatým, Duchem pravdy, a dostali jste sílu, které satan neodolá. Zůstaňte věrni pravdě, poznávejte ji stále lépe studiem a rozjímáním, milujte ji a žijte z ní. Držte se pevně pokynů náměstka Kristova na zemi, nezbloodíte sami a druhé povedete bezpečně. Ecclesia-columna et firmamentum veritatis (1 Tim 3, 13). Buďte si vědomi odpovědnosti jako vůdcové lidu do království nebeského. Hleďte vždy na prvním místě toto království Boží a spravedlnost jeho! (Mat. 6, 33.)

Praedicare. První Váš pozdrav nové farnosti, do níž se dostanete, má býti z nařízení Spasitelova: Pax huic domui! Zůstaňte věrni tomuto tématu. Buďte hlasateli vzájemné bratrské lásky. Posílám Vás jménem Božím za těžkých poměrů do své diecése ke všem diecesánům bez rozdílu národnosti, společenského postavení a politické příslušnosti. Praedicate evangelium omni creaturae! (Mk 16, 15.)

Baptizare. Právě v naší smutné době, kdy lidé příliš zdůrazňují rozdíly národnostní a sociální, je třeba bez bázně vyzvedat význam této první svátosti, kterou se stáváme bratry Kristovými a dětmi nebeského Otce. Pečujte o to, aby v našich krajích nebylo dětí nepokřtěných, ale pečujte také o stálou výchovu pokřtěných, věnujte svou horlivost mládeži školní i dospívající, nezapomínajíc na ostatní věřící. Hlavně trpící všeho druhu a nemocní na Vás toužebně čekají.

Nuže jděte, bratři moji, roznášejte po mé arcidiecési požehnání, jímž jste byli naplněni. Buďte všem vším! *Sitis providi cooperatores ordinis nostri!* Nezapomeňte, co jste slibovali! *Reverentiam et obedientiam!* Jste muži. Plňte mužně své slovo a dostane se Vám pokoje, jehož svět dáti nemůže. Budu sledovat vaši práci, a vězte, že nebudu mít větší radosti nad to, uslyším-li, že moji synové žijí v pravdě! (3 list Janův 3.)

Žehnám Vám na slavnou cestu kněžským životem posledními slovy posvátných obřadů: *Benedictio Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus Sancti descendat super vos, ut sitis benedicti in ordine sacerdotali; et offeratis placabiles Hostias pro peccatis atque offensionibus populi omnipotenti Deo, cui est honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.*

Ukázky z projevů nejdůstojnějšího pana arcibiskupa mluví jasně o pastýřském a otcovském srdci. Důtklivá, láskou prodchnutá slova ukazují, jak si je vědom své zodpovědnosti za mystické tělo Církve, jež je mu svěřeno... A to jest jen částí, jen úlomkem bohatého života, ale úlomkem, který udává pravý tón, tón charakterisující celou bytost. *Ecce sacerdos, sacerdos magnus! Leopoldo Antistiti nostro et Metropolitae archidioecesis Olomucensis – vita! Salvator mundi, Tu illum adiuva. Sancte Venceslae.. Cyrille.. Methode.. Leopolde.. Stet et pascat in fortitudine tua Domine in sublimitate nominis Tui..!*

JAROMÍR ŠENK:

V domě Pána.

Chrámové dveře zely dokořán...
Pod velkým krucifixem »sestry«.
Kříž sám byl sluncem ohříván.
Pod mozaikou tiše
na chladné zemi níže
klečel mladík sám.

Byl zahnán sem mentalitou gerů –
a v svatém šeru
bylo lépe jemu.

Okem svým hleděl v dřevo
jak láskou dýše
pro mír, štěstí a lidi.

Kristus Pán, člověk a Boha Syn,
miluje – nezávidí.

Z listů musejních.

Museum Brno

Kresba A. Uhra

Arnošt Vlček,* první redaktor Musea.

Z jeho redakčního odkazu:

*Louče se s Vámi, drazí přátelé,
kladu Vám na srdce:*

nenechte zaniknouti časopis tento...

M. I. 111. Arnošt Vlček.

Nevíme, jak časopis náš bude přijat od našich přátel, však po lidsku soudice napřed již souditi můžeme, že mnozí radostně, mnozí s nelibostí a jiní opět s úsměšky naň pohlednou. Prvním jen to na srdce klademe, aby tuť radost svou i skutkem dokázali; druhým radíme, aby nám ve skutku tomto špatný úmysl nepodkládali, dokládajíce, že proti všem nájezdům časopis svůj hájiti budeme jenom ne proti těm, které pocházejí budou od lidí podezřívajících. Třetím však vskutku nevíme co odpověděti. Bude-li jim časopis náš krásným, pak proč se smějí, sami věděti nebudou; bude-li jim nedostatečným pak je upozorňujeme na ona známá slova Sixta z Ottersdorfu: „Čta rozuměj, rozuměje rozvažuj, rozvažuje rozsuzuj; rozsuzuje nehaněj a nepotupuj, ale umíš-li lepší udělej: a my budeme chváliti tebe.“

Frant. Duda - Mus. I. str. 4.

Význam »Musea« pro bohoslovce je veliký. V první řadě »Museum« jest první literární arénou pro pracovníky na poli písemnictví, kde ukládají alumni své prvotiny. Prohlédněme si jen až dosud vyšlé ročníky »Musea« a uvidíme, že »Museum« mnohým vtisklo

* 1842 v Příštpě, † 1916 v Modřicích. Museum obnovil sice v listopadu r. 1866 ctp. Hruďička, ale záhy se redaktorství vzdal. Arnošt Vlček je podepsán jako redaktor čísla prvního.

Arnošt Vlček, ač chorý, ujal se opuštěného redaktorství v zimě a mrazu ve sklepě pod refektářem vysedávaje a ohřívaje nohy ve slámě v bedně uložené, píše, opravuje a opisuje články do Musea... Zdraví byl nevalného, což ukazují i slova biskupa Schaffgotsche při Vlčkově přijetí do alumnátu: »Was vollen Sie hier, Sie sterben uns«. M. L. 6.

pero do ruky, je učilo vládnouti perem, je třibilo v hájení pravd sv. církve naší. A mnozí z těch, již v »Museu« pracovali, jím nadšeni a povzbuzeni k práci literární, již více pera neodložili a psali i dále ke cti církve a vlasti.

Tím však význam »Musea« vyčerpán není. Hlavní jeho význam spočívá v tom, že se mu podařilo sdružit všechny bohoslovce československé k vzájemnosti a spojené činnosti ve prospěch církve a vlasti, v něm se snahy bohoslovců československých potkaly, poznaly a spojily a společně dobývaly si zásluh o církev a vlast. A tyto snahy jeho došly i uznání a ocenění od mužů vážených a kompetentních...

Representanti všech alumnátů na sjezdě velehradském r. 1893 určili bližší stanovy »Musea«, co se jeho obsahu týče:

Má býti obsah takto rozdělen:

1. Články vědecké a básně;
2. Zprávy z literatury vědecké, zvláště theologické;
3. Zprávy z alumnátů cizích;
4. Zprávy z alumnátů domácích;
5. Směs.

Rok na to usneseno bylo na sjezdě velehradském na přání jednotlivých jednot, jež přednesl delegát jednoty hradecké ctp. Kozel, aby byla přibírána část zábavná do »Musea«.

Antonín Pekárek – Mus. L str. 9, 10.

Zaniknout my nenecháme
co nám roky dochovaly –
Museum stále poroste,
redaktore první, Vlčku Arnošte!

JOSEF HUDEC:

Sinite parvulos.

(Na okraj naší velehradské pouti.)

Děti! Ach, jaké kouzlo a krása skrývá se v těch zářících očkách nevinných dětí, jež jsou odleskem jejich čisté, nevinné duše, v níž hřích a vášně ještě dřímá. Není proto divu, že k nejkrásnějším a nejradostnějším scénám v životě Božského Spasitele patří právě ty blahé chvíle, kdy Pán Ježíš je obklopen hloučkem dětí, kdy mluví o dětech nebo s dětmi. Vždyť Kristus Pán a děti jsou si tak blízcí, tak podobní; proto Kristus Pán touží po dětech, z jeho úst vychází vroucí prosba, či vlastně důtklivý rozkaz: »Sinite parvulos!« Slova Kristova nejsou snad jen nějakou sentimentální tužbou, nýbrž jsou rozhodným projevem jeho svaté vůle, jež proniká hlouběji a za usměvavými dětskými tvářičkami vidí nesmrtelnou duši, jež je mu tak drahá, že se pro ni nerozpakoval prolít svou krev. Proto již

do těch dětských duší chce zasítí símě svého učení, ještě dříve, než to dětské srdéčko uchvátí jeho odvěký nepřítel.

Jak často opakuje se tato výzva, jak často čteme ji v Písmě svatém, a myslím, že čím častěji se opakuje, tím méně pozornosti jí věnujeme, ač právě pro nás a pro naši dobu má význam nedozírný. Což není ta prostá výzva jako veliký výkřičník právě v naší době? Či každý pozemský vládce má mítí řadu srdcí, jež jsou mu oddána do poslední krupěje krve a Kristus má býti opuštěn?

To jsou otazníky, jež žádají odpověď dříve, než bude pozdě, dříve, než si budeme muset přiznat: ...vidíte že nic neprospíváme, neboť celý národ jde za ním..., ne však za Kristem, nýbrž za někým jiným. A má-li národ jíti za Kristem, pak musí k němu jíti především děti, neboť právě děti jsou nadějí vlasti i církve.

Děti musejí ke Kristu, a to tím více nyní, kdy jsou od něho násilím nebo lstí odtrhovány a kdy veliký papež Pius X. svými dekrety o častém a časném svatém přijímání otevřel svatostánek nejen dospělým, nýbrž především dětem, těm miláčkům Božského Srdce, po jejichž nevinném srdečku svátostný Spasitel nejvíce touží. Či nečetli jsme v Písmě svatém, jak Kristus Pán několikrát skryl se před zástupy, utekl jim, vstoupil na lodičku, když se na něj příliš tísnily; nikde však nečteme, že by tak jednal i s dětmi. Děti měly k němu přístup stále volný, běželo-li o děti neznal odpočinku ani únavy, děti přímo vyhledával.

Nestačí však, že svatostánek je dětem otevřen. Je ještě třeba někoho, kdo by děti k němu vedl, a ostatně ani to ještě samo o sobě nestačí, neboť je třeba děti na příchod Ježíška připravit, jinak by mělo svaté přijímání pro ně malou cenu, rozhodně aspoň ne takovou, jakou by mělo, kdyby děti byly dobře připraveny. A kdo je má připravit? Především je to povinností rodičů, neboť patří to již k výchově dítěte, a pak kněze nebo katechety zvláště tehdy, když rodiče na to nestačí nebo o to nedbají. Ve škole však se již stěží dohoní, co rodiče svou netečností zameškali, zvláště když třídy bývají často tak veliké, že katecheta nemůže věnovat pozornost jednotlivým dětem. Proto je leckdy třeba vyučování mimo školu, mimo rodinu.

A kdo se ho má ujmout? Vzpomeňme, že před třemi sty lety byl náš národ i po stránce náboženské v podobném postavení, ne-li horším než je nyní. A co jej přivedlo ke Kristu? »Misie« u dospělých a »katechesky« u dětí. Vzpomeňme jen na ty staré misionáře, kteří, ovšem v duchu tehdejší doby, »lákali« k sobě děti zvonečkem a v různých písničkách a říkánkách je učili pravdám svaté víry. A katechety nebyli často ani kněží, nýbrž studující bohosloví, nebo dokonce novicové, a výsledek byl skutečně překvapující. A odmyslíme-li si z tohoto způsobu vše, co je »středověké«, zůstane nám myšlenka stále »moderní«, že se musíme již opravdu vážně zajímat o mládež. Jen třeba jí odít v moderní roucho.

Dějí se o to již pokusy tak zvanými dětskými besídkami. Záleží ovšem na tom, co se tím myslí a jak se to provádí; neškodilo by

však zcela jistě, kdyby se dětské besídky spojené s katecheskami co nejvíce rozšířily. Vždyť je ještě dosti obětavých duší, které by je vedly. Nesmíme však zapomenout, že tato snaha musí zachvátit široké vrstvy lidu, ne však jen lid, nýbrž především kněze, neboť od nich má se činnost rozlévat mezi lid. A poněvadž kněz v naší době na vše již nestačí, myslím, že po příkladu našich předků měli by se dáti do práce i bohoslovci.

Snad se bude někdo domnívat, že bohoslovci nemají k tomu ještě dosti průpravy, neboť katechetika se probírá až ve vyšších ročnících. Uvážíme-li však, že úkol katechety v dětských katecheskách dovede zastati i prostý laik, jenž je aspoň trochu vzdělaný v otázkách náboženských, postačí i snaživý bohoslovec na takový úkol. Účelem takových besídek je naučiti nebo doučiti děti nejzákladnějším pravdám víry, naučiti je modlitbě a připravit na svaté přijímání, a to vše dovede i prostá maminka, což teprve bohoslovec.

Je sice pravda, že by takové katechesky mohly pro bohoslovce míti různé nevýhody a nesnáze, myslím však, že z nich bude míti daleko více prospěchu. Uvedu jen několik myšlenek: Úkolem kněze je práce a snaha o větší slávu Boží a o spásu duší. A má-li tato snaha míti úspěch, pak musí míti kněz opravdový zájem o duše. A tohoto zájmu nenabude teprve svěcením samým, ten musí míti již před tím, svěcení samo mu jej nedá. A právě takové působení mezi dětmi velmi dobře dovede zájem o duše u bohoslovce vzbudit a jej udržeti.

Pět let studia je přec jen doba hezky dlouhá, a tu leckdy může se bohoslovci zdáti nekonečná. A přidají-li se k tomu různé nesnáze, ať již při studiu nebo v duchovním životě, o něž žádný bohoslovec, především na počátku, nemá nouzi, není divu, že jej zachvátí malomyslnost, že cíl zdá se tak daleký, téměř nedozírně daleký. A není velikou posilou a vzpruhou pro bohoslovce, když si takovým způsobem cíl přiblíží, když již nyní zakusí jeho slasti a strasti, když již nyní aspoň v malém měřítku vidí užitek svých prací? To musí vzpružit jeho síly, zvětšit jeho snahu, vzbudit v něm touhu, aby se na svůj budoucí úkol připravil tím pečlivěji, tehdy pozná, že lidská duše opravdu stojí za tu námahu. V katecheskách pozná též bohoslovec své slabiny a nedostatky, pozná, jaké vědomosti si má ještě osvojit. Pak nebude jeho studium planým honěním za »Eminens«, nebude to ubíjení drahého času, nýbrž upřímná snaha osvojit si všechny vědomosti, jež jsou potřebné k úspěšnému působení mezi lidmi. A až přijde na řadu katechetika, není to již pro takového bohoslovce »terra ignota«, neboť takový bohoslovec již předem zná své slabiny, proto tím více si všimne prostředků a způsobů, jež je mají odstranit.

A z vlastní zkušenosti vím, že leckdy dovede i takové dítě dáti nejedno dobré ponaučení i samému »katechetovi«. Kolikrát při řeči s dětmi musel jsem se »až po uši zastydět«, když jsem viděl, s jakou odhodlaností dovedou přinášet Ježíškovi své malé oběti,

*Jsem veliký jak spojení sta radostí a tisíců hymnů,
jak ruka, k nebi vztyčená, a vděčnost žebrákova,
jak štěstí vzpomínek, když hořkost minulosti z tváři svých si vymnu,
když olej suchých dnů již dohoří a nadějemi v akord vyzní píseň nová.*

*Ten velký večer první noci májové mi v duši novou píseň snesl,
šum praskajících větví houstl vzal plameny v šed, kde spočinuly stíny,
a měsíc, unavený vůní, rozdával zlať plnou hrstí, až sám v opojení na
koruny stromů klesl,
na bílý písek cest jež sám zlatil v rozjásaném deliriu
a padal i v touhu mou a štěstí mé, když rosa tmy se nesla na květiny.*

*V ten večer, drásající z korun stromů dythyramby šerení a modlitbu větví,
zas po prvé jsem ruku rozevřel a usmál jsem se, objímaje štěstí,
jež večer na pateně podal z krásy magnolií a měsíčního svitu duši,
která hned ví,
že čas se rychle ztrácí, jak tichne fontána. když poslední
až krůpěj došelesť.*

*V tvůj oheň, první noci májové, jsem stesky hodil,
jichž pouta mne svazovala,
tvůj plamen horoucí již shltl vyznání a zpovědnice tvého šera
slyšela má slova,
když jiskry obětovaly svou vroucnost tmě, jež na loktech tvých slibů usínala
a olej suchých dnů když dohořel a v akord zněla píseň nová.*

*

*Znám narození nových cest a rozlet plesání svých ke gotickým sloupům
šera v duši,
má radost přikryje i tmu, jež kvasí z minulosti na dně hořkých
vášni trpkým vínem,
má radost rozsvěcuje světla, jak dítě se sklání s voskovicí nad hrobem
své matky a snad tuší,
že naší radostí je naděje a naději víra v život v světě jiném.*

*Dnes dozpíval jsem minulost a vzal nové písň brnění na bedra,
posilněná vyznáním svých skutků,
jak kajicník, jenž ví, že hřešit je krásné pro krásu odpuštění
a vyšel jsem jak žebrák s mošnou radosti, bych do ní ukryl
touhu po smrti a smůtku
nic nemající než lásku cest a novou píseň v hrdle, nad níž sladší není.*

*S tou písni spojím píseň splavů šumějících,
odkud již nářek utopence neprorazí k nebesům a nezamlží
obzor chladným temnem,
jen zpěv víl, u pramenů vod svou kadeř stříbrem česajících,
mi odtud pozdrav podá tak měkký, jak ruka přítelova při stisknutí
jemném.*

Obejmu zpěvem svítání všech jiter, co mi jich Bůh sváže do kytice
 mého žití,
 tou vůni budu jásat od zrození červánků až do tmy, kdy den bude
 končit verše kompletáře
 a budu růst, ať radost nese větve, obřížené plody, a nelekne se
 tužeb krupobití,
 jichž vůli nesplním, jen odevzdám je v oběť s dýmem kadidla
 a spálím u oltáře.

*A radost velkou vočkují svou písní do zahrad všem, kdož si
přijdou pro ni,
ať každý pozná, že dnes kvetu sladkým pylem, který duši zúrodní
a tváře v úsměv kloní,
že dnes je velký den, kdy nová píseň ze rtů jezy, hučící svým štěstím,
stvoří,
kdy ustrne čas ve svém běhu v zastavení užaslém, v němž zpěv můj
neskončí, jen všechen smutek shoří*

✻

*Až nikdo nebude, kdo by se smál a prázdný zůstane sál, jak město
sám zasednu ke stolu k naplněným čišim a stolovat budu s Radostí
a pohár za pohárem obrátím a prázdný podám neviditelným rukám
vždy novými nápoji opojnými, jež vzrostou v plamenný oheň a vzbouří se*
*po vymření,
jak věrným kamarádem
k naplnění
v srdci mladém.*

*Má radost bude jak veselý tanečník, který si dovede dupnout,
a kloboukem zatočil nad svou hlavou,
bude jak tulák, který se umí zastavit v hospodě při cestě a dá si hrát
písničku z aristonu,
bude jak letní večer, jenž hejno světlušek budí a ke hrám lásky
honí je travou,
jak smích rtů ještě neposkvrněných a hlahol rozbouřený panenských
zvonů,*

*A krásná bude má hostina, i když snad krev místo vína se zařpytne
na lemu pohárů sladkých,
jež opájeji rty neskutečností tak skutečnou, že sám žasneš nad proměnou,
nikdy nevidanou,
dny smutku více nenajdu a budu trhat velkou radost těch okamžiků
sladkých,
kdy mizí svět a nejsi sám, kdy mluví noc, měsíc se směje a hvězdy
se jiskrami stanou.*

*Radost mi bude přítelem, jenž prsty svými stvoří svět krásný a nedá
ni vzpomenout na útěk z ráje,
břízy, jež u cesty stojí a bělost svých paží do noci obnažují,
zakřiknou na mne jak palmy váz věčných,
já prchnu dál, nemaje v myšlenkách zastavení po čas, jenž v žáru
poledním únavou zraje
a klesnu snad v trvalém opojení zatoulán na cestách nekonečných.*

*A až snad nebude nikdo, jenž by se smál a vychladlou čiši doléval
ohnivým vínem,
musím se rozběhnout po světě a pozvat zas k hodině pijáky nové,
aby má radost ožila, nalita do vrchu v poháru jiném
a byla věčně zakleta s mou touhou velikou v oděni pohádkové.*

JAN SMUTNÝ:

Primát biskupa římského na sněmu florentském.

(K 500 výročí sněmu.)

R. 1438 schází se slavný církevní sněm do Ferrary. Východ je zastoupen císařem, patriarchou cařihradským, biskupy a mnoha církevními hodnostáři. 9. IV. začala Jednání, která od 16. I. 1439 pokračují ve FLORENCII.

Po předchozím dlouhém jednání ve Florencii »de processione Spiritus sancti« jež skončilo 8. VI., začala další akce sjednocovací: jednání o primátě římského biskupa a o pravomoci spojené s primátem. Ve čtvrtek, 9. VI. 1439 sešli se čtyři metropolitě: kijeveský, nicejský, trapezuntský a mitylenský u papeže Evžena. Papež je oslovuje, pln radosti nad nedávným sjednocením v nauce »de processione!« »S pomocí Boží milosti jsme se sjednotili na přednějším dogmatu, nyní však také musíme o očistci, primátu, nekvašeném nebo kvašeném chlebě a mši svaté vyšetření provést, aby byl odstraněn veškery omyl.« (Hef. VII, 721). Řeční delegáti vešli v jednání a usnesli se, »aby římský papež měl opět tatáž privilegia, která měl od počátku a před schismatem« (ibid). Toto prohlášení jest velmi důležité. Papeži římskému se tím přiznává moc absolutní, tedy větší než má sněm, neboť takovou moc de facto vždy před schismatem měl. Následujícího dne, 10. VI. po poradě s císařem, vrací se zástupci Řeků k papeži. Evžen IV. jim podává listiny, obsahující 4 sporné články, z nichž první je o primátě: Ut Sedes Apostolica seu Vicarius Domini nostri Jesu Christi, Summus Pontifex habeat sua privilegia, scilicet Beatissimus Papa, et licuerit ei suo iure quippe ut Summo Pontifici adiacere quod sacro symbolo

addidit. (A. A. V. XIV, 139). Z toho článku vyplývá jasně pravomoc papežova o rozšíření symbola. Má právo vkládat různé církevní pravdy do symbola: zde šlo speciálně o Filioque. Na tyto body nemohou zástupci Řeků ihned odpovědět. Jest nutno vše přednést císaři a sněmu. Přece však podávají svůj soukromý názor. Zdá se jim nespravedlivým, aby papež mohl něco připojit k symbolu, bez souhlasu a předchozího schválení synody. Jak patrně, papež obezřetně toto právo přisuzuje na prvním místě apoštolské stolici (Ut Sedes Apostolica...) – *exclusa distinctione inter Seden-tem et Sedem* – a až na druhém místě sobě, aby se snad Řekové později nemohli vymlouvat, že toto právo povolili výlučně osobě papeže Evžena IV. Řekové odcházejí a jako resumé jednání prohlašují: *papa post unionem habeat, quidquid illi iure debetur*. Téhož dne (10. VI.) večer překvapí je zpráva o smrti patriarchy cařihradského Josefa. Dalekosáhlého významu je jeho závět »*extrema sententia*«. Zde ten, jenž se nazývá patriarchou ekumenickým neváhá prohlásiti: »Všechno, co katolická a apoštolská církev Pána našeho Ježíše Krista v Starém Římě vyznává a čemu učí, vyznávám též já a svatě ujišťuji, že se vším tím se srovnávám. Uznávám též co nejjistěji, svatého Otce otců, nejvyššího Velekněze a zástupce Pána našeho Ježíše Krista, papeže Starého Říma...« (Hefele VII, 723.) Jak mohl později osobně prospěti církevní unii, kdyby žil! Ale i toto konfiteor cařihradského patriarchy, jistě mnoho přispělo ke smíru a napomáhalo k jednotě. V závěti promluvil rozum, ne marná pozemská pýcha a domýšlivost byzantských patriarchů. Velký spor se rozvinul o otázku závěti: zda obsahuje plné uznání římského papeže, i s jeho pravomocí jurisdikční, nebo jen čestné prvenství. Patriarcha se vyhýbá v této listině jakémukoliv určitému vyjádření. Proto si z ní Řekové mohli vyčísti svoje mínění právě tak, jako Latíníci. Hefele praví: »Die extrema Sententia anerkennt allerdings den Primat des Papstes, aber in so allgemeinen Ausdrücken, dass der Patriarch damit offenbar ziemlich weit hinter dem zurückblieb, was man römischer Seits in Florenz wünschte.« (H. VII, 724.) Římská strana žádá absolutní uznání moci jurisdikční a sice bez výhrady. To, co napsal patriarcha bylo samozřejmé, neboť kdo si unii v pravdě přál, nemohl jinak jednati. Mnozí zase podávají dekret, jako důkaz souhlasu patriarchova s naukou Říma a uznání primátu se všemi jeho důsledky.

Po slavném pohřbu patriarchově naléhají Řekové na rychlé ukončení sporu a papež jim předkládá nový návrh. Císař je ochoten k projednávání této otázky před celým sněmem. Základem jest formule: »Definujeme, že svatá a apoštolská stolice a římský Velekněz jest nástupcem svatého Petra, knížete apoštolů a pravý Kristův zástupce, hlava celé církve římské, že je otec a učitel všech křesťanů, že má primát nad celým okrskem zemským, a že jemu jedinému byla ve sv. Petru odevzdána plná moc pásti, kralovati a řídit celou církev od Pána našeho Ježíše Krista, jak také jest obsažena v aktech

koncilů ekumenických a posvátných kánonech.« (AAV XIV 141.) Po předložení této formule plenu koncilu, za předsednictví papežova a přítomnosti císařovy, bylo zahájeno jednání. Císař však není spokojen s tímto návrhem a hrozí odchodem s koncilu. Papež zarmoucen opouští jednání. Jeho splnomocněnci, kardinálu Juliánu Cesari-nimu, se podařilo, pohnouti císaře k přijetí návrhu. Ve schůzi Řeků u císaře, byl uznán návrh Říma, a 16. VI. odcházejí jejich zástupci k papeži, aby opět pokračovali v jednání o této otázce. Joannes de Ragusio (Jan z Dubrovníka), obhájce pravé nauky, dokazuje primát tradicí, výroky církevních otců a usnesením sněmů ekumenických. Jemu z řecké strany odporuje Bessarion, který zamítá též důkaz Janův, vzatý z papežských dekretů. Proto se Jan uchyluje k jinému argumentu – k dekretům synodálním, dokázav před tím, že i dek-rety papežské mají stejnou váhu a průkaznost, jako dekrety synod ekumenických, ba ještě větší. Bessarion klade otázku: »Jest v slovech: papa est pater et doctor et magister christianorum – ob-sažen jen primatus honoris, či více?« Řečník jasně odpovídá: »Pae-eminentia papae non solum denotat reverentiam, sed potestatem quamdam cuiusdam oboedientiae.« (Hef. VII, 732) Tedy primát jurisdikční – a na důkaz uvádí slova Kristova: »Pasce oves meas (Jan XXI, 17, oves: biskupové a kněží) et tibi dabo claves regni coelorum...« (Mt XVI, 19) Bessarion klade další otázku: »Jest pravomoc papežova toho druhu, jako metropolitů v jeho provincii nebo patriarchy v patriarchátě?« »Není, odpovídá Joannes de Ragusio, neboť moc patriarchy a metropolitů jest omezena jen na jeho okrsek, kdežto nástupce Petrův má immediam potestatem in omnes, sed ita, ut cum ordine haec omnia fiant...« Chápe při tom biskupy jen jako vikáře papeže, neboť i Petr ustanovil tu a tam patriarchy, metropo-lity a biskupy, poněvadž nemohl sám vše bezprostředně vykonávat. (Hef. VII, 733) Končí slovy: ideo 6 canon Nicaeni concilii dicit, quod semper ecclesia Romana tenuit principatum. (Hef. VII, 733; 1, 2 vyd. str. 389, 397, 401 a násl.) To však koncil nicejský netvrdil. Smysl jeho řeči; papež má pravomoc jurisdikční, tedy i právo svolávat synody. Formule jeho se shoduje s formulí papežovou, která byla 13. VI. předložena Řekům za základ jednání. Věc byla jasná – jen jak se zachovají řečtí zástupci.

Od 18.–31. června radí se Řekové za předsednictví císařova sami na svých synodách. Posledního dne rozhodují o privilegiích papežových. Potvrdili všechny jeho výsady a práva, kromě dvou následujících: 1. Papež může i bez císaře a ostatních patriarchů konati všeobecné synody. 2. Patriarcha se musí dostavit k soudu do Říma, jestliže se tam podá odvolání proti jeho výroku. První bod řeší v tom smyslu, aby papež nejprve uvědomil císaře a patriarchy o svolání synody, po jejich pak odpovědi, byť i za jejich nepřítomnosti, může synoda zasedat. Druhý požadavek vyložili: papež po odvolání od patriarchy, má poslati své vyslance jako soudce k patriarchovi. 22. června odpovídá papež Řekům, že chce podržeti všechna svá práva i ta, která

vyloučili. Císař hrozí znovu odchodem a tím nezdarem celé synody. Zákrokem císařovým byli zarmoucení všichni biskupové, kteří vroucně toužili po církevní jednotě. Patriarchové Isidor kijevský, Bessarion nicejský a Dorotheus mitylenský se snaží usmířit obě strany. Císař navštívil na pozvání papeže a smluvili se, aby bylo vybráno po 4 zástupcích z Řeků a Latinů, kteří by řešili sporné otázky. Průběh jednání není znám. Brzy na to, radí se Řekové u císaře a předkládají papeži svou formuli – resultát svého dlouhého jednání: »De primatu papae profitemur ipsum summum Pontificem, procuratorem, locumtenentem et vicarium Christi (esse), pastorem et doctorem omnium christianorum, regere et gubernare ecclesias Dei, salvis privilegiis et iuribus patriarcharum orientis: Constantinopolitanum quidem secundum esse post papam, deinde Alexandrinum (AAV XIV 144).« Formule tato jest zase nejasná, ale papež ji přijímá, neboť Řekové opět chtějí odejít. Jak těžko bylo sjednocovati, co pycha jednotlivců rozdělila. Zatím kard. Julian Cesarini vyložil ve shromáždění Latinů názor Říma. Již zbývalo jen podat sjednocovací dekret. Když byl dekret sepsán, byl předložen papeži a po té i císaři k schválení. Hned na počátku císař nesouhlasí a žádá, aby vedle jména papežova bylo napsáno i jméno jeho. Text: »Papež má mít výsady, jak jsou vyměřeny v Písmě sv. a ve výročí Svätých«, žádá císař změnit v ten smysl, aby místo »ve výročí Svätých« nahrazeno bylo »iuxta tenorem canonum – dle znění kánonů«. Žádosti Řeků bylo vyhověno; 30. VI. Řekové unijní dekret přijímají a 5. VII. podpisují. Druhého dne, 6. VII. 1439 byl dekret při službách Božích ve florentské katedrále slavnostně proklamován. Latinské znění čte kard. Cesarini, řecké patriarcha Bessarion. Jak se vyjadřuje unijní dekret o papeži? ».... Item diffinimus Sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum succesorem esse beati Petri principis Apostolorum et verum Christi vicarium totiusque ecclesiae caput, et omnium Christianorum patrem ac doctorem ecclesiae; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis ycumenicorum Conciliorum, et in sacris canonibus continetur....!« (AAV XIV 148.) Pravomoc papežova jest plně uznána. Papež jest hlavou veškeré církve, má moc svou přímo od Krista, jehož jest jediným a právoplatným náměstkem, jest svrchovaným učitelem všech křesťanů, jeho pravomoc jest nad sněm ekumenický, je PRVNÍM v církvi na CELÉM SVĚTĚ.

Význam koncilu florentského pro primát jest veliký, neboť východ tu uznal primát papežův v celém jeho rozsahu. Řekové definitivně uznali vše, co dělilo po 500 let Západ od Východu na věčnou škodu nesmrtelných duší. Papeži byla přiznána moc jurisdikční těmi, jejichž předkové z odboje a osobní povýšenosti schisma zavinili. Musíme litovat, že rozhodnutí sněmu ferrarsko-florentského

trvalo jen krátce, neboť v následujících letech odpadává od unie jeden biskup po druhém, a ti, co zůstávají věrni, jsou vystaveni veškeré zlobě a pomluvám. Posléze pádem Cařihradu r. 1453 byl učiněn konec florentské unii. Dnes, kdy vzpomínáme 500letého výročí tohoto unijního sněmu, umiňme si pro unii něco vykonat.

Použitá literatura: Hefele: *Konciliengeschichte*. Freiburg i. B. 1874.
Acta Academiae Velehradensis XII-XIV. Olomouc 1937-38.
Kryštůfek: *Církevní dějiny*. Praha 1889.

VÁCLAV HOLAKOVSKÝ:

Digití quasi manus scribentis.

Těžký dusot rána stanul nad krajinou,
zabořil své kroky začernalé hlinou
v plavém obzoru a vánku oddechnutím
vše, co pováleno, rovná něžným hnutím
k zamyšlení vážky v slunci nad řekou
k vzpínajícímu se tichu v klenbu dalekou.
Do paprsků slunce čísi ruka vjela
k zasvištění kosy nad blednoucí čela,
pro souzvuk, v němž tlukot hvězd i lidských snah
jednou splyne o srpnových polednách.
Čísi ruka zvolna v řádky mezi píše
ohněm zraní s hltem předposlední číše
do úběle klasů, že je spočítáno,
dusnem tíživým, že svítá druhé ráno,
že snad naposled již dolin rozpětí
dýše připomínkou smírných obětí.

Oko oblohy se skelně soustředilo,
líce k výdechu se v řasách rozvrásčilo,
do bílého chmýří zralé pampelišky
pro určení času svěže dechlo s výšky:
rázem všechno vzlétlo v oblak prachový
nad šedavých osin vzdulé plachtoví.
Ke spuštění kotev trávy zavlály.
Věčnost! Z vteřin přístavu zní signály.

Ze života ve starém semináři koncem 17 stol.

(Ze seminární kroniky.)

Na rozloučenou s Museem a se seminářem.

Proti dnešku byl starý seminář mnohem idyličtější. Mnoho věcí dnes nutných tehdy nebylo, byla jiná zařízení, bez nichž si tehdy život nedovedli ani představit. Jen jedno bylo tehdy stejné jako dnes – lidé. Alumni – rektor s nimi měl stejné trápení. Rektor Hammerschmid koncem 17 stol. si stěžoval, že má alumna, který dovede lháti více než celý seminář dohromady, když jde o to, aby si vymohl soukromou vycházku. Ba objevil se i alumnus, který s věže seminárního kostela házel kamení po chodcích na ulici. Ale rektor měl proti podobným výstřednostem prostředky. Jako trestu mohl použít i tělesného potrestání, postu, bití, po případě mohl dáti alumna vsaditi i do arcibiskupského vězení. Pochopitelně to bylo za hrubé přestoupení stanov nebo za hrubé přestoupení zákonů světských.

Na ty alumny, kteří zlomyslně poškozovali seminární majetek byl trest exkomunikace latae sententiae arcibiskupovi rezervované. Poněvadž však těch případů bylo mnoho, byl nucen arcibiskup delegovat rektora semináře. Nejvyšší výměrou trestu bylo samozřejmě vyloučení ze semináře. Měl-li však někdo k tomu ještě trest vězení, musel si jej napřed odpykat, a pak teprve byl propuštěn. Mnohdy se stávalo, že alumnus, aby unikl před propuštěním ze semináře trestu vězení, tajně zmizel.

Pohledme však také na světlé stránky seminárního života.

Zařízení pokojů alumnu bylo stejně prosté jako dnes. Každý alumnus měl ve své cele stolek, židli, postel s matrací, dvěma prostěradly, polštářem a houní. Svítili svíčkami; na týden dostal každý alumnus jednu větší a jednu menší a to však jen v zimě, neboť v létě, jak jsme se dověděli v předchozím čísle, studovali jen do šesti večer. Dostali i papír a příspěvek na svázání skript.

Strava byla velmi dobrá. Téměř se zdá být pohádkou, že jednou by vznikla vzpoura proto, že jako pátý chod přišla na stůl kachna a páni bohoslovci si přáli skopovou. O svátcích sv. Martina, sv. Jana Ev. a Jana Nep. dostávali i žejdlík vína. V masopustě se jim zejména přilepšovalo, měli o jeden chod více a piva co vypili. Pak ovšem za to půst byl velmi přísný!

V rekreační den dostali na převoz, aby si mohli vyjetí za město, ba později dostávali i na kuželky 30 kr. ročně.

Zvlášť velkou událostí v semináři byla pouť do Staré Boleslavě. Poutí byla vlastně slavností mariánského bratrstva při kostele sv. Benedikta, ale seminář se jí vždy účastnil. Konala se vždy k svátku Narození Panny Marie. Původně bývala v průvodu nesena Nejsvětější Svátost, později to však bylo konsistoří zakázáno. V ten den

se stěhoval do Boleslavě vlastně celý seminář. S alumny byl vypraven vůz s potravinami, jeli kuchař a sluhové. Zdálo se však, že užitek pouti se nevyrovná jak útrapám fysickým tak mravnímu nebezpečí. Alumni byli totiž nuceni spát ve stodole a zdá se, že při tom nebyl velký pořádek. Když seminární lékař Dr. Löw ze zdravotních důvodů byl proti těmto poutím, arcibiskup za Hammerschmida (1704) je zakázal. Staroboleslavský děkan sice protestoval, ale Hammerschmid mu odpověděl, že čtyři bohoslovci budou stejně jako dosud kázati, ale hromadná pout je bezúčelná, poněvadž bohoslovci prý při ní stejně mnoho pobožnosti neudělají a konečně jejich nepatrný počet už také lesk slavnosti nezvětší. Po zrušení pouti mohli alespoň bohoslovci dříve na prázdniny, které nyní trvaly šest neděl a alumni je trávili doma. Dokud byly poutě, trvaly prázdniny bohoslovců jen čtyři neděle a ty prožili za dozoru rektorova na statku Sovinkách.

Naším jubilantům.

80.

Olomoucký kapitulní děkan dr. Josef Kachník překročil osmdesátku. Zní to téměř neuvěřitelně – vždyť jej vidíme dosud tak svěžího.

Před očima se nám vine život pravého sluhy Páně. Monoculus numquam pulcher; duo oculi: scientia et sanctitas bylo heslem pana preláta. Od mládí – již na gymnasiu – bylo mu bojovati o statky nám nejdražší, víru a jazyk. Do bohosloví přichází v době jarého nadšení cyrilometodějské obrody národní. Nadšeně účastní se práce jako předseda (1891) mladé Literární jednoty. V duchovní správě na venkově i ve městě všímá si vedle pastorece bedlivě lidových zvyků, folkloru, a pěstuje lidovou povídku. Na fakultě v Olomouci i v Praze působí mezi bohoslovci všestranně, snaže se rychle doplniti ve všech oborech mezery katolické vědy. Ale ani na odpočinku nelení, a činně zasahuje do kulturního dění.

Děkujeme panu prelátu, že ukazoval pravé zdroje duchovního života nejen teoreticky, ale, což zvláště zdůrazňujeme, že svým životem ukazuje cestu k pravým cílům. Bože, dej služebníku věrnému, svěžest tělesnou i duchovní a budiž mu jednou odplatitelem.

*

Fr. Hradil, superior cyrilometodějského semináře,
padesátníkem.

Právě v době, kdy náš nejdůstojnější arcipastýř oslavuje 50 let svého kněžství, dožívá se Jeho zástupce v semináři abrahamovin.

Uvědomme si při této příležitosti - pokud nám možno - nesnadnost a zodpovědnost jeho úřadu - zvláště pak v dobách všeobecné vnější rozjítčenosti. Přece však i za takových okolností můžeme říci o svém P. superiorovi: byl přísným, mužem pevné ruky, ale spravedlivým. A v loňských horečných měsících tak na sebe zapomínal, že utrpělo jeho tělesné zdraví, jen aby dorost kněžský nezbloudil se správné cesty.

Úctou, důvěrnou láskou a modlitbou chceme se mu odměnit. Vyprošujeme „mu na P. Bohu zdraví tělesného, především však síly duševní, aby měl vždy dosti odvahy vésti nás ke kříži Kristovu. Ad multos annos!

Bohoslovci olomoučtí.

JÁN HUDÝ:

Konvertita a levíta.

(Nábožensko-psychologická štúdia.)

Na tomto mieste nebude nás zaujímať život tých, ktorí s Judašom hlbšie a hlbšie sa budú prepadať do priepasti zla a hriechu, nebudú nás zaujímať pohnutky, ktoré zdržiavajú nevercov od viery, ani ponutky odpadlíkov (heretikov, apostatov, schizmatikov), ktoré mali démonicku silu odlomiť halúz, úd z mystického tela Kristovho, ani nebude nás natol'ko zaujímať útek tých, ktorí upadajú do ťažkých hriechov, hoci v ich duši je akási iskierka viery (fides habitualis informis) a predsa v tajomstve zla stratia nádej na spásu, ale bude nás zaujímať konverzia v užšom smysle slova a konverzia v širšom smysle slova.

Totíž obrátenie pohanov, neveriacich, heretikov (materiálnych, formálnych) ktorí sa úplne odovzdali Bohu hneď po prvej konverzii a potom konverzia tých, ktorí iba v širšom smysle konvertovali ako: priemerní katolíci, levíti; ale ich konverzia v poslednom útvare má čo do podstaty spoločné znaky s konverziou v užšom smysle slova.

Svet nevery a hriechu, ktorý nekončí konverziou, ktorý je strašne poznačený tajomnou priepastnosťou zla, má a bude mať večný refrén rúhania a zúfalstva:

» – Ty nevyslovná! Zahalená, strašná!
Štvaný, lovče, za mrakmi tebou,
tvojím bleskom skláný,
ty vysmešné oko, ktoré na mňa hl'adiš z temna – tak ležím
svíjam sa, krútim, týraný,
večnými mukami všetkým
tebou
zasiahnutý, ty najkrutejší lovče,
ó – Bože neznámy. Nietzsche: tak hovoril Zarathustra.«²

Konverzia v užšom smysle slova má svoju stupnicu práve tak, ako aj konverzia v širšom smysle slova.

Začína sa tou veľkou, zázračnou konverziou, ktorá zrodila veľkého Pavla, chudobného Františka, neunavného Ignaca, inteligentného Newmana a zahrňuje cez storočia mnohých, aby ich mohla rozosvietiť na kresťanskom nebi.

Obrátenie v širšom smysle slova má tiež svoju stupnicu, čo sa týka intenzity, žiarivosti, ktorá v tajomstve Krista má milostivé posvätenie. Tisíce reholníkov, kňazov a svetských zbožných ľudí má práve v tejto stupnici význačné miesto, akoby bašty proti tajomstvu zla, hradby na ktorých stroskotá každý prefikáný útok démona.

Pavlovska konverzia.

V hlavných typoch prvej stupnice konverzií radi by sme mali grafické znázornenie, ba určitý reťaz dôvodov, ktoré viedly jednotlivých ľudí ku konverzii. »Vo skutočnosti konverzia je faktom vnútorným – a opakujme to – faktom božským, ktorý uniká každému rozumovému pojednávaniu. Prv ako sa zrejme ukáže, pripravuje se dlho v temnej oblasti duše... Ale netreba, aby ten vnútorný fakt bol v násilnom odpore s logikou. A hlava nemá prekážať srdcu. V budúcom veriacom sa dokonáva v oblasti citovej i v oblasti myšlienkovvej práca súbežna«.³

Sv. Pavel, ten veľký »prenasledovateľ« a prenasledovaný, dal nám naozaj úprimne nazrieť do svojho obrátenia. Často konvertíti, najmä veľkí, neradi hovoria o svojom obrátení. Azda zo skromnosti azda z veľkej úcty k mysteriu obrátenia. Sv. Pavel cítil však potrebu prezradiť tajomný zásah, milostivé násilie Boha vo svojom

živote. V jeho konverzii vidíme typické obrátenie rozumu a srdca, ktoré v okamihu našlo svoje odôvodnenie.

Pri konverzii sv. Pavla je pozoruhodné, čo zase iba pri veľkých a mimoriadne požehnaných možno spozorovať, že Pavel zázračným, intuitívnym pochodom prešiel praeambulami fidei, prišiel ku dvojakému poznaniu: ku jestvovaniu auktority Krista-Boha a ku (urobenému) zjaveniu ako aj ku dôsledkom z toho plynúcim; a pozoruhodné je aj to, že v okamihu nastalo obrátenie jeho rozumu, jeho mysle a jeho srdca.

Medzitým čo mnohí iní obrativši sa museli prejsť tisícimi bludmi, priepasťami, museli pomaly, z kroka na krok postupovať a hľadať pravdu, presvedčiť sa, že Boh jestvuje a. že dal reveláciu a pre jeho neomylnosť a pravdomluvnosť musí človek veriť, medzitým čo milosť u druhých pomaly spracovávala rozum a vôľu ku aktu viery, a srdce ku svätému životu, medzitým sv. Pável odrazu zrodil sa v nového človeka »v Kristu«.

Nekatolícki interpreti, racionalisti a rozliční protivníci nadprirodzeného sveta a fanatickí imanentisti vedú tuhý boj proti akejkol'vek konverzii v katolíckom smysle. Začali s konverziou sv. Pavla a vedú ju cez stáročia až do konca vekov. Nikdy se však im nepodarí oddišputovať vecne a bez predsudkov fakt konverzie.

Veriaci človek s bážňou a pietou sa blíži k tomu faktu, lebo je presvedčený, že konverzia nie zjavom imaginárnym. Naozaj, konverzia je skutočnosťou najskutočnejšou. Nič zato, že sa nedá hmotne vidieť. Duch môže pristúpiť ku tejto skutočnosti, môže konštatovať, že áno v obrativšiom sa nastala prestavba duchovnej štruktúry, zmena duchovnej orientácie. Obrativší sa má v novom svojom živote nové, objektívne zadel'ovanie, dávanie prednosť veciam, nové plánovanie, cítenie, myslenie prežiarené svetlom viery. V tajomstve Kristovom konverzia dostáva sviatosťný charakter, ktorý ju v istom smysle povyšuje nad svet nevery a hriechu. A to pri prvej, dokonalej, v užšom (aj širšom) smysle slova, ale tiež pri druhej dokonanej konverzii (v širšom smysle slova).

Druhá konverzia.

»K pravde vedú dve cesty; jedným ju praje Boh bez bojov a krízy (sv. Tomáš Akvinský), iní musia ju prejsť hroznými vnútornými katastrofami, ako sv. Augustín a Dante. Augustín videl vo skúsenosti svojho obrátenia, podobenstvo cesty hriechom obťaženeho ľudstva a odvážil sa, vo svojej nesmrteľnej Veľkonočnej piesni v smelej hyperbole zhodnotiť vinu prarodičov ako šťastie-felix culpa-lebo ho viedla cesta ku Spasiteľovi.

Cesta konvertítov Augustinovho typu tiahla sa v povážlivej dial'ke, neistote a v odpore. Augustín a s ním tisíci drobní prenasledovaní, prišli ku viere: (fides habitualis informis, mortua).

»Čudoval som sa, že ťa milujem, Bože, a nie už ako jedno-

duchu vidinu. Hoci som nebol ešte schopný tešiť sa z teba, predsa som už bol unášaný k tebe tvojou krásou,« ale nevedeli na otázku milosti odpovedať Bohu úplným odovzdaním. »Non erimus tecum ultra in aeternum?« – pokúšaly ho všelijaké púta sveta.

»Staré nepriateľky« Augustinové prihováraly sa: »Ty nás opúšťaš... A keď stratíš pri tom to biedné šťastie pre prelud ešte prázdnejší... Konečne preceňuješ svoju silu. Nebudeš mocť, nebudeš nikdy môcť byť bez nás.«

Hlas démonických nástrojov zvučí cez stáročia a čujú ho aj levíti. Čujú ho aj vtedy, keď viera vrátila ich k Bohu, ale neodpovedali celým odovzdaním sa Bohu na otázku milosti, (fides habitualis viva-caritate formata). A v živote Augustinovom od prvej konverzie, práve tak ako v živote levítu muselo ubiehnúť mnoho prebojovaných dní, veľa chvíľ, kým došiel k tej šťastnej a mohol z milosti prečítať svätý verš: »Oblečte sa v Pána Ježiša Krista a nestarejte sa o žiadosti tela«. (Sím. 13, 14.) A kol'ké muky musel prežiť v tichých večeroch a bezsenných nociach, kým neprišla najšťastnejšia hodina a on posledný raz bolestne zavolať: »Fac me, Pater, quaerere te – Daj, Otče, aby som ťa hľadal«.

Levita ako budúci kňaz.

Druhá konverzia, (v širšom smysle slova) levítu, hoci je v druhom stupni konverzií azda na poslednom mieste, predsa má veľký, často nedocenený význam. To preto, že je úzko spojená s povolaním kňaza, so súhrnom životnej úlohy, ktorá je od Boha vložená do jeho rúk, s podstatou kňazstva. »Podstata kňazského života je v tom, že máme účasť na kňazstve Kristovom, teda nepozostáva to z vlastného, ale z toho, čo je Kristovo. Pozostáva zo smýšľania srdca, z osudov, z účinkov a utrpenia Kristovho. Preto musí byť kňaz nielen v akomsi smysle dobrý, čistý, ľudomilný, Boha hľadajúci, ale musí byť ním v spôsobe a vo vzore a v láskavej sjednotenosti s Majstrom. Tiež jeho neuvedomé životné spravovanie, jeho životný osud, musí byť vyžiatý z osudu Ježiša Krista, to znamená, že je spoluobetujúci, že nesie svoj podiel v živote a smrti obetného Baránka Božieho.

Tajomstva plné utrpenie, ktoré sa nedá pochopiť racionálnym uvažovaním, alebo odôvodnením, vyviera a stojí predsa ustavične v jeho duši; trocha z prítmnia Betlema, trocha z opustenosti Ukrižovaného Bohom, trocha z bezvlasti Syna človeka a trocha z horkeho kalicha Olivovej záhrady. A to všetko prifarbuje a utvára asi jeho účinkovanie, jeho kázanie, udenie, potešenie, pomáhanie, ba aj vlastnú správu a úradnú prácu, ba najmä jeho službu Božiu a hodiny meditácií. Slovom musí byť Kristom, vtelením, viditeľným bytím Krista...«⁴

A keďže často veľa chybuje levítovi k tomu ideálu svätého kňazstva, čo najpilnejšie musí sa preto usilovať o vlastnú konverziu.

Musí si uvedomiť, že ako budúci kňaz bude sa pohybovať medzi bezprostrednými účinkami dvoch mystérií. Medzi tajomstvom iniquitatis, ktoré musí svojou mocou preklenúť a mysteriom Kristovým, ktoré v najvnútornejšom akte adorácie bude sa mu chvieť v rukách pri pozdvíhovaní.

Medzi tými dvoma tajomstvami bude sa chvieť účinkovanie kňaza. Áno, chvieť od priepastnosti zla a od nezaslúžených milostí a darov Ducha Svätého. A preto účinkovanie kňaza musí byť založené na vnútornom preporodení. Vtedy bude zdarne pôsobiť na svoje okolie a na duše. Dnešný človek chce objektívne vedenie, vodcovskú silu, ktorá sa musí prejavíť v jeho vedomostiach, sile, v jeho vnútornej bohatosti a hodnote, ktorú položil na pevné základy konverzie. A potom konverziu predpokladá aj posvätenie a zodpovednosť z neho vychádzajúca. Zodpovednosť za rozdeľovanie moci, slová Božieho, milosti, ktorú kňaz dostane od Krista, za výchovu sverencov a za vedenie duší, ktoré má priviesť ku spaseniu. Ale nielen k tomu je potrebná druhá konverzia, úplné odovzdanie sa Bohu. Konverzia levítu je potrebná aj pre intímny život, ktorý sa bude vinúť v akejsi duchovnej špirále. Totiž, denne sa bude blížiť ku cieľu, ale denne sa bude musieť vrátiť na miesto odkiaľ včera odišiel, len o jeden závit bližšie ku stredu, ku Bohu. A tento stav sa bude opakovať roky, tisíckrát bude musieť počuť rozkaz Boží, tisíckrát bude musieť prekročiť ľudské a osobné túžby, sociálne cítenie, a ustavične bude musieť znášať protivenstva a pokušenia uprostred ukrutnej púšti samoty a opustenosti, ktorú jedine bude môcť preklenúť odovzdaním sa úplným Bohu.

»Túto samotu musí prijímať ako čosi pozitívne, pretekajúce a prehriaté plnosťou a bohatosťou vnútorného života. Vtedy bude kňaz môcť prežiť svoj zemský život bez rodiny a vzdialenosti od ľudí bez uhony, bez vnútorného vyhladnutia, bez duševného zhorknutia a vyschnutia«,⁴ hoci občas nepocíti vnútornu útechu rozdávajúc dary nebe a krásu nadprirodzeného života.

Iba zriedka sa najde levíta, ktorý by ani za krátky čas neutekal pred svojím prenasledovateľom, pred milosrdným Bohom. Väčšinou levíti dajú sa pronasledovať až do vtedy, kým sa ich nedotkne ruka božia. Stane sa to často po prvý raz na strednej škole. Často vieme o tom, ale tragickejšie je to, že prenasledovaný sa v rukách Božích ešte dlho trepoce. A to alebo jeho rozumček, alebo srdce, alebo oboje. Kiežby v takej chvíli prišiel mu niekto na pomoc z jeho blízkých, lebo iba tých rád ešte vidí. Azda sa šťastne dostane do seminára. Vňom musí dostať všetky prostriedky, ktoré by plne prejal a s nimi kooperoval. Predovšetkým je tu denne prijímanie, ustavičná koncentrácia a meditácia, potom modlitby a postup vo svätých vedách, ktorými si (dubiom metodickým) položí základ k silnej viere a ku svätému životu. Pravda pri tom nesmie klásť odpor milostivému zásahu milosti Božej, ktorá sa v levitskom

živote nedoceňuje. Toto všetko mu ul'ahčuje, aby si položil taký základ, aký perspektívy budúceho kňazského účinkovania vyžadujú.

A potom, po nejakom čase v seminári, bude pomaly prichádzať ku povedomiu, že si nesmie patriť, že je zasvätený Pánovi. Toto budú naj-vážnejšie okamihy, lebo sa bude musieť rozhodnúť: odpovedať na milosť úplným odovzdaním, alebo vrátiť sa do sveta: Ale stáva sa – čo je strašné myslieť a predsa v tajomstve zla má svoju realitu – že sa neoddá úplne Bohu, ale ani sa nevráti do sveta; Pritom je najbolestnejšie, že sa stretneme v živote s nešťastným, zlým kňazom, ktorý je iba fabrikátorom, mechanistom, ktorý premenil večné vo fikciu a preto je zjavom monštruoznym.

Levíta, ktorý má citlivé svedomie a vôbec dobrý levíta, jedného dňa musí povedať svojmu Bohu rozhodné slovo, aby sa znovuzrodil.

»Ak je duša s koreňmi vyratá z doterajšieho spôsobu života, ak jej je vštěpovaný nový životný základ, odohráva sa takéto znovu zrodenie »nové stvorenie v Kristu« vždy iba s plačom a bolesťou.« (Holzner.)²

Semináre a tiché klaštory, ich káplicky, cely a chodby sú svedkami veľa slz, veľa prežitých bojov, ktoré sa viedly o to ľudské, životné, ktoré po páde má takú zvláštnu zemitosť. Tam sa bojuje skrytý boj, pred tvárou Otca. Dieťa sa bôl'me a ťažko lúči so svojimi hračkami, tisícraz ich odhodí, ale ešte raz predsa len sa pohraje. A Otec akoby nevidel, že dieťaťu sa ťažko lúčiť, nechá ho ešte chvíľočku sa hrať. Ale nadíde chvíľ'a a hračky nevinné i hriechné musí odhodiť. A vtedy sa rozplače, vrhne sa pred kríž, srúca so strašným bôlom bôžkov do priepasti a v milostivej konverzii zbadá, že je znovuzrodený, že je mužom, ktorý sa obetoval, ktorý bude cez celý život rozdávať a pomáhať, ktorý však sám nič neprijme od sveta, ktorý vie, že »byť katolíkom, znamená prijímať Cirkev s celou jej tragikou« (Ramono Guardini).

Levíta, ktorý konvertoval, v spoločnosti vyvolených musí trpieť pretých a musí ho bolieť srdce, kým jeho blízki sa nedostanú tam, kam ho priviedla milosť Božia. Musí zorganizovať všetkých, ktorí zvláštnou milosťou ušetrení bojov pred konverziou, ktorí od malička boli v náručí Božom. Musí z nich utvoriť družinku bez mena, bez mena, bez zisťných cieľov, ktorá by neprestala bojovať oproti tajomstvu zla a neprestala sa modliť: »a neuvoď ich v pokušenie, ale zbav ich od zlého;« za tých, ktorí budú musieť prejsť ešte ťažkými bojmi, a ktorí budú potrebovať vedľa veľa milosti, kým budú môcť povedať: fiat voluntas tua.

Pramene:

¹ Max Piccard: Útek před Bohem.

² Dr. J. Holzner: Apoštol Pavel.

³ Louis Bertrand: Sv. Augustin.

⁴ Peter Lippert: S. J. Vom guten Menschen.

⁵ Na hlubinu roč. X.

PROKOP RĚVA:

Červánky.

Malebné červánky v očích se smály
na kraji v poupěti,
plál s nebes oltáře v krvavé dáli
vonný dech oběti.

V trs tichých pomněnek lučiny vpletly
stvol a květ sedmikrás,
hory se zvlňily, obzory zkvetly,
zavoněl lánů klas.

Toulavé červánky večerem chvějí,
nebe noc otvírá,
potoky hudbou zní, ptáčkové pějí,
mír zemi pokrývá.

V zeleni travníků zroseny leží
kvítečků závěje,
z malebných červánků s úsměvem běží
teplý stín naděje...

VÁCLAV JUŘENA:

Chci se modlit...

Vávra byl sedlák, můžeme-li toho slova vůbec použití. Byl to chudý sedlák, neboť jeho pole leželo na vysokých kopcích, kde lidé živořili. Pozemky jeho byly úzké a kamenitá půda byla skoupá. Docela blízko, kamenem by tam dohodil, začínala říše skalních obrů. To nejhorší však bylo, že vysoký a skalnatý kopec vrhal téměř po celý rok studený, tmavý stín na Vávrovy hroudy a travníky, takže tu nic prospěšného nevyrůstalo. Ani pšenice pro lid, ani bídná tráva pro dvě hubené kozy. »Studeným kopcem« nazývali zlý kout, kde stála Vávrova chatrč. Sedlákovi při práci statečně pomáhala jeho žena. Ale málo mu mohl pomoci – ačkoli se horlivě snažil – jeho syn Jan, neboť se narodil slepý a nespátřil nikdy krásný lesk světla. Víc než dvacet zim přešlo přes nízkou mechovou střechu od Janova narození, když se dostavil opět čas, kdy ve šťastných zemích nastává jaro...

Ale kde bydlel Vávra, jakoby jaro nechodilo... Jen ledové balvany padaly dolů s obří hory na kopaninu, strhující s sebou ssutiny skály, ničíce dlouhoroční Vávrovu práci. Jen polední hodina rozpustila maličko věčný snh. To bylo jaro ubohých lidí...

Tentokrát přineslo tání sněhu něco horšího. Vávra si zlomil nohu, když se vracel z údolí. Když nepřicházel, šli ho hledat a našli ho na cestě. Jan vzal otce a jen s námahou jej nesl, dlouho ohmatáváje obeznámenou cestu. Doma nastal veliký nářek. Mezitím se mladý syn odebral k spánku a slyšel jak rodiče, kteří se domnívali, že už spí, nařikají: »Teď je konec se vším«, sténal sedlák. Nemohu už ani roli zaset. Zemřeme hladem a nouzí. Lidé jsou daleko, ti nepomáhají.« »Však Bůh« pronesla nesměle žena. »Nenaříkej muži.« »Bůh?« usmál se zasmušile Vávra a přejel si pravicí přes šedivý vous. »Je-li vůbec – často pochybuju – pak je od nás vzdálen víc, než nejbližší lidé. A mnohem tvrdší k naší bídě, než ti tam dole. Pomohl nám už někdy?«

»Tiše, Jan by to mohl uslyšet. Nesmí!« Její něžné, tmavohnědé oči plné strachu, hledaly ve tmě syna, který ležel na slámě v protějším rohu chatrče.

»Ano, právě jsem chtěl říct. Proč je slepý? Slepý se narodil. Od té doby nevěřím v Boha...«

»Od té doby byla otřesena tvá víra? Ale Bůh vyslyší – pravil mi kněz – jen prosby těch, kteří Mu plně důvěřují.«

Místo odpovědi zasténal Vávra bolestně, a obrátil obličej k zpráchnivělé, dřevěně stěně chatrče. Vítr trhaně foukal dírami a pohvizdoval štěrbínami. Žena ho dobře přikryla a přidala na bolavou nohu ještě svůj plášť, který se sebe svlékla... Usedla...

Dlouho tak seděla, majíc hubený, pěkný, ale časem, prací, nouzí a starostí zestárlý obličej, kupředu nakloněný. Čelo měla ponořené do hubených, kostnatých rukou. Dvě hořké slzy tekly pomalu, pomaloučku po vráscitých lících. Bylo úplně тихо v chudé chýši. Temná, beznadějná bída, jakoby vysedávala v polotmavém prostoru. Bylo tu, jakoby klidně stál čas – jakoby bolest byla věčná...

Po nějaké chvíli cítila, že jí Jan hladí líce. Jeho ruka byla tak měkká v hledání, tak dovedná v nalezení.

»Maminko,« pošeptal, »otec spí. Slyším to na jeho hlubokém dechu. Maminko, já v Boha věřím.«

»Ty?... Chudero!« pravila rovněž tak lehce a přejela něžně po kadeřavé hlavě. Políbila syna na jeho vysoké čelo.

»Ano. I on uzdravoval slepé, sama jsi to vyprávěla.«

»Ó, můj ubohý synu.«

»Mluvíte tolik o světle a lesku a různých barvách. Rozeznáte docela lehce, když je noc – jak vy ty tiché hodiny jmenujete – nebo zima – když dlouho je potok pevný pod nohou. Nic jiného tak nemilujete a nechválíte jak světlo. Jak musí být krásné... Ano, Bůh je tak milosrdný... Věřím v Něj pevně... Chci se modlit... Musí mě vyslyšet...«

Vyprostila se z jeho rukou, vstala a vyšla ven před chatrč, neboť teď musela hlasitě vzlykat, a on si toho nesměl všimnouti...

● Nové knihy

PRŮKOPNICKÉ DÍLO ČESKÉ BOHOVĚDNÉ LITERATURY. Za redakce znalců sv. Písem, Prolyty Písma P. Dr. Pavla Škrábala O. P., Prel. Dr. Tomáše Hudce, P. Em. Soukupa O. P., Dr. A. Klevety, Dr. Prokopa Švacha O. P., bude vydáno významné biblistické dílo „*Příruční slovník biblický*“. Vydání biblického slovníku je skutečnou událostí na poli české bohovědné literatury. S ním dostává se nám po prvé díla, které jako klíč otevírá základní zřídlo nejvyšších zákonů božích. Shrnuje pravdy věroučné a mravoučné i osoby a místa, porůznu v Písmě svatém se vyskytující; uvádí je s vyznačenou definicí a náležitým výkladem, podle nejnovějšího stavu biblických výzkumů, v přehledném a každému srozumitelném abecedním pořádku, s udáním kapitoly a verše příslušného místa Písma sv.

Ukazatel smyslu všech časů a vůdce ve všech životních poměrech Písmo sv., stanoví nejen pravdy věroučné a mravoučné, ale dotýká se všech s ním souvislých hospodářských, společenských, politických a kulturních oblastí života. „*Příruční slovník biblický*“ je proto universálním slovníkem odpovídající na všechny důležité otázky bohovědy. Díváme-li se na „*Příruční slovník biblický*“ pod tímto zorným úhlem, oceníme nejlépe jeho prvořadý význam a velký dosah. Duchovní řečníci najdou v něm nevyčerpatelný zdroj inspirace z biblických myšlenek a vždy pohotově citáty a příklady z Písma. Učitelé náboženství bohatství námětů k biblickým katechesím. Každý laik najde v něm odpověď na své vlastní problémy slovy Písma.

„*Příruční slovník biblický*“ je výsledek čtyřleté práce odborníků ve sv. Písmě. Obsáhne přibližně na 800 stranách lexikonového formátu přes 1.000 hesel, celkem 1.600 sloupců tisku t. j. přes 90.000 tiskových řádků. Bude vydán péčí nakladatelství Kropáč & Kucharský v Praze II., Spálená ul. 13., pro předem přihlásivší se subskribenty, za nízkou subskripční cenu K 165,- brož. (váz. v plátně za K 185,-, v polokůži za K 195,-). Všem zájemcům se doporučuje velmi naléhavě včasné zaslání subskripční přihlášky. Subskripční lhůta končí 30. června; úplné dílo vyjde celé najednou v září t. r.

Aertnys Damen: THEOLOGIA MORALIS SECUNDUM DOCTRINAM S. ALFONSI DE LIGORIO, EDITIO DECIMATERTIA. Tomus I. et II. Marietti Taurini, Turin 1939. Cena obou svazků 80 lir.

Z příruček mravouky směru aequiprobalistického je tato nejrozšířenější. Svědčí o tom i toto nové vydání – páté po Codexu. Kniha je psána jasně, přidržuje se sentencí sv. Alfonsa. V některých traktátech je stručnější než na př. Noldinova. V tomto vydání přidán je v prvním svazku, který pojednává o principech a příkázáních, traktát o cíli člověka a některé kapitoly týkající se praxe v misiích. (Vydavatel C. A. Damen je profesorem morálky na ústavu Propagandy.) Úprava je pěkná a pro studium přehledná. Pro další a hlubší studium dobře poslouží seznam důležitější literatury o themech morálních a pastorálních.

drj.

Franciscus Ter Haar, C. SS. R.: CA-SUS CONSCIENTIAE. Marietti Taurini, Turin 1939. Lib. 24.-.

První svazek pojednává o blízké příležitosti ke hříchu vůbec a o některých případech, které se v moderní době zvláště často vyskytují, a to o tancích, o návštěvách divadel, o známotech, o konkubinátu, o módě a o poslouchání radia. Úvodní kapitoly druhého svazku poučují, jak posuzovat dispoziční poenitenta, zvláště pokud se týče hříšníků ze zvyku a zpětitých. V dalším obírá se autor hříchy proti víře, proti čistotě a spravedlnosti. Podstatou knihy není kasuistika v běžném slova smyslu, nýbrž autor podává napřed příslušné zásady, dle nichž třeba postupovat, a zároveň upozorňuje, jak proti

chybě bojovat, a teprve ke konci udává stručně řešení. Sentence jeho jsou dosti přísné. Zpovědníkům bude kniha dobrou pomůckou a zvláště v kapitolách, jak bojovat proti chybám, najdou mnohé cenné pokyny.

drj.

Dr. Josef Kratochvíl: RUKOVĚT FILOSOFIE, Brno Obč. Tisk. 1939, str. 638, K 80.

Známe již dostatečně důkladnost a hloubku Kratochvílovy filosofické erudice. I jeho Rukověť s nejpřísnější vědeckou objektivitou přehledně a srozumitelně nejen historicky, nýbrž též s hlediska genetického podává každý historický fakt filosofického vývoje a v spravedlivém rozboru určuje též objektivní hodnotu jednotlivých filosofických problémů a směrů. Toto vzácně úplné a v každé části bohatým výběrem nejnovější odborné literatury doplněné dílo předního českého filosofa, je zároveň žhavým výkřikem apoštolsky zanícené duše autorovy: ze zmatku současnosti vésti lidstvo k propastné velikosti Věčna, k synthesi Pravdy, Dobra a Krásy.

-a.

Dr. M. Laros: ZDE JEST EVANGELIUM PRO DNEŠEK. Otázky a odpovědi. I. díl. Podle druhého vydání přel. dr. Jan Strakoš. Cena brož. 25 K, váz. 35 K, str. 224.

Po celý cyklus kázání, od 1. neděle adventní do 6. neděle po velikonocích, ukazuje nám autor svůj živý zájem a hlubokou znalost palčivých problémů dnešní lidské společnosti a ukazuje na účinný lék – hlubší prožití evangelia.

-ř.

P. Josef Schrijvers C. Ss. R.: DOBRÁ VŮLE. Přeložil P. Dr. Stanislav Špůrek C. Ss. R. Vydalo »Vincentinum«, Praha – Břevnov 1938. Str. 71. Cena neudána.

Pěkným způsobem podává autor návod k vedení duchovního života. Niti celé knížky je snaha ukázat soulad a splynutí vůle lidské s vůlí Boží – řádné plnění vůle Boží, což je vlastně nejdokonalejším duchovním životem. –Sk–

LIDOVÉ NEŠPORY O VÝZNAMNĚJŠÍCH SLAVNOSTECH A SVÁTČÍCH V ROCE. Stran 64. Sestavil V. Navrátil, katech. v Kuklenách u Hradce Král. – Vlastním nákladem. Text 3 K, doprovod varhan 18 K.

Uhledná knížka, která chce býti výpomocí, když vyborné nešpory Orlovy jsou rozebrány. Obsahuje nešpory na všechny svátky Páně, Nep. Poč. P. M., Nnbvz. P. M., sv. Jana Nep., Petra a Pavla, Cyr. a Met., Václava, Posvěcení chrámu a Všech svatých. f. k.

Stijn Strevvels: PLAVOVLASÁ ALMA, z vlámštiny přeložil dr. František Kopečný. Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci 1939. Str. 160.

Život vlámské venkovské dívky-světice, která shrnuje ve své bytosti všechny ctnosti, je vytržena z prostředí, v němž žije, a povznesena až k mystickému nazírání na Boha a prorockým visím. Celý obraz je podán s neobyčejnou procítěností a znalostí duchovního života, takže poslouží dobře k hlubšímu poznání duše. –r.

Janvier O. P.: DANS VOTRE ÉGLISE. Vyd. Flammarion, Paris. Str. 50, cena 2.25 frs.

Spisovatel nás poučuje o katolickém chrámu, o jeho vztahu k věřícím, o významu jeho pro mši svatou, o kněžích jako služebnících Páně a vůdcích věřících. Kniha pro svůj poučný charakter cenná zvláště pro laiky. –nský.

Hugo Wast: LES AVENTURES DE DON BOSCO. Desclée de Brouwer, Paris. Str. 377.

Z mnohých životopisů Dona Boska je zpracování Wastovo jedno z nejlepších. Krásně je podána charakteristika tohoto moderního světce. Líčení je zajímavé ve všech podrobnostech a svědčí o veliké dovednosti autorově v historicko-psychologickém podání života světce. –nský.

Cathedra Petri: LA PATRIE ET LA PAIX. Desclée de Brouwer, Bruges. Str. 484, cena 25 frs.

Kniha obsahuje výbor papežských encyklik a úředních projevů, jež řeší otázku vlasti a míru, jak se jeví v učení Církve.

Pojetí lásky k vlasti podle učení Církve zabraňuje vzrůstu národního fanatismu, který je čistě sobecký a vlasti neprospěšný.

Encykliky posledních papežů hlásají, že mír a tím i přirozený vývoj národů vyplývají ze spravedlnosti jednoho národa k druhému a z vespolečné lásky lidí jakožto tvorů božích. –nský

Daniel Cousidine, S. J.: PAROLES D'ENCOURAGEMENT. Přel. z angl. de Vaulx de Chapon, Str. 183. L'édition Universelle, Bruxelles.

Daniel Cousidine podává ve svém díle návod k prospívání v duchovním životě. Psychologicky rozebírá duši člověka, všimaje si všech jejích náklonností a snaží se svou přesně vypracovanou methodou dopomoci slabé a bojácné lidské duši k opravdovému štěstí, jež spočívá v dokonalém duchovním životě.

Kniha je zajímavě zpracována a dovede upoutat naši pozornost od začátku až do konce. –Doporučujeme! –nský

Erych Przywara: DEUS SEMPER MAIOR – THEOLOGIE DER EXERCITIEN, 2 Bd. Herder Freiburg. 1938.

Ke Kubešově asketickotheologické práci o exerciciích, řadí se téměř současně i toto obdivuhodné dílo talentovaného jezuitského filosofa a teologa. Przywara v rámci ignaciánských exercicií ukazuje na organické spojení theologie s Písmem sv. a jemnou filosoficko-theologickou spekulací i analýsý psychologickou odhaluje spoje a základy úžasné soustavnosti duchovních cvičení sv. Ignáce: ukazuje, jak v nich duši otevírající se stále více Milosti přibližuje se ustavičně »Deus semper maior«. Dílo sice těžké; doporučuji však vřele těm, kdož dávají, nebo budou dávat exercicie. –a.

Basilus Steidle O. S. B.: PATROLOGIA SEU HISTORIA ANT. LITERATURAE ECCLESIASTICAE. Herder Freiburg.

Latinsky psaná příručka patrologická. Výstižnou charakteristiku církevních spisovatelů i jednotlivých období doplňuje velmi četná literatura a podrobné bibliografické úvahy. –a.

Pius Parsch: DAS VOLLSTÄNDIGE STUNDENGEBET DER HEILIGEN KIRCHE. Volksliturgisches Apostolat, Klosterneuburg. – 8 svazků; první RM 5. další po RM 1'50, v plátně.

Jak již sám název naznačuje, dostává se do rukou německým katolíkům oficiální modlitební kniha Církve – úplný překlad římského breviáře. První díl obsahuje Psalterium a Commune Sanctorum. Proprium de Tempore a de Sanctis celého církevního roku je rozděleno v 7 dalších částech. Překladem breviáře učinila klosterneuburská edice další krok ve své záslužné činnosti na poli liturgie. –fk.

Dr. Heinrich Weber: DAS WESEN DER CARITAS. Caritas-Verlag, Freiburg i. B.

Veliké dílo je rozvrženo ve čtyři svazky. Dosud vyšel I. díl, pojednávající o podstatě křesťanské lásky. Zvláštní část svazku obsahuje jednotlivé publikace na poli literárním tohoto oboru. Hluboké pronikání k jádru křesťanské lásky a pochopení jejich ideí je sloučeno se skutečnou prací v tomto oboru. Dílo tak významné bude sloužiti nejen účelu vědeckému, nýbrž i stejně praktickému uskutečnění tak vznešených ideí. VI. Chr.

Linus Bopp: MISSA EST. Herder: 80 252 str., kart. 30 K, 3 RM, v plátně 36 K, 3'60 RM.

Nemá-li býti účast lidu na nedělních dokonce denních bohoslužbách pouhým zvykem, musí duchovní správce vésti své věřící k pochopení nejdůležitější složky katolické liturgie vůbec – mše svatě. Při této práci – výkladu mše sv. – jest tato kniha výbornou pomůckou jak pro kněze, tak i laiky. Pohled do minulosti na historický vznik jednotlivých částí mše sv. je opěrným bodem k jejich vysvětlení. Odtud vyvěrá nazírání na jádro veškerých obřadů a krásu modlitby, kterou Matka Církve ozdobila své nejvznešenější tajemství během staletí. Sch.–VI. Chr.

Alois Dempf: CHRISTLICHE PHILOSOPHIE; Verlag der Buchgemeinde-Bonn.

Alois Dempf vytvořil monumentální dílo, které znamená velký přínos v oboru literatury křesťanské filosofie. Obsah je podán způsobem zcela odlišným tohoto druhu tak zajímavě a jasně, aby v ní laik našel nesmírné bohatství křesťanského učení, a tak měl účast na pokladech božské křesťanské nauky. Se sys-

témem podává zároveň stručné dějiny křest. filosofie a nauku třech největších mistrů: Augustina, Anselma a Tomáše. Kniha zasluhuje vřelého doporučení s přáním, aby se co nejvíce rozšířila. K-k

Josef Kreitmaier S. J.: PETR LIPPERT. Herder, Freiburg 1938, str. 146.

P. Kreitmaier žil 25 let s P. Lippertem v řadě T. J. v Mnichově. Líčí charakteristickou epizodu z jeho mladých a studijních let; poukazuje na horlivou činnost apoštolskou svého spolubratra, který onemocněl, avšak přesto dovedl býti dětsky milým. Na začátku knihy uvedena jest literární tvorba a vyznamenání, která zemřelý obdržel. Příkladný život apoštolského ducha. VI. Chr.

DAS VATICANISCHE KONZIL, Verlag Felizian Rauch Innsbruck-Leipzig, str. 276.

Tato cenná a dokumentární kniha vyšla jako V. svazek »Religionsbuch der Kirche«. Obsahuje vedle článků víry a výběru z církevního zákoníku i okružní listy posledních čtyř papežů, dekrety o sv. přijímání jakož i encykliku papeže Pia XI. o komunismu. R.

Adolf Ziegler: DIE UNION DES KONZILS VON FLORENZ IN DER RUSsischen KIRCHE. Rita-Verlag Würzburg 1938. Str. 160.

Letos je tomu 500 let, co byl učiněn poslední, velký pokus o odstranění východního rozkolu na koncilu florentském. Ziegler používá pramenů namnoze dosud nepoužitých a kriticky je hodnotí, takže kniha nám podává pravdivý obraz o výsledku unie v zemích ruských. –r.

Jan Racek: SLOHOVÉ PROBLÉMY ITALSKÉ MONODIE. (Příspěvek k dějinám jednohlasé barokní písně). V nakladatelství Ol. Pazdírk, Brno, Česká 32. Ed, Melpa, cena 65 K.

Práce pojednává o hudebně-historických předpokladech a slohových problémech italské monodie v údobí přibližně od r. 1600 až asi do r. 1670, a je metodickým základem přínášejícím srovnávací materiál ke studiu a bližšímu osvětlení české vokální hudby 17. stol. Autor první z musikologů zde řeší soustavně problémy italské monodie, od základu, úplně samostatně a v mnohých případech nezávisle na dosavadní literatuře.

P. Willibald Mathäusser O. S. B.: BONIFAZ WIMMER O. S. B. UND KÖNIG LUDWIG I. VON BAYERN. Kommissionsverlag von J. Pfeiffer, str. 200.

B. Wimmer, vzor misionáře s horoucím apoštolským duchem a svatým nadšením v práci o spásu nesmrtelné duše líčí v těchto uveřejněných dopisech králi Ludvíku I. poměry a vývoj misí v Americe. Kniha je věnována 50. výročí jeho smrti a dokumentuje jeho životní dílo, jež se stalo odkazem mnohým německým klášterům a farnostem v severní Americe. R.

Ada Schneider: DIE MACHT DER FRAU. Verlag Otto Müller, Salzburg-Leipzig, str. 400.

Vzácné dílo vynikající hloubkou psychologického ohledu v dějinný obraz ženy všech dob, různého postavení se zajímavým pohledem na její duševní dění vlivem náboženského prostředí. Vzorem a vyvrcholením dokonalé ženy je Panna Maria. V Novém Zákoně ukazuje nám spisovatelka, jak dosíci svatosti, jak se státi nevěstou Kristovou a kněžskou matkou a končí obrazem žen na konci světa u posledního soudu. R.

Marie Gevers: HEIDEGLOCKLEIN ODER DAS GLÜCK VON SANKT ANTON. Mit Zeichnungen von Felix Timmermans. Ins Deutsche übertragen von Helmut Bockmann. Gebunden RM 1'80, str. 88.

Flámská spisovatelka získává touto knihou řadu nových přátel z okruhu velkých i malých dětí. Je tu vzácný dar prostoty a půvabu se kterým nám autorka vypráví povídku se stepi formou jemnou, podáním napínavým a dojemným. R.

František Bartoš: SMETANA VE VZPOMÍNKÁCH A DOPISECH. Topičova edice, Praha XII., str. 248, brož. 32, v plátné váz. 42 K, v polokůži 57 K.

Kniha tato nám přiblíží Smetanu tak, že můžeme nahlédnout téměř do jeho duše. Mistrným způsobem uspořádané dopisy Smetanovy přátelům a naopak, seznámí nás s názorem mistrovým na hudbu vůbec, poučí o tom, za jakých podmínek Smetana tvořil svá nesmrtelná díla a odhalí clonu z tehdejších poměrů společenských. Každý pravý vlastenec měl by čísti tuto knihu o našem českém geniovi hudby. Š. K.

MUSIKOLOGIE, řídí Vladimír Helfert a redakční kruh. I. ročník 1938. V naklad. Ol. Pazdírk, Brno, Česká 32. Ed. Melpa. Cena 32 K.

Publikace, která se chce stát útočištěm musikologické práce a snaží se obracet pozornost našeho myšlení o hudbě k čistě vědeckým otázkám musikologickým a k jich kritickému řešení. Jména V. Halferta, L. Kundery, J. Racka, K. Wetterla jsou zárukou vědecky spolehlivého a hodnotného obsahu knihy.

Osvald Chlubna: PASACAGLIA. Ed. Melpa, Oldřich Pazdírek, Brno, Česká 32. Cena 10 K.

Je to varhanní skladba zcela moderně koncipovaná, charakteristicky atonální a polyfonní, využívající všech moderních harmonií, při tom i formově zcela svěrázná, na varhaníka ovšem náročná.

B. Černohorský: VARHANNÍ SKLADBY (Musica Antiqua Bohemica 3). Nakl. Ol. Pazdírek, Brno-Česká 32. Ed. Melpa, Cena 28 - K.

Varhanní skladby zde vydané svědčí nejen o skladatelově mistrném ovládnutí techniky, nýbrž zvláště o jeho svěží a barvitě hudební inspiraci. Fugy Černohorského při prvním zaznění zaujmou svou bezprostředností, svěží a mladistvou melodikou a plynou a při tom barvitou, harmonickou modulací.

VÝTVARNÁ PRÁCE MORAVSKÝCH UMĚLCŮ ve 20. roce republiky. 25 stran textu, 56 str. obrazů. Cena K 45'-. Vydal K. V. U. Aleš, Brno, nám. Ad. Hitlera 16. - Je to almanach, vydaný za redakce Fr. Podešvy k dvacátému výročí založení největšího moravského spolku výtvarných umělců. Toto opravdu vkusné dílo obsahuje řadu vzpomínkových statí (E. Doštal, J. Mahen, Arne Novák atd.) o výtvarných snahách moravských umělců za dvě desetiletí ušlechtilé umělecké práce, jež se nesetkávala ve veřejnosti vždy s náležitým porozuměním. Větší část této ročenky je věnována pěkným, z části barevným reprodukcím obrazů a plastiky z řad současné generace našich umělců. Je jich tu zúčastněno svými pracemi na 35.

Dílo, jež zajistě splní své poslání, totiž vzbuditi pozornost a zájem veřejnosti o činnost Klubu Výtvar. Umělců Aleš v Brně, jež se řadí k předním institucím, sdružujícím umělecké pracovníky našeho národa. Za neveliký členský příspěvek,

25- K ročně, poskytuje K. V. U. Aleš člen. premie, malby, dřevoryty neb keramiku (sošky) a výhody k navštěvě výstav.

an.

Fr. B. Vaněk: NA KRÁSNĚ SAMOTĚ. Pelhřimov 1939, II. vydání. 400 str., 80 ilustrací VI. Urbánka, nádherná úprava. Kniha, vyznamenaná r. 1938 cenou Duchovní české akademie. Cena 36 K, krás. váz. 45 K, v hedvábí s perokresbou autorovou 60 K. Vydal E. Šprongl, nakladatel, Pelhřimov.

Chcete-li se potěšiti ve svém každodenním smutku, vezměte do rukou tuto optimistickou knihu, ve které vás autor vede na krásnou samotu u Pelhřimova. Pozdní květ děkana pelhřimovského vás cele zaujme, neboť prýští z čistého srdce. Čistota a zároveň prostota jeho řeči je jako lesknoucí se krystal v čisté, průzračné vodě. Jsou tu zachyceny osoby života veřejného, jak je vychovávala křemešnická samota. Veselý humor probleskuje na mnoha místech tak, že zapomínáte na všechno kolem sebe a užíváte se do situací, které vám autor tak uceleně a živelně popisuje. Nemůžeme ji lépe doporučit, než slovy J. E. kardinála dra Kašpara: »Každý čtenář bude nadšen ušlechtilým, vábívým, místy rozmarným líčením života na Křemešniku!«

POSTAVY ČESKÝCH DĚJIN v umění výtvarném, sestavil a úvod napsal Vlad. Novotný. Praha - Orbis - 1939; 19 str. textu, 100 stran obrazů. K 60. - Cenné dílo, obsahující obrazy mnohých vynikajících postav z historie našeho národa. Vhodným doprovodem k obrazům je náštin vývoje a vlivů na umělecké tvoření u nás od 11. stol. do dneška.

Dílo skvěle vybavené, postrádá však podle našeho úsudku přece jen některou z významných postav katolického baroka, jež měly blízký vztah k našemu národnímu životu. Přesto knihu lze jen doporučit.

an-

Polska Akademia Umiejetności: MONUMENTA POLONIAE VATICANA: Přehled práce apoštolského nuncia čerpaný z jeho korespondence s vynikajícími muži polskými. Velmi zajímavé, jako vše, co dosud vyšlo nákladem dotyčné Akademie.

Dalším hodnotným přínosem jsou z oboru dějin umění: VII. svazek, 2. sešit »Prace Komisji historii sztuki«.

Jako doprovod jsou: Collectanea ex archivo collegii historici T. XII. pars II.

Od I. M. Szeligowskiej vydala Akademie: »L'art décoratif Étrusque« s ilustracemi ozdobného umění starých Etrusků, velmi krásně provedenými.

Radu posledních vydání Polské akademie věd a umění uzavírá »Bulletin international de L'Académie Pol. des Sc. et des Lettres - classe de Philologie, chose d'histoire et de philosophie«. Doporučujeme každému kulturnímu historikovi všechna uvedená díla co nejrozhodněji.

H-K

Dr. B. Vašek: KATOLICKÁ AKCE. (Výzva Boží k laikům). Vydal Velehrad, Olomouc 1939. III. změněné vydání, str. 175, cena K 15.

Tato obsažná, praktická příručka o Katolické Akci vyšla již ve III. vydání. Podává poučení o K. A. po všech stránkách. Důležitá jak pro kněze, tak pro laiky, pro všechny - neboť všichni mají v K. A. pracovat na tom, aby se obnovilo království Kristovo.

-ba-

Jaroslav Durych: KATECHISMUS PRÁCE. Vydal Řád, Praha 1938, str. 35.

Tato malá knížka Durychova je náčrtkem řádu, jímž se mají napraviti škody, vzniklé pocitem méněcennosti. Tento pocit se projevuje trojím strachem, strachem před námahou, nebezpečím a před odpovědností, jejichž následky jsou zhoubná morálka nezaměstnanosti, défaitism a vznik krise a její trvání.

-ba-

MUDr. Jan Šimsa: NECHCI BÝT NERVOSNÍ. Neubert, Praha 1939, K 5.

Knížka vlastně reaguje na americkou brožuru dra Bische: Buďte rád, že jste nervosní. Dr. Šimsa poukazuje, že Bischův poukaz na to, že vynikající umělci a talentovaní lidé byli nervosní, nemůže býti nervově nemocnému člověku žádným zdrojem radosti z jeho choroby. Dr. Šimsa pak přechází k psychologickému rozboru neurotických představ a stavů a vedle správné životosprávy hledí stanoviti i léčebné metody autosugestivní a metapsychické.

-a

P. Genaro Gamboni S. J.: L'ENCICLICA AD CATHOLICI SACERDOTII COMMENTATA. Marietti, Torino - Roma, str. 248, Lir. 8.

Krásný výklad nám drahé encykliky o katolickém kněžství.

**MUDr. Pavel Viskup: LÉKAŘ KU-
CHAŘEM.** V. vyd. Neubert, Praha 1939.

Lékař, známý vydavatel knih o životospprávě, promlouvá zde se stanoviska lékařského o podstatě výživy. Ve snaze usměrniti výživu na zdravotní cestu předkládá svůj celoroční jídelní listek s recepty méně známých výživných jídel českých a slovanských vůbec. I otázce svého zdraví nutno věnovati včasnou a stálou péči. Ztracené zdraví se nevrací úplně nazpět.

-a

František Lazecký: VLADAŘI. Řád: Praha 1938. Str. 100. Cena 12 K.

Kniha tato jest velmi časová. Autor ukazuje, že jen křesťanství uváděné v praxi může učiniti národ šťastným a velkým. V době rozkvětu katolicismu za sv. Václava a Karla IV., byl národ na výši. Úpadekem života dle víry, klesl i národ jsa zkoušen, někdy i spravedlivě trestán - a to po zásluze. - Vřele doporučujeme.

Jatný.

PÍSEŇ O NĚMĚ TVÁŘI. Autologie básní o zvířatech. Sebral O. F. Babler, vydal Jaroslav Mastný v Olomouci, Riegrova 17. Cena 14.50 K.

Zajímavou sbírku pořídil O. F. Babler. Vybral z básníků našich i cizích (z poesie francouzské, anglosas. a německé) prosté, svěží verše na němou tvář, na kterou se zapomíná, ba hrubě se s ní mnohdy zachází. Právě proti tomuto je přítomná sbírka protestem, v naší literatuře ojedinělým.

A. S.

**Josef Kovář: SKAUTSKÝ ROK DRU-
ŽINY KAMZÍKŮ.** Nákladem Toužimský a Moravec, Praha 1938. Str. 205.

Knihu celým svým obsahem nutno zařaditi do sbírky poutavých a užlechtilé dobrodružných románů ze skautského života, na úpatí Lužických hor. Četná dobrodružství a události z táborového života jsou zachyceny zdařilými ilustracemi.

Hodnota knihy jistě by se ještě zmnohonásobnila, kdyby radost, přýšticí z otevřené knihy přírody, z upřímného skautského bratrství, byla podložena a naplněna myšlenkou na Původce a věčný Zdroj veškeré radosti.

k. our.

**ACTA ACADEMIAE VELEHRA-
DENSIS.** XV. č. 1., Olomouc 1939. Nákl. Akademie Velehradské, str. 84.

Přináší články: Jaroš, Manželské překážky u sjednocených Bulharů. Hoff-

mann, Dokumenty o bohoslovcích sněmu florentského. - Den křesťanského Východu. Výročí sněmu florentského. Činnost řádu dominikánského v zemích svatováclavských od r. 1919.

M.

Jan Rys: HILSNERIÁDA A T. G. M. A. Wiesner v Praze 1939, stran 293. Cena 39 K.

Autor touto knihou podává veřejnosti známý proces s Hilsnerem v podrobném podání na základě soudních nálezů. Hájí zde na základě rozhodnutí soudu, fakt: »rituelní vraždu«. Kniha je velice poutavě podána a jak Rys sám píše, »podepřena důležitými právníckými důkazy«.

-dbá-

**Ignát Herrmann: Z POSLEDNÍ GALE-
RIE I.** Topičova edice stran 418, cena 35 K brož.

»Humorem k pravdě«, bylo by možno nazvati 48mý svazek sebraných spisů Ign. Herrmanna. Tato kniha vznikla sebráním jeho statí o divadle a o jiných kulturních podnicích, o nichž Herrmann referoval ve svém humoristickém časopise »Švanda dudák«. Hlavním obsahem svazku jsou divadelní kritiky, ve kterých každý pozná, že pod humorným obalem kryje se plná pravda. Vavřinec Lebeda, jak se Herrmann v kritikách podepisuje, dovedl vtipnou formou ironie šlehnout tam, kde toho bylo potřeba, avšak též uměl pochválit a povzbudit, zvláště autory a umělce české. Tím Herrmann přispěl nemálo i k našemu obrození, jež bylo tak čilé na sklonku 19. stol. *brzl*

Martha Ostenso: DIVOKÉ HUSY. Vydali Toužimský a Moravec, Praha. Cena 8 K, váz. 18 K.

Hlavní myšlenkou románu je otrocké přilnutí k půdě seboroamerického farmáře Caleba Garéa, jenž ziskuchtivě ubíjí svou rodinu tvrdou prací. Caleb nedbá dlouho utajované nenávisti své ženy a dětí, jimž smrt otcova v zrádném močále se stává vysvobozením z mučivého tyranství. Tím radostněji nyní naslouchají vábivému troubení divokých husí - symbolu to volnosti, jež jim doposud byla jen nedostupnou skutečností.

Román vyniká neobyčejnou znalostí poměrů na americké farmě a moderní slohovou technikou. Je tu též z části prvek autobiografický, neboť autorka působila nějaký čas jako učitelka ve farmářském kraji (na pomezí Kanady).

vb